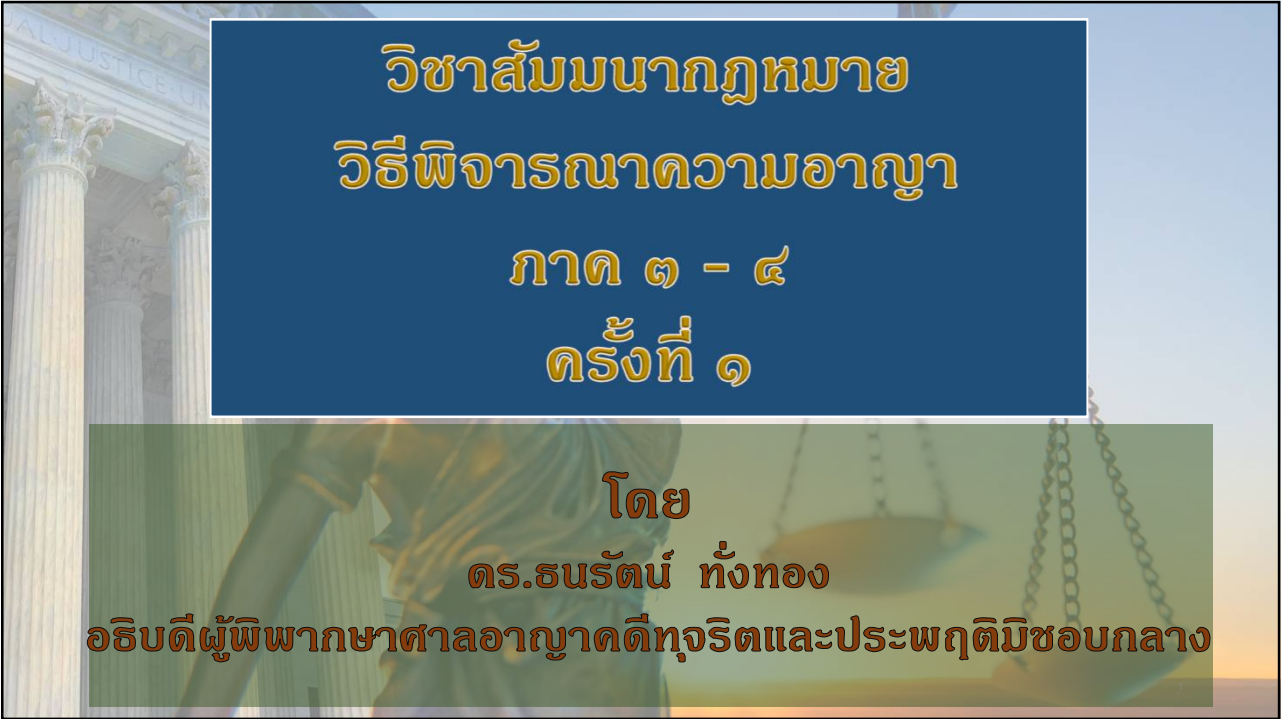

วิชาสัมมนากฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๓ - ๔ ครั้งที่ ๑

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทังทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ตารางการบรรยาย

- ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๙ : การยื่นฟ้องคดีอาญาต้องฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจ / แบบคำฟ้อง
- ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๙ : แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง, คำให้การ / ไต่สวนมูลฟ้อง
- ครั้งที่ ๓ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๙ : โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด / สอบถามหรือตั้งทนาย/ จำเลยให้การรับสารภาพ
- ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ : ห้ามพิพากษาเกินคำขอหรือที่ไม่กล่าวในฟ้อง (ครั้งที่ ๑)
- ครั้งที่ ๕ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ : ห้ามพิพากษาเกินคำขอหรือที่ไม่กล่าวในฟ้อง (ครั้งที่ ๒)
- ครั้งที่ ๖ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ : ข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์
- ครั้งที่ ๗ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ : ข้อจำกัดสิทธิในการฎีกา
- ครั้งที่ ๘ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๙ : ทบทวนเนื้อหา

ครั้งที่ ๑ การยื่นฟ้องคดีอาญาต้องฟ้อง
ต่อศาลที่มีอำนาจ / แบบคำฟ้อง

3

การยื่นฟ้องคดีอาญาต้องฟ้อง
ต่อศาลที่มีอำนาจ
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๗

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๗ กำหนดให้โจทก์ต้องฟ้องคดี
ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา หรือ กฎหมายอื่น

4

๑. ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. ได้แก่

๑.๑ ศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาล (ศาลหลัก) ป.วิ.อ (มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง) โดยมีข้อยกเว้น ให้โจทก์ฟ้องคดีต่อศาลในท้องที่ที่จำเลยมีที่อยู่ หรือศาลที่จำเลยถูกจับ หรือศาลที่เจ้าพนักงานทำการสอบสวน (ศาลรอง) (ป.วิ.อ มาตรา ๒๒ (๑))

ทั้งนี้ เป็นดุลพินิจของศาลตามข้อยกเว้นดังกล่าว ที่จะรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงว่า หากมีการชำระคดีที่ศาลดังกล่าวแล้วจะสะดวกยิ่งกว่าการชำระคดีของศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาล (ฎีกาที่ ๕๑๖/๒๕๔๘, ๘๓๐/๒๕๖๑) หากศาลตามข้อยกเว้นไม่รับคดีไว้พิจารณา โจทก์ต้องนำคดีไปฟ้องยังศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลต่อไป

5

ส่วนกรณีความผิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ให้ชำระคดีที่ศาลอาญา (ป.วิ.อ มาตรา ๒๒ (๒))

๑.๒ เมื่อความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกัน โจทก์ฟ้องจำเลยคนเดียวหลายข้อหา หรือฟ้องจำเลยหลายคนที่กระทำความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันต่อศาลซึ่งมีอำนาจชำระในฐานะความผิดซึ่งมีอัตราโทษสูงสุดในบรรดาศาลที่มีอำนาจชำระคดีที่เกี่ยวข้องได้ (ป.วิ.อ มาตรา ๒๔)

กรณีจำเลยคนเดียวกระทำความผิดหลายครั้งหลายฐานความผิดคนละคราวกัน พนักงานอัยการสามารถฟ้องจำเลยคนเดียวสำหรับความผิดทุกฐานต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีในฐานะความผิดซึ่งมีอัตราโทษสูงสุดได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๔ (๑) (ฎีกาที่ ๖๘๐/๒๕๐๐)

6

๒. ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาตามกฎหมายอื่น เช่น

๒.๑ ศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ได้แก่

- ศาลเยาวชนและครอบครัว อำนาจพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดไม่ว่าข้อหาใด
- ศาลภาษีอากร ศาลล้มละลายกลาง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ย่อมมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายพิเศษที่อยู่ในอำนาจของศาลนั้น ๆ

7

๒.๒ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีอำนาจพิจารณาคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือที่เอกชนกระทำความผิดฐานเป็นคนกลางเรียกรับสินข่มขืนใจเจ้าพนักงาน

๒.๓ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นต้น

8

การฟ้องคดีนอกจากจะพิจารณาเรื่อง “เขต” อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแล้ว ยังต้องพิจารณา “อำนาจ” ของศาลในการพิจารณาคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมด้วย กล่าวคือ หากเป็นการฟ้องคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ต้องฟ้องต่อศาลแขวง (มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๕)) โดยหากฟ้องต่อศาลจังหวัดศาลจังหวัดก็มีอำนาจรับคดีไว้พิจารณาหรือโอนไปยังศาลแขวงได้ (มาตรา ๑๙/๑) แต่หากเป็นการฟ้องคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษเกินกำหนดดังกล่าวต้องฟ้องต่อศาลจังหวัด (มาตรา ๒๖)

9

มีข้อสังเกตว่า หากฟ้องคดีอาญาผิดศาลแล้วศาลยกฟ้อง หรือไม่รับฟ้อง ไม่ผลทำให้อายุความคดีอาญาสะดุดหยุดลง (กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่นำ ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๑๗ มาใช้บังคับกับคดีอาญา) เพราะ ป.อ. ได้กำหนดเรื่องอายุความคดีอาญาในความผิดแต่ละอัตราโทษไว้โดยเฉพาะแล้ว โดยไม่ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องอายุความสะดุดหยุดลง จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีให้ทันภายในกำหนดอายุความ (ฎีกาที่ ๕๘๘/๒๕๔๖)

10

แบบคำฟ้องคดีอาญา

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ ได้กำหนดเนื้อหาที่ต้องบรรยายหรือจัดให้มีในคำฟ้องคดีอาญา โดยรายละเอียดตามมาตรา ๑๕๘ (๑) – (๔) ไม่ค่อยมีปัญหาในทางปฏิบัติมากนักเพราะเป็นไปตามแบบพิมพ์ที่จัดทำโดยสำนักงานศาลยุติธรรมอยู่แล้ว และเป็นเรื่องที่ศาลสั่งให้แก้ไข ตามมาตรา ๑๖๑ หรือโจทก์ขอแก้ไขได้ ตามมาตรา ๑๖๓ และ มาตรา ๑๖๔ เพราะเป็นแก้ไขหรือเพิ่มเติมเป็นรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้อง

แต่ข้อที่น่าพิจารณาและมีปัญหาขึ้นสู่ศาลมากได้แก่ มาตรา ๑๕๘ (๕) (๖) (๗) ซึ่งบางเรื่องหากบกพร่องผิดพลาดมีผลร้ายแรงถึงขนาดไม่อาจแก้ไขได้ บางเรื่องอาจแก้ไขได้ โดยมีสาระสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

11

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๖๓/๒๕๕๐ ฟ้องโจทก์หน้าแรกได้ระบุตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ไว้ชัดเจนว่า ข้าพเจ้า พนักงานอัยการจังหวัดสระบุรี โจทก์ และโจทก์ได้ลงลายมือชื่อไว้ในฐานะโจทก์ท้ายฟ้องแล้ว จึงถือว่าฟ้องโจทก์มีตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์และลายมือชื่อโจทก์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๓) (๗) โดยไม่จำเป็นต้องระบุว่าลายมือชื่อดังกล่าวเป็นของบุคคลใดและระบุตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ในช่องที่โจทก์จะต้องลงลายมือชื่ออีก ฟ้องโจทก์ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

12

๑. มาตรา ๑๕๘ (๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด

การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ตามมาตรา ๑๕๘ (๕) คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์ประกอบของความผิด (ฎีกาที่ ๒๘๘/๒๕๑๕) โจทก์ มีหน้าที่ต้องบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดให้ครบโครงสร้าง ความรับผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบภายนอก องค์ประกอบภายใน พฤติการณ์ประกอบกรกระทำหรือพฤติการณ์ประกอบความรับผิด และเหตุ ฉกรรจ์

และเมื่อ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ ได้กำหนดรายละเอียดการบรรยายฟ้อง ในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่นำมาตรา ๑๗๒ ป.วิ.พ. มาใช้บังคับอีก (ฎีกาที่ ๓๕๗๐/๒๕๒๕, ๗๘๗๖/๒๕๖๐)

13

๑.๑ การพิจารณาว่าฟ้องโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ องค์ประกอบของความผิดครบถ้วนตามกฎหมายหรือไม่นั้นต้องพิจารณา จากคำฟ้องเป็นสำคัญ ไม่อาจนำเอกสารท้ายฟ้อง หรือเอกสารอื่น ๆ ใน สำนวนมาพิจารณาให้ครบองค์ประกอบความผิดได้

๑.๑.๑) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราอันมีลักษณะเป็นการรุม โทรม (ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคสาม หรือ ๒๗๗ วรรคสี่) ต้องบรรยายถ้อยคำ ว่า “ลักษณะเป็นการรุมโทรม” มาในส่วนของการบรรยายฟ้องด้วยจะถือ การบรรยายข้อหามาเป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายฟ้องไม่ได้ (ฎีกาที่ ๘๙๓/๒๕๕๖)

14

๑.๑.๒) ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ (ป.อ. มาตรา ๓๕๐) ต้องบรรยาย
ถ้อยคำว่า "เจ้าหนี้ได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้จำเลยชำระหนี้แล้ว"
ด้วย มิเช่นนั้นเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด (ฎีกาที่ ๒๖๙๐/๒๕๓๕,
๑๘๔/๒๕๔๑, ๙๒๐๒/๒๕๕๓, ๖๓๔๓/๒๕๖๒)

การที่โจทก์บรรยายแต่เพียงทำนองว่า จำเลยสามารถคาดหมายได้ว่า
โจทก์จะใช้หรือได้ใช้สิทธิทางศาล โดยไม่ได้ยืนยันว่า โจทก์จะใช้หรือได้ใช้สิทธิ
ทางศาลเพื่อให้จำเลยชำระหนี้ อย่างไรก็ดี เป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด
(ฎีกาที่ ๒๘๘/๒๕๑๕, ๑๘๔/๒๕๔๑, ๖๑๐๔/๒๕๖๔)

15

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๐๔/๒๕๖๔ คำฟ้องของโจทก์ที่กล่าวหาว่า
จำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ แม้พอจับใจความได้ว่า จำเลยที่ ๑
เป็นหนี้โจทก์เนื่องจากผิดสัญญาขายฝากที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง แต่การโอนทรัพย์สินไป
ให้แก่ผู้อื่นเพื่อมิให้เจ้าหนี้ของตนได้รับชำระหนี้ อันจะเป็นความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตาม
ป.อ. มาตรา ๓๕๐ นั้น จะต้องปรากฏว่าเจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ลูกหนี้ชำระ
หนี้แล้ว หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และผู้กระทำก็ต้องรู้ว่าเจ้าหนี้
ได้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ลูกหนี้
ชำระหนี้ ตามคำฟ้องโจทก์ไม่ได้ระบุเช่นนั้น คงบรรยายเพียงว่าจำเลยทั้งสองกระทำไป
โดยคาดหมายว่าโจทก์อาจฟ้องร้องบังคับคดีเท่านั้น คำฟ้องโจทก์ขาดสาระสำคัญ
ไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๐

16

๑.๑.๓) ความผิดฐานพาอาวุธปืนเข้าไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร (ป.อ. มาตรา ๓๗๑) ต้องบรรยายถ้อยคำว่า “เปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร” ด้วย (ฎีกาที่ ๔๗๗/๒๕๕๕, ๑๘๔๒/๒๕๕๖, ๒๘๙/๒๕๖๐)

๑.๑.๔) ความผิดฐานแจ้งความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๓๗) โจทก์ต้องบรรยายมาด้วยว่า “ข้อความเท็จเป็นอย่างไร และความจริงเป็นอย่างไร” หากโจทก์ไม่ได้บรรยายข้อความที่เป็นเท็จเป็นอย่างไร หรือจำเลยปกปิดข้อความใดอยู่ ถือเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๕๘๓/๒๕๕๒, ๒๑๐/๒๕๖๖)

17

มีข้อสังเกตว่า ความผิดเกี่ยวกับความเท็จ เช่น แจ้งความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๓๗, ๑๗๒, ๑๗๓) ฟ้องเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๕) เบิกความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๗) ศาลฎีกากำหนดให้โจทก์ต้องบรรยายมาในฟ้องด้วยว่า “ข้อความเท็จเป็นอย่างไร และความจริงเป็นอย่างไร” โดยถือข้อความดังกล่าวเป็นการขยายความในเรื่อง “ความเท็จ” เพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ดังนี้ โจทก์จะบรรยายเพียงถ้อยคำตามกฎหมายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องอธิบายข้อเท็จจริงมาด้วยว่าอย่างไรที่เป็นเท็จ อย่างไรที่เป็นความจริง และจะกล่าวแต่ในส่วนที่เป็นเท็จไม่ได้ ต้องกล่าวถึงส่วนที่เป็นความจริงมาด้วยเสมอ

18

หากโจทก์บรรยายฟ้องข้อหาฟ้องเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๕) และข้อหาเบิกความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๗) ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน เช่นนี้ การที่โจทก์บรรยายความจริงและความเท็จไว้ในข้อหาฟ้องเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๕) ย่อมรับฟังว่าได้บรรยายข้อเท็จจริงดังกล่าวถึงข้อหาเบิกความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๗) ได้ด้วย (ฎีกาที่ ๓๐๕๔/๒๕๖๖ (ป))

19

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๕๔/๒๕๖๖ (ป) การที่โจทก์บรรยายฟ้องในความผิดข้อหาเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญาตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๕ โดยกล่าวถึงข้อความซึ่งอ้างว่าจำเลยเอาความอันเป็นเท็จฟ้องโจทก์ต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญา และได้บรรยายฟ้องให้เห็นด้วยว่าความจริงเป็นประการใด แล้วต่อมาโจทก์ก็ได้บรรยายฟ้องต่อเนื่องเชื่อมโยงกับข้อหาเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีอาญาต่อศาลตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๗ วรรคสอง โดยกล่าวถึงข้อความซึ่งอ้างว่าจำเลยเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีอาญาต่อศาลไว้ด้วยแล้ว ดังนี้ แม้โจทก์จะมีได้บรรยายฟ้องให้เห็นว่าความจริงเป็นประการใด แต่เมื่อได้อ่านคำฟ้องโดยรวมทั้งหมดแล้ว ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่า ความจริงดังกล่าวก็เป็นเรื่องเดียวกันกับที่โจทก์บรรยายฟ้องให้เห็นว่าความจริงเป็นประการใดในข้อหาเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญา จำเลยให้การปฏิเสธ ต่อมาเมื่อศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำพิพากษา จำเลยได้ยื่นฎีกา จึงบ่งชี้ว่าจำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้อยู่ คำฟ้องโจทก์ในข้อหาเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีอาญาต่อศาลตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๗ จึงเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕)

20

ทั้งความผิดฐานเบิกความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๗) โจทก์ต้องบรรยายถึงว่า “คดีที่จำเลยเบิกความอันเป็นเท็จนั้นมีข้อหาหรือประเด็นพิพาทเป็นอย่างไร และประเด็นที่สำคัญของคดีมีว่าอย่างไร” ด้วย (ฎีกาที่ ๒๖๔๔/๒๕๕๔, ๒๑๓๕/๒๕๕๖) นอกจากบรรยายในส่วนข้อความที่จำเลยเบิกความกับความจริงเป็นอย่างไร และคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดีเป็นอย่างไร เว้นแต่เมื่ออ่านฟ้องโดยรวมทั้งหมดแล้วพอเข้าใจข้อหาได้ดี (ฎีกาที่ ๓๑๐๗/๒๕๕๒)

21

แต่เมื่อโจทก์ได้ใช้ถ้อยคำตามตัวบทมาแล้วว่า “ความเท็จ” เพียงแต่ไม่ได้อธิบายให้ชัดเจนว่า ความเท็จเป็นอย่างไร ความจริงเป็นอย่างไร หรือบรรยายเพียงว่าให้การหรือเบิกความแตกต่างกันในต่างสถานที่โดยไม่ยืนยันว่าอย่างไรจริง อย่างไรเท็จ ถือเป็นฟ้องที่เคลือบคลุมเท่านั้น (ฎีกาที่ ๒๕๕๑/๒๕๒๑, ๑๙๐๔/๒๕๒๒, ๑๘๐๖/๒๕๒๓, ๑๙๗๖/๒๕๒๕)

แต่ฟ้องเคลือบคลุมกรณีนี้ศาลมักไม่ให้แก่ไข ต้องยกฟ้อง (ฎีกา ๒๑๐/๒๕๖๖) ถึงแม้ศาลยกฟ้องเพราะเหตุดังกล่าวยังไม่ถือว่าศาลได้มีคำวินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดี โจทก์ฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๔) (ฎีกาที่ ๑๙๙๘๐/๒๕๕๕, ๒๕๕๕/๒๕๖๔)

22

แต่กรณีข้อเท็จจริงที่ต้องอธิบายว่า “ความเท็จที่เบิกความเป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร” สำหรับความผิดฐานเบิกความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๗) นั้น ศาลถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดที่โจทก์ต้องบรรยายในคำฟ้อง ศาลจะรับฟังเอกสารท้ายคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๘๒๑๑/๒๕๕๕)

หากไม่บรรยายมา ถือว่าเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด (ฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๔๖, ๗๓๓๒/๒๕๖๒, ๓๙๐๔/๒๕๖๔) ทั้งนี้ มีฎีกาที่ ๔๓๑๒/๒๕๓๑ วินิจฉัยไปอีกทางหนึ่งว่า หากศาลยกฟ้องด้วยเหตุดังกล่าวถือว่าศาลยังไม่ได้พิพากษาในเนื้อหาแห่งคดี โจทก์ฟ้องใหม่ได้

23

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๔๖ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเบิกความอันเป็นเท็จต่อศาลแขวงพระนครเหนือ โดยเพียงแต่กล่าวว่าจำเลยได้เบิกความในคดีหมายเลขใด ระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย และข้อความที่เบิกความกับว่าความจริงเป็นอย่างไร ซึ่งแม้จะเข้าใจได้ว่าคดีที่เบิกความเป็นการพิจารณาคดีอาญา และโจทก์ได้กล่าวมาในฟ้องว่าข้อความที่เบิกความเป็นข้อสำคัญในคดี แต่เมื่อโจทก์มิได้กล่าวมาในฟ้องว่าคดีอาญานั้นมีข้อหาความผิดตามบทกฎหมายใด ประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดีมีว่าอย่างไร และคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญอย่างไร จึงถือว่าฟ้องโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดมาโดยครบถ้วนไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘(๕) และยังเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบของความผิดตามบทมาตราในกฎหมายที่ขอให้ลงโทษจำเลยด้วย ศาลจึงพิพากษายกฟ้องโจทก์เสียได้ กรณีมิใช่เรื่องฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตามมาตรา ๑๖๑ ได้

24

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๓๑๒/๒๕๓๑ คดีก่อนศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ โดยวินิจฉัยว่า ฟ้องโจทก์มิได้บรรยายว่าคำเบิกความเท็จของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร และประเด็นสำคัญแห่งคดีมีว่าอย่างไรจึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘(๕) ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงพยานโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง พิพากษายกฟ้อง ดังนี้ศาลยังไม่ได้วินิจฉัยถึงการกระทำของจำเลยตามข้อกล่าวหาของโจทก์จึงถือไม่ได้ว่าเป็นคำพิพากษาที่ได้วินิจฉัยในความผิดซึ่งได้ฟ้องโจทก์ฟ้องใหม่ได้ไม่เป็นฟ้องซ้ำ

25

กรณีความผิดฐานเบิกความเท็จ (ป.อ. มาตรา ๑๗๗) จำเลยจะต้องเข้าไปเบิกความเท็จจริงด้วยตนเอง การที่โจทก์บรรยายแต่เพียงว่าจำเลยเบิกความเท็จจริงในคดีแรก และจำเลยอื่นนำคำเบิกความดังกล่าวไปใช้ในคดีหลังเช่นนี้ ไม่ใช่กรณีที่จำเลยเบิกความเท็จในคดีหลังโดยตรงฟ้องโจทก์ย่อมขาดองค์ประกอบความผิดฐานเบิกความเท็จ (ฎีกาที่ ๔๑๒๙/๒๕๖๖)

26

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๒๙/๒๕๖๖ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๗ เป็นเรื่องให้ผู้กระทำความผิดนำเอาความอันเป็นเท็จไปเบิกความต่อศาลในคดีใดคดีหนึ่งซึ่งความเท็จนั้นต้องเป็นข้อสำคัญแก่คดีที่เข้าเบิกความเป็นพยานต่อศาลนั้น การที่โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ เบิกความอันเป็นเท็จไว้ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.๑๕๕๔/ ๒๕๖๒ ของศาลชั้นต้น แล้วจำเลยที่ ๓ นำคำเบิกความที่จำเลยที่ ๑ เคยเบิกความอันเป็นเท็จอันเป็นข้อสำคัญในคดีดังกล่าวไปยื่นในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.๒๔๒/๒๕๖๓ ของศาลชั้นต้น โดยจำเลยที่ ๑ ไม่เคยเข้าเบิกความรับรองยืนยันข้อเท็จจริงตามเอกสารดังกล่าวแต่อย่างใด จึงถือว่า ฟ้องโจทก์มิได้บรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๗ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕)

27

๑.๑.๕) หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (ป.อ. มาตรา ๓๒๘) โจทก์ต้องบรรยายมาด้วยว่า “กระทำการโฆษณา” หากโจทก์ไม่บรรยายมาย่อมเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๓๒๘ แม้จะแนบเอกสารท้ายฟ้องที่มีถ้อยคำหมิ่นประมาทมาด้วยก็ตาม ศาลคงลงโทษได้เพียงความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๓๐๑๙/๒๕๕๗, ๗๒๕๒/๒๕๖๐)

เพียงบรรยายมาว่า กระทำในโปรแกรมไลน์ ก็ไม่ถือว่าเป็นกระทำการโฆษณา (ฎีกาที่ ๖๗๙๔/๒๕๖๑) การทำหนังสือร้องเรียนต่อผู้อื่นไม่ใช่กระทำการโฆษณา (ฎีกาที่ ๑๖๔๓/๒๕๖๘)

และหากบรรยายถ้อยคำว่า “โดยการโฆษณามาแล้ว” ถือว่าเป็นฟ้องโดยชอบแล้ว ส่วนรูปแบบหรือวิธีการโฆษณาเป็นอย่างไรสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา (ฎีกาที่ ๔๕๒๐/๒๕๖๐)

28

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔๓/๒๕๖๘ คำฟ้องโจทก์บรรยายเพียงการกระทำของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ที่ใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โดยไม่ได้บรรยายว่าจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สามโดยการโฆษณาอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ เป็นฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิด ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) ส่วนการทำหนังสือร้องเรียนโจทก์ต่อผู้อื่นมิใช่การทำให้แพร่หลายหรือเผยแพร่หรือป่าวประกาศไปยังสาธารณชนในความหมายของการโฆษณา ตามมาตรา ๓๒๘ ดังกล่าว

29

กรณีหมิ่นประมาทธรรมดาก็ต้องบรรยายถึง “ข้อความที่เป็นการใส่ความโดยยืนยันข้อเท็จจริง” มาด้วย (ฎีกาที่ ๓๐๕๐/๒๕๔๔, ๑๒๑๐๒/๒๕๕๗, ๓๗๕/๒๕๖๒)

30

๑.๑.๖) ความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ
โจทก์ต้องบรรยายว่า “หนี้ตามเช็คเป็นหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมาย” ด้วย

หากไม่บรรยายย่อมาขอองค์ประกอบความผิด แม้จะบรรยายว่าเป็นหนี้เงินกู้ก็ตาม (ฎีกาที่ ๘๘๒๒/๒๕๔๓, ๖๙๗๔/๒๕๕๐) หรือแม้แนบหนังสือรับสภาพหนี้มาด้วยก็ยังคงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์อยู่ดี เพราะหนังสือรับสภาพหนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดมูลหนี้ใหม่แต่อย่างใด (ฎีกาที่ ๓๐๗/๒๕๔๙)

นอกจากนี้ยังต้องบรรยายด้วยว่า “ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน” จะกล่าวเพียงว่าออกเช็คโดยไม่มีเงินในธนาคารไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๖๒/๒๕๐๔)

31

และหากบรรยายว่า “หนี้ตามเช็คเป็นหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมาย” แม้ไม่ระบุว่าเป็นหนี้อะไร ก็ถือเป็นฟ้องที่ชอบแล้ว เพราะข้อเท็จจริงที่ว่าเป็นหนี้อะไรนั้นสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา (ฎีกาที่ ๓๖๕๕/๒๕๔๓, ๕๒๗๒/๒๕๕๓) ทั้งไม่จำเป็นต้องแนบเอกสารเกี่ยวกับหนี้มาท้ายฟ้องแต่อย่างใด (ฎีกาที่ ๔๒๔๖/๒๕๕๐)

แต่สำหรับสัญญาหรือมูลหนี้ที่ไม่มีแบบ หรือไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานแห่งการฟ้องร้อง แม้บรรยายโดยไม่มีถ้อยคำว่า “หนี้ตามเช็คเป็นหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมาย” หากได้ระบุชื่อของมูลหนี้มาในฟ้องก็ถือว่าเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว เช่น หนี้ค่าอะไหล่อุปกรณ์ทำความเย็น หนี้ค่าผ้ายัด (ฎีกาที่ ๔๒๗๙/๒๕๕๐, ๗๘๙/๒๕๕๑)

32

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๘๙/๒๕๕๑ การบรรยายฟ้องตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ไม่จำเป็นต้องใช้คำ ตามบทบัญญัติดังกล่าวทุกถ้อยคำ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยลงชื่อสั่งจ่าย **เช็คตามฟ้องมอบให้แก่โจทก์ร่วมเพื่อชำระค่าสินค้าผ้ายัด** ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ ว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์ร่วมตามสัญญาซื้อขายสินค้าผ้ายัดและจำเลยสั่งจ่ายเช็ค เพื่อชำระค่าสินค้าผ้ายัดตามสัญญาซื้อขายนั้น จึงเป็นการบรรยายข้อเท็จจริง เพื่อแสดงว่า จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย แล้ว เป็นคำฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕)

33

๑.๑.๗) ความผิดฐานลักทรัพย์หรือชิงทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔, ๓๓๙) โจทก์ต้องบรรยายว่า “ทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายเป็นของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่น เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย” มาด้วย หากไม่บรรยายมาถือเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย (ฎีกาที่ ๒๔๒๒/๒๕๓๐) เว้นแต่เป็นกรณีที่ไม่อาจทราบตัวเจ้าของ ทรัพย์ (ฎีกา ๑๔๓๓/๒๕๓๐)

ในกรณีความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๙, ๓๔๐) โจทก์ต้องบรรยายมาด้วยว่า “จำเลยได้ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญ ว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย อย่างไร และจำเลยมีเจตนาพิเศษ อย่างไร” (ฎีกาที่ ๑๐๓๓/๒๕๒๗)

34

ฟ้องว่าปล้นทรัพย์ แต่บรรยายว่า “จำเลยทั้งสองร่วมกันชิงทรัพย์” ศาลลงได้เพียงชิงทรัพย์เท่านั้น (ฎีกาที่ ๒๑๖๑/๒๕๓๑)

มีข้อสังเกตว่า ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ “ข้อเท็จจริงที่ว่าทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายคือสิ่งของใด” เป็นข้อเท็จจริงสำคัญที่โจทก์ต้องบรรยายมาในฟ้องด้วย แต่สำหรับความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงทรัพย์ที่ประทุษร้ายก็ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๘๕๔/๒๕๕๓)

35

๑.๑.๘) ความผิดฐานช่องโจร (ป.อ. มาตรา ๒๑๐) โจทก์ต้องบรรยาย “ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสมคบของพวกจำเลยและการตกลงกันทำผิดฐานใดด้วยวิธีการใด” มาด้วย (ฎีกาที่ ๒๑๑๘๘/๒๕๕๖)

๑.๑.๙) ความผิดฐานฉ้อโกง (ป.อ. มาตรา ๓๔๑) โจทก์ต้องบรรยาย “จำเลยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงอันควรบอกให้แจ้งอย่างไร และข้อความจริงเป็นอย่างไร” โจทก์จะกล่าวแต่เพียงการแสดงข้อความเท็จไม่ได้ ต้องกล่าวบรรยายความจริงมาด้วย มิฉะนั้นเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด (ฎีกาที่ ๓๖๔๘/๒๕๖๒, ๔๗๙/๒๕๖๕)

36

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๙/๒๕๖๕ โจทก์บรรยายฟ้องกล่าวถึงแต่เฉพาะข้อความซึ่งอ้างว่าจำเลยที่ ๑ กล่าวแสดงเพื่อหวังหลอกลวงโจทก์อันเป็นความเท็จ แต่มิได้บรรยายด้วยว่าความจริงเป็นประการใด เป็นคำฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบของความผิดในส่วนของการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) แม้จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ ศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยทั้งสองตามฟ้องซึ่งไม่เป็นความผิดได้ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์

37

ข้อสังเกต ที่ความผิดฐานฉ้อโกง โจทก์จะต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงทั้งในส่วนของความเท็จ และความจริงก็เพราะเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกงโดยตรง ดังจะเห็นได้จาก ป.อ. มาตรา ๓๔๑ ที่กำหนดว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง.....” ศาลฎีกาจึงถือว่าทั้งความจริงและความเท็จเป็นเรื่ององค์ประกอบที่โจทก์ต้องบรรยายมาในฟ้องให้ครบถ้วน มิฉะนั้นย่อมขาดองค์ประกอบความผิด **แตกต่างจากเรื่องความผิดเกี่ยวกับความเท็จเรื่องอื่น ๆ** เช่น ฟ้องเท็จ เบิกความเท็จ แม้จะกล่าวแต่เพียงส่วนที่เป็นเท็จ ไม่กล่าวความจริงเป็นอย่างไร ศาลก็อนุโลมเป็นเพียงฟ้องที่เคลือบคลุม เท่านั้น **แต่มีฎีกาที่ ๗๙๒๓/๒๕๓๘** วินิจฉัยว่า กรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่ประทับรับฟ้องโจทก์เพราะเหตุดังกล่าว ไม่ถือว่าศาลได้มีคำวินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว โจทก์ฟ้องใหม่ได้ไม่เป็นฟ้องซ้ำ

38

นอกจากนี้ โจทก์จะต้องบรรยายยืนยันมาด้วยว่า “จำเลยมีเจตนาหลอกลวงมาแต่แรกอย่างไร” มิฉะนั้น อาจเป็นข้อบ่งชี้ว่า จำเลยไม่มีเจตนาหลอกลวงมาแต่แรกซึ่งอาจเป็นการผิดสัญญาไม่ใช่ข้อโกงก็ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๒๘/๒๕๖๗)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๒๘/๒๕๖๗ องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ ต้องประกอบด้วยผู้หลอกลวงมีเจตนาทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และผลของการหลอกลวงนั้น ทำให้ผู้หลอกลวงได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

39

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยหลอกลวงว่าจะขายรถกระบะให้แก่โจทก์ โดยจำเลยให้โจทก์ชำระเงินมัดจำในวันทำสัญญาพร้อมกับส่งมอบรถให้โจทก์ครอบครอง ราคารถส่วนที่เหลือให้โจทก์ผ่อนชำระ ๓๐ งวด เมื่อผ่อนถึงงวดที่ ๓๐ จำเลยจะมารับเงินค่ารถเองพร้อมนำใบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์มาทำการโอนเป็นชื่อโจทก์ โจทก์ผ่อนชำระ ๒๙ งวด แล้วทวงถามให้จำเลยจดทะเบียนโอนเปลี่ยนชื่อในใบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์เป็นชื่อโจทก์ จำเลยนัดหมายจะมาดำเนินการให้แต่ผิดนัดไม่มาตามสัญญา แสดงว่าจำเลยไม่มีใบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์ที่จะส่งมอบและโอนให้แก่โจทก์มาแต่แรก มีเจตนาที่จะหลอกลวงโจทก์ด้วยข้อความอันเป็นเท็จเป็นเหตุให้ได้เงินไปจากโจทก์ โดยตามคำบรรยายฟ้องของโจทก์มิได้ยืนยันข้อเท็จจริงว่า ขณะทำสัญญาขายรถนั้น จำเลยไม่มีเจตนาที่จะจดทะเบียนโอนเปลี่ยนชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์รถเป็นชื่อของโจทก์มาตั้งแต่แรก อันเนื่องจากตนเองไม่มีใบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์และไม่สามารถที่จะทำการจดทะเบียนโอนให้แก่โจทก์ได้ แต่หลอกลวงว่ามีใบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์หรือปกปิดข้อความจริงดังกล่าวไว้ การที่จำเลยไม่ปฏิบัติตามสัญญา มีข้อข้อที่จะยืนยันว่าจำเลยหลอกลวงโดยมีเจตนาทุจริตตั้งแต่แรก อันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง การกระทำของจำเลยตามที่โจทก์บรรยายฟ้องมาคงเป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่ง มิใช่เป็นการหลอกลวงอันจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง การกระทำของจำเลยตามที่โจทก์บรรยายฟ้องมาจึงไม่มีมูลความผิดทางอาญาด้านฉ้อโกง

40

๑.๑.๑๐) ความผิดฐานกระทำโดยประมาททำให้เกิดความเสียหายในกรณีต่าง ๆ โจทก์ต้องบรรยายข้อเท็จจริง “การกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวังอย่างไร” มาด้วย จะบรรยายแค่เพียงข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นไม่ได้ (ฎีกา ๑๖๑๖/๒๕๐๘, ๓๓๗๘/๒๕๑๖)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๗๘/๒๕๑๖ คำบรรยายฟ้องของโจทก์ไม่แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีความประมาทอย่างไร การที่จำเลยพกอาวุธปืนที่บรรจุกระสุนปืนไว้ที่กระเป๋ากางเกงด้านหลังก็เป็นวิสัยปกติที่สามัญชนพึงกระทำกันได้ ปืนที่ลั่นขึ้นถูกนายธงชัยยิงแก่ความตายก็เกิดจากการแย่งปืนกันระหว่างจำเลยกับผู้ตาย จำเลยมีความชอบธรรมที่จะแย่งปืนของจำเลยคืนจากผู้ตายได้ ผู้ตายไม่มีสิทธิอันใดที่จะคว้าปืนไปจากจำเลยและแย่งปืนของจำเลย ฟ้องของโจทก์มิได้กล่าวให้เห็นว่ามีเหตุอันสมควรประการใดที่ผู้ตายจะคว้าปืนของจำเลยไปและแย่งปืนกับจำเลย การที่ขณะจำเลยแย่งปืนกับผู้ตาย แล้วนิ้วมือของจำเลยได้ถูกไกปืน ปืนจึงลั่นถูกผู้ตาย โจทก์ก็ได้บรรยายในฟ้องให้เห็นว่า พฤติการณ์เช่นนั้นเป็นการประมาทอย่างไรข้อเท็จจริงตามฟ้องได้ความว่า ผู้ตายคว้าปืนของจำเลยไปถือไว้ จะให้จำเลยระมัดระวังในการแย่งปืนอย่างไรจึงไม่ให้นิ้วมือไปถูกไกปืนเห็นว่า ไม่อาจกระทำให้เป็นเช่นนั้นได้เพราะเกิดจากต่างฝ่ายต่างแย่งปืนกัน ปืนนั้นเป็นปืนพกขนาดเล็ก มิใช่การกระทำของจำเลยแต่ฝ่ายเดียว จำเลยไม่อาจระมัดระวังการกระทำของฝ่ายผู้ตายได้ ศาลฎีกาจึงเห็นว่าข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายมาในฟ้องไม่แสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำให้ปืนลั่นถูกผู้ตายโดยประมาท

41

๑.๑.๑๑) ความผิดเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (ป.อ. มาตรา ๑๕๗) โจทก์ต้องบรรยายมาด้วยว่า “จำเลยกระทำโดยมิชอบเพื่อให้โจทก์ได้รับความเสียหายอย่างไร” หากบรรยายแต่เพียงว่าทำให้โจทก์หรือผู้เสียหายได้รับความเสียหายย่อมเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด เพราะการที่โจทก์หรือผู้เสียหายได้รับความเสียหายอาจเกิดจากการกระทำโดยมิได้มีเจตนาเพื่อให้เกิดความเสียหายก็ได้ (ฎีกาที่ ๗๘๘๑/๒๕๖๑) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เรื่องของความเสียหายที่เกิดขึ้น (ผลของการกระทำ) กับเรื่องเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหาย (มูลเหตุจูงใจ) เป็นคนละส่วนกัน

นอกจากนี้ โจทก์ยังต้องบรรยายถึงตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติอยู่ด้วย บรรยายตำแหน่งมาแม้ไม่ระบุหน้าที่ แต่พิจารณาหน้าที่ได้จากตำแหน่งก็ถือว่าชอบแล้ว (ฎีกา ๓๘๘/๒๕๕๒) แต่จะบรรยายการกระทำหรือเหตุอื่น ๆ นอกหน้าที่ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๒๘๘/๒๕๕๓)

42

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒/๒๕๖๗ ฟ้องโจทก์ที่บรรยายว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะตะเภา มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและอนุมัติเบิกจ่ายเงินในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีขึ้นธาตุเดือนเก้า (เหนือ) ปี ๒๕๕๘ ในงบประมาณ ๓๙๐,๐๐๐ บาท เป็นฟ้องที่เข้าใจได้แล้วว่าจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเงินที่เป็นงบประมาณซึ่งเป็นทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะตะเภา เพื่อจัดทำโครงการส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีขึ้นธาตุเดือนเก้า (เหนือ) ปี ๒๕๕๘ อันเป็นองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๑ แล้ว

43

๑.๒ หากโจทก์บรรยายองค์ประกอบความผิดครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว แต่มีรายละเอียดเล็กน้อยที่ขาดตกไป ศาลสามารถรับฟังเอกสารท้ายฟ้อง คำร้องขอฝากขัง คำร้องขอผิดฟ้อง และเอกสารอื่น ๆ ในสำนวนมาประกอบการพิจารณาในรายละเอียดส่วนเล็กน้อยนี้ได้ เช่น

๑.๒.๑) ความผิดฐานพยายามฆ่า (ป.อ. มาตรา ๒๘๘) โจทก์ไม่ได้บรรยายถึงข้อเท็จจริงอันเป็นอันตรายสาหัส (ป.อ. มาตรา ๒๙๗) แต่กล่าวมาในฟ้องว่า ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือมีบาดแผลปรากฏตามเอกสารท้ายฟ้อง ประกอบกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นรวมความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสมาอยู่ด้วยในตัว ศาลจึงลงโทษฐานทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสได้ โดยพิจารณาเอกสารท้ายฟ้องประกอบ (ฎีกาที่ ๗๑๓๕/๒๕๔๗ (ป))

44

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๓๕/๒๕๔๗ (ป) แม้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานพยายามฆ่า โดยมีได้บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา จนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันก็ตาม **แต่ตามคำฟ้องก็กล่าวว่าผู้เสียหายมีบาดแผลตามสำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลท้ายฟ้อง** ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องได้ระบุความเห็นว่ารักษาประมาณ ๔๕ วันหาย และทางพิจารณาข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบได้ความว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส เมื่อข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม ทั้งการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น รวมการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๗ ด้วย และเป็นความผิดได้ในตัวเอง ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย

45

ในทางกลับกัน หากโจทก์บรรยายผลเกี่ยวกับการได้รับอันตรายสาหัสมาครบถ้วนแล้ว ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๗ (๘) แม้โจทก์จะแนบรายงานชันสูตรของแพทย์ทำนองว่าใช้เวลารักษาน้อยกว่า ๒๐ วัน ก็ถือว่าเป็นการบรรยายฟ้องโดยชอบแล้ว ไม่ใช่ฟ้องที่ขัดแย้งกัน เพราะเรื่องป่วยเจ็บโจทก์สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา (ฎีกาที่ ๑๙๓๕/๒๕๓๑, ๑๑๙๘๒/๒๕๕๕)

46

ต่างจาก ความผิดฐานหมิ่นประมาทธรรมดา (ป.อ. มาตรา ๓๒๖) ซึ่งไม่รวมถึงลักษณะการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (ป.อ. มาตรา ๓๒๘) ไว้ด้วยในตัว โจทก์จะต้องบรรยายลักษณะการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาไปด้วย โดยศาลไม่อาจพิจารณาเอกสารท้ายฟ้องเพื่อเพิ่มเติมให้ครบองค์ประกอบความได้เลย (ฎีกาที่ ๓๐๑๙/๒๕๕๗)

47

แต่ หากโจทก์บรรยายแต่เพียงเรื่องเจตนาฆ่า ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดการบาดเจ็บหรือบาดแผลที่เป็นอันตรายสาหัส หรือที่ปรากฏตามเอกสารท้าย ฟ้องเช่นนี้ไม่อาจนำเอกสารท้ายฟ้องมาพิจารณาประกอบได้ ศาลคงลงโทษได้ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๔๕๐/๒๕๒๙, ๖๔๑๖/๒๕๓๔)

และหากเพียงแต่บรรยายว่า “อันตรายสาหัส” โดยไม่บรรยายว่าเข้าข่ายอันตรายสาหัสในอนุมาตราใด (ฎีกา ๖๔๑๖/๒๕๓๔) หรือ “รักษาตัวเกิน ๒๐ วัน” (ฎีกา ๖๔๑๖/๒๕๓๔) ก็ยังไม่ถือว่าเป็นอันตรายสาหัสโดยชอบตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๗ (๑) – (๘)

48

๑.๒.๒) กรณีรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งกระทำความผิด อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วย นอกเหนือจากข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด แม้โจทก์ไม่ได้บรรยายมาหรือ ไม่บรรยายมาไม่ชัดแจ้งหรือขัดแย้งผิดหลงไปบ้าง (ฎีกาที่ ๔๓๑๙/๒๕๕๒, ๗๐/๒๕๖๕) ก็สามารถนำเอกสารอื่น ๆ ในสำนวนมาพิจารณาประกอบให้ถูกต้องตรงตามจริงได้

เช่น คำร้องขอฝากขัง ระบุถึงสถานที่กระทำความผิด (ฎีกาที่ ๔๙๑/๒๕๓๔, ๑๒๒๒/๒๕๔๖, ๗๐/๒๕๖๕) ชื่อเจ้าของทรัพย์สิน (ฎีกาที่ ๓๙๗๗/๒๕๓๐)

รายงานชั้นสูตรบาดแผล ระบุชื่อผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๖๕๙/๒๕๑๗) หรือเวลากระทำความผิด (ฎีกาที่ ๒๙๔๙/๒๕๕๕) รวมทั้ง

คำให้การจำเลยในชั้นสอบสวนก็นำมารับฟังประกอบถึงเวลาที่จำเลยกระทำความผิดได้ (ฎีกาที่ ๔๔๔/๒๕๕๐) ตลอดจนบัญชีทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายก็นำมาพิจารณารายละเอียดของสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับคดีได้ (ฎีกาที่ ๖๑๙๖/๒๕๖๒)

49

๑.๓ เมื่อโจทก์บรรยายครบองค์ประกอบความผิดแล้ว แม้จะมีรายละเอียดเล็กน้อยที่โจทก์ไม่ได้บรรยายข้อเท็จจริงมาก็ถือเป็นพ้องโดยชอบด้วยกฎหมาย และโจทก์สามารถนำสืบรายละเอียดดังกล่าวในชั้นพิจารณาได้ เช่น

๑.๓.๑) ความผิดฐานปลอมเอกสาร (ป.อ. มาตรา ๒๖๔) ไม่จำเป็นต้องบรรยายวิธีการปลอมมาโดยละเอียดว่าปลอมแบบใด ลายมือชื่อผู้ใดบ้าง หรือเพิ่มเติมตัดทอนเอกสารหน้าใด นำสืบในชั้นพิจารณาได้ (ฎีกาที่ ๑๐๙๗๔/๒๕๕๗, ๓๔๔๔/๒๕๖๖)

๑.๓.๒) ความผิดฐานคนกลางเรียกรับสินบน (ป.อ. มาตรา ๑๔๓) ไม่จำเป็นต้องบรรยายวิธีการจูงใจเจ้าพนักงาน หรืออิทธิพลของจำเลยมาโดยละเอียด (ฎีกาที่ ๑๓๐/๒๕๒๘, ๙๖๐/๒๕๓๔)

50

๑.๓.๓) ความผิดฐานกระทำอนาจาร (ป.อ. มาตรา ๒๗๘, ๒๗๙) ไม่จำเป็นต้องบรรยายลักษณะหรือวิธีการอนาจารมาโดยละเอียด (ฎีกาที่ ๓๙๑๕/๒๕๕๑)

๑.๓.๔) ความผิดฐานข่มขืนโดยมีเหตุเพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๒๘๙) เช่น ข่มขืนเจ้าพนักงาน หรือไตร่ตรอง ไม่จำเป็นต้องบรรยายพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงที่จำเลยรับรู้มาโดยละเอียด เมื่อโจทก์บรรยายครบองค์ประกอบแล้วโจทก์นำสืบในชั้นพิจารณาได้ (ฎีกาที่ ๑๓๒๗๗/๒๕๕๓, ๒๙๓๖/๒๕๖๔)

๑.๓.๕) ความผิดฐานยักยอก (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) ลักษณะที่เป็นการยักยอก โจทก์สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา (ฎีกาที่ ๓๙๒๙/๒๕๒๕, ๗๐๗๓/๒๕๔๓, ๗๐๓/๒๕๖๕)

51

๑.๓.๖) ความผิดฐานอั้งยี่ (ป.อ. มาตรา ๒๐๙) ไม่จำเป็นต้องบรรยายรายละเอียดที่จำเลยยื่นใบสมัครต่อบุคคลใด ตั้งแต่เมื่อใด (ฎีกาที่ ๙๘๐/๒๕๖๓)

๑.๓.๗) ความผิดฐานรับของโจร (ป.อ. มาตรา ๓๕๗) ไม่จำเป็นต้องบรรยาย ลักษณะหรือยี่ห้อของอาวุธปืนที่ จำเลยได้อุบการะมาจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ บรรยายเพียงว่าเป็นทรัพย์ประเภทอาวุธปืนก็พอแล้ว (ฎีกาที่ ๔๒๙/๒๕๖๓)

52

๑.๔ การบรรยายฟ้องโจทก์ไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตามกฎหมายเสมอไป แต่สามารถใช้ถ้อยคำอื่นที่มีความหมายทำนองเดียวกันกับถ้อยคำตามกฎหมายก็ได้ เช่น

๑.๔.๑) คำว่า “โดยทุจริต” อาจใช้คำอื่นแทนได้ เช่น บังอาจ (ฎีกาที่ ๖๙๕/๒๕๐๒, ๓๑๔๙/๒๕๓๕)

๑.๔.๒) คำว่า “โดยไม่มีเหตุอันสมควร” อาจใช้คำอื่นแทนได้ เช่น บังอาจ (ฎีกาที่ ๓๐๖/๒๕๑๗) แต่คำว่า “โดยไม่มีเหตุสมควร” ตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๔ ไม่อาจใช้แทนคำว่า “รบกวนการครอบครอง” ตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๒ ได้ (ฎีกาที่ ๓๗๓๔/๒๕๕๔)

53

๑.๔.๓) คำว่า “ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป หรือตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป” อาจใช้คำอื่นแทนได้ เช่น จำเลยกับพวกอีกหลายคนที่หลบหนียังไม่ได้ตัวมาฟ้อง หรือ ที่แยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๑๓๖/๒๕๖๑)

๑.๔.๔) คำว่า “เอกสารสิทธิ” อาจใช้คำอื่นแทนได้ เช่น บรรยายว่า หนังสือยินยอมคู่สมรสก็ได้ (ฎีกา ๗๐๘/๒๕๖๕) แต่คำว่า ปลอมสัญญากู้ ไม่อาจถือได้ว่า บรรยายเกี่ยวกับเอกสารสิทธิแล้ว (ฎีกาที่ ๒๙๕๔/๒๕๔๗)

๑.๔.๕) คำว่า “ใช้ในกิจการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น” (ป.อ. มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง) อาจใช้คำอื่นแทนได้ เช่น บรรยายว่า ใช้ในทางทุจริต (ฎีกา ๔๖๘/๒๕๖๖)

54

๑.๕ กรณีที่กฎหมายได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารตรากฎกระทรวง กำหนดลักษณะความผิดเพิ่มเติม หรือกำหนดรายละเอียดความผิด โจทก์ ต้องบรรยายองค์ประกอบความผิดที่ปรากฏในกฎกระทรวงมาด้วย (ฎีกาที่ ๓๘๖๙/๒๕๒๖(ป), ๖๖๖๘/๒๕๕๙, ๒๒๘๖/๒๕๖๐)

55

๒. มาตรา ๑๕๘ (๕) รายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่กระทำผิด

๒.๑ เวลา ตาม ป.อ. มาตรา ๑ (๑๑) ได้บัญญัติว่า "กลางคืน" หมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น ดังนี้ จึงสามารถแยกช่วงเวลาออกได้ใช้เกณฑ์กลางคืนเป็นข้อพิจารณาได้ ดังนี้

เวลากลางวัน ๑ ช่วง คือ เวลาประมาณ ๐๖.๐๐ น. – ๑๘.๐๐ น.

เวลากลางคืน ๒ ช่วง คือ กลางคืนก่อนเที่ยง คือ เวลาประมาณ ๐๐.๐๐ น. – ๐๖.๐๐ น. และกลางคืนหลังเที่ยง คือ เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. – ๒๔.๐๐ น.

การบรรยายเวลานี้กฎหมายมิได้กำหนดให้โจทก์ต้องบรรยายมาโดยละเอียด แจ่มชัด เพียงแต่บรรยายมาพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็เป็นอันใช้ได้แล้ว

56

โจทก์บรรยาย ว่า ต้นเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ ถึง ปลายเดือนมกราคม ๒๕๕๗ เวลากลางวัน วันใดไม่ปรากฏชัด หรือ เมื่อประมาณกลางปี ๒๕๖๐ เวลากลาง วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด ก็เพียงพอทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว (ฎีกาที่ ๘๔๒/๒๕๕๕, ๑๐๘๘๕/๒๕๕๘, ๒๓๐๙/๒๕๖๔, ๔๒๐๕/๒๕๖๗)

แต่หากโจทก์บรรยายเพียง เดือน และ พ.ศ. หรือโดยไม่ระบุวันที่ หรือ เว้นช่องวันที่ไว้ และไม่ได้บรรยายคำว่า วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด ไม่ถือว่าเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๑๔๖/๒๕๒๖, ๘๔๘/๒๕๔๕)

57

บรรยายเพียงว่าเวลากลางคืน ไม่ได้บรรยายว่า กลางคืนก่อนหรือหลัง เทียงก็ใช้ได้แล้ว (ฎีกาที่ ๖๑๖๙/๒๕๖๒)

ฟ้องบางฐานความผิด เวลากลางคืนหรือกลางวัน ไม่ได้มีส่วนสำคัญ ในองค์ประกอบความผิดโจทก์บรรยายมาเพียงวัน เดือน ปีที่กระทำความผิดมาก็เพียงพอแล้ว (ฎีกาที่ ๑๐๑/๒๔๙๕, ๑๖๒๖/๒๕๐๖ (ป), ๑๓๖๓๗/๒๕๕๕, ๒๘๐๗/๒๕๖๕)

โจทก์ไม่จำเป็นต้องระบุเวลามาแน่ชัดว่า จำเลยกระทำความผิดเวลากี่นาฬิกา แต่หากโจทก์ระบุเวลามาแล้วว่าจำเลยกระทำความผิดเวลากี่นาฬิกา โจทก์ก็ไม่จำเป็นต้องบรรยายถึงเวลากลางคืนกลางวันซ้ำซ้อนอีก (ฎีกาที่ ๘๐๖๖/๒๕๔๙)

58

บรรยายเวลากระทำความผิดขัดกับสภาพความผิด เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น บรรยายว่ายักยอกก่อนเข้าครอบครองทรัพย์ (ฎีกาที่ ๓๘๒๓/๒๕๔๙) บรรยายว่า รับของโจรเกิดก่อนยักยอก (ฎีกาที่ ๑๐๑๙/๒๕๕๗) บรรยายว่ารับของโจรทักก่อนลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๓๗๐/๒๕๔๔) การบรรยาย ระบุเวลาในอนาคตแม้จำเลยรับสารภาพก็ลงโทษไม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๙๗๔/๒๕๕๓)

แต่หากเป็นที่เห็นได้ชัดว่า เป็นเพียงเรื่องพิมพ์ผิดพลาดอย่างเห็นได้ชัด ศาลก็ลงโทษได้โดยถือว่าจำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว เช่น บรรยายว่ากระทำผิดวันที่ ๓๑ พฤษภาคม แต่ความผิดจริงทำผิด ๓๑ พฤษภาคม (ฎีกาที่ ๑๒๐๘/๒๕๔๒, ๑๑๑๒๒/๒๕๕๓, ๑๕๒๖-๑๕๒๗/๒๕๖๓)

59

กรณีบรรยายฟ้องว่า ลักทรัพย์หรือรับของโจรใน เวลาเดียวกัน หรือในทรัพย์เดียวกัน ไม่เป็นฟ้องที่ไม่ชอบ เพราะเป็นการบรรยายฟ้องให้ศาลเลือกลงโทษตามที่พิจารณาได้ความ (ฎีกาที่ ๒๓๓๑/๒๕๑๔, ๒๔๖/๒๕๔๖, ๓๕๙๓/๒๕๖๖)

ทำนองเดียวกับบรรยายฟ้องว่า เจตนาฆ่าหรือประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย (ฎีกาที่ ๑๗๘๐/๒๔๙๗, ๑๕๔๗/๒๕๑๑ (ป))

หรือบรรยายฟ้องว่า ฉ้อโกงหรือยักยอก (ฎีกา ๗๗๑/๒๔๙๐, ๓๔๑๔/๒๕๖๕) แต่มีฎีกา ๑๒๓๖/๒๔๙๐ วินิจฉัยว่าไปอีกทางหนึ่ง)

เหล่านี้ ไม่ถือว่าเป็นฟ้องที่ขัดแย้งกัน

60

แต่บรรยายฟ้องว่า ลักทรัพย์ หรือยักยอก ถือเป็นฟ้องที่ขัดแย้งกัน เพราะโดยสภาพของความผิดฐานลักทรัพย์ไม่อาจลักทรัพย์ที่ตนเองครอบครองอยู่ได้เนื่องจากลักษณะดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานยักยอก (ฎีกาที่ ๔๕๒๔/๒๕๖๒)

หรือบรรยายฟ้องว่า ฉ้อโกง หรือ รับของโจร ในเวลาเดียวกัน เช่นนี้ เป็นฟ้องที่ขัดแย้งกัน เป็นฟ้องที่เคลือบคลุม (ฎีกาที่ ๖๗๙๒/๒๕๕๗)

61

๒.๒ สถานที่ คือ สถานที่กระทำความผิด

การบรรยายสถานที่นี้ก็มีหลักการเช่นเดียวกับการบรรยายเวลา คือ ไม่จำเป็นต้องบรรยายมาโดยละเอียด โจทก์สามารถบรรยายตามความเข้าใจ เพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็เพียงพอแล้ว (ฎีกาที่ ๑๖๕๙/๒๕๓๐, ๑๙๖๐/๒๕๕๙)

บรรยายเพียง อำเภอ กับ จังหวัด ก็เป็นฟ้องโดยชอบ ส่วนรายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งกว่านี้โจทก์สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา (ฎีกาที่ ๓๗๙๐/๒๕๒๗, ๑๙๖๐/๒๕๕๙)

62

บรรยายว่า จำเลยพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ผ่านชายแดนภาคใต้ ตำบล อำเภอ จังหวัดใดไม่ปรากฏชัด ถือเป็นฟ้องที่จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว (ฎีกาที่ ๗๗๘๐/๒๕๔๔)

ความผิดหลายท้องที่เกี่ยวพันกัน บรรยายเพียงท้องที่เดียวก็เป็นฟ้องโดยชอบ (ฎีกาที่ ๔๓๗๘/๒๕๒๘)

63

ผลของการที่โจทก์บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่มาในฟ้องแล้วแต่ไม่ชัดเจนหรือขัดแย้งกัน ทำให้ไม่เพียงพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีนี้ เป็นเรื่องฟ้องเคลือบคลุม หากศาลยกฟ้องยังไม่ถือว่า ศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว โจทก์ฟ้องใหม่ได้ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๕๙๐/๒๕๒๔)

แตกต่างจากเรื่องที่โจทก์ไม่ได้บรรยายเวลาหรือสถานที่มาเลย กรณีนี้โจทก์ฟ้องใหม่ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๖๘๗/๒๕๐๒ (ป), ๑๕๒๕/๒๕๒๒)

64

๓. มาตรา ๑๕๘ (๕) รายละเอียดที่เกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วย
พอสสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

๓.๑ บุคคล คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในคดีนอกจากตัวจำเลยเอง เช่น ผู้ร่วม
กระทำ หรือผู้เสียหาย

กรณีผู้เสียหาย ศาลฎีกาว่าโจทก์จำเป็นต้องระบุนามเพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี
เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ บุคคลดังกล่าว คือ เจ้าของหรือผู้ครอบครองดูแลรักษา
ทรัพย์ หากไม่ได้ระบุว่าทรัพย์ผู้ใดย่อมเป็นฟ้องไม่ชอบ (ฎีกาที่ ๓๘๘/๒๔๘๙) แต่
หากไม่รู้ตัวเจ้าทรัพย์แน่นอน ระบุนามเพียงว่า เป็นของบุคคลไม่ทราบชื่อ หรือของผู้มีชื่อ
ก็เพียงพอแล้ว (ฎีกาที่ ๕๘๔/๒๔๘๘, ๑๘๐๙/๒๕๑๒, ๒๘๔/๒๕๓๐) ความผิดฐานโกง
เจ้าหนี้ (ป.อ. มาตรา ๓๕๐) ต้องระบุตัว ผู้รับโอนทรัพย์สินด้วย มิฉะนั้น เป็นฟ้อง
เคลือบคลุม (ฎีกาที่ ๔๑๘๐/๒๕๓๕)

65

ทำนองเดียวกับฐานกรรโชกทรัพย์(ป.อ. มาตรา ๓๓๗) โจทก์ต้องระบุตัว ผู้ถูกขู่
เข็ญด้วย (ฎีกาที่ ๒๔๒๒/๒๕๓๐)

แต่หากบุคคลดังกล่าวเป็นเพียงผู้ที่เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เช่นนี้
โจทก์ไม่จำเป็นต้องระบุตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาก็ได้ เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท
ไม่ต้องระบุตัวบุคคลที่สาม (ฎีกาที่ ๒๑๗๘/๒๕๓๗) ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ไม่จำ
ตัวระบุตัวประชาชนที่ถูกหลอกลวงมาทั้งหมด (ฎีกาที่ ๓๖๒๔/๒๕๓๑)

66

๓.๒ สิ่งของ คือ สิ่งของที่ใช้การกระทำความผิด วัตถุแห่งการกระทำที่จำเลย
มุ่งกระทำต่อ สิ่งของอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โจทก์ต้องบรรยายมาทั้งประเภทของทรัพย์ และมูลค่า
(ฎีกาที่ ๑๓๖๐/๒๕๓๙) กรณีทรัพย์เป็นเงินบรรยายมาเพียงจำนวนก็ใช้ได้ (ฎีกาที่
๑๐๗๑/๒๕๑๐) เอกสารแนบท้ายนำมารับฟังประกอบพ้องในส่วนนี้ได้

67

ผลของการบรรยายพ้องที่บกพร่อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕)

โดยหลัก กรณีพ้องที่บรรยายไม่ชอบด้วย มาตรา ๑๕๘ (๕) แม้จำเลยจะให้การรับ
สารภาพ ศาลก็ต้องยกฟ้อง ตาม ป.วิ.อ มาตรา ๑๘๕ โดยถือเป็นเหตุตามกฎหมายที่
จำเลยไม่ควรจะต้องรับโทษ (ฎีกาที่ ๑๕๗๒๖/๒๕๕๗, ๕๕๙๗/๒๕๖๐, ๓๖๗/๒๕๖๑)
ทั้งนี้ มีรายละเอียดผลกระทบในแต่ละความบกพร่องแยกได้ ดังนี้

68

๑. กรณีของการบรรยาย การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด (ส่วนองค์ประกอบความผิด) หากโจทก์บรรยายองค์ประกอบความผิดไม่ครบ หรือขาดองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย ถือเป็นการบกพร่องผิดพลาดที่ร้ายแรงอย่างมาก อันทำให้มีผลกระทบ คือ

- ศาลจะใช้อำนาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๖๑ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๔๖, ๑๒๗๗๗/๒๕๕๖)

- โจทก์จะใช้สิทธิขอแก้ฟ้องตามมาตรา ๑๖๓, ๑๖๔ ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๐๖/๒๕๔๑, ๑๑๒๘๐/๒๕๕๕)

- เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้องแล้ว ถือว่าศาลได้พิจารณาและวินิจฉัยในเนื้อหาคดีแล้ว สิทธินาคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตามมาตรา ๓๙ (๔) โจทก์นำคดีมาฟ้องใหม่ไม่ได้เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๖๗๗๐/๒๕๔๖)

69

๒. กรณีของการบรรยาย วัน เวลา สถานที่กระทำความผิด หากโจทก์บรรยายไม่ครบถ้วนหรือไม่บรรยายย่อมีผลกระทบคือ

- ศาลจะใช้อำนาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๖๑ ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๗๖/๒๕๔๒)

- โจทก์จะใช้สิทธิขอแก้ฟ้องตามมาตรา ๑๖๓, ๑๖๔ ได้

- เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่ได้บรรยายรายละเอียดดังกล่าวมาเลย ถือว่าศาลได้พิจารณาและวินิจฉัยในเนื้อหาคดีแล้ว สิทธินาคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตามมาตรา ๓๙ (๔) โจทก์นำคดีมาฟ้องใหม่ไม่ได้เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๖๘๗/๒๕๐๒ (ป) , ๑๕๒๕/๒๕๒๒) แตกต่างจากกรณีโจทก์บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่มาฟ้องในแล้วแต่ไม่ชัดเจนหรือขัดแย้งกัน ทำให้ไม่เพียงพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีนี้ เป็นเรื่องฟ้องเคลือบคลุม หากศาลยกฟ้องยังไม่ถือว่าศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว โจทก์ฟ้องใหม่ได้ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๕๙๐/๒๕๒๔)

70

๓.กรณีของการบรรยาย บุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรที่จะทำ
ให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ถ้าไม่ได้บรรยาย หรือบรรยายไม่ชัดเจน ถือเป็นฟ้อง
เคลือบคลุม ย่อมมีผลกระทบคือ

- ศาลจะใช้อำนาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๖๑
- โจทก์จะใช้สิทธิขอแก้ฟ้องตามมาตรา ๑๖๓, ๑๖๔ ได้
- เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้องแล้ว ยังไม่ถือว่าศาลได้พิจารณาและวินิจฉัยในเนื้อ
แห่งคดี สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมไม่ระงับไป ตามมาตรา ๓๙ (๔) โจทก์นำคดีมาฟ้อง
ใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำ

71

๔. การอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
(มาตรา ๑๕๘ (๖)) และลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง (มาตรา ๑๕๘
(๗))

การอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด (มาตรา
๑๕๘ (๖)) และลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง (มาตรา ๑๕๘ (๗)) เป็นส่วน
ของรายละเอียดท้ายคำฟ้องคดีอาญา โจทก์มีหน้าที่ต้องบรรยายให้ครบถ้วน

๔.๑ การอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
(มาตรา ๑๕๘ (๖))

ตามมาตรา ๑๕๘ (๖) กฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องบรรยายทั้งในส่วนของ
ชื่อกฎหมาย และมาตราแห่งกฎหมายนั้นให้ครบถ้วน

72

คำขอท้ายฟ้องโจทก์ระบุเพียงมาตราแห่งกฎหมาย โดยไม่ได้ระบุชื่อกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาฟ้องแล้วพอเข้าใจได้ว่าประสงค์ให้ลงโทษตามกฎหมายใดก็เป็นอันใช้ได้ (ฎีกาที่ ๑๗๐๐/๒๕๑๔ (ป), ๘๘๒๗/๒๕๖๓)

ทำนองเดียวกับระบุชื่อกฎหมายมา แต่ไม่ได้ระบุมาตรา หากพิจารณาฟ้องแล้ว เข้าใจได้ว่าประสงค์ลงโทษตามบทมาตราใดก็เป็นฟ้องโดยชอบ เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ (ฎีกาที่ ๔๓๕๕/๒๕๔๔)

ความผิดมาตราหนึ่ง ๆ อาจมีได้หลายวรรค หรือหลายอนุมาตรา โจทก์ระบุ เพียงมาตรามากก็เพียงพอแล้วไม่จำเป็นต้องระบุวรรค หรืออนุมาตรา มาท้ายฟ้องอีก (ฎีกาที่ ๒๔๑๗/๒๕๔๐, ๓๒๕๒/๒๕๕๒)

73

บทบัญญัติทั่วไปใน ป.อ. ภาค ๑ โจทก์ไม่จำเป็นต้องระบุมา เพราะไม่ใช่มาตราใน กฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด เช่น ป.อ. มาตรา ๒๒ (นับโทษ ต่อ), ๓๒-๓๔ (ริบทรัพย์สิน), ๕๑-๕๘ (โทษ รอกการลงโทษ), ๖๐ (พลาต) , ๗๒ (บันดาล โทษะ), ๘๐-๘๙ (พยายาม ผู้กระทำความผิดหลายคน), ๙๒-๙๓ (เพิ่มโทษไม่เช็ดหลาบ) (ฎีกาที่ ๔๘๕/๒๔๙๓, ๒๖๙๒/๒๕๔๖, ๗๖๕๓/๒๕๔๗)

ความผิดที่มีบทบรรจ โจทก์ต้องระบุบทบรรจมาด้วย เพราะถือเป็นมาตราใน กฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด เช่น มาตรา ๓๓๖ ทวิ, ๓๔๐ ตริ (ฎีกาที่ ๓๕๒๒/๒๕๔๔) (ฎีกาที่ ๘๑๕๙/๒๕๕๗ ทำนองเดียวกัน) หากโจทก์ไม่ระบุศาล ต้องลงโทษบทเบา (ฎีกาที่ ๔๓๓๗/๒๕๕๒) แต่หากระบุบทบรรจมาแล้ว แม้ไม่ได้ระบุ บทธรรมดาตามด้วยศาลก็ลงโทษบทบรรจได้ (ฎีกาที่ ๓๙๑๘/๒๕๖๐)

74

ความผิดตาม พ.ร.บ. ซึ่งมีโทษทางอาญา โจทก์ต้องอ้างทั้งมาตราที่กำหนดว่า การกระทำเป็นความผิด และมาตราที่เป็นบทกำหนดโทษ แต่ศาลอนุโลมว่า การที่โจทก์ อ้างเพียงมาตราที่กำหนดว่าการกระทำเป็นความผิด (ฎีกาที่ ๑๙๕๙/๒๕๓๕, ๑๙๗๐/๒๕๕๐) หรืออ้างเพียงมาตราที่เป็นบทกำหนดโทษ (ฎีกาที่ ๖๕๒/๒๕๔๐) อย่างใดอย่างหนึ่งก็เป็นฟ้องโดยชอบแล้ว

75

กรณีกฎหมายถูกยกเลิก หากในขณะฟ้องกฎหมายเดิมถูกยกเลิกไปแล้ว ไม่มีกฎหมายใหม่ที่กำหนดว่าการกระทำความผิดเป็นความผิดอีก การที่โจทก์อ้างกฎหมายเดิม ย่อมไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕๘ (๖) (ฎีกาที่ ๔๘๘/๒๕๔๓, ๗๙๐๔/๒๕๔๙) แต่หากยังมีกฎหมายใหม่ที่กำหนดให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดอยู่ ดังนี้ ไม่ว่าโจทก์จะอ้างกฎหมายเดิม หรือ กฎหมายใหม่ (ฎีกาที่ ๕๕๙๒/๒๕๕๔) หรือจะอ้างกฎหมายที่กำหนดให้ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมายเดิมก็ได้ (ฎีกาที่ ๒๗๒๕/๒๕๓๙) ล้วนแล้วแต่ถือได้ว่าเป็นการบรรยายฟ้องโดยชอบทั้งสิ้น ทั้งนี้ ต้องบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยมากที่สุด (ป.อ. มาตรา ๓) แต่ถ้าทั้งกฎหมายใหม่และกฎหมายเก่ามีอัตราโทษเท่ากันศาลต้องปรับบทด้วยกฎหมายที่ใช้ในขณะที่ยำเลยกระทำความผิด (กฎหมายเก่า)

76

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๗๙๓/๒๕๖๗ (ป) แม้ฟ้องโจทก์บรรยายครบองค์ประกอบความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ (๑) ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้ว อันเป็นบทหนักที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษสูงขึ้น และ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ ที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) ยังคงบัญญัติว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอยู่ โดยมาตรา ๑๔ (๑) และมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) มีระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันเกินอำนาจศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ก็ตาม

77

แต่การที่โจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามที่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้ว และระบุขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามที่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๔ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทเบาที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยมีได้มีคำขอให้ลงโทษตาม มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) ที่แก้ไขใหม่ ซึ่งเป็นบทหนัก

78

ย่อมแสดงให้เห็นว่า โจทก์ประสงค์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสี่ในข้อหาฉ้อโกง และความผิดต่อ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ เท่านั้น ไม่อาจถือว่าโจทก์มีคำขอท้ายฟ้องให้ลงโทษบทหนักตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ และความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นที่เป็นศาลแขวง

79

ข้อสังเกต ตามฎีกานี้โจทก์บรรยายฟ้อง และขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายเก่าที่มีอัตราโทษเกินกว่า ๓ ปี แต่กฎหมายเก่านั้นยังมิองค์ประกอบความผิดเหมือนกันกับกฎหมายใหม่ (ที่ใช้ในปัจจุบัน) อยู่ หากข้อเท็จจริงเป็นเพียงเท่านี้ ศาลน่าจะลงโทษตามกฎหมายเก่าหรือใหม่ก็ได้ในส่วนที่เป็นคุณกับจำเลยมากที่สุด (ป.อ. มาตรา ๓) แต่กลับปรากฏว่ามีการบรรยายฟ้องตามกฎหมายใหม่ในข้อหาที่มีอัตราโทษไม่เกิน ๓ ปีมาด้วยอีกส่วนหนึ่ง ศาลจึงแปลความว่า โจทก์ประสงค์จะให้ศาลลงโทษจำเลยตามกฎหมายใหม่เท่านั้น เพราะมิเช่นนั้นแล้วโจทก์ย่อมบรรยายฟ้องและอ้างกฎหมายใหม่มาครบทุกส่วนทั้งความผิดที่อัตราโทษเกิน ๓ ปี และไม่เกิน ๓ ปี

80

กรณีกฎกระทรวง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญากำหนด ลักษณะความผิดเพิ่มเติม หรือประกาศคณะปฏิวัติที่กำหนดความผิดทางอาญา โจทก์บรรยายรายละเอียดความผิด และต้องอ้างมาในคำขอท้ายฟ้องด้วย (ฎีกาที่ ๗๙๐/๒๔๙๑, ๑๒๑๙/๒๔๙๙, ๓๘๖๙/๒๕๒๖ (ป), ๑๘๓๑/๒๕๕๘)

แต่ประกาศต่าง ๆ หรือคำสั่งการที่ออกโดยฝ่ายบริหารไม่ใช่กฎหมายจึงไม่จำเป็นต้องอ้าง (ฎีกาที่ ๑๕๑๗๙/๒๕๕๑, ๕๓๒/๒๕๕๘) รวมทั้งพระราชกฤษฎีกาด้วย (ฎีกาที่ ๒๔๙๖/๒๕๕๖)

ผลของการไม่อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด (มาตรา ๑๕๘ (๖)) คือ ศาลสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องได้ ตามมาตรา ๑๖๑ ,โจทก์ขอแก้ไขฟ้องได้ ตามมาตรา ๑๖๓ (ฎีกาที่ ๖๙๙๖/๒๕๕๑) หากศาลหรือโจทก์มิได้แก้ไขก็ไม่อาจลงโทษจำเลยได้ เพราะเป็นเรื่องที่เกินคำขอท้ายฟ้อง (ฎีกาที่ ๘๗๙/๒๕๕๐)

81

๔.๓ ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง (มาตรา ๑๕๘ (๗))

บุคคลผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในคำฟ้องคดีอาญา ได้แก่ โจทก์ คือ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ตามมาตรา ๒๘ อันได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้เสียหาย หรือผู้มีอำนาจจัดการแทน

ทนายความ แม้ได้รับแต่งตั้งจากโจทก์ และมีใช้โจทก์ซึ่งเป็นตัวความโดยแท้ ย่อมไม่อาจลงลายมือชื่อในคำฟ้องแทนตัวความได้ (ฎีกาที่ ๖๐๗/๒๕๑๔, ๘๙๐/๒๕๓๙) เว้นแต่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทนโจทก์

แต่กรณี คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา หรือคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ทนายความลงลายมือชื่อแทนโจทก์ได้ เพราะมิได้เป็นฟ้องที่เริ่มต้นคดี (ฎีกาที่ ๖๒/๒๔๙๔, ๖๒๙/๒๕๐๑)

82

ถ่ายเอกสารที่มีลายมือชื่อของโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ท้ายฟ้องมายื่นต่อศาล โดยไม่ได้ยื่นท้ายฟ้องที่ลงลายมือชื่อจริง ถือว่า ไม่มีการลงลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์ฟ้อง (ฎีกาที่ ๘๖๙/๒๕๕๔)

ปัญหาว่า หากโจทก์มิได้ลงลายมือชื่อในคำฟ้อง หรือลงลายมือชื่อไม่ชอบ ศาลจะ ให้โอกาสโจทก์แก้ไขก่อนได้หรือไม่ เดิมศาลฎีกาวางหลักฟ้องที่โจทก์มิได้ลงลายมือชื่อนั้น หากศาลยังไม่ได้ประทับรับฟ้อง ย่อมแก้ไขได้ (ฎีกาที่ ๑๑๔๑/๒๕๓๐, ๓๓๑๐/๒๕๕๗)

แต่หากล่วงเวลาจนถึงภายหลังศาลประทับรับฟ้องแล้ว ศาลไม่อาจให้โจทก์แก้ไขคำ ฟ้องได้เลย ต้องยกฟ้องเท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๑๑๓/๒๕๕๗, ๖๘๗๘/๒๕๖๐, ๑๔๖๕/๒๕๖๓, ๓๐๐๖/๒๕๖๕)

83

แต่ปัจจุบันหลักการดังกล่าวได้ถูกกลับหลักแล้ว โดยปัจจุบันฟ้องคดีอาญาที่ โจทก์มิได้ลงลายมือชื่อในคำฟ้อง ศาลย่อมแก้ไขได้ทุกขณะ เพราะ ป.วิ.อ มาตรา ๑๖๑ มีได้กำหนดระยะเวลาจำกัดอำนาจของศาลไว้ ประกอบกับเรื่องผิดพลาดเล็กน้อย (ฎีกา ที่ ๑๐๙๐/๒๕๖๖ (ป), ๑๓๖๔/๒๕๖๖, ๒๙๘/๒๕๖๗)

รวมถึงกรณีไม่มีการลงลายมือชื่อผู้เรียง หรือผู้เขียนหรือพิมพ์ด้วย (ฎีกาที่ ๖๓๘๖/๒๕๖๒ (ป), ๗๖๐๓/๒๕๖๒)

และหลักการดังกล่าวนี้ ยังใช้บังคับถึงการแก้ไข คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา (ฎีกาที่ ๑๙๖๑-๑๙๖๒/๒๕๖๔) และคำแก้อุทธรณ์หรือคำแก้ฎีกาด้วย (ฎีกาที่ ๓๕๘๘/๒๕๖๔)

84

เช่นนี้ ศาลจะยกฟ้องทันทีไม่ได้ต้องให้โอกาสโจทก์แก้ไขก่อนเสมอ (ฎีกาที่ ๑๙๖๒/๒๕๖๔) หากศาลยกฟ้องโดยผิดหลง หรือยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่ยอมแก้ไข ไม่ถือว่าศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว โจทก์ฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกา ๕๘๓๔/๒๕๓๐, ๓๕๑๐/๒๕๕๕)

85

กรณีของนิติบุคคล การฟ้องคดีต้องทำตามข้อบังคับของนิติบุคคล หากนิติบุคคลใช้ตราประทับอื่นซึ่งไม่ได้จดทะเบียนไว้ ย่อมถือว่าเป็นการฟ้องคดีไม่ชอบเพราะไม่มีชื่อโจทก์แต่ศาลให้โอกาสแก้ไขได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑ (ฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๖๓)

ข้อที่ว่าแก้ไขได้นี้ น่าจะรวมถึงกรรมการลงลายมือชื่อไม่ครบในฟ้องด้วย เพราะเป็นข้อบกพร่องในคำฟ้องเช่นเดียวกัน (เทียบฎีกาที่ ๓๓๖๒/๒๕๓๒)

แต่การที่นิติบุคคลมอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องคดี โดยการมอบอำนาจไม่ได้ทำตามข้อบังคับ เช่นนี้ น่าจะเป็นเรื่องที่ศาลไม่อาจสั่งให้แก้ไขได้ เพราะไม่ใช่การแก้ไขคำฟ้องโดยตรง (ฎีกาที่ ๕๔๔/๒๕๖๓)

แต่หากเป็นเรื่องเขียนผิดพลาดเล็กน้อยในหนังสือมอบอำนาจ จำเลยไม่ให้การต่อสู้เรื่องดังกล่าว โจทก์ยื่นคำร้องจึงแก้ไขได้ เช่น แก้ไขชื่อกรรมการ (เทียบฎีกา ๕๕๘๘/๒๕๕๑) หรือผู้รับมอบอำนาจ (เทียบฎีกาที่ ๒๔๑/๒๕๕๖, ๒๐๔๒/๒๕๔๘)

86

ผู้มีอำนาจเรียงคำฟ้อง โดยหลักย่อมได้แก่ พนักงานอัยการ ตัวความเอง (ป.วิ.พ. มาตรา ๖๐) และทนายความ (ป.วิ.พ. มาตรา ๖๐ และ พ.ร.บ. ทนายความ ฯ มาตรา ๓๓)

กรณีผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทนตัวความน่าจะเรียงคำฟ้อง หรือคำฟ้อง อุทธรณ์ หรือคำฟ้อง ฎีกาในนามตนเองได้ (ฎีกาที่ ๕๐๒/๒๕๒๓) แต่มีฎีกาที่ ๓๕๘๘/๒๕๖๔ วินิจฉัยไปอีกทางหนึ่ง

หากผู้เรียงไม่ได้รับมอบอำนาจจากตัวความ แม้จะเป็นจำเลยร่วมกันหรือโจทก์ ร่วมด้วยกันก็เรียงคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา แทนกันไม่ได้ เพราะมิใช่ ทนายความ หรือผู้ที่ตัวความมอบหมาย (ฎีกา ๔๓๑๑/๒๕๕๗) หรือเป็นผู้ต้องชั่งด้วยกัน ที่มิใช่ทนายความเป็นผู้เรียง (ฎีกาที่ ๑๕๕๒/๒๕๖๖) เหล่านี้ ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้

กรณีตัวทนายหมดอายุ ตอนยื่นฟ้องถือว่าฟ้องไม่มีผู้เรียง แต่ภายหลังได้ต่ออายุ ตัวแล้ว นับได้ว่าเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว (ฎีกาที่ ๑๒๓๔๓/๒๕๕๖)

87

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๑
แต่เพียงเท่านี้

88

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๒

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทังทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๒ แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง, คำให้การ
/ ได้สวนมูลฟ้อง

การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องและคำให้การ

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓, ๑๖๔

เมื่อโจทก์ได้ยื่นคำฟ้องแล้วหากมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับคำฟ้องเกิดขึ้นหรือ
เพิ่งปรากฏข้อผิดพลาดในระหว่างพิจารณาคดีโจทก์ย่อมยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติม
คำฟ้องได้ ภายใต้หลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ วรรคแรก และมาตรา ๑๖๔
ส่วนจำเลยมีสิทธิยื่นคำให้การต่อสู้คดีอย่างไรก็ได้ แม้คำให้การของจำเลยจะปฏิเสธ
ลอย ๆ จำเลยก็ย่อมมีอำนาจนำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างพยานโจทก์ได้ทั้งสิ้น
(ฎีกาที่ ๘๓๑๔/๒๕๔๙) แต่เมื่อยื่นคำให้การอย่างไรแล้วหากต้องการแก้ไขคำให้การ
ก็ต้องอยู่ในบังคับของ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง

91

๑. การแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง

ดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า การแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้อง ต้องพิจารณาตาม
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ และมาตรา ๑๖๔ กล่าวคือ ต้องมีเหตุอันสมควร และยื่นก่อนศาล
ชั้นต้นมีคำพิพากษา (มาตรา ๑๖๓ ตอนต้น) และไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี
ด้วย ทั้งจำเลยต้องไม่หลงต่อสู้ (มาตรา ๑๖๔) หากศาลเห็นควรอนุญาตหรือจะสั่งให้
ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ และเมื่อศาลอนุญาตแล้วต้องส่งสำเนาแก้ฟ้องหรือเพิ่มเติมฟ้อง
เพื่อให้จำเลยคัดค้านหรือต่อสู้เพิ่มเติม (มาตรา ๑๖๓ ตอนท้าย)

92

โดยหลัก โจทก์จะขอแก้รายการในคำฟ้องใด ๆ ก็ได้ ตั้งแต่ มาตรา ๑๕๘ (๑) – (๗) เช่น

- แก้ไขฐานความผิด คือ แก้ไขข้อหาหน้าฟ้อง ๑๕๘ (๒) ให้ตรงกับความผิดที่บรรยายมาในฟ้อง ส่วนเพิ่มเติมฐานความผิด คือ เพิ่มข้อหาหน้าฟ้อง ๑๕๘ (๒) ให้ครบถ้วนกับความผิดที่บรรยายมาในฟ้อง
- แก้ไขรายละเอียดที่ต้องแถลงมาในฟ้อง คือ แก้ไขรายละเอียดต่าง ๆ ในรายการตั้งแต่ มาตรา ๑๕๘ (๑) – (๗) นอกเหนือจาก (๒) ที่บรรยายผิดพลาดคลาดเคลื่อนให้ถูกต้อง **ส่วนการเพิ่มเติมรายละเอียดซึ่งไม่ได้กล่าวไว้** คือ การเพิ่มเติมรายละเอียดในรายการ มาตรา ๑๕๘ (๑)–(๗) นอกเหนือจาก (๒) ที่ยังไม่ได้บรรยายหรือตกเติมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น บรรยายฟ้องครบองค์ประกอบความผิดมาแล้ว แต่ไม่ได้อ้างมาตรา เช่นนี้ โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มมาตราให้ครบถ้วนได้ (ฎีกาที่ ๖๙๙๖/๒๕๕๑)

เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ถือว่า เป็นการแก้ไขเล็กน้อยและไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบทั้งสิ้น

93

มีข้อยกเว้นที่โจทก์จะขอแก้ไขไม่ได้เลย ไม่ว่าในชั้นใด ๆ คือ การที่ฟ้องบรรยายบกพร่องในส่วนการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด (มาตรา ๑๕๘ (๕)) หรือข้อเท็จจริงอันเป็นส่วนองค์ประกอบความผิด นั่นเอง ศาลฎีกาวางหลักอย่างเคร่งครัดว่า หากโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดไม่ว่าในชั้นใด ศาลไม่อาจสั่งให้โจทก์แก้ไขได้เลย (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑) และโจทก์ก็ไม่อาจขอแก้ไข (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ วรรคแรก, ๑๖๔) ศาลต้องยกฟ้องโดยไม่จำต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน (ฎีกาที่ ๑๔๘๖/๒๕๓๐)

รวมถึงการบรรยายฟ้องที่ไม่เป็นความผิดในตัวเอง จะขอแก้ไขให้กลายเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๔๕๙/๒๕๒๔)

เหล่านี้ ศาลถือว่าเป็นการแก้ไขคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์มาแต่ต้นซึ่งไม่อาจกระทำได้ (ฎีกาที่ ๑๐๖๒/๒๕๐๔) และเป็นการแก้ไขที่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ (ฎีกาที่ ๗๓๓๒/๒๕๖๒) แม้ศาลจะอนุญาตไปโดยผิดหลักก็ไม่อาจทำให้กลับกลายมาเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายได้ (ฎีกาที่ ๒๐๐๖/๒๕๔๑, ๑๒๗๗๗/๒๕๕๖)

94

หากบรรยายถ้อยคำครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายแล้ว หากต้องการแก้ไขเพิ่มถ้อยคำหรือข้อความในการบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็ย่อมทำได้ (ฎีกาที่ ๓๓๓๖/๒๕๖๖)

ทั้งนี้ รายละเอียดของมาตรา ๑๕๘ (๕) ในส่วนอื่น ๆ โจทก์ยังสามารถขอแก้ไขให้ถูกต้องได้ ไม่ว่าจะเป็น เวลาและสถานที่กระทำความผิด (ฎีกาที่ ๒๒๒/๒๕๓๐ (ป), ๑๘๖๐/๒๕๕๒) หรือบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง

95

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๓๒/๒๕๖๒ บทบัญญัติของกฎหมายที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๗ นอกจากจะมีองค์ประกอบความผิดว่า "ผู้ใดเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล" แล้ว ยังกำหนดองค์ประกอบความผิดด้วยว่า "ความผิดนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี" แต่คำบรรยายฟ้องโจทก์เพียงแต่บรรยายว่า จำเลยได้เบิกความเท็จและข้อความที่จำเลยได้เบิกความกับข้อความจริง แม้จะเข้าใจได้ว่าคดีที่จำเลยเบิกความได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา และโจทก์ได้กล่าวมาในฟ้องว่าข้อความที่จำเลยเบิกความเป็นข้อสำคัญในคดีก็ตาม แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายให้แจ้งชัดในฟ้องว่าคดีอาญาที่จำเลยได้เบิกความนั้นมีข้อหาความผิดตามกฎหมายบทใด ประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดีมีว่าอย่างไร และคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดีนั้นอย่างไร ซึ่งอาจทำให้โจทก์ถูกศาลพิพากษาลงโทษได้

96

(ต่อ)

จึงถือว่าฟ้องโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดมาโดยครบถ้วน แม้โจทก์จะแนบสำเนาคำเบิกความของจำเลยและสำเนาคำพิพากษามาทำฟ้องซึ่งถือเป็น ส่วนหนึ่งของฟ้องก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเอกสารเหล่านั้นประกอบแล้ว ก็ไม่ได้แสดงให้เห็น ถึงข้อสำคัญในคดีก่อนแต่ประการใด คำฟ้องของโจทก์ย่อมไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) และยังเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๗ วรรคสอง ที่ขอให้ลงโทษจำเลยด้วย โจทก์จะขอแก้ไขฟ้องในภายหลังโดยขอบรรยายเพิ่มเติมว่า คำเบิกความที่เป็นเท็จของ จำเลยมีประเด็นสำคัญในคดีว่าอย่างไร เพื่อให้ฟ้องโจทก์สมบูรณ์และครบองค์ประกอบ ความผิด อันเป็นการกระทำให้จำเลยเสียเปรียบมิได้ เพราะการร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติม ฟ้องเกี่ยวกับฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงหรือมิได้กล่าวไว้ในฟ้องตาม ป.วิ.อ มาตรา ๑๖๔ นั้น ฟ้องโจทก์ต้องเป็นฟ้องที่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น

97

๑.๑ การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ต้องมีเหตุอันสมควร

เหตุอันสมควร นี้ไม่เคร่งครัดมากนัก แม้เป็นความผิดของโจทก์แต่เป็น เรื่องเล็กน้อยก็นับว่าเป็นเหตุอันสมควร เป็นต้นว่า พิมพ์ผิดพลาดจากรถยนต์ เป็นรถจักรยานยนต์ ถือเป็นการแก้ไขรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งของซึ่งแถลงมาใน ฟ้องไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ (ฎีกาที่ ๑๐๗๕๘/๒๕๕๖) พิมพ์เวลาผิด (ฎีกาที่ ๑๐๑๐/๒๕๔๕) ไม่ได้พิมพ์สถานที่เกิดเหตุมาหรือพิมพ์ตก (ฎีกาที่ ๑๒๗๖/๒๕๔๒ (ป)) แก่น้ำหนักยาเสพติดอันเป็นรายละเอียดสิ่งของเพราะตรวจสอบผิดพลาด (ฎีกาที่ ๔๒๒๐/๒๕๔๒) แก้ไขรายละเอียดการมอบอำนาจให้ดำเนินคดีของ อัยการสูงสุด (ฎีกาที่ ๕๒๓๔-๕๒๓๘/๒๕๖๖)

98

กรณีฟ้องคดีอาญาที่ไม่ได้มีคำขอส่วนแบ่งมาด้วยตั้งแต่เริ่มต้นฟ้องคดี
กรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเองแต่ไม่ได้มีคำฟ้องส่วนแบ่งมาท้ายฟ้องด้วย ตั้งแต่ฟ้องคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ เช่นนี้ ภายหลังศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งประทับฟ้อง จะมาขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอท้ายในส่วนแบ่งให้สมบูรณ์ขึ้นไม่ได้ เพราะเป็นกรณีที่ฟ้องในส่วนแบ่งไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้นแล้ว เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยเฉพาะคดีอาญาแล้วต่อมาได้ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องขอให้จำเลยรับผิดชอบในทางแพ่ง จึงถือได้ว่าเป็นการกล่าวอ้างความรับผิดชอบทางแพ่งของจำเลยขึ้นมาใหม่ ซึ่งโจทก์จะมาขอเพิ่มเติมฟ้องเช่นนี้ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๐๖๖/๒๕๕๘, ๔๐๘๑/๒๕๖๔)

99

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๘๑/๒๕๖๔ ขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ โจทก์ยื่นฟ้องเฉพาะคดีอาญาขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ เท่านั้น เมื่อศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูลจึงประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา หลังจากนั้นศาลชั้นต้นอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง จำเลยให้การปฏิเสธ ในวันนัดสืบพยานโจทก์และพยานจำเลย โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องในส่วนคำขอท้ายฟ้องว่า ขอให้จำเลยส่งมอบรถยนต์ยี่ห้อโพล์สวาเกน สีดำ คีโนในสภาพเรียบร้อยใช้การได้ดี อันเป็นการเพิ่มเติมฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบคดีในส่วนแพ่งซึ่งคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น หมายถึง คดีที่การกระทำผิดอาญานั้นก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องทางแพ่งติดตามมาด้วย เมื่อศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องคดีส่วนอาญาแล้วมีคำสั่งให้ประทับฟ้องและหมายเรียกจำเลยแก้คดี

100

(ต่อ)

ย่อมเป็นการสั่งรับฟ้องคดีส่วนอาญาและคำฟ้องคดีส่วนแพ่งด้วย โดยไม่จำเป็นต้องสั่งรับฟ้องคดีส่วนแพ่งอีก ดังนี้ ในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาโจทก์จึงต้องฟ้องคดีแพ่งมาพร้อมกับคดีอาญาตั้งแต่แรก แต่คดีนี้โจทก์ยื่นฟ้องเฉพาะคดีในส่วนอาญา จนศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องและจำเลยให้การต่อสู้คดีแล้ว โจทก์จึงมายื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบในคดีส่วนแพ่ง ซึ่งการขอเพิ่มเติมฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๔ ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ นั้น ฟ้องเดิมจะต้องสมบูรณ์อยู่แล้ว เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยเฉพาะคดีอาญาแล้วต่อมาได้ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องขอให้จำเลยรับผิดชอบในทางแพ่ง จึงถือได้ว่าเป็นการกล่าวอ้างความรับผิดชอบทางแพ่งของจำเลยขึ้นมาใหม่ ซึ่งโจทก์จะมาขอเพิ่มเติมฟ้องเช่นนี้ไม่ได้ ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องจึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ

101

แตกต่างจากกรณีพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาที่ไม่ได้มีคำขอส่วนแพ่งให้จำเลยคืนหรือชดใช้ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายมาแต่ต้น ตามมาตรา ๔๓ พนักงานอัยการสามารถแก้ไขก่อนศาลมีคำพิพากษาได้ ตามมาตรา ๔๔ เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดอำนาจให้กระทำไว้โดยเฉพาะแล้ว ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ (ฎีกาที่ ๓๒๒๔/๒๕๒๔)

เช่นเดียวกับกรณีผู้เสียหายยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนแพ่งในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามมาตรา ๔๔/๑ ผู้เสียหายย่อมยื่นภายหลังฟ้องคดีอาญาได้

102

การเพิ่มตัวจำเลยเข้ามาในคดี เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยคนหนึ่ง ในความผิดฐานหนึ่งแล้ว โจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องขอให้เพิ่มจำเลยอีกคนหนึ่ง ต่างหากจากจำเลยเดิมในความผิดคนละฐาน และเข้ามาในคดีเดิมไม่ได้ ถือว่าไม่มีเหตุอันสมควร (ฎีกาที่ ๑๑๕/๒๕๑๑) แม้จะเป็นตัวการร่วมกันก็ตามหากต้องการให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวกต้องขอให้รวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกัน เท่านั้น

ฟ้องจำเลยผิดตัวแล้ว จะขอแก้ไขฟ้องเปลี่ยนตัวจำเลยให้ถูกต้องไม่ได้ เพราะเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์มาแต่ต้น แต่หากโจทก์ฟ้องจำเลยถูกต้องแล้ว เพียงแต่บรรยายข้อกล่าวหาเคลื่อนไปเพราะความบกพร่องในการตรวจดูข้อมูลทะเบียนราษฎร เช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องของการฟ้องผิดตัว โจทก์ขอแก้ไขชื่อจำเลยให้ตรงกับความเป็นจริงได้ (ฎีกาที่ ๓๖๙๔/๒๕๖๓)

103

การบรรยายฟ้องในความผิดฐานหนึ่งจะขอแก้ไขฟ้องโดยบรรยายเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งไม่ได้ ถือว่าไม่มีเหตุอันสมควร แต่การแก้ไขฟ้อง ให้ตรงกับผลแห่งการกระทำที่เกิดขึ้นภายหลังยื่นฟ้องเช่นนี้ทำได้ เพราะถือว่าเหตุแห่งการแก้ไขเพิ่งปรากฏภายหลังเป็นเหตุอันสมควร และไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ เช่น

- เดิมยื่นฟ้องความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส (ป.อ.มาตรา ๓๐๐) ภายหลังฟ้องคดีปรากฏว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ขอแก้ไขฟ้องเป็น ประมาทเป็นเหตุผู้อื่นถึงแก่ความตาย (ป.อ.มาตรา ๒๙๑) ได้ (ฎีกาที่ ๑๗๔๖/๒๕๓๔, ๙๙๘/๒๕๖๖)
- เดิมยื่นฟ้องความผิดฐานพยายามฆ่า (ป.อ.มาตรา ๒๘๘, ๘๐) ภายหลังฟ้องคดีปรากฏว่า ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ขอแก้ไขฟ้องเป็น ฆ่าผู้อื่น (ป.อ.มาตรา ๒๘๘, ๘๐) ได้ (ฎีกาที่ ๘๓๔๐/๒๕๔๐)

104

ข้อสังเกต ในการแก้ไขเพิ่มเติมข้อหาในระหว่างพิจารณาคดีสำหรับคดีที่พนักงานอัยการฟ้อง ต้องมีการสอบสวนมาโดยชอบในข้อหาที่ขอเพิ่มเติมฟ้องด้วย เช่น ข้อเท็จจริงในฎีกาที่ ๙๙๘/๒๕๖๖ ก็ได้มีการสอบสวนเพิ่มโดยพนักงานสอบสวนได้ตรวจสอบการตายของผู้เสียหายและแนบรายการชันสูตรทั้งบันทึกคำให้การของแพทย์เพิ่มเติมแล้ว ดังนี้ จึงไม่จำเป็นต้องแจ้งข้อหาเพิ่มเติมเพราะเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกันกับความผิดที่เคยแจ้งข้อหาไว้แล้ว ส่วนในฎีกาที่ ๘๓๔๐/๒๕๔๐ พนักงานอัยการก็ได้สั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลยแล้วศาลจึงอนุญาตให้แก้ไขได้

ทั้งนี้ เมื่อได้มีการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วศาลต้องอนุญาตให้โจทก์แก้ไข แม้จะเป็นเหตุให้ศาลแขวงซึ่งพิจารณาคดีอยู่นั้นต้องมีคำสั่งไม่รับฟ้องไว้พิจารณาหรือยกฟ้องเพราะเกินอำนาจก็ตาม (ฎีกาที่ ๙๙๓/๒๕๖๓)

105

แต่หากความผิดที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้นไม่ได้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ด้วย เช่นนี้ ไม่มีเหตุสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้แก้ไขได้ เช่น แก้อากลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) เป็นปล้นทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๔๐) หรือแก้จากทำร้ายร่างกายธรรมดา (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) เป็น ทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส (ป.อ. มาตรา ๒๙๗) โดยไม่มีการสอบสวนเพิ่มเติมไม่ได้ (ฎีกาที่ ๗๕๐/๒๔๙๔, ๘๐๑/๒๕๑๑, ๘๓๔๐/๒๕๔๐)

นอกจากนี้ หากไม่ได้มีการสอบสวนในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับความผิดมาก่อนเลยอันเป็นเรื่องไม่มีการสอบสวนหรือสอบสวนไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องแล้วจะขอแก้ไขฟ้องให้ฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกลายเป็นฟ้องโดยชอบไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๔๖๒/๒๕๖๗ (ป))

106

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๖๒/๒๕๖๗ (ป) แม้การพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะใช้ระบบไต่สวนซึ่งศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้เอง แต่กรณียังคงต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ ที่นำมาใช้บังคับแก่คดีนี้ด้วย ตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้อัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” ดังนี้ ถ้าพนักงานอัยการฟ้องคดีโดยมิได้มีการสอบสวนก่อนหรือมีการสอบสวนแล้วแต่การสอบสวนไม่ชอบ ซึ่งต้องถือว่าไม่มีการสอบสวนเช่นกัน เมื่อการฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลจึงไม่มีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องในส่วนผู้กระทำความผิดมูลฐานและพฤติการณ์อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการจากเดิม ซึ่งมีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่แตกต่างกัน และเพ็งมีการสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังจากโจทก์ฟ้องคดีนี้แล้วได้ เพราะการจะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ วรรคสาม นั้น ฟ้องเดิมจะต้องเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว เพียงแต่เป็นกรณีที่ฟ้องเดิมไม่สมบูรณ์ โดยไม่ได้บรรยายคำฟ้องให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

107

ข้อสังเกต เรื่องนี้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีมูลฐานมาจากความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๑๔๗) โดยบรรยายข้อเท็จจริงในส่วนของผู้กระทำความผิดโดย เฉพาะข้อมูล หมายเลขเช็ค โครงการ บประมาณ ซึ่งเป็นเรื่องที่สืบเนื่องจากการสอบสวนและรวบรวมข้อมูลตามข้อบกพร่องดังกล่าวมาก่อน ศาลจึงถือว่าไม่ได้มีการแจ้งข้อหา และในส่วนพฤติการณ์การกระทำความผิดโดยเฉพาะข้อมูล หมายเลขเช็ค โครงการ บประมาณ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวมาโดยชอบตั้งแต่ชั้นสอบสวนทำให้อัยการไม่มีอำนาจฟ้องแต่ต้น และไม่อาจขอแก้ไขได้เลย

108

ข้อพิจารณา ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเรื่องการแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมมาพร้อมด้วย **แตกต่าง**จากการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ **กล่าวคือ** หากราษฎรซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทน หรือผู้แทนของผู้เสียหายฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาแล้ว ภายหลังผลแห่งการกระทำของจำเลยทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายร้ายแรงขึ้นกว่าเดิม เช่นนี้ โจทก์ซึ่งเป็นราษฎรย่อมขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องให้เป็นไปตามผลที่เกิดขึ้นภายหลังได้ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังฟ้อง ถือว่ามีเหตุอันสมควร และไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ **โดยไม่อยู่ในบังคับ**ที่ต้องสอบสวนเพิ่มเติม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ (เพราะไม่ใช่คดีที่พนักงานอัยการฟ้อง) ทั้งไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องใหม่ เพราะไม่ใช่การยื่นคำฟ้องเริ่มต้นฟ้องคดี ตาม มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) (มาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในบังคับ มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๑)) (เนติบัณฑิตสมัยที่ ๖๘)

109

อนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องของโจทก์ หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมข้อกล่าวหาใหม่อีกข้อ กล่าวหาหนึ่งอันเป็นความผิดต่อส่วนตัว โจทก์ต้องฟ้องหรือแก้ฟ้องเมื่อรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้วไม่เกิน ๓ เดือนตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ ด้วย (ฎีกาที่ ๑๕๔๓/๒๕๖๘)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๔๓/๒๕๖๘ ฟ้องโจทก์ทั้งสองเดิมบรรยายว่า จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกกระทำผิดหน้าที่ด้วยการเบิกถอนเงิน จากบัญชีเงินฝากที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดกเพียงรายการเดียว ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท โอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยโดยทุจริต แต่จากการไต่สวนมูลฟ้องได้ความว่าเงินจำนวนดังกล่าวจำเลยเบิกถอนจากบัญชีเงินฝากส่วนตัวของธนาคาร ก. ชื่อบัญชี ม. โอนเข้าบัญชีส่วนตัวของจำเลยอีกบัญชีหนึ่ง มิได้ถอนเงินจากบัญชีเงินฝากในนามผู้จัดการมรดกดังที่บรรยายฟ้อง การที่โจทก์ทั้งสองแก้ฟ้องโดยเพิ่มเติมจำนวนที่จำเลยถอนอีก ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพิ่มเติมเข้ามาอีกรายการหนึ่ง ย่อมถือไม่ได้ว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อยที่เกิดจากการพิมพ์จำนวนเงินผิดพลาดตกหล่นและถือว่าเป็นข้อกล่าวหาใหม่อีกข้อกล่าวหาหนึ่งอันเป็นความผิดต่อส่วนตัว ที่โจทก์ทั้งสองต้องฟ้องหรือแก้ฟ้องเมื่อรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว แต่เพิ่งมาขอแก้ฟ้องเกินกว่า ๓ เดือน ตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ คดีโจทก์ทั้งสองเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยในเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงขาดอายุความเป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๖)

110

ข้อสังเกต เรื่องโจทก์บรรยายข้อเท็จจริงเฉพาะที่จำเลยยกยกเงินจำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทโดยจำเลยโอนเข้าบัญชีของตนเองโดยตรง แต่ได้ส่วนมูลฟ้องได้ความว่า จำเลยยกยกเงินจำนวน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยโอนเข้าบัญชีของผู้มีชื่อก่อนแล้วจึงโอนมายังบัญชีจำเลยอีกต่อหนึ่ง (เงินคนละจำนวนกัน) แสดงว่าข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องกับปรากฏในการไต่สวนมูลฟ้องแตกต่างกันในข้อสาระสำคัญ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง ซึ่งนำมาใช้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๑ ไม่ใช่เรื่องแก้ไขเล็กน้อยไม่อาจขอแก้ไขเพิ่มเติมในคดีเดิมได้ แต่แม้จะฟ้องเป็นคดีใหม่ก็ไม่อาจกระทำได้เสียแล้ว เพราะล่วงเลยระยะเวลาสามเดือนนับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของจำเลยย่อมระงับไป ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๖)

111

๑.๒ ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

ได้กล่าวมาแล้วหากเป็นรายละเอียด ตามมาตรา ๑๕๘ (๑) – (๗) ถือเป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฐานความผิด หรือเป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียดซึ่งต้องแถลงมาในฟ้องเท่านั้น ตามมาตรา ๑๖๔ ไม่ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบเลย ศาลอนุญาตให้แก้ไขได้ ยกเว้นแต่การแก้ไขในส่วนการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด (มาตรา ๑๕๘ (๕)) หรือข้อเท็จจริงในส่วนองค์ประกอบความผิดเท่านั้น ที่ถือว่าจำเลยเสียเปรียบเสมอแม้เป็นการขอแก้ไขในชั้นไต่สวนมูลฟ้องก็ไม่อาจทำได้ (ฎีกาที่ ๕๐๓/๒๔๘๖)

การขอแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดในคำฟ้องส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด หากขอมาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่จำเลยยังไม่มีสิทธิยื่นคำให้การ ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ (ฎีกาที่ ๒๙๐๒/๒๕๔๗)

112

๑.๓ จำเลยไม่หลงต่อสู้

จำเลยหลงต่อสู้ หมายถึง จำเลยหยิบยกเอาข้อผิดพลาดจากการบรรยายฟ้องของโจทก์มาเป็นข้อต่อสู้ของจำเลยอย่างชัดเจนตรงประเด็น และข้อต่อสู้ดังกล่าวมีผลทำให้ศาลยกฟ้องโจทก์ได้ เช่น

- โจทก์ระบุเวลากระทำความผิดพลาดไป จำเลยต่อสู้อ้างฐานที่อยู่แล้ว ถือว่าจำเลยหลงต่อสู้ศาลจะอนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องไม่ได้ ต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๗๖/๒๕๐๑)

- โจทก์ยื่นฟ้องโดยไม่มีลายมือชื่อโจทก์หรือลงลายมือชื่อไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมาย เพราะเหตุดังกล่าว (ฎีกาที่ ๓/๒๔๙๒ (ป)) หรือยื่นคำให้การต่อสู้ไว้เป็นประเด็น หรือแถลงต่อสู้และศาลจดบันทึกไว้ (ฎีกาที่ ๓๐๗๒/๒๕๕๙) ถือว่าจำเลยหลงต่อสู้แล้ว ศาลต้องยกฟ้อง (เรื่องนี้ เมื่อจำเลยหลงต่อสู้แล้ว ศาลน่าจะไม่มีอำนาจสั่งให้แก้ไข เพราะ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑ อยู่ในบังคับ มาตรา ๑๖๔ ด้วย เทียบ ฎีกาที่ ๓๐๗๒/๒๕๕๙)

113

แต่การที่โจทก์ฟ้องบกพร่องอย่างหนึ่งแต่จำเลยยกข้อต่อสู้อีกอย่างหนึ่งคนละประเด็นกัน เช่น โจทก์ฟ้องบรรยายเวลากระทำความผิดคลาดเคลื่อนไป แต่จำเลยต่อสู้ว่ากระทำโดยป้องกันตัว (ฎีกาที่ ๗๕๕/๒๕๕๔) หรือจำเลยให้การปฏิเสธลอย ๆ ไม่มีเหตุผลต่อสู้ชัดเจน (ฎีกาที่ ๒๐๓/๒๕๔๐, ๑๐๑๐/๒๕๔๕) หรือจำเลยให้การรับสารภาพ แม้ภายหลังให้การโจทก์จะขอแก้ไขฟ้อง จำเลยก็ไม่ได้คัดค้าน (ฎีกาที่ ๓๙๒๐/๒๕๔๙)

เหล่านี้ ไม่นับว่าจำเลยหลงต่อสู้ หรือจำเลยเสียเปรียบ ศาลอนุญาตให้โจทก์แก้ไขได้

114

๑.๔ หากศาลอนุญาตต้องส่งสำเนาให้จำเลย

ศาลอนุญาตโดยปริยายก็ได้ (ฎีกาที่ ๓๕๙๓/๒๕๒๙) เมื่อศาลอนุญาตแล้วต้องส่งสำเนาให้จำเลย เพื่อให้จำเลยได้มีโอกาสดำเนินคดีค้านต่อไป

และเมื่อศาลอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องแล้วศาลต้องพิจารณาคำฟ้องเดิม คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง และคำฟ้องใหม่ (ถ้าศาลให้ยื่นใหม่ หรือโจทก์ยื่นใหม่) ประกอบกัน ศาลจะพิจารณาเพียงฟ้องใหม่ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๕๐๐๐/๒๕๕๘)

115

๒. การแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำให้การ

แม้จำเลยจะให้การปฏิเสธอย่างไรก็ได้ แต่เมื่อยื่นคำให้การแล้วจำเลยจะขอแก้ไขคำให้การก็ต้องอยู่ในบังคับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง คือ ต้องมีเหตุอันสมควร และยื่นก่อนศาลมีคำพิพากษา ถ้าศาลอนุญาตก็ต้องส่งสำเนาที่แก้ไขให้โจทก์

๒.๑ การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ ต้องมีเหตุสมควร

เหตุสมควร ในการขอแก้ไขคำให้การนี้ศาลพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป โดยพิเคราะห์ถึงความจำเป็นของจำเลย และต้องไม่เป็นการประวิงคดีให้ช้าออกไปโดยปราศจากเหตุอันสมควร ทั้งไม่ใช่เป็นไปตามอำเภอใจของจำเลย ดังนี้ การขอถอนคำให้การเดิม และยื่นคำให้การใหม่ อันถือเป็นการแก้ไขคำให้การของจำเลย จำเลยต้องบรรยายเหตุอันสมควรมาด้วย มิฉะนั้น ศาลมีอำนาจไม่อนุญาตได้ (ฎีกาที่ ๙๓๓๔/๒๕๕๒)

116

การแก้ไขคำให้การที่มีเหตุอันสมควร เช่น แก้ไขคำให้การเพราะโจทก์แก้ไขคำฟ้อง (ฎีกาที่ ๓๙๒๐/๒๕๔๙) รายงานสืบเสาะไม่เป็นคุณแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๓๒๒๗/๒๕๒๗)

การแก้ไขคำให้การเดิม โดยมีเจตนาต่อไปในทางประวิงคดี ถือเป็นเหตุอันไม่สมควร (ฎีกาที่ ๖๔/๒๕๕๙) เช่น เดิมจำเลยให้การรับสารภาพ และโจทก์ได้สืบประกอบคำรับสารภาพเสร็จแล้ว จำเลยยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การใหม่เป็นปฏิเสธอ้างว่าไม่เข้าใจข้อกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๕๐๙/๒๕๕๑) หรือจำเลยแก้ไขคำให้การเป็นให้การปฏิเสธภายหลังจากไม่สามารถชำระเงินแก่ผู้เสียหายหรือโจทก์ได้ (ฎีกาที่ ๑๘๐๔๓/๒๕๕๕) เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เห็นได้ว่าเป็นการประวิงคดีทั้งสิ้น

117

๒.๒ ยื่นก่อนศาลมีคำพิพากษา

การแก้ไขคำให้การมีหลักการเหมือนการแก้ไขคำฟ้อง คือ ต้องยื่นก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ดังนี้ หากยื่นภายหลังกำหนดดังกล่าวศาลไม่อาจอนุญาตให้แก้ไขคำให้การได้

การแก้ไขคำให้การในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่อาจมีได้ เช่นนี้ การที่จำเลยยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาเปลี่ยนแปลงคำให้การเป็นรับสารภาพต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา (ฎีกาที่ ๔๕๔๙/๒๕๕๙, ๓๓๐๓/๒๕๖๐, ๖๑/๒๕๖๓) หรือจำเลยขอถอนฎีกา และให้การรับสารภาพชั้นฎีกา (ฎีกา ๓๕๕๘/๒๕๖๒) เหล่านี้ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาย่อมไม่อาจอนุญาตได้เพราะล่วงเลยระยะเวลาตามกฎหมายแล้ว ไม่ถือเป็นการแก้ไขคำให้การ แต่เป็นอันว่าจำเลยยอมรับข้อเท็จจริงว่ากระทำความผิดตามที่ศาลล่างพิพากษามา

118

ทำนองเดียวกับ การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาปฏิเสธความผิด แต่ภายหลังกลับยื่นคำร้องขอถอนคำให้การเดิมจากปฏิเสธและให้การใหม่เป็นรับสารภาพในชั้นศาลสูง ไม่ถือเป็นการแก้ไขคำให้การ ไม่ถือเป็นการเพิ่มเติมอุทธรณ์หรือฎีกา และไม่ถือเป็นการถอนอุทธรณ์หรือฎีกา แต่เป็นการยอมรับข้อเท็จจริงว่ากระทำความผิดตามที่ศาลล่างพิพากษามา คดีไม่มีประเด็นในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ มีเพียงประเด็นว่าสมควรลงโทษจำเลยสถานเบาหรือไม่ (หากจำเลยยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาประเด็นนี้มาด้วย) เท่านั้น (ฎีกาที่ ๙๒๓๑/๒๕๕๙, ๑๖๘/๒๕๖๑, ๘๙๓/๒๕๖๓)

๒.๓ หากศาลอนุญาตต้องส่งสำเนาให้โจทก์

ไม่ว่าจำเลยจะแก้ไขคำให้การเป็นรับสารภาพหรือปฏิเสธ ศาลต้องส่งสำเนาให้โจทก์เพื่อให้โจทก์เตรียมดำเนินคดีต่อไปได้อย่างถูกต้อง

119

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๓/๒๕๖๓ ฎีกาของจำเลยฉบับลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๒ จำเลยอ้างว่าได้กระทำความผิด ขอให้ยกฟ้องต่อมาจำเลยยื่นฎีกาฉบับลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยศาลชั้นต้นรับเป็นคำแถลงการณ์เนื่องจากการยื่นเกินกำหนดระยะเวลายื่นฎีกา แต่ตามเนื้อหาเป็นการขอให้การรับสารภาพในชั้นฎีกา ซึ่งแม้จำเลยไม่อาจกระทำได้เพราะการแก้ไขคำให้การจะต้องกระทำก่อนที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษามาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง แต่การที่จำเลยยื่นคำแถลงการณ์โดยขอให้การรับสารภาพในชั้นฎีกา ถือได้ว่าจำเลยยอมรับข้อเท็จจริง โดยไม่ได้แย้งข้อที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง จึงไม่มีประเด็นต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยอีกต่อไปว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่

120

๓. เมื่อมีการยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำฟ้องหรือคำให้การนี้ ศาลต้องพิจารณาคำร้องดังกล่าวก่อนเสมอ ศาลจะข้ามขั้นตอนไปพิพากษาคดีเสียเลยไม่ได้

ศาลละเลยไม่มีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องของโจทก์ก่อนมีคำพิพากษาถือเป็นการพิจารณาที่ผิดระเบียบ (ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗ ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕) หากความปรากฏแก่ศาลสูงย่อมต้องยกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนมาให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องเสียก่อน (ฎีกาที่ ๒๐๐๘/๒๕๓๘)

และหากศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยที่ยังมิได้พิจารณาคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องก่อนแล้ว ไม่ถือว่า ศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๔) เลย เพราะเป็นคำพิพากษาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๕๑๓๕/๒๕๕๔ (ป))

121

๔. การขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องกรณีอื่น ๆ

๔.๑ การขอแก้ไข หรือเพิ่มเติมประเด็นในคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกา ที่มีผลกระทบต่อนื้อหาอุทธรณ์หรือฎีกาต้องกระทำภายในระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกา (ฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๑๕, ๓๖๒๐/๒๕๔๙)

๔.๒ การขอให้เพิ่มโทษฐานไม่ชัดหลาบ (ป.อ. มาตรา ๙๒, ๙๓) มีหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ มาตรา ๑๕๙ คือ ต้องบรรยายมาในคำฟ้อง และมีคำขอท้ายฟ้องมาด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องอ้างมาตราแห่งกฎหมาย (ฎีกาที่ ๕๙๖๕/๒๕๔๖, ๖๕๒๒/๒๕๖๐) หากโจทก์บรรยายมาในคำฟ้อง และอ้างมาตราแห่งกฎหมายมาแล้ว แม้ไม่มีคำขอท้ายฟ้องศาลก็เพิ่มโทษได้ (ฎีกาที่ ๒๘๘๑/๒๕๖๔)

122

ข้อสังเกต หากโจทก์ไม่ได้บรรยายและมีคำขอมาในฟ้อง โจทก์ก็ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาได้ ไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยจะหลงต่อสู้หรือเสียเปรียบหรือไม่ เพราะ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๙ วรรคสอง กำหนดไว้โดยเฉพาะให้อำนาจโจทก์กระทำได้

กรณีที่โจทก์บรรยาย และมีคำขอให้เพิ่มโทษจำเลยตามกฎหมายมาแล้ว แต่ไม่อ้างเลขมาตรา ป.อ. มาตรา ๙๒ หรือ มาตรา ๙๓ ให้ชัดเจน หากทางพิจารณาได้ความถึงเหตุตาม มาตรา ๙๓ ศาลต้องปรับตาม มาตรา ๙๒ ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๘๔๙๙/๒๕๕๓) **แต่หาก** โจทก์บรรยายและมีคำขอให้เพิ่มโทษถึงหนึ่งแก่จำเลย (ตาม ป.อ. มาตรา ๙๓) ถูกต้องแล้ว แม้จะอ้างเลขมาตรา ๙๒ ผิดพลาดไป ศาลก็เพิ่มโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา ๙๓ ได้ (ฎีกาที่ ๖๑๘๗/๒๕๖๗)

123

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๑๘๗/๒๕๖๗ โจทก์บรรยายฟ้องในส่วนที่ขอให้เพิ่มโทษจำเลยที่ ๑ ไว้ชัดเจนแล้วว่า ก่อนคดีนี้ จำเลยที่ ๑ เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแล้วกลับมากระทำความผิดในคดีนี้ซึ่งเป็นความผิดที่ได้จำแนกไว้ในอนุมาตราเดียวกันตาม ป.อ. มาตรา ๙๓ (๑๓) ซ้ำอีกภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษ และมีคำขอท้ายฟ้องขอให้เพิ่มโทษจำเลยที่ ๑ ถึงหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดในคดีนี้ด้วย ดังนั้น เมื่อจำเลยที่ ๑ ให้การรับสารภาพ และรับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอเพิ่มโทษ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ตามฟ้อง ศาลต้องเพิ่มโทษจำเลยที่ ๑ ถึงหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๙๓ (๑๓) ตามฟ้อง แม้โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องระบุ ป.อ. มาตรา ๙๒ มาก็เป็นที่เห็นได้ว่าเป็นเพียงการระบุเลขมาตราคลาดเคลื่อนเท่านั้น ประการสำคัญที่สุดบทบัญญัติในเรื่องเพิ่มโทษผู้กระทำความผิด ไม่ใช่เป็นมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิด จึงไม่อยู่ในบังคับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๖) ที่จำต้องบรรยายมาในฟ้อง

124

กรณีโจทก์ขอเพิ่มโทษมาตรา ๙๓ แต่ทางพิจารณาได้ความเพิ่มโทษได้เพียงมาตรา ๙๒ ศาลเพิ่มโทษตามมาตรา ๙๒ ได้ (ฎีกาที่ ๙๐๘๗/๒๕๕๙)

เมื่อการเพิ่มโทษได้มี ป.วิ.อ มาตรา ๑๕๙ กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้วจึงกระทำได้เสมอก่อนศาลมีคำพิพากษา โดยไม่อยู่บังคับ มาตรา ๑๖๓, ๑๖๔ ที่ต้องคำนึงว่าจำเลยเสียเปรียบหรือหลงต่อสู้หรือไม่

125

๔.๓ การขอให้นับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) การขอให้นับโทษตอนนี้ ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องบรรยายมาในคำฟ้องว่าคดีก่อนศาลมีคำพิพากษาอย่างไร (ฎีกาที่ ๔๓๓๓/๒๕๖๐) ไม่ต้องอ้างเลขมาตรามาท้ายฟ้อง แต่ต้องมีคำขอมาท้ายฟ้อง เพื่อให้ศาลจะใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาได้ (ฎีกาที่ ๖๒๑๔/๒๕๔๔, ๑๐๔๔/๒๕๖๘)

หากไม่มีคำขอมาท้ายฟ้องศาลไม่อาจนับโทษต่อได้เพราะเป็นเรื่องเกินคำขอ แม้จะรวมพิจารณาคดีเข้าหลายสำนวนก็ตาม (ฎีกาที่ ๒๐๐๓/๒๕๔๗, ๑๖๑๕๑-๑๖๑๕๒/๒๕๕๗) หากมีได้มีคำขอมาท้ายฟ้อง โจทก์ก็อาจยื่นคำร้องขอให้นับโทษต่อในระหว่างพิจารณาก็ได้ (ฎีกาที่ ๔๔๖๑-๔๔๖๒/๒๕๔๔) แต่ต้องกระทำก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เพราะถือเป็นเสมือนคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ (ฎีกาที่ ๕๒๔๔/๒๕๖๐, ๑๗๙๙/๒๕๖๔) จะขอให้นับโทษต่อในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๖๐๘/๒๕๓๕, ๓๙๗๐/๒๕๖๑)

126

๔.๔ การขอให้บอกโทษ หรือกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนด (ป.อ. มาตรา ๕๘)

การขอให้บอกโทษ หรือกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนดเป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ตามกฎหมาย โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในคำฟ้อง ไม่ต้องมีคำขอท้ายฟ้อง ไม่ต้องอ้างเลขมาตรา (ฎีกาที่ ๓๔๐๐/๒๕๔๑, ๘๙๑๔/๒๕๕๒) แต่หากความไม่ปรากฏแก่ศาลเองโจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบให้ศาลเห็น โดยต้องยื่นคำขอในคดีหลังจะยื่นคำขอในคดีแรกที่ศาลรอการลงโทษและคดีถึงที่สุดแล้วไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๐๗๓/๒๕๖๖)

ข้อที่แตกต่าง จากเรื่องเพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๙๒, ๙๓) หรือนับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) คือ การบอกโทษนี้ นอกจากจะไม่ต้องบรรยายมาในคำฟ้องและมีคำขอมาท้ายฟ้องแล้ว หากความปรากฏแก่ศาลสูง ศาลสูงก็บอกโทษได้ ไม่จำกัดเวลาเฉพาะก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เท่านั้น (ฎีกาที่ ๒๑๑๕/๒๕๕๗)

127

๔.๕ การรับทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๒, ๓๓)

โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในคำฟ้อง ไม่ต้องอ้างมาตรา แต่ต้องมีคำขอท้ายฟ้อง มาด้วย (ป.อ. มาตรา ๓๓) มิเช่นนั้น ศาลรับไม่ได้เพราะเกินคำขอ (ฎีกาที่ ๘๘๕/๒๕๑๘ (ป), ๗๕๗๗/๒๕๔๘, ๘๘๕๘/๒๕๕๙) แม้กฎหมายมิได้กำหนดให้บรรยายมาในคำฟ้องแต่การบรรยายมาในฟ้องอาจยืนยันถึงการใช้ทรัพย์กระทำความผิดชัดเจนขึ้นได้ (ดูฎีกาที่ ๗๑๙/๒๕๖๘ (ป) เพิ่มเติม)

อนึ่งหากเป็นทรัพย์ได้ทำหรือมีไว้เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๒ กฎหมายกำหนดให้ศาลริบเสียทั้งสิ้น ศาลจึงรับได้แม้โจทก์ไม่มีคำขอ (ฎีกาที่ ๑๗๕๖/๒๕๖๐)

128

การไต่สวนมูลฟ้อง

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๒, ๑๖๕, ๑๖๗-๑๗๑

๑. ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๒ วรรคแรก กำหนดว่า เมื่อคำฟ้องชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องโจทก์ต่อไป โดยเฉพาะในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เพราะไม่ได้ผ่านการสอบสวนจากหน่วยงานของรัฐมาก่อนเลย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพให้ผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลย และเป็นการพิจารณาคดีว่ามีมูลพอที่จะกล่าวต่อไปในชั้นพิจารณาหรือไม่ โดยการไต่สวนมูลฟ้องนี้แบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ

๑.๑ การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เป็นบทบังคับศาลให้ต้องไต่สวนมูลฟ้องในทุก ๆ กรณี เว้นแต่ พนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยในข้อหาอย่างเดียวกัน ก็ให้ศาลมีอำนาจรับฟ้องโจทก์ที่เป็นราษฎรนี้ไปพร้อมกับฟ้องของพนักงานอัยการได้เลย (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๒ วรรคแรก (๑))

129

คำว่า “ข้อหาเดียวกัน” หมายถึง คดีอาญาที่ราษฎรฟ้องจะต้องฟ้องจำเลยเดียวกันในข้อหาหรือฐานความผิดเดียวกันด้วยกับฟ้องของพนักงานอัยการ ดังนี้ แม้การกระทำความผิดเกิดจากมูลกรณีเรื่องเดียวกัน แต่ราษฎรฟ้องผู้เสียหายต่างราย หรือฟ้องคนเดียวกันแต่ตั้งความผิดต่างข้อหาหรือต่างฐานความผิดกับฟ้องของพนักงานอัยการ ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรฟ้องจำเลยต่างราย หรือข้อหาหรือฐานความผิดที่ต่างออกไปจากฟ้องของพนักงานอัยการด้วย เช่น พนักงานอัยการฟ้องยักยอก แต่ราษฎรฟ้อง ลักทรัพย์ แม้ฟ้องจำเลยคนเดียวกัน แต่ไม่ใช่ข้อหาเดียวกัน ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้อง

ผลของการไม่ไต่สวนมูลฟ้อง ถือเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากความปรากฏแก่ศาลสูง ศาลสูงต้องยกคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และย้อนสำนวนกลับมาให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ (ฎีกาที่ ๔๗๗/๒๕๐๘)

130

หากพิจารณาตามคำฟ้องแล้ว การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือขาดอายุความ หรือมีเหตุอื่น ๆ ที่สมควรยกฟ้องจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ ศาลย่อมมีอำนาจยกฟ้องได้ทันที โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน (ฎีกาที่ ๑๖๘๘/๒๕๖๑, ๕๑๕๘/๒๕๖๒)

๑.๒ คดีที่อัยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจประทับฟ้องไว้พิจารณาได้ทันทีโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง หรือศาลอาจใช้ดุลพินิจไต่สวนมูลฟ้องก็ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๒ วรรคแรก (๒))

ในทางปฏิบัติคดีที่พนักงานอัยการฟ้องนั้น ศาลจะรับฟ้องไว้โดยไม่ต้องไต่สวนเป็นส่วนมาก เพราะถือว่าคดีได้ผ่านการสอบสวนหรือไต่สวนจากหน่วยงานของรัฐมาแล้วหลายชั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ จึงเป็นคดีที่มีมูลเพียงพอว่าการกระทำของจำเลยเข้าข่ายเป็นความผิดอันสมควรที่ ศาลจะรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปได้

131

จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๒ วรรคสอง) ศาลรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปได้ทันที โดยจะด่วนพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีไม่ได้ แม้จะเป็นคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำไม่เกิน ๕ ปีก็ตาม (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖) เพราะยังคงเป็นชั้นของการไต่สวนมูลฟ้องอยู่ ศาลจึงต้องสอบถามคำให้การจำเลยในชั้นพิจารณาอีกครั้งต่อไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ หากจำเลยให้การรับสารภาพอีกในชั้นนี้ จึงจะฟังลงโทษจำเลยได้

132

๒. วิธีการไต่สวนมูลฟ้อง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕)

วิธีการไต่สวนมูลฟ้องนี้กฎหมายได้ออกแบบขั้นตอนไว้ให้สอดคล้องกับการไต่สวนมูลฟ้อง ๒ กรณี คือ กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์

๒.๑ การไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่อัยการเป็นโจทก์ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคแรก และวรรคสอง)

ดังที่กล่าวมาแล้วในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ ศาลมักไม่ไต่สวนมูลฟ้อง แต่จะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้ได้เลย โดยพนักงานอัยการโจทก์มีหน้าที่ต้องนำตัวจำเลยมาศาลในวันฟ้องด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๑วรรคท้าย) ทั้งหากศาลประสงค์จะไต่สวนมูลฟ้องพนักงานอัยการโจทก์ก็มีหน้าที่นำตัวจำเลยมาศาลอยู่ดี (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคแรก) โดยหากไม่มีตัวจำเลยมาศาล ศาลย่อมมีคำสั่งไม่ประทับฟ้องไว้พิจารณา

133

กรณีของนิติบุคคล พนักงานอัยการโจทก์ต้องนำผู้แทนของนิติบุคคลมาศาลพร้อมฟ้องในวันฟ้องด้วย (ฎีกาที่ ๑๐๕๖๙/๒๕๕๘) หากไม่อาจนำตัวมาได้ต้องออกหมายจับนำตัวมา แต่จะออกหมายจับไม่ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๗) เว้นแต่ ผู้แทนนิติบุคคลจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินคดีแทนแล้ว

โดยหลัก พนักงานอัยการโจทก์ต้องนำตัวจำเลยมาศาลเสมอ แต่มีข้อยกเว้นที่พนักงานอัยการโจทก์ไม่ต้องนำตัวจำเลยมาศาลในวันฟ้อง คือ “จำเลยอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว” โดยกรณีที่ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว จำแนกตามแนวคำพิพากษาฎีกาได้ ดังนี้

134

๒.๑.๑ ศาลได้รับฝากขังจำเลยไว้ในคดีเดียวกันกับที่โจทก์ฟ้อง
แม้ภายหลังจำเลยจะหลบหนีไประหว่างฝากขัง ศาลก็รับฟ้องโจทก์ไว้ได้
(ฎีกา ๑๗๓๕/๒๕๑๔ (ป), ๗๑๗/๒๕๖๓) หรือแม้จะฝากขังต่อศาลที่ไม่มีเขต
อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีก็ตาม หากจำเลยยังไม่หลบหนีก็ถือว่า จำเลยอยู่
ในอำนาจศาล (ฎีกาที่ ๒๗๔๗/๒๕๕๑)

แต่หากภายหลังฝากขังพนักงานอัยการได้ขอให้ศาลหมายปล่อย
จำเลยไปแล้ว เช่นนี้ ยังอยู่ในบังคับที่พนักงานอัยการโจทก์ต้องนำตัวจำเลยมา
ศาลในวันฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๑๓๓/๒๕๙๓)

135

๒.๑.๒ ศาลได้รับฝากขังจำเลยไว้ในคดีอื่นไม่ใช่คดีเดียวกับที่โจทก์ฟ้อง หรือ
คดีอื่นที่จำเลยถูกฟ้องอยู่ระหว่างพิจารณายังไม่ถึงที่สุด และจำเลยได้รับการประกัน
ตัวไป โดยขณะยื่นฟ้องจำเลยยังไม่หลบหนีไปคดีอื่น ถือว่า จำเลยอยู่ในอำนาจศาล
ของคดีที่ได้ยื่นฟ้องใหม่ด้วย โจทก์ไม่จำเป็นต้องนำตัวจำเลยมาศาล (ฎีกาที่ ๑๔๙๗/๒๕๙๖
(ป), ๖๓๒๑/๒๕๔๔)

หากจำเลยหลบหนีไปในระหว่างปล่อยชั่วคราว แม้จะเป็นการหลบหนีในคดี
ของศาลเดียวกันกับที่โจทก์ฟ้อง แต่เป็นการหลบหนีไปคดีอื่น (ไม่ใช่คดีเรื่องเดียวกับที่
โจทก์ฟ้อง) เช่นนี้ไม่ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาล (ฎีกาที่ ๑๓๘๔๙/๒๕๕๓)

136

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๙๗/๒๕๙๖ (ป) ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยไว้แล้ว ศาลชั้นต้นอนุญาตให้จำเลยมีประกันตัวไป ต่อมาอัยการจึงมาฟ้องจำเลยในมูลกรณีเดียวกันอีก พึงถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลที่จะบังคับให้นายประกันส่งตัวจำเลยมารับสำเนาฟ้องได้ เรื่องเช่นนี้อัยการหาจำต้องนำตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้องไม่

137

๒.๑.๓ กรณีจำเลยอยู่ในอำนาจควบคุมของหน่วยงานรัฐอื่น เช่น พนักงานสอบสวน หรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ไม่ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาล ไม่ว่าจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ก็ตาม พนักงานอัยการโจทก์มีหน้าที่ต้องนำตัวจำเลยมาฟ้อง (ฎีกาที่ ๒๗๔๗/๒๕๕๑)

๒.๑.๔ พนักงานอัยการยื่นฟ้องแล้ว ศาลสั่งให้คืนคำฟ้องแล้วทำมาขึ้นใหม่ เช่นนี้ ในการยื่นฟ้องครั้งใหม่พนักงานอัยการต้องนำตัวจำเลยมาศาลด้วย (ฎีกาที่ ๒๗๕๖/๒๕๒๔)

138

ข้อสังเกต กรณีที่ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว มีผลเพียงทำให้ศาลมีอำนาจรับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาโดยไม่ทำให้อายุความขาดลงเท่านั้น แต่ศาลไม่อาจพิจารณาคดีต่อไปได้เพราะจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทั้งนี้อาจใช้วิธีพิจารณาคดีลับหลังตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ได้ เพราะยังไม่ได้ผ่านพ้นขั้นตอนการสอบคำให้การจำเลย เช่นนี้ ศาลจึงต้องออกหมายจับนำตัวจำเลยมาพิจารณาคดีต่อไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๘ เท่านั้น

เมื่อได้ตัวจำเลยมาศาลแล้ว หลังจากศาลประทับรับฟ้อง ศาลต้องส่งสำเนาฟ้องให้จำเลย อ่านอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่ากระทำความผิดหรือไม่ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒) หากศาลเห็นสมควรไต่สวนมูลฟ้องก็ต้องกระทำแบบเดียวกัน แต่จำเลยไม่มีสิทธินำพยานเข้าสู้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคแรก และวรรคสอง) แต่ก่อนสอบถามคำให้การจำเลยดังกล่าว ศาลต้องสอบถามจำเลยเรื่องนายความก่อน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ หรือ ๑๖๕/๑ แล้วแต่กรณี

139

ทั้งเมื่ออัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว จำเลยย่อมมีฐานะเป็นจำเลยในทันทีตั้งแต่ยื่นฟ้อง แม้ในชั้นตรวจคำฟ้องซึ่งศาลยังไม่ได้ไต่สวนมูลฟ้องหรือยังไม่ได้มีคำสั่งประทับรับฟ้องก็ตาม (ฎีกา ๑๔๔๐/๒๔๙๓ (ป)) ผิดกับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ผู้ถูกฟ้องไม่เป็นจำเลยจนกว่าศาลจะประทับฟ้อง

140

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๔๐/๒๕๔๓ (ป) อัยการผู้ช่วยก็มีอำนาจลงนามเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ เพราะอัยการผู้ช่วยก็เป็นพนักงานอัยการ จึงอาจเป็นโจทก์ในคดีอาญาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘ (๑)

ศาลชั้นต้นสั่งไม่ประทับฟ้องที่อัยการเป็นโจทก์ โดยเห็นว่าผู้ลงนามเป็นโจทก์นั้นไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ ศาลอุทธรณ์ยกคำสั่งศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาต่อไปนั้น จำเลยย่อมฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ได้ เพราะคดีที่อัยการเป็นโจทก์ เมื่อยื่นฟ้องก็ถือว่า ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยทันที ผิดกับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ผู้ถูกฟ้องไม่เป็นจำเลยจนกว่าศาลจะประทับฟ้อง

141

๒.๒ การไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม)

กรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ โดยเมื่อโจทก์ยื่นฟ้องแล้วโจทก์มีหน้าที่ต้องนำเสนอคำฟ้องให้จำเลยครบทุกคนโดยศาลเป็นผู้ส่งและหมายแจ้งนัดให้ และโจทก์มีหน้าที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเดินทาง หากโจทก์ไม่เสียค่าธรรมเนียมหรือไม่ติดตามการส่งคำฟ้องและหมายแจ้งอาจเข้าข่ายเป็นการทิ้งฟ้องได้ (ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๔ ประกอบมาตรา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕)

รวมทั้งกรณีที่ศาลประทับรับฟ้อง และมีคำสั่งให้โจทก์นำส่งหมายเรียกจำเลย หากโจทก์ไม่นำส่งหรือไม่ชำระค่าธรรมเนียมก็ได้ชื่อว่าทิ้งฟ้อง เช่นกัน (ฎีกาที่ ๑๒๖๒/๒๕๒๖)

142

เมื่อศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้ว โจทก์ต้องมาศาลทุกนัด มิเช่นนั้น ศาลอาจยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดได้ เว้นแต่ โจทก์ไม่มีหน้าที่ต่อศาลแล้ว

การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์นี้ กระทำลับหลังจำเลยได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม) จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ (ศาลจะออกหมายแจ้งนัดให้จำเลยทราบ ไม่ใช่หมายเรียก) ศาลยังไม่มีอำนาจออกหมายจับจำเลยมาศาลในชั้นนี้ เพราะจำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย

แม้จำเลยไม่มาศาล จำเลยก็มีสิทธิตั้งทนายความมาซักค้านพยานหลักฐานของโจทก์ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม) หากจำเลยมาศาลอยู่ในบังคับที่ศาลต้องสอบถามจำเลยเรื่องทนายความตาม มาตรา ๑๖๕/๑

143

ห้ามศาลสอบถามคำให้การจำเลย และจำเลยจะนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้ ทางแก้คือ จำเลยมีสิทธิยื่นคำแถลงแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ศาลสมควรพิจารณาว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลอย่างไรได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๒)

แต่เอกสารประกอบการซักค้านที่ฝ่ายโจทก์เบิกความรับรองทั้งหมดหรือบางส่วน และฝ่ายจำเลยอ้างส่งต่อศาลนั้น ไม่ใช่การสืบพยานจำเลย ศาลรับฟังได้ (เทียบ ฎีกาที่ ๔๕๑๒/๒๕๓๑, ๖๖๓๘/๒๕๕๙)

และจำเลยมีสิทธิขอศาลออกหมายเรียกเอกสารที่ประสงค์จะถามค้านได้ (ฎีกาที่ ๘๓๗๙/๒๕๕๓)

หากฝ่ายโจทก์ไม่รับรองศาลจะรับฟังไม่ได้ เพราะถือว่าจำเลยนำพยานเข้าสืบ (เทียบ ฎีกาที่ ๖๕๕๗/๒๕๓๙)

144

ข้อสำคัญ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา จำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลยตามกฎหมาย(ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสามตอนท้าย) จำเลยจึงไม่มีสิทธิโต้แย้ง หรือไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ของศาลชั้นต้นที่ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ (ฎีกาที่ ๓๕๒๕/๒๕๖๓) ถือเป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับศาล เช่น ศาลสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราวรอผลคดีอื่น (ฎีกาที่ ๑๖๒๑/๒๕๐๖ (ป), ๓๓๑๕/๒๕๖๓) ศาลชั้นต้นยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น และย้อนสำนวนมาให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ (ฎีกาที่ ๒๙๕๗/๒๕๖๔) คำสั่งอนุญาตถอนฟ้อง (ฎีกาที่ ๓๘๑๙/๒๕๖๖)

เหล่านี้ จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลไม่ได้ เพราะยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย เมื่อจำเลยไม่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ฎีกาแล้วจึงพลอยไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขยายอุทธรณ์หรือฎีกาไปด้วย (ฎีกาที่ ๓๕๒๖/๒๕๖๓)

145

กล่าวโดยง่าย คือ กรณีที่ศาลชั้นต้นยกฟ้อง จำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ เพราะยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสามตอนท้าย) ส่วนกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าคดีมีมูล จำเลยก็อุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ เพราะคำสั่งดังกล่าวยอมเด็ดขาด (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๐)

146

นอกจากนี้ ผลของการที่จำเลยไม่มีฐานะเป็นจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ ยังมีผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของโจทก์กับศาลไม่ผูกพันตัวจำเลยด้วย เช่น ศาลชั้นต้นยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพราะโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยตรง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า โจทก์เป็นผู้เสียหายโดยตรงโดยย้อนสำนวนมาให้ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องต่อไป ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้อง และรับฟ้องจนมีคำพิพากษาจำเลยยอมมีสิทธิอุทธรณ์ได้ว่า โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยตรง เพราะข้อที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายโดยตรงเป็นเรื่องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไม่ผูกพันตัวจำเลยที่ยังไม่ได้มีสถานะเป็นจำเลยในขณะนั้น จำเลยจึงอุทธรณ์ประเด็นดังกล่าวได้ ไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ (ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๔ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕) (ฎีกาที่ ๖๐๙๒/๒๕๕๙)

147

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๙๒/๒๕๕๙ การไต่สวนมูลฟ้องเป็นกระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๒) จึงเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์เท่านั้น ยังไม่เกี่ยวกับจำเลย คดีนี้เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายโดยตรง ก็ย่อมมีอำนาจที่จะพิจารณาต่อไปว่าคดีโจทก์มีมูลพอที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาได้หรือไม่ แต่ศาลอุทธรณ์กลับยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ แสดงว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ที่ว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายดังกล่าวยังอยู่ในกระบวนการในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง จึงเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ ยังไม่เกี่ยวกับจำเลยหรือมีผลผูกพันจำเลยในชั้นพิจารณา ปัญหาว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายหรือไม่จึงยังไม่ยุติ (จำเลยมีอำนาจอุทธรณ์)

148

แต่สำหรับในคดีส่วนแพ่ง ที่ฟ้องมาพร้อมกับคดีอาญาจำเลยย่อมมีฐานะเป็นจำเลยตั้งแต่ที่โจทก์ได้ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยจึงมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาในส่วนแพ่งได้ (ฎีกาที่ ๑๘๘๑/๒๕๑๙)

นอกจากนี้ จะถือว่าศาลรับคดีส่วนแพ่งไว้พิจารณาก็ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้องในคดีอาญาแล้ว เท่านั้น (ฎีกาที่ ๘๕๒๙/๒๕๕๗, ๒๑๙๔/๒๕๕๗)

หากศาลยกฟ้อง เพราะคดีอาญาไม่มีมูลจึงต้องมีคำสั่งในคดีส่วนแพ่งต่อไปด้วย ศาลสูงจะมีคำสั่งในคดีส่วนแพ่งแทนศาลชั้นต้นไม่ได้ ต้องย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินการ (ฎีกาที่ ๔๒๙๒/๒๕๖๐, ๖๕๔๙/๒๕๖๐)

และถ้าศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาคดีส่วนแพ่งต่อไปมีคำพิพากษายกคำขอส่วนแพ่งด้วยถือว่าศาลได้วินิจฉัยประเด็นแห่งคดีในส่วนแพ่งแล้ว ไม่ต้องคืนค่าขึ้นศาล (ฎีกาที่ ๖๙๒๗/๒๕๕๓)

149

๓. คำสั่งของศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๗, ๑๗๐)

๓.๑ เมื่อคดีมีมูลศาลต้องประทับฟ้องพิจารณา โดยคำสั่งว่าคดีมีมูลต้องแสดงข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและเหตุผลประกอบด้วย (มาตรา ๑๖๗ วรรคแรก และวรรคสอง)

คำสั่งว่าคดีมูลยอมเด็ดขาด (มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง) ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งของศาลชั้นใดก็ตาม จำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ แม้ศาลจะประทับฟ้องทำให้จำเลยมีฐานะเป็นจำเลยแล้วก็ตาม (ฎีกาที่ ๑๘๙๕/๒๕๑๙) และศาลสูงไม่มีอำนาจทบทวนข้อเท็จจริงว่าคดีมีมูลหรือไม่เพื่อเป็นเหตุยกฟ้องโจทก์ (ฎีกาที่ ๑๘๙๕/๒๕๑๙, ๓๓๗๗/๒๕๖๕)

150

ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาสั่งว่า คดีมีมูลโดยผิดหลง เนื่องจากคดีต้องห้ามอุทธรณ์ เช่นนี้เป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยซึ่งมีฐานะเป็นจำเลยแล้วย่อมฎีกาต่อไปได้ (ฎีกาที่ ๑๙๗๔/๒๕๑๖)

หรือ กรณีที่เป็นไต่สวนมูลฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ศาลจะสั่งว่าคดีมีมูลแล้ว ก็ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗ (ฎีกาที่ ๑๗๑๔/๒๕๖๗)

แต่หากศาลยกคำร้องเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ ถือเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาจำเลยอุทธรณ์ทันที ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๑๔๒/๒๕๕๘)

151

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๑๔/๒๕๖๗ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาดตามบทบัญญัติมาตรา ๑๗๐ แห่ง ป.วิ.อ. ซึ่งต้องห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ฎีกา หมายถึงเฉพาะคำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลเท่านั้น แต่หากเป็นการคัดค้านเรื่องผิดระเบียบ คู่ความฝ่ายที่ได้รับความเสียหายอาจยกขึ้นกล่าวอ้างได้ และศาลชั้นต้นอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้นได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ และ พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓ จึงไม่ต้องห้ามจำเลยที่ ๑ ยื่นคำร้องขอเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแต่อย่างใด และไม่ทำให้คดีในส่วนอาญาถึงที่สุด

152

แต่ผลเด็ดขาดของคำสั่งคดีมีมูล ไม่ตัดอำนาจศาลสูงในการพิพากษายกฟ้องคดีของโจทก์ เพราะเหตุตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ ได้ เพราะถือเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง เช่น ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงนอกฟ้องนอกประเด็น (ฎีกาที่ ๘๑๕๖/๒๕๔๐) การกระทำตามฟ้องไม่เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๑๖๖๔/๒๕๕๙) ฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๒๘๓๑/๒๕๖๖) โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๕๓๙๒/๒๕๖๔) เหล่านี้ ศาลสูงย่อมยกฟ้องได้ทั้งสิ้น

และยังมีอำนาจยกฟ้องโดยอาศัยเหตุดังกล่าวไปถึงจำเลยอื่น ๆ ที่ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ได้ด้วย หากเป็นเหตุในลักษณะคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ (ฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๔๘ (ป), ๑๕๕๐๘/๒๕๕๓)

153

แม้ศาลชั้นต้นจะประทับฟ้องไว้บางข้อหา และโจทก์อุทธรณ์บางข้อหาที่ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์เห็นว่านอกจากข้อหาที่โจทก์อุทธรณ์การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดแล้ว ข้อหาที่ศาลชั้นต้นประทับฟ้องยังไม่เป็นความผิดอีกด้วยศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายกฟ้องไปถึงข้อหาที่มีได้อุทธรณ์ได้ เพราะเป็นปัญหาความสงบเรียบร้อย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๖๗)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๖๗ แม้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๐ บัญญัติว่า คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด ซึ่งหมายถึงคู่ความไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้มูลได้ แต่เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าการกระทำของจำเลยตามทางไต่สวนมูลฟ้องไม่เป็นความผิดแล้ว ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่งได้

154

(ต่อ)

คดีนี้ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้วให้ประทับฟ้องเฉพาะข้อหารับของโจร เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์โจทก์ในส่วนความผิดข้อหาลักทรัพย์กับข้อหาปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ตายและจำเลยร่วมกันลักฉ้อโกงที่ดินทั้งสี่แปลง และรับฟังไม่ได้ว่ามีการลักสมุดเช็คตามฟ้องเกิดขึ้น ซึ่งโจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยร่วมหรือสนับสนุนผู้ตายลักทรัพย์ในวัตถุประสงค์แห่งการกระทำเดียวกัน ศาลอุทธรณ์จึงมีอำนาจวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายในส่วนความผิดข้อหารับของโจรว่าที่จำเลยครอบครองโฉนดที่ดินและสมุดเช็คดังกล่าวต่อมาย่อมไม่มีความผิด เพราะความผิดฐานข้อหารับของโจรตามฟ้องต้องเกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยที่ศาลอุทธรณ์ชอบที่ยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ไม่เป็นการขัดต่อมาตรา ๑๗๐ และไม่เป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นดังที่โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์จึงชอบด้วยกฎหมาย

155

เมื่อศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลแล้วศาลจะออกหมายเรียก หรือออกหมายจับ จำเลยมาดำเนินคดีก็ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๐) ทั้งนี้ ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป หากเห็นได้แน่ชัดว่า แม้ออกหมายเรียกจำเลยก็อาจหลบเลี่ยงไม่มาศาลแน่ ศาลชอบที่จะออกหมายจับได้ โดยไม่ต้องออกหมายเรียกก่อน (ฎีกาที่ ๖๑๒/๒๕๒๖)

156

๓.๒ เมื่อคดีไม่มีมูลศาลต้องยกฟ้อง (มาตรา ๑๖๗ วรรคแรก)

เมื่อศาลยกฟ้องเพราะคดีไม่มีมูลแล้ว คำสั่งดังกล่าวไม่เป็นที่สุด โจทก์อุทธรณ์และฎีกาต่อไปได้ แต่อยู่ในบังคับบทจำกัดสิทธิอุทธรณ์และฎีกาด้วย เช่น มาตรา ๑๙๓ ทวิ, ๒๑๘, ๒๑๙, ๒๒๐ (ฎีกาที่ ๑๖๖๔/๒๕๕๙, ๗๒๖๓/๒๕๖๐)

แต่จำเลยอุทธรณ์ไม่ได้เลยเพราะยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย (ฎีกาที่ ๓๒๗๖/๒๕๒๗)

กรณีที่โจทก์อุทธรณ์หรือฎีกาว่าคดีอาญามีมูลเพื่อให้ศาลประทับรับฟ้องนี้ เป็นการอุทธรณ์หรือฎีกาเฉพาะปัญหาคดีส่วนอาญาว่าคดีของโจทก์หรือไม่ แม้จะมีคำขอส่วนแพ่งมาพร้อมฟ้องด้วยก็ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา (ฎีกาที่ ๖๕๔๙/๒๕๖๐)

157

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๔๙/๒๕๖๐ ตามฟ้องคดีนี้เป็นคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญาและศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีเป็นศาลจังหวัด จึงเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูลและพิพากษายกฟ้องนั้น เป็นการพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีส่วนอาญาเท่านั้นฟ้องของโจทก์ยังคงมีคดีส่วนแพ่งที่ต้องพิจารณาสั่งต่อไปว่าจะรับไว้พิจารณาหรือไม่ ทั้งนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ แต่ศาลชั้นต้นมิได้มีคำสั่งอย่างใดเกี่ยวกับคดีแพ่งดังกล่าว ส่วนที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ วินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๑ ไม่ต้องรับผิดชอบในคดีส่วนแพ่งนั้น ก็เป็นการที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ก้าวล่วงไปวินิจฉัยโดยที่ศาลชั้นต้นยังไม่ได้มีคำสั่งรับฟ้องของโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๑ ในคดีส่วนแพ่งไว้พิจารณา กรณีเป็นเรื่องปรากฏเหตุที่ศาลล่างทั้งสองมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๓ (๒) ประกอบมาตรา ๒๔๗ (เดิม) และ ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ ศาลฎีกาเห็นสมควรย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาสั่งคำฟ้องของโจทก์ในคดีส่วนแพ่งต่อไป

การอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลมีปัญหาเฉพาะคดีส่วนอาญาว่ามีมูลที่ศาลจะประทับฟ้องไว้หรือไม่เท่านั้น โจทก์จึงไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาสำหรับคดีส่วนแพ่ง

158

๓.๓ ศาลมีอำนาจนำบทว่าด้วยการสอบและการพิจารณามาใช้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องด้วย (มาตรา ๑๗๑ วรรคแรก) เช่น โจทก์ฟ้องลักทรัพย์ ศาลไต่สวนมูลฟ้องได้ความว่ายักยอก ศาลประทับรับฟ้องความผิดฐานยักยอกได้ ตาม ป.วิ.อ. ๑๙๒ วรรคสาม ประกอบ มาตรา ๑๗๑ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๑๓๒๔๖/๒๕๕๕)

ที่ว่า “เว้นแต่มาตรา ๑๗๕” คือ ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนสอบสวนมาประกอบการพิจารณาได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้สืบพยานโจทก์เสร็จสิ้นก่อนดังเช่นชั้นพิจารณา ไม่ใช่ศาลไม่มีอำนาจเรียกสำนวนมาพิจารณาแต่อย่างใด (ฎีกาที่ ๑๒๘/๒๕๘๗) (ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาลไม่ถูกจำกัดอำนาจตาม มาตรา ๑๗๕)

159

๓.๔ คำสั่งว่าคดีมีมูล และประทับรับฟ้องไว้พิจารณา เท่านั้น ที่ทำให้อายุความคดีอาญาสะดุดหยุดลง (ป.อ. มาตรา ๙๕) โดยในระหว่างฟ้องไต่สวนมูลฟ้องนั้น ไม่ว่าจะเป็นคนดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ หรือคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ トラบใดที่ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งประทับฟ้อง แม้โจทก์จะฟ้องจำเลยภายในอายุความ และจำเลยจะมาศาลด้วยก็ตาม ก็ไม่ถือว่า โจทก์ยื่นฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ เพราะในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจำเลยยังไม่อยู่ในอำนาจของศาลจนกว่าศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา ดังนี้ จึงอาจเกิดกรณีคดีอาญาขาดอายุความในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องได้ (ฎีกาที่ ๗๔๕๕/๒๕๕๔, ๓๕๓/๒๕๕๖, ๕๖๕๐/๒๕๖๒)

160

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๕๕/๒๕๕๔ คดีโจทก์ขาดอายุความวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๔
ดังนั้น แม้โจทก์จะฟ้องจำเลยทั้งสองภายในกำหนดอายุความแล้วก็ตาม แต่โจทก์จะต้องได้ตัว
จำเลยทั้งสองมาศาลภายในวันสุดท้ายของกำหนดอายุความคือ ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๔
ด้วย การที่จำเลยแต่งตั้งทนายความเข้าซักค้านพยานโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เป็นการใช้สิทธิตาม
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคท้าย และจำเลยยังไม่อยู่ในฐานะจำเลย จึงมิใช่เป็นการได้ตัวจำเลยมาศาล

จำเลยที่ ๑ มาศาลโดยการนำมาของทนายโจทก์ มิใช่มาศาลเพราะทราบว่าถูกฟ้องและ
มาตามหมายเรียกโดยมีเจตนาที่จะมาให้การรับหรือปฏิเสธข้อกล่าวหาของโจทก์ จึงถือไม่ได้ว่าเป็น
การได้ตัวจำเลยที่ ๑ มาศาล และการที่ศาลออกหมายจับจำเลยที่ ๒ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการได้ตัว
จำเลยที่ ๒ มาศาลแล้วเช่นกันเพราะมิฉะนั้นจะมีผลทำให้อายุความในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดี
เอง ขยายออกไปยาวนานกว่าคดีที่ราษฎรร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

161

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๓/๒๕๕๖ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี โจทก์จึงต้องฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายใน ๑๕ ปีนับแต่วัน
กระทำความผิด คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิดระหว่างวันที่ ๒๔ ตุลาคม
๒๕๓๗ ถึงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ แม้โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๒
ภายในอายุความ ๑๕ ปี นับแต่วันกระทำความผิด แต่การที่ศาลชั้นต้นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องของ
โจทก์ต่อไประหว่างนั้นจะถือว่าได้ตัวจำเลยทั้งสองมาศาล และจำเลยทั้งสองอยู่ในอำนาจศาลไม่ได้
อายุความจึงยังไม่หยุดนับ เมื่อปรากฏว่าขณะที่ศาลชั้นต้นทำการไต่สวนมูลฟ้องในวันที่ ๑๘
มกราคม ๒๕๕๓ นั้นเป็นเวลาเกิน ๑๕ ปี นับแต่วันที่กล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิด
ตามฟ้อง คดีโจทก์สำหรับความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ย่อมขาดอายุความ

162

(ต่อ)

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจำเลยทั้งสองยังไม่อยู่ในอำนาจของศาลจนกว่าศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา การที่ศาลหมายแจ้งวันนัดไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยทั้งสองทราบ จำเลยทั้งสองมีสิทธิไม่มาศาลในวันนัดได้ เพราะหมายเรียกดังกล่าวเป็นเพียงแจ้งให้จำเลยทั้งสองทราบวันนัดไต่สวนมูลฟ้องเท่านั้น การที่จำเลยทั้งสองมาฟังการพิจารณาของศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องยังไม่ถือว่าจำเลยทั้งสองอยู่ในอำนาจศาล ถือไม่ได้ว่าโจทก์ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๒) และจะนำบทบัญญัติทางแพ่งเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงเมื่อฟ้องคดีมาใช้บังคับไม่ได้เพราะ ป.อ. มาตรา ๙๕ บัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะแล้ว

163

ข้อสังเกต หากจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว เช่น ในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ ศาลมีคำสั่งซึ่งจำเลยไว้ในวันยื่นฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๘ น่าจะถือได้ว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แม้อยู่ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องก็ตาม

164

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๒
แต่เพียงเท่านี้

165

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๓

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทังทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๓ ฟ้องคดีไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง/
สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง/
การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย/
การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย/
โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด/
สิทธิของจำเลยในการมีทนายความ

167

ฟ้องคดีไม่สุจริตหรือบิดเบือน ข้อเท็จจริง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑/๑

๑. ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑/๑ วรรคหนึ่ง ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

168

มาตรา ๑๖๑/๑ นี้ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้สิทธิในทางอาญาของราษฎรเป็นไปโดยสุจริตตามครรลองของกฎหมาย โดยหากปรากฏว่ามีการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นเกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือฟ้องคดีโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้ตามปกติธรรมดา อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ที่ถูกฟ้องร้องและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้ศาลมีอำนาจยกฟ้องได้ทันทีโดยไม่ต้องพิจารณาคดีต่อไปเลย

169

ที่ว่า “คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์” หมายถึง คดีที่ราษฎรยื่นฟ้องจำเลยด้วยตนเองโดยตรงเท่านั้น หากเป็นคดีที่อัยการเป็นโจทก์ โดยราษฎรขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ เช่นนี้ไม่ใช่คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จึงไม่อยู่ในบังคับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑/๑

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หมายถึง การฟ้องคดีที่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายหรือมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้ตามปกติธรรมดา เช่น เหตุแห่งการกระทำความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่แต่โจทก์เลือกฟ้องยังศาลที่ห่างไกลทั้งโจทก์และจำเลยเพื่อเพิ่มความลำบากในการเดินทางมาต่อสู้อคดีของจำเลย เป็นต้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวก่อนแก้ไขกฎหมายเป็นเรื่องที่ทำได้ (ฎีกาที่ ๒๓๖๐/๒๕๒๓, ๓๑๙/๒๕๖๐)

170

การบิดเบือนข้อเท็จจริง คือ การบิดเบือนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอยู่แล้วให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทางที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยมากกว่าความยุติธรรมที่ควรได้รับตามกฎหมาย เช่น โจทก์เห็นชัดว่าจำเลยคนเดียวมาลักทรัพย์โจทก์ไปในเวลากลางวัน แต่โจทก์กลับฟ้องว่าจำเลยกับพวกมาลักทรัพย์โจทก์ในเวลากลางคืน โดยบิดเบือนความจริงเพื่อหวังกลั่นแกล้งจำเลย เป็นต้น แต่การที่โจทก์บรรยายฟ้องมาเพียงบางส่วนเท่าที่ตนเองรับรู้และเข้าใจแม้จะผิดไปจากความจริงบ้างเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องบิดเบือนข้อเท็จจริง

หากเป็นการตีความข้อกฎหมายไม่สัมพันธ์ถูกต้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว เช่นนี้ เป็นเรื่องตีความข้อกฎหมายไม่ใช่บิดเบือนข้อเท็จจริงในกรณีนี้ เช่น จำเลยเข้าไปในบ้านโจทก์แล้วเอาทรัพย์โจทก์ไปโดยทุจริต โจทก์บรรยายฟ้องด้วยข้อเท็จจริงดังกล่าวและขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักยอก

171

ผลของการที่ศาลยกฟ้องเพราะการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หรือการบิดเบือนข้อเท็จจริง คือ **“ห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกัน”** ในข้อที่ว่า **“เรื่องเดียวกัน”** หมายถึง เมื่อศาลยกฟ้องโดยเหตุที่โจทก์ฟ้องคดีไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงห้ามโจทก์นำมูลคดีที่มีฐานข้อเท็จจริงเดียวกันเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยมาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่อีก แม้จะเปลี่ยนข้อหาหรือฐานความผิดแตกต่างเดิม หรือเพิ่มข้อหาใหม่ก็ได้ เช่น จำเลยเข้าไปในบ้านโจทก์เพื่อลักทรัพย์ในเคสสถาน โจทก์จึงฟ้องจำเลยข้อหาลักทรัพย์ในเคสสถาน (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๘)) ศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ฟ้องคดีไม่สุจริตตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑/๑ โจทก์จะนำมูลคดีเดียวกันมาฟ้องจำเลยในข้อหายกยอก (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) และข้อหาบุกรุกมิได้ (ป.อ. มาตรา ๓๖๔) ไม่ได้ เพราะสำหรับข้อหาลักทรัพย์นั้นถือเป็นข้อเท็จจริงเดียวกันกับข้อหายกยอกที่ศาลยกฟ้องไปก่อนแล้ว ส่วนข้อหาบุกรุกก็เป็นการกระทำความผิดที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดฐานยกยอกที่ศาลยกฟ้องไปเช่นกัน

รวมทั้งต้องห้ามมิให้ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ภายหลังศาลยกฟ้องเพราะเหตุตามมาตรา ๑๖๑/๑ ด้วย เพราะผลของการเข้าเป็นโจทก์ร่วมเสมือนเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญานั้นเอง แปลความทำนองเดียวกับเรื่องถอนฟ้องเด็ดขาด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๖ (เทียบฎีกาที่ ๗๗๘๘/๒๕๓๘) ต้องรอดูแนวทางตามคำพิพากษากฎีกาต่อไป

172

แต่ต้องห้ามมิให้โจทก์ฟ้องใหม่ในเรื่องเดียว แต่ก็ไม่ห้ามโจทก์อุทธรณ์ หรือฎีกาในคดีที่ศาลยกฟ้องต่อไป และไม่ห้ามโจทก์ที่จะร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ ตามกฎหมายเพื่อให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีแทน

173

(ต่อ)

๒. การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑/๑ วรรคสอง)

มาตรา ๑๖๑/๑ วรรคสอง นี้เป็นเรื่องขยายความของคำว่า “ฟ้องคดีไม่สุจริต” ให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาซึ่งถึงที่สุดแล้ว โดยปราศจากเหตุผลสมควรด้วย ซึ่งเป็นบทบังคับโจทก์ทำนองว่า “หากโจทก์จะขอบาร์มีศาลเป็นที่พึ่งในการบังคับจำเลยให้ได้รับโทษตามกฎหมายโจทก์จะต้องยอมรับอำนาจศาลเสียก่อน”

174

ข้อสังเกต การฟ้องคดีไม่สุจริต ตามมาตรา ๑๖๑/๑ วรรคสองนี้ เป็นการห้ามฟ้องเฉพาะคดีอาญาเท่านั้น ไม่ห้ามฟ้องคดีแพ่ง (เป็นบทจำกัดสิทธิต้องตีความโดยเคร่งครัด)

กรณีที่ถือว่าโจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลซึ่งถึงที่สุดแล้ว เช่น ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกโจทก์ในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้ว และโจทก์อยู่ระหว่างหลบหนีไม่ยอมรับโทษตามคำพิพากษา เช่นนี้ภายหลังโจทก์จะฟ้องจำเลยซึ่งกระทำความผิดต่อโจทก์เป็นคดีอาญาไม่ได้ โจทก์ต้องมาขอตัวต่อศาลเพื่อรับโทษตามคำพิพากษาเสียก่อนจึงจะมีอำนาจฟ้องได้ (เมื่อโจทก์มาขอตัวแล้วอาจมอบอำนาจ หรือให้ทนายความดำเนินคดีฟ้องจำเลยแทนก็ได้)

แต่หากคดีอาญาที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล “ไม่ถึงที่สุด” เช่น ยังอยู่ในระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาโจทก์มาฟ้องจำเลยในช่วงระยะเวลานี้ ไม่ถือว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต

175

นอกจากนี้ การที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลซึ่งถึงที่สุดแล้วต้องเป็นไป “โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร” หมายถึง เกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของโจทก์เอง **แต่หากมีเหตุอันสมควร** โจทก์ก็ยังมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ เช่น มีเหตุภัยพิบัติ หรือโจทก์ถูกคนร้ายจับหน่วงเหนี่ยวเสรีภาพ ทำให้โจทก์ไม่อาจมารับโทษตามคำพิพากษาได้

176

มีข้อที่น่าพิจารณาว่า กรณีที่โจทก์หลบหนีการบังคับโทษในคดีละเมิดอำนาจศาล (ป.วิ.พ. มาตรา ๓๑, ๓๓) ซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแก่โจทก์ และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลถึงที่สุดแล้ว หากโจทก์ประสงค์จะฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาจะถือว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริตตาม **มาตรานี้หรือไม่** เห็นว่า การละเมิดอำนาจศาล เป็นกฎหมายที่กำหนดให้อำนาจศาลมีอำนาจพิเศษในการดูแลความเรียบร้อยบริเวณศาล และได้สวนลงโทษผู้กระทำความผิดได้เองโดยมิได้ผ่านร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ และการสอบสวนอย่างคดีอาญาปกติ แม้โทษของการละเมิดอำนาจศาลจะมีโทษทางอาญาอันได้แก่การปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน แต่ก็ไม่อาจถือได้ว่าการพิจารณาคดีละเมิดอำนาจศาลเป็นคดีอาญาโดยแท้ ถึงแม้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาล ก็ไม่ต้องห้ามพนักงานอัยการนำมูลกรณีเดียวกันมาฟ้องเป็นคดีอาญาอีก (เทียบฎีกาที่ ๒๓๐๒/๒๕๒๒, ๓๓๙๕/๒๕๖๖) ดังนี้ จึงน่าจะถือว่าคดีละเมิดอำนาจศาลมิใช่ **“คดีอาญาอื่น”** ตามมาตรา ๑๖๑/๑ วรรคสอง โจทก์จึงฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาได้ แม้โจทก์จะหลบหนีการบังคับโทษในคดีละเมิดอำนาจศาลก็ตาม ทั้งนี้ คงต้องรอคำพิพากษาที่ชัดเจนในประเด็นนี้ต่อไป

177

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๙๕/๒๕๖๖ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๑ (๑), ๓๓ กฎหมายดังกล่าวให้ศาลมีอำนาจพิเศษในการสั่งลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องมีผู้ใดร้องขอหรือเป็นโจทก์ฟ้อง ส่วนความผิดของจำเลยคดีนี้เป็นเรื่องปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมโดยพนักงานอัยการเป็นโจทก์ จึงเป็นคนละเรื่องคนละประเด็นกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งลงโทษจำคุกจำเลยและคดีถึงที่สุดแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์คดีนี้ย่อมไม่ระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๔)

178

การคุ้มครองสิทธิของจำเลย ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๑ – ๑๖๕/๒

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติตามมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๖๕/๒ เพราะบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้อง (เดิมก่อนแก้ไข) ไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจไม่มีทนายความคอยช่วยเหลือและไม่สามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลและในชั้นพิจารณาคดี

179

๑. สิทธิของจำเลยในการมีทนายความชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๑

กรณีที่ศาลจะต้องตั้งทนายความให้จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมีด้วยกัน ๒ กรณี คือ

๑.๑ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด และจำเลยไม่มีทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๑ วรรคแรก) กรณีนี้เป็นบทบังคับศาลที่ต้องตั้งทนายความให้จำเลยเสมอ แม้จำเลยไม่ต้องการก็ตาม

๑.๒ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๑ วรรคสอง) กรณีนี้เป็นไปตามความประสงค์ของจำเลย หากจำเลยไม่ต้องการทนายความศาลก็ไม่จำเป็นต้องตั้งทนายความให้

180

ข้อสังเกต

(๑) ทั้ง ๒ กรณีดังกล่าวศาลจะตั้งทนายความให้จำเลยต่อเมื่อ “จำเลยมาศาล” เท่านั้น หากจำเลยไม่มาศาล แต่มอบฉันทะหรือมอบอำนาจให้ตัวแทนมายื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งทนายความให้เช่นนี้ไม่อยู่บังคับที่ศาลจะตั้งทนายความให้จำเลย แต่การที่จำเลยไม่มาศาลในนัดไต่สวนมูลฟ้องจำเลยก็สามารถตั้งทนายความด้วยตนเองโดยตรงเพื่อให้มาซักค้านหรือยื่นคำร้องแถลงศาลขอให้ยกฟ้องได้

(๒) การตั้งทนายความให้แก่จำเลยนี้ ป.วิ.อ. ได้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันในชั้นสอบสวน (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑) และชั้นพิจารณา (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓) ด้วย

(๓) ทนายที่ศาลตั้งให้ตามมาตรา ๑๖๕/๑ มีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบ ก.บ.ศ. (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๑ วรรคสาม)

181

๒. สิทธิของจำเลยในการยื่นคำแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๒)

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๒ กำหนดว่า “ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นนี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล”

การยื่นคำแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล แตกต่างจากการตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตรงที่แม้จำเลยไม่มาศาลจำเลยก็มีอำนาจยื่นคำแถลงตามมาตรา ๑๖๕/๒ ได้

182

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ แม้จำเลยไม่มีสิทธิยื่นคำให้การ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม) จำเลยก็มีสิทธิยื่นคำร้องแกลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลได้ ไม่ถือว่าเป็นคำให้การ เนื่องจากต่างตรงที่ว่าแม้จำเลยจะยื่นคำแกลงดังกล่าวแล้ว จำเลยก็ไม่มีสิทธินำพยานหลักฐานเข้าสู้บ มีเพียงสิทธิชักค่านพยานโจทก์เท่านั้น

จำเลยอาจจะระบุในคำแกลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแกลงของจำเลยด้วยก็ได้ เรื่องนี้ไม่ใช่กรณีที่จำเลยยื่นบัญชีระบุพยาน แต่เป็นเรื่องจำเลยชี้แจงให้ศาลทราบถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดุลพินิจศาลในการเรียกพยานมาไต่สวนให้ได้ความต่อไป ซึ่งในชั้นที่สุดแล้วหากศาลเห็นสมควรเรียกพยานตามเอกสารมาไต่สวน พยานที่นำมาศาลยอมเป็นพยานของศาล ไม่ใช่พยานของจำเลย

ข้อสังเกต มาตรา ๑๖๕/๒ นี้ ใช้บังคับกับคดีที่อัยการเป็นโจทก์และศาลเห็นสมควรไต่สวนมูลฟ้องด้วย เพราะแม้ศาลจะถามคำให้การจำเลย และจำเลยมีสิทธิยื่นคำให้การ แต่จำเลยไม่มีสิทธินำพยานเข้าสู้บ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง) ดังนี้ จำเลยชอบที่จะยื่นคำแกลงตามมาตรานี้ให้ศาลใช้ดุลพินิจเรียกพยานมาไต่สวนได้

183

การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒

หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญานำหลักการเรื่อง “การรับฟังความทั้งสองฝ่าย” (Audi alterum partem) มาใช้อย่างเข้มข้น เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญา เป็นเรื่องที่กระทบต่อเสรีภาพ และเนื้อตัวของบุคคล ดังนั้น การที่ศาลจะพิจารณาคดีอาญาและมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้นั้น จำต้องให้โอกาสคู่ความทุกฝ่ายโดยเฉพาะจำเลยได้เข้าใจ รับฟัง และได้แย้งพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ด้วย

184

๑. การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ วรรคแรก)

มาตรา ๑๗๒ วรรคแรก ได้วางหลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาในขั้นตอนของการ “พิจารณา และสืบพยาน” ว่า “ต้องกระทำในศาล โดยเปิดเผย ต่อหน้าจำเลย” อันเป็นการรับรองว่าการดำเนินคดีอาญาต้องเป็นไปโดยความเท่าเทียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา (โจทก์และจำเลยต่างต้องมาศาล) โปร่งใสตรวจสอบได้ (เปิดเผยกระบวนการพิจารณาให้บุคคลทั่วไปได้ตรวจสอบ) และเป็นการยุติธรรมกับจำเลย (ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหน้าจำเลยให้จำเลยมีสิทธิให้การโต้แย้งคัดค้านเต็มที่)

185

โดยศาลถือว่าหลักการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคแรกนี้เป็นข้อสาระสำคัญ หากเป็นการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาของฝ่ายโจทก์หรือจำเลยก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว แม้จำเลยจะหลบหนีก็ต้องออกหมายจับตัวจำเลยมาพิจารณา จะถือว่าจำเลยละสิทธิการสืบพยานไม่ได้ (ฎีกาที่ ๗๕๖๑/๒๕๔๒) ดังนี้ จึงไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดแผกแตกต่างไปจากหลักการนี้ได้เลย เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่การดำเนินคดีหรือการรับฟังพยานหลักฐานได้ เช่น

(๑) การแถลงรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี ก็ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเช่นกัน หมายจำเลยจะกระทำหลังจำเลยมิได้ ศาลสูงยกคำพิพากษา และย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นสืบพยานในประเด็นแห่งคดีใหม่ (ฎีกาที่ ๒๐๘/๒๕๕๑)

186

(๒) คำเบิกความของพยานในคดีอื่น ซึ่งไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลยจะนำมาใช้ยืนยันจำเลยในคดีนี้ได้ แม้จำเลยจะยินยอมก็ตาม (ฎีกา ๖๑๖/๒๔๘๖, ๒๙๑๐/๒๕๑๙, ๑๘๙๘/๒๕๕๔) (ถือเป็นเพียงพยานบอกเล่า) เมื่อโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานที่สมบูรณ์มาสืบ ศาลต้องยกฟ้อง **เว้นแต่** กรณีมีเหตุจำเป็นและสมควรศาลอาจรับฟังคำเบิกความของพยานในคดีอื่นประกอบพยานหลักฐานอื่นในคดีนี้ได้ ตามมาตรา ๒๒๖/๕ เช่น พยานอยู่ต่างประเทศไม่มีกำหนดกลับ (ฎีกาที่ ๔๐๖๒/๒๕๖๔) ศาลออกหมายจับพยานยังไม่ได้ตัวมาเบิกความ (ฎีกาที่ ๓๕๐๖/๒๕๖๒)

(๓) ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์แถลงไม่ติดใจสืบพยาน และขอให้นำพยานหลักฐานที่สืบไปแล้วมาพิจารณา ศาลก็ไม่อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้เช่นกัน ต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๕๗๓/๒๕๒๑) **เว้นแต่** กรณีที่คดีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี และคู่ความตกลงกัน เช่นนี้ ศาลรับฟังคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ ตามมาตรา ๒๓๗ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๖๗๘๑/๒๕๕๕, ๗๖๑๔/๒๕๖๑)

187

(๔) คำให้การของพยานในชั้นสอบสวน โดยพยานคนดังกล่าวมิได้มาเบิกความในชั้นศาลด้วย ไม่ถือว่าเป็นพยานในชั้นพิจารณาที่จะรับฟังลงโทษจำเลยได้ทันที แม้จำเลยจะยินยอมก็ตาม ก็ไม่อาจถือเป็นการสืบพยานในชั้นพิจารณาได้ คงเป็นเพียงพยานบอกเล่า (ฎีกาที่ ๑๒๖๔/๒๕๑๔)

(๕) คดีมีจำเลยหลายคน อัยการฟ้องเพียงจำเลยบางคน ภายหลังจับตัวจำเลยอื่นที่หลบหนีมาฟ้องได้ เช่นนี้ ไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานที่สืบในคดีก่อนมาลงโทษจำเลยในคดีที่เพิ่งฟ้องได้ เพราะมิได้กระทำต่อหน้าจำเลยในคดีหลัง ต้องสืบพยานสำหรับจำเลยที่หลบหนีใหม่ (ฎีกาที่ ๕๖๙๕/๒๕๔๔, ๑๗๓๖/๒๕๕๐)

(๖) คดีที่รวมการพิจารณาหลายสำนวนเข้าด้วยกัน โจทก์ต้องสืบพยานใหม่สำหรับจำเลยรายที่ยังไม่ได้สืบพยานต่อหน้า หากไม่ยอมสืบพยานใหม่ ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานลงโทษจำเลยสำนวนที่ยังไม่ได้สืบมิได้ (ฎีกาที่ ๙๘๐๐-๙๘๐๒/๒๕๕๑)

188

(๗) การนัดฟังประเด็นกลับ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกระบวนการพิจารณาจึงต้องกระทำ
ต่อหน้าจำเลยเช่นกัน (ฎีกาที่ ๑๕๑๔๗/๒๕๕๑)

การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา โดยหลักไม่จำเป็นต้องมีการสืบพยาน แต่จะสืบพยานก็เฉพาะ
แต่กรณีศาลอุทธรณ์หรือฎีกาใช้อำนาจนัดคู่ความมาสืบพยานตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๓ เท่านั้น หาก
ศาลสูงไม่นัดสืบพยานเพิ่มเติมก็ย่อมมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้แม้จำเลยจะหลบหนีระหว่างอุทธรณ์
หรือฎีกา (ฎีกาที่ ๗๓๙/๒๕๐๒ (ป))

189

ที่ “เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” คือ เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเป็น
บทยกเว้นให้ทำการสืบพยานลับหลังจำเลยได้ เช่น

(๑) คดีละเมิดอำนาจศาล (ป.วิ.พ. มาตรา ๓๑, ๓๓) เป็นอำนาจของศาลที่จะ
ไต่สวนค้นหาความจริง ไม่ใช่การพิจารณาคดีอาญา ไม่อยู่บังคับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒
ดังนี้ จึงไม่ต้องดำเนินการไต่สวนต่อหน้าจำเลย (ฎีกาที่ ๔๙๒๓/๒๕๕๗)

(๒) การพิจารณาคดีลับหลังตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ, ๑๗๒ ทวิ/๑,
๑๗๒ ทวิ/๒, ๑๘๐ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

(๓) การสืบพยานเด็กตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ วรรคสาม (ฎีกาที่
๕๒๙/๒๕๕๐)

190

(๔) ศาลเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการเพื่อประกอบการวินิจฉัย ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๕ ไม่ว่าจะเรียกทั้งสำนวนหรือเพียงบางส่วน ก็ไม่ใช่การสืบพยานจึงไม่ต้องกระทำ ต่อหน้าจำเลย (ฎีกาที่ ๕๒๓๙/๒๕๔๗, ๒๐๘/๒๕๕๑, ๓๐๗๑/๒๕๖๕)

(๔) การเดินเผชิญสืบ หรือการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่น โดยจำเลยกรณีตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ ไม่ติดใจตามประเด็นไป (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๓๐ วรรคสอง)

(๕) การสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๓๗ ทวิ ไม่อยู่ในบังคับตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง หากจำเลยไม่มาในวันนัดสืบพยานล่วงหน้าตามที่พนักงานอัยการแจ้งแล้ว ถือว่า สละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณา (ฎีกาที่ ๒๙๘๐/๒๕๔๗, ๓๕๔๑-๓๕๔๒/๒๕๕๐)

หากเป็นกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือรู้ตัวผู้ต้องหาแล้ว แต่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ได้แจ้งนัดให้ผู้ต้องหาทราบ หรือผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุมของศาลแล้วไม่นำตัวผู้ต้องหามา เช่นนี้ เป็นการสืบพยานหลักฐานล่วงหน้าก่อนฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ คงเป็นเพียงพยานบอกเล่า (ฎีกาที่ ๑๔๐๖๓/๒๕๕๓) รวมถึงกรณีมาตรา ๒๓๗ ทรี วรรคสองด้วย

191

๒. เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการพิจารณาต่อไป (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ วรรคแรก)

ตาม ป.วิ.อ มาตรา ๑๗๒ วรรคสองนี้ กำหนดให้ศาลอ่านอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และสอบคำให้การจำเลยเท่านั้น ไม่ได้บังคับให้ศาลสอบถามจำเลยเกี่ยวกับเรื่องนับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) บวกโทษ (ป.อ. มาตรา ๕๘) และเพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๙๑, ๙๒) ด้วย ดังนั้น แม้ศาลไม่ถามเรื่องดังกล่าวก็เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยชอบ (ฎีกาที่ ๘๐๑/๒๕๕๘)

และแม้มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง จะกำหนดให้ศาลสอบคำให้การจำเลยด้วยก็ตาม แต่การสอบคำให้การจำเลยเป็นไปเพียงเพื่อทราบข้อมูลในเบื้องต้นเท่านั้น ดังนี้ แม้ศาลจะไม่ได้สอบคำให้การจำเลยไว้ตั้งแต่เริ่มต้นคดีก็ไม่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเสียไป (ฎีกาที่ ๔๖๕/๒๕๐๙)

192

เมื่อศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังมาครั้งหนึ่งแล้ว แม้จะมีการเลื่อนนัดสอบคำให้การจำเลยออกไป ศาลก็ไม่ต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังอีกในนัดที่เลื่อนมา (ฎีกาที่ ๒๓๖๑/๒๕๖๔)

ข้อสำคัญ ก่อนอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง หรืออย่างช้าที่สุดก่อนสอบคำให้การจำเลย ศาลต้องสอบถามจำเลยเลยทนายความตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ ก่อน (ฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๔๙)

จำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ แม้จำเลยจะให้การปฏิเสธลอย ๆ จำเลยก็มีสิทธินำพยานหลักฐานเข้าสืบความบริสุทธิ์ของตนได้ทั้งสิ้น (ฎีกาที่ ๘๓๑๔/๒๕๔๙)

การสืบพยานหลักฐานล่วงหน้าตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๓๗ ทวิ ไม่ใช่การพิจารณาคดีหลังโจทก์ฟ้อง จึงไม่จำต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง (ฎีกาที่ ๗๕๗/๒๕๔๕) แตกต่างจากการสืบพยานล่วงหน้าหลังฟ้อง ถ้าได้ตัวจำเลยมา ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๕๕/๑ และ ๑๗๓/๒ วรรคสอง

193

การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ – ๑๗๒ ทวิ/๒

๑. การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย เพราะมีเหตุอันสมควร (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ)

ที่ว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณี ดังต่อไปนี้” หมายถึง ศาลจะใช้อำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และสอบคำให้การจำเลยเสียก่อน หากศาลยังไม่ได้สอบคำให้การจำเลย ศาลย่อมไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๑๗๓ ทวิได้เลย

ทั้งนี้ กรณีที่ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลัง เพราะมีเหตุอันสมควรแบ่งได้ ๕ กรณีดังนี้

194

๑) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่ไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๑))

กรณีแรกนี้ เป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่สูงมากนัก คือ โทษขั้นสูงไม่เกิน ๑๐ ปี หรือคดีมีโทษปรับสถานเดียว หากจำเลยมีทนายแล้ว และจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่ไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน โดยเหตุที่จำเลยขออนุญาตศาลนั้นอาจเป็นเหตุส่วนตัวหรือไม่ใช่เหตุจำเป็นก็ได้ หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่า ๑๐ ปี จำเลยย่อมไม่อาจขอให้ศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังได้เลย (ฎีกาที่ ๑๕๑๔๗/๒๕๕๑)

ข้อสังเกต ถ้าเป็นคดีที่มีเพียงอัตราโทษจำคุก และจำเลยไม่ต้องการทนายความ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง) ศาลจึงไม่ตั้งทนายให้ เช่นนี้ โดยสภาพของคดีดังกล่าว ย่อมไม่อาจพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ เพราะจำเลยไม่มีทนายความ

195

๒) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๒))

กรณีที่สองนี้ เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องจำเลยมาหลายคน และโจทก์ยื่นคำแถลงต่อศาลขอสืบพยานต่อหน้าจำเลยคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ โดยพยานที่สืบนั้นไม่กระทบต่อจำเลยคนอื่น ศาลย่อมอนุญาตได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าคดีมีอัตราโทษจำคุกมากน้อยเพียงใด

196

๓) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ กลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๓))

กรณีนี้สามนี้ เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องจำเลยมาหลายคน ศาลเห็นสมควรเองโดยพลการต้องมีผู้ใดร้องขอ ศาลสามารถพิจารณาและสืบพยานเกี่ยวกับจำเลยคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะกลับหลังจำเลยคนอื่นได้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าคดีมีอัตราโทษจำคุกมากน้อยเพียงใด

แต่เรื่องที่สืบพยานต่อหน้าเฉพาะจำเลยบางคนดังกล่าวนั้นต้องไม่กระทบต่อจำเลยอื่นด้วย

197

๔) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายความและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๔))

กรณีที่สี่นี้ จำเลยต้องป่วยเจ็บจนไม่สามารถมาศาลได้ หรือมีเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ และจำเลยต้องมีทนายความ ทั้งได้รับอนุญาตจากศาลให้ไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานด้วย กล่าวคือ แม้ป่วยเจ็บจำเลยหรือทนายจำเลยก็ยังมีหน้าที่ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีกลับหลังด้วย ศาลจึงจะมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานกลับหลังจำเลยได้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าคดีมีอัตราโทษจำคุกมากน้อยเพียงใด

198

๕) ในระหว่างการพิจารณาและสืบพยาน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๕))

กรณีที่สุดท้ายนี้ เป็นเรื่องที่จำเลยขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดี ศาลจึงให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๘๐ ซึ่งไม่ต้องคำนึงเลยว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกมากน้อยเพียงใด และไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยมีหนายความหรือไม่

199

ผลของการสืบพยานลับหลังจำเลย เพราะมีเหตุอันสมควร แยกได้ดังนี้

(๑) ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ วรรคหนึ่ง (๒) หรือ (๓) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลัหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง)

ข้อสังเกต แม้จะต้องห้ามรับฟังเป็นผลร้าย ก็ไม่ห้ามศาลที่จะรับฟังพยานหลักฐานเป็นผลดีแก่จำเลยที่ถูกพิจารณาคดีลับหลัง แต่กรณีคดีที่มีจำเลยหลายคน จำเลยบางคนหลบหนีไป และศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีชั่วคราวสำหรับจำเลยที่หลบหนี เช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องของการพิจารณาคดีลับหลังโดยชอบ เพราะไม่เข้าข้อยกเว้นตาม มาตรา ๑๗๒ ทวิ ศาลไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานของจำเลยอื่นที่ไม่หลบหนีเป็นคุณไปถึงจำเลยที่หลบหนีและศาลจำหน่ายคดีชั่วคราวได้ (ฎีกาที่ ๙๓๖๖/๒๕๕๓)

200

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๖๖/๒๕๕๓ ศาลชั้นต้นออกหมายจับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ เพราะมีพฤติการณ์หลบหนี และมีคำสั่งให้จำคุกคดีสำหรับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ชั่วคราว การดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อจากนั้นไม่ได้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ถือว่ายังไม่ได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ ๓ และจำเลยที่ ๔ ในศาลชั้นต้น เมื่อไม่ได้มีการยกคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ขึ้นพิจารณา การที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อจากนั้นจึงไม่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ คงเป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในส่วนของจำเลยอื่นที่ไม่ได้ถูกจำคุกคดี แม้หากคดีนี้จะฟังข้อเท็จจริงได้ดังที่จำเลยที่ ๓ และที่ ๔ อ้าง ว่าจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ไม่มีความผิดเช่นเดียวกับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ก็ตาม ก็ไม่อาจถือเป็นเหตุในลักษณะคดีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ให้มีผลถึงจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ด้วย

201

(๒) ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิวรรคหนึ่ง (๑), (๔) หรือ (๕) ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยานเป็นผลร้ายแก่จำเลยได้

202

๒. การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย เพราะจำเลยหลบหนี (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑)

กรณีจำเลยหลบหนีการพิจารณาคดี ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ หากครบองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๑) ศาลจะมีอำนาจพิจารณาคดีลับหลังจำเลย เพราะเหตุหลบหนีได้ จะต้องผ่านพ้นขั้นตอน “การสอบคำให้การจำเลย” ก่อน หากศาลยังไม่สอบคำให้การจำเลย และจำเลยหลบหนีไป ศาลมีอำนาจเพียงออกหมายจับจำเลย และรอการพิจารณาคดีไว้เท่านั้น ศาลไม่อาจพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้

๒) เมื่อศาลเห็นว่า จำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในสามเดือน นับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า

203

๓) จำเลยมีทนายความ หากเป็นคดีที่ศาลไม่ได้ตั้งทนายความให้จำเลย เพราะเป็นคดีที่มีเพียงอัตราโทษจำคุก และจำเลยไม่ต้องการทนายความ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓) ศาลก็ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาลับหลังจำเลยได้ ต้องหมายจับจำเลยเพื่อนำมาพิจารณาเท่านั้น

๔) เมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป ซึ่งนักกฎหมายบางท่านมองว่า เมื่อศาลพิจารณาคดีลับหลังเพราะจำเลยหลบหนีเสร็จสิ้นแล้ว กฎหมายให้อำนาจศาลมีคำพิพากษาไปได้เลย ไม่ต้องออกหมายจับจำเลยตาม มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม อีกครั้ง

ข้อยกเว้นที่ศาลไม่อาจพิจารณาคดีลับหลังเพราะจำเลยหลบหนีได้ คือ คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ วรรคสอง)

204

๓. การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย เพราะผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลหลบหนี (มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๒)

การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย เพราะผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลหลบหนี มีหลักเกณฑ์จะให้อำนาจศาลสืบพยานลับหลังจำเลยซึ่งเป็นนิติบุคคลได้ ดังนี้

- (๑) ศาลจะพิจารณาคดีได้ต้องผ่านพ้นขั้นตอน “การสอบคำให้การจำเลย” ก่อน
- (๒) ศาลต้องออกหมายจับตัวผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังจับตัวมาไม่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้
- (๓) ศาลจึงจะมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้วให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป

205

ข้อที่ต่างจากมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ คือ ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีลับหลังได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าอัตราโทษจำคุกหรือปรับมากน้อยเพียงใด และไม่ต้องคำนึงว่านิติบุคคลที่เป็นจำเลยจะมีหนี้ความหรือไม่

ข้อสังเกต กรณีที่นิติบุคคลจำเลยแต่งตั้งทนายความเป็นผู้รับมอบอำนาจดำเนินคดีแทนแล้ว ย่อมถือว่า มีผู้แทนนิติบุคคลจำเลยแล้ว ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหน้าผู้แทนคนดังกล่าวได้ (ฎีกาที่ ๖๒๘๓/๒๕๖๐) นิติบุคคลต่างประเทศอาจมีผู้แทนประจำสาขาในประเทศไทย ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาคดีต่อหน้าผู้แทนสาขาดังกล่าวได้ (ฎีกาที่ ๗๙๓/๒๕๖๕)

206

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๙๓/๒๕๖๕ พนักงานสอบสวนมีการแจ้งสิทธิและแจ้งข้อหาแก่ ช. ขณะที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานในประเทศไทยของจำเลย โดย ช. ให้การปฏิเสธ แม้ ช. มิได้เป็นกรรมการผู้มีอำนาจของจำเลยอันจะถือว่าเป็นผู้แทนนิติบุคคล แต่หนังสือรับรองข้อความที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ อันเป็นหนังสือรับรองว่าบริษัทจำเลยได้รับใบอนุญาตทำธุรกิจบริการก่อสร้าง ติดตั้งและทดสอบ โครงการก่อสร้าง โรงแยกก๊าซธรรมชาติ หน่วยที่ ๕ ให้แก่บริษัท ป. โดยมี ช. เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานในประเทศไทย ช. ย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้จัดการสำนักงานสาขาของจำเลยในประเทศไทย พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจแจ้งข้อหาและทำการสอบสวนได้ แม้จำเลยจะมีได้ทำหนังสือมอบอำนาจให้ ช. มีอำนาจดำเนินคดีแทนจำเลยด้วยก็ตาม เพราะ ช. อยู่ในฐานะผู้จัดการตามความหมายใน ป.วิ.อ. มาตรา ๗ วรรคหนึ่งแล้ว กระบวนการสอบสวนจำเลยจึงชอบด้วยกฎหมาย

207

โจทก์ขาดนัดในคดีอาญา

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖

๑. ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดหลักเกณฑ์บังคับให้โจทก์ต้องมาดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกำหนดนัดให้ครบถ้วน หากฝ่าฝืนย่อมมีผลเสียต่อรูปคดีของโจทก์คือศาลยกฟ้อง โดยนัดที่โจทก์จะต้องมาศาลทุกนัดนี้ ประกอบด้วย ๓ นัด ได้แก่

๑) นัดไต่สวนมูลฟ้อง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖)

๒) นัดตรวจพยานหลักฐาน (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓/๑ ประกอบมาตรา ๑๗๓/๒ ตอนท้าย)

๓) นัดสืบพยานโจทก์ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๑)

เหล่านี้ เป็นวันนัดดำเนินกระบวนการพิจารณาที่โจทก์มีหน้าที่ต่อศาล โจทก์จึงต้องมาศาลให้ครบทุกวันของนัดนั้น ๆ จะมาเพียงบางวันก็ได้ (ฎีกาที่ ๒๒๗/๒๕๒๗, ๕๕๖๔/๒๕๓๔)

208

เมื่อ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะแล้วว่า หากโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลต้องยกฟ้องเท่านั้น จะนำเรื่องของการทิ้งฟ้อง ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๔ (๒) มาบังคับใช้แล้วมีคำสั่งจำหน่ายคดีไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๕๗๔/๒๕๒๕)

และการที่โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดนี้ ศาลยกฟ้องได้ทันที โดยไม่ต้องคำนึงถึงเลยว่าจะได้มาศาลโดยชอบหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องที่ศาลพิจารณาเพียงตัวโจทก์โดยลำพังเป็นสำคัญ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๓๗๕๔/๒๕๓๐ (ประชุมใหญ่)) แม้การปิดหมายแจ้งเตือนจำเลยยังไม่มีผลตามกฎหมาย โจทก์ก็ยังมีหน้าที่มาศาลตามกำหนดนัดเดิมอยู่ (ฎีกา ๒๐๘๕/๒๕๔๗) และหากคดีมีโจทก์หลายคนหากโจทก์คนใดไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลยกฟ้องเฉพาะโจทก์รายที่ขาดนัดได้ (ฎีกาที่ ๕๔๖๑/๒๕๓๔)

แต่กรณีราษฎรเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ หากโจทก์ร่วมหรือพนักงานอัยการคนใดคนหนึ่งมาศาลถือว่าโจทก์มาศาลแล้ว (ฎีกาที่ ๑๕๑๙/๒๕๔๗)

209

กรณีที่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดอื่น ๆ ที่โจทก์มิได้มีหน้าที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อศาลแล้ว ไม่ถือว่าโจทก์ขาดนัด ศาลยกฟ้องไม่ได้ เช่น

- วันยื่นฟ้อง (ฎีกาที่ ๙๔๗/๒๕๓๓)
- นัดสอบคำให้การจำเลย เป็นเรื่องที่ศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อตัวจำเลย โจทก์ไม่ มีหน้าที่ต่อศาล (ฎีกาที่ ๔๔๕๒/๒๕๖๒)
- นัดพร้อมเพื่อสอบคำให้การจำเลยและกำหนดนัดสืบพยานโจทก์ โดยเป็นการเตรียมความพร้อมในการสืบพยานต่อไป ซึ่งโจทก์มิได้มีหน้าที่สืบพยานแน่แท้ในนัดนั้น (ฎีกาที่ ๙๔๙๓/๒๕๔๐) แต่หากมีการนัดสอบคำให้การจำเลย และนัดสืบพยานโจทก์ในวันเดียวกันเช่นนี้โจทก์ต้องมาศาล (ฎีกาที่ ๘๒๓๗/๒๕๖๓)

210

(ต่อ)

- ศาลกำหนดนัดพร้อมเพื่อสอบคำให้การ/คุ้มครองสิทธิ/ตรวจพยานหลักฐาน/ไต่ถามถ้อยคำ ซึ่งศาลพิจารณาคดีไต่ถามถ้อยคำระหว่างจำเลยกับผู้เสียหายเป็นหลัก ไม่ได้มีการตรวจพยานหลักฐานเป็นแน่แท้ (ฎีกาที่ ๓๕๒๒/๒๕๖๓)
- นัดสืบพยานจำเลย ที่โจทก์ไม่มีหน้าที่ต้องสืบพยานอีก (ฎีกาที่ ๑๒๕๖/๒๕๖๑)
- นัดฟังประเด็นกลับซึ่งไม่ใช่วันนัดสืบพยานโจทก์ (ฎีกาที่ ๘๙๐/๒๕๖๖)
- นัดฟังคำพิพากษา (ฎีกาที่ ๕๒๔๐/๒๕๕๓)

211

กรณีมีเหตุสมควรศาลอาจสั่งให้เลื่อนคดีได้

การสั่งเลื่อนคดีนี้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะสั่งตามเห็นสมควร โดยพิจารณาจากคำร้องที่โจทก์ยื่นต่อศาลเพื่อขอเลื่อนคดี ดังนี้ หากโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีต่อศาลแล้ว ศาลต้องมีคำสั่งคำร้องดังกล่าวเสียก่อน จะด่วนข้ามขั้นตอน ยกฟ้องเลยทันทีไม่ได้ ถือเป็นการพิจารณาที่ผิดระเบียบ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ (ฎีกาที่ ๔๑๐/๒๕๖๘)

โจทก์ต้องทราบนัดโดยชอบเสียก่อนแล้วไม่มาศาล ศาลจึงจะมีอำนาจยกฟ้องโจทก์ได้ หากโจทก์ไม่ทราบนัด หรือการแจ้งนัดของศาลให้โจทก์ทราบนั้นเป็นไปโดยไม่ชอบ เช่นนี้ จะนับว่าโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคแรกยังไม่ได้ โจทก์จึงขอพิจารณาคดีใหม่ได้ไม่อยู่ในบังคับระยะเวลา ตามมาตรา ๑๖๖ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๑๓๘/๒๕๓๖) (เรื่องนี้การขอพิจารณาคดีใหม่มีผลเสมือนเป็นการเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ)

212

๒. หากศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนด โจทก์ต้องมาร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันยกฟ้อง (ไม่ใช่วันที่โจทก์ทราบคำสั่ง) โดยต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุอันสมควร ศาลจึงจะยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่ได้ (มาตรา ๑๖๖ วรรคสอง)

โจทก์มีหน้าที่ต้องยื่นคำร้องแสดงเหตุอันสมควรต่อศาลภายใน ๑๕ วันนับแต่ยกฟ้อง แม้โจทก์ไม่ทราบคำสั่งศาลก็ตาม (ฎีกาที่ ๒๕๙๕/๒๕๓๙) และไม่จำเป็นต้องยื่นตั้งแต่วันแรก (ฎีกาที่ ๓๒๕๐/๒๕๓๔)

ทั้งหากโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบภายในกำหนด ๑๕ วัน ศาลอาจแปลความว่าเป็นการยื่นขอให้ศาลยกคดีขึ้นไต่สวนหรือพิจารณาใหม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๓๖๖/๒๕๔๗)

213

เหตุที่ศาลจะยกคดีขึ้นไต่สวนหรือพิจารณาคดีใหม่ได้ต้องมีเหตุอันสมควร หากเป็นความบกพร่องของโจทก์เอง มักไม่ใช่เหตุอันสมควร เช่น

- โจทก์มานัดสืบพยานสาย อ้างว่าอยู่บริเวณศาล กำลังชักซ้อมพยาน (ฎีกาที่ ๘๒๓๗/๒๕๖๓)
- ศาลส่งหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องให้โจทก์ทราบตามภูมิสำเนาในคำฟ้องแล้วเป็นการแจ้งนัดโดยชอบ แต่โจทก์ย้ายภูมิสำเนาโดยไม่แจ้งให้ศาลทราบ (ฎีกาที่ ๑๒๗/๒๕๖๕)
- พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนไม่มาศาลและอ้างว่ามีพนักงานอัยการคนอื่นอยู่ที่ศาลแล้ว (ฎีกาที่ ๘๘๗๒/๒๕๔๗)
- ทนายความตีความคดีอื่นในศาลเดียวกัน (ฎีกาที่ ๑๘๔๗/๒๕๕๐)
- จดวันนัดผิด (ฎีกาที่ ๗๒๔/๒๕๔๘) เหล่านี้ ถือว่าไม่มีเหตุอันสมควร

แต่ กรณีมาช้าเพราะจราจรติดขัด (ฎีกาที่ ๖๔/๒๕๒๔) หรือทนายป่วยและโจทก์ก็ป่วยจนไม่สามารถมาศาลได้ (ฎีกาที่ ๓๗๘๓/๒๕๕๗) เหล่านี้ ถือว่ามีเหตุอันสมควร

214

โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดที่ศาลยกฟ้องแล้ว โจทก์มีสิทธิขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ คือ โจทก์ที่เป็นตัวความรวมถึงผู้แทนของโจทก์อันได้แก่ ทนายความ ผู้รับมอบอำนาจ ผู้รับมอบฉันทะเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณา ฝ่ายโจทก์เหล่านี้ทั้งหมดต้องไม่มีใครมาศาลเลย แต่หากศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาสืบไม่ใช่ เพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด มาตรา ๑๖๖ วรรคแรก โจทก์จะขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ตามมาตรา ๑๖๖ วรรคสองไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๙๐/๒๕๖๔)

เช่น ผู้รับมอบฉันทะมาศาลเพื่อขอเลื่อนคดี ถือว่าโจทก์มาศาลแล้ว ศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและยกฟ้อง เพราะไม่มีพยานหลักฐานมาสืบไม่ใช่โจทก์ขาดนัด เช่นนี้ จะขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตาม มาตรา ๑๖๖ วรรคสองไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๗๓๙/๒๕๒๘)

ทำนองเดียวกับ กรณีทนายโจทก์มาศาล แต่ตัวโจทก์ที่เป็นพยานไม่ได้มาศาล และศาลยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๓๘๒/๒๕๙๒) ทางแก้ของโจทก์กรณีนี้ คือ ต้องอุทธรณ์ฎีกาเท่านั้น

215

และเมื่อเป็นกรณีที่ศาลยกฟ้องโจทก์เพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดแล้ว โจทก์จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลให้ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ศาลชั้นต้นยกคดีของโจทก์ขึ้นพิจารณาใหม่หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามเดิมทันทีไม่ได้ เป็นการข้ามขั้นตอนโจทก์จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นให้ยกคดีขึ้นไต่สวนหรือพิจารณาใหม่เสียก่อน (ฎีกาที่ ๒๑๐๙/๒๕๒๙)

เว้นแต่ กรณีศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องไปโดยผิดหลงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาในนัดสอบถามผลคดีแพ่ง เช่นนี้โจทก์อุทธรณ์ได้ทันทีไม่จำเป็นต้องยื่นคำร้องให้ศาลชั้นต้นพิจารณาเหตุอันสมควรเพื่อยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่เสียก่อน (ฎีกาที่ ๑๕๗๐/๒๕๑๕)

216

ทั้งหากข้อเท็จจริงเข้าเหตุแห่งการยกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด
มาตรา ๑๖๖ วรรคแรก ศาลต้องยกฟ้องโจทก์เท่านั้น หากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง
ไปโดยผิดพลาดเช่นนี้ ย่อมเป็นคุณแก่โจทก์ เช่น

- ศาลจะยกฟ้องโดยให้เหตุผลโดยผิดพลาดว่า โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาสืบ
เช่นนี้ โจทก์ย่อมมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นไต่สวนหรือพิจารณาคดีใหม่ตาม
มาตรา ๑๖๖ วรรคสองอันเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถูกต้องได้ (ฎีกาที่
๑๘๕/๒๕๒๘)

- ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีโดยผิดพลาด เพราะทั้งฟ้อง ตาม ป.วิ.พ มาตรา ๑๗๔
(๒) หากไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ คดีย่อมผูกพันตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของ
ศาลว่า ศาลมิได้ยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด โจทก์จึงฟ้องใหม่ได้ไม่
ต้องห้าม ตามมาตรา ๑๖๖ วรรคสอง และไม่เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๖๒-๑๖๓/๒๕๐๖)
(เรื่องนี้โจทก์น่าจะขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ด้วย)

217

ผลของคำสั่งศาลตามมาตรา ๑๖๖ วรรคสอง

๑) หากศาลอนุญาตให้ยกคดีขึ้นไต่สวนหรือพิจารณาใหม่ ไม่ถือเป็นคำสั่ง
ระหว่างพิจารณา เพราะเป็นคำสั่งหลังจากคำสั่งยกฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ฎีกาได้ (ฎีกาที่
๕๘๘๕/๒๕๕๐)

๒) ศาลชั้นต้นยกคำร้องไม่อนุญาตให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลอุทธรณ์
พิพากษายืน ไม่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา ๒๒๐ เพราะมิได้ยกฟ้องซ้อนกันสองศาลใน
เนื้อหาแห่งคดี (ฎีกาที่ ๙๒๘๐/๒๕๕๑)

218

แต่ถ้าศาลชั้นยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ตามมาตรา ๑๖๖
วรรคแรก ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เช่นนี้ โจทก์ต้องห้ามฎีกาตาม มาตรา ๒๒๐
(ฎีกาที่ ๑๗๕๑/๒๕๔๘)

ข้อสังเกต ตามฎีกาที่ ๑๗๕๑/๒๕๔๘ นี้ นอกจากศาลชั้นต้นจะยกฟ้องแล้ว
ศาลชั้นต้นยังยกคำร้องไม่อนุญาตให้ยกคดีขึ้นไต่สวนหรือพิจารณาใหม่ด้วย แต่โจทก์
อุทธรณ์เฉพาะคำสั่งยกฟ้องเท่านั้น

๓) ต้องห้ามโจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ในเรื่องเดียวกันอีก ตามมาตรา ๑๖๖
วรรคสาม

219

๓. คดีที่ศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด โจทก์จะฟ้อง
จำเลยในเรื่องเดียวกัน (ข้อเท็จจริงเดียวกัน) อีกไม่ได้ แต่กรณียกฟ้องในคดี
ที่ราษฎรเป็นโจทก์ไม่ตัดอำนาจฟ้องพนักงานอัยการ เว้นแต่เป็นคดีความผิด
ต่อส่วนตัว (มาตรา ๑๖๖ วรรคสาม) จึงมีความหมายว่า

คดีความผิดต่อแผ่นดิน หากพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง และโจทก์ไม่
มาตามกำหนดนัด ศาลยกฟ้อง ย่อมต้องห้ามโจทก์ฟ้องจำเลยเรื่องเดียวกันอีก
ราษฎรก็จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้
แต่หากเป็นการยกฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ พนักงานอัยการยังมีอำนาจ
ฟ้องจำเลยได้

220

คดีความผิดต่อส่วนตัว หากพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง และโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ศาลยกฟ้อง ย่อมต้องห้ามโจทก์ฟ้องจำเลยเรื่องเดียวกันอีก ราษฎรก็จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ และหากเป็นการยกฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ก็ต้องห้ามพนักงานอัยการฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกเช่นกัน หากฟ้องมาแล้วสิทธิในการฟ้องคดีก็เป็นอันระงับไป ศาลต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๘๑๖/๒๕๒๓)

221

สิทธิของจำเลยในการมีทนายความชั้น พิจารณา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓

การมีทนายความเพื่อช่วยเหลือในการต่อสู้คดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลยที่พึงมีตามกฎหมาย เพราะจำเลยบางบุคคลไม่ได้คุ้นเคยกับกฎหมาย การมีทนายความจึงช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของจำเลยได้ดีที่สุด การจัดหาทนายความให้จำเลยนั้นมีตั้งแต่ชั้นสอบสวน (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑) ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕/๑) และชั้นพิจารณา (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓) โดยถือเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาที่จะละเลยเสียมิได้ เพราะหากไม่จัดหาให้แล้วอาจทำให้ไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานบางอย่างในชั้นสอบสวนได้ (ฎีกาที่ ๕๐๐๙/๒๕๕๖) หรือทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นพิจารณานั้นไปโดยชอบก็ได้ (ฎีกาที่ ๘๓๖๖/๒๕๔๔) แล้วแต่กรณี โดยการจัดหาทนายความในชั้นพิจารณานี้ได้กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ แบ่งเป็น ๒ กรณี

222

๑. ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือจำเลยอายุไม่เกิน ๑๘ ปี (ในวันฟ้อง)
(ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคแรก) ศาลต้องสอบถามจำเลยเรื่องทนายความ หากจำเลย
ไม่มีศาลต้องจัดให้เสมอ แม้จำเลยไม่ต้องการ (ฎีกาที่ ๓๖๖/๒๕๓๔, ๗๗๐๑/๒๕๔๗)
(เป็นบทบังคับศาล)

๒. ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง) ศาลต้อง
สอบถามจำเลยเรื่องทนายความ หากจำเลยไม่มี และต้องการทนายความ ศาลจึงจะ
จัดหาทนายความให้ (ฎีกาที่ ๔๔๒๓/๒๕๕๙) หากจำเลยไม่ต้องการศาลก็ไม่จำเป็นต้อง
จัดหาทนายความให้ (ฎีกาที่ ๔๙๑๔/๒๕๓๙, ๑๒๒๕/๒๕๖๖)

223

หลัก ศาลมีหน้าที่จะต้องสอบถามจำเลยเรื่องทนายความเสียก่อนเริ่มต้น
สอบคำให้การจำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๔๙)

เมื่อศาลได้สอบถามจำเลยเรื่องทนายความมาก่อนแล้ว แม้จะเลื่อน
กระบวนการพิจารณาพิจารณาไปและจำเลยเปลี่ยนคำให้การใหม่ก็ไม่จำเป็นต้องสอบถาม
เรื่องทนายความซ้ำอีก (เทียบฎีกาที่ ๒๓๖๑/๒๕๖๔)

224

จำเลยแถลงต่อศาลว่าจะจัดหาทนายเอง ศาลเลื่อนนัดสอบคำให้การออกไปหนึ่งนัด และทนายได้ยื่นใบแต่งตั้งในสำนวนแล้ว แม้นัดต่อมาศาลจะสอบคำให้การจำเลยโดยไม่มีทนายความมาศาล ก็ต้องถือว่า จำเลยมีทนายความต้องตามความมุ่งหมายของ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ แล้ว (ฎีกา ๒๐๖๙/๒๕๔๑) ทั้งกฎหมายมิได้บังคับถึงขนาดว่าต้องมีทนายความอยู่ร่วมด้วยในวันสอบคำให้การจำเลย (ฎีกาที่ ๒๑๓๐/๒๕๓๗)

- ต่อมาหากยังไม่มีทนายความเข้ามาอีกในนัดที่เลื่อนมา และจำเลยยังไม่มีทนายความ แต่ไม่ร้องขอต่อศาลให้ตั้งทนายความให้ **เช่นนี้ ศาลสอบคำให้การจำเลยโดยไม่ต้องมีทนายความได้** (ฎีกาที่ ๑๒๖๐/๒๕๑๔, ๓๕๒๒/๒๕๒๔)

รวมถึงกรณีที่ทนายความถอนตัวและจำเลยไม่ขอตั้งทนายใหม่ด้วย (ฎีกาที่ ๑๘๐๔๓/๒๕๕๕) (ถือว่าจำเลยไม่ต้องการทนายความ)

225

- **แต่ถ้าในนัดสอบคำให้การที่เลื่อนมานั้น จำเลยยังหาทนายความไม่ได้ และจำเลยขอศาลตั้งทนายความให้** เช่นนี้ ศาลก็ยังคงต้องตั้งทนายความให้จำเลย เพราะถือว่าจำเลยยังไม่มีทนายความและต้องการทนายความ (ฎีกาที่ ๒๐๖๗/๒๕๒๐)

ผลของการฝ่าฝืน ไม่สอบถามหรือไม่จัดหาทนายความให้จำเลย ย่อมเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ทั้งหมด (ฎีกาที่ ๔๖๐๘/๒๕๔๕, ๘๓๖๖/๒๕๔๔) หากความปรากฏแก่ศาลสูงต้องมีคำสั่งยกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนมาให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) ตั้งแต่ชั้นสอบถามหรือตั้งทนายความให้จำเลย **จะย้อนสำนวนมาเพียงให้ตั้งทนายจำเลยและพิพากษาใหม่ไม่ได้** (ฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๔๙, ๖๙๑๕/๒๕๔๔, ๔๔๒๓/๒๕๕๙) หากคดีมีจำเลยหลายคนก็ต้องแก้ไขเฉพาะจำเลยที่ไม่ได้สอบถามหรือจัดหาทนายความให้เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๐๔๕-๑๐๔๖/๒๕๑๖)

แม้เป็นคดีมีอัตราโทษจำคุก (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง) แล้วจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็ต้องสอบถามจำเลยเรื่องทนายความก่อน (ฎีกาที่ ๓๐๑๗/๒๕๔๑, ๔๔๒๓/๒๕๕๙)

226

ศาลสูงมีดุลพินิจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องการสอบถามหรือการตั้ง
ทนายความหรือไม่ก็ได้ โดยพิจารณาถึงเหตุจำเป็น และจำเลยเสียหายเล็กน้อยเพียงใด

- แม้ศาลไม่ได้ตั้งทนายความก่อนสอบคำให้การ แต่ศาลตั้งทนายให้จำเลย (ฎีกาที่ ๔๖๑๒/๒๕๓๖) จำเลยแต่งทนายความ (ฎีกาที่ ๔๔๖๐/๒๕๔๖) มาตั้งแต่ สืบพยานนัดแรก ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบหรือเสียหาย เช่นนี้ ไม่มีเหตุต้องแก้ไข

- แม้ในสำนวนความไม่ปรากฏใบแต่งทนาย แต่จำเลยก็มีทนายความโดยพฤติ นัยช่วยเหลือมาตลอดคดี เช่นนี้ ไม่มีเหตุต้องแก้ไข (ฎีกาที่ ๕๗๖๔/๒๕๕๐)

- แม้ไม่มีทนายตลอดคดี แต่คดีได้ถึงที่สุด และจำเลยได้รับประโยชน์จากการ เป็นนักโทษเด็ดขาดบ้างแล้ว เช่นนี้ ไม่มีเหตุต้องแก้ไข (ฎีกาที่ ๓๒๗๙/๒๕๕๐)

221

- ศาลตั้งทนายความหลังสืบพยานโจทก์เสร็จ (ฎีกาที่ ๙๐๐๑/๒๕๔๗, ๓๑๓๓/๒๕๕๑) หรือตั้งทนายในวันอ่านคำพิพากษา (ฎีกาที่ ๖๓๒๗/๒๕๔๘) หรือตั้ง ทนายความในชั้นศาลสูง (ฎีกาที่ ๘๔๘๓/๒๕๔๙) เช่นนี้ **นับได้ว่าจำเลยเสียเปรียบและเสียหาย** ต้องยกคำพิพากษาของศาลล่าง และย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการ พิเคราะห์ใหม่ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒)

ทั้งนี้ มีฎีกาที่ ๘๒๘๗/๒๕๕๙ วินิจฉัยว่า ในคดีที่จำเลยให้การรับ สารภาพ และศาลมิได้สั่งให้โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ (มาตรา ๑๗๖) จำเลยเพิ่งตั้งทนายเข้ามาก่อนอ่านคำพิพากษา แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงคำให้การเดิม ดังนั้น ไม่ถือว่า จำเลยเสียเปรียบ ไม่จำต้องแก้ไข

228

**ข้อยกเว้น ที่ศาลไม่ต้องสอบถามหรือจัดหาทนายความให้จำเลย ตาม
มาตรา ๑๗๓**

๑) การสอบถามจำเลยเรื่องอื่น ๆ ไม่ใช่เรื่องข้อหาหรือการกระทำความผิด ตามที่ถูกฟ้องโดยตรง ย่อมไม่อยู่ในบังคับแห่ง มาตรา ๑๗๓ แม้ศาลไม่สอบถามเรื่อง ทนายก่อนหรือยังไม่ได้จัดหาทนายความหากเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยชอบ เช่น สอบถามข้อมูลเพื่อใช้ในเรื่องของการนับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) บวกโทษ (ป.อ. มาตรา ๕๘) หรือเพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๙๒, ๙๓) (ฎีกาที่ ๘๗๑/๒๕๐๙ (ป), ๘๗๒/๒๕๕๐)

229

๒) คดีละเมิดอำนาจ (ป.วิ.พ. มาตรา ๓๑, ๓๓) เป็นเรื่องที่ศาลมีอำนาจไต่สวน หาความจริง หากความปรากฏต่อศาล ศาลย่อมพิจารณาลงโทษจำเลยได้ และศาลมี อำนาจไต่สวนลับหลังจำเลยได้ด้วย ทั้งศาลไม่มีหน้าที่ต้องสอบคำให้การจำเลย จึงไม่ต้อง สอบถามหรือจัดหาทนายความให้จำเลย (ฎีกาที่ ๔๙๒๓/๒๕๕๗) แม้ศาลจะตั้งให้ทนาย จำเลยก็ไม่มีสิทธิได้รับจ่ายเงินรางวัลทนายความ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคสาม

๓) คดีที่มีเพียงโทษปรับ กฎหมายมิได้กำหนดให้ศาลต้องสอบถามหรือ ตั้งทนายความให้จำเลย แม้ศาลจะตั้งให้ทนายจำเลยก็ไม่มีสิทธิได้รับจ่ายเงินรางวัล ทนายความ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคสาม (ฎีกา ๕๖๕๐/๒๕๖๗)

ทั้งนี้ เงินรางวัลทนายความ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ วรรคสาม เป็นอำนาจของ ศาลชั้นต้นโดยเฉพาะที่จะกำหนดให้ตามคำเหมาะสม ศาลสูงไม่อาจทบทวนเปลี่ยนแปลงได้ (ฎีกาที่ ๓๖๖๑/๒๕๕๖)

230

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๕๐/๒๕๖๗ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ มีเจตนารมณ์เพื่อให้จำเลยมีทุนความช่วยเหลือไม่เสียเปรียบในการต่อสู้คดีเฉพาะคดีที่เป็นความผิดมีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกอันเป็นการให้โอกาสจำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เท่านั้น เมื่อคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๓, ๑๕๗ ซึ่งมีระวางโทษปรับเพียงสถานเดียว ศาลจึงไม่มีอำนาจสั่งจ่ายเงินตามคำร้องของผู้ร้อง กรณีไม่อาจนำ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๓ มาเทียบเคียงเพื่อจ่ายเงินรางวัลทุนความให้แก่ผู้ร้อง ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิขอรับเงินรางวัลทุนความ

231

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๓
แต่เพียงเท่านี้

232

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๔

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทั้งทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๔ จำเลยให้การรับสารภาพ

จำเลยให้การรับสารภาพ

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖

การที่จำเลยให้การรับสารภาพ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖) หมายถึง จำเลยให้การรับว่าได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องจริงและการกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นความผิดตามฟ้อง

แตกต่างจากเรื่องของการยอมรับข้อเท็จจริง (ป.วิ.พ. มาตรา ๘๔ (๓) ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕) ที่จำเลยยอมรับข้อเท็จจริงบางอย่าง แต่ไม่ถึงขนาดที่จะรับว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง หรือแม้ยอมรับว่าได้กระทำการตามฟ้องแต่ไม่ยอมรับว่าการกระทำของตนเป็นความผิด (ฎีกาที่ ๕๓๗๘/๒๕๖๒) เช่น จำเลยรับว่ากล่าวถ้อยคำตามฟ้องต่อบุคคลที่สามจริง เช่นนี้โจทก์ยังมีหน้าที่ต้องนำสืบให้เห็นว่าเป็นถ้อยคำหมิ่นประมาท เว้นแต่เป็นถ้อยคำที่รู้อยู่ความหมายแล้วโดยทั่วไป (ป.วิ.พ. มาตรา ๘๔ (๑) ประกอบป.วิ.อ. มาตรา ๑๕)

235

กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลเป็นคณกลางที่มีส่วนช่วยตรวจสอบการกระทำของจำเลยว่าเป็นความผิดหรือไม่อยู่สองกรณี ได้แก่ กรณีขอหาความผิดที่จำเลยให้การรับสารภาพมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี และกรณีขอหาความผิดที่จำเลยให้การรับสารภาพมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือสถานหนักกว่านั้น

๑. กรณีขอหาความผิดที่จำเลยให้การรับสารภาพมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนต้น) กฎหมายมองว่า ความผิดที่อัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี นี้ส่วนมากเป็นความผิดเล็กน้อย หากจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลย่อมใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลยได้เลยทันที โดยไม่ต้องให้โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเสียก่อน

236

แต่ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนต้น นี้ไม่ได้เป็นบทบังคับศาล ให้พิพากษาคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยทันที ดังนี้ ศาลจึงมีดุลพินิจกำหนดให้โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพในความผิดที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี ได้โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๘ (ฎีกาที่ ๒๙๔๔/๒๕๔๔, ๑๐๕๔๗/๒๕๕๘, ๔๗๙๐/๒๕๖๔, ๒๘๐๒/๒๕๖๗)

หากโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพตามคำสั่งศาล ให้ได้ความชัดเจนเพื่อฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิด ศาลก็ยกฟ้องโจทก์ได้

แต่แม้โจทก์ไม่ยอมสืบพยานประกอบคำรับสารภาพตามคำสั่งศาล หากพยานที่ปรากฏอยู่ และคำรับสารภาพของจำเลยเพียงพอฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดแล้ว ศาลก็พิพากษาลงโทษจำเลยได้เช่นกัน (ฎีกาที่ ๑๓๑๔/๒๕๕๒)

237

และหากมีเหตุตามกฎหมายที่ต้องยกฟ้องโจทก์ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕) แม้จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี หรือมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี หรือสถานหนักกว่านั้น ศาลก็มีอำนาจยกฟ้องโจทก์ได้ เช่น โจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) (ฎีกาที่ ๖๔๖๖/๒๕๔๑, ๓๗๔๑/๒๕๖๔, ๔๗๙/๒๕๖๕) การกระทำตามฟ้องไม่เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๒๐๖๙/๒๕๑๕, ๒๕๙๑/๒๕๕๐, ๑๙๔๘/๒๕๖๗) พยานหลักฐานฟังไม่ได้ว่า จำเลยกระทำความผิด (๖๙๘/๒๕๖๓, ๔๕๑๕/๒๕๖๔, ๓๓๕๖/๒๕๖๖) ปรับบทเป็นกรรมเดียวหรือหลายกรรม (ป.อ. มาตรา ๙๐-๙๑) (ฎีกาที่ ๔๑๒๔/๒๕๒๘, ๘๙/๒๕๖๗) หรือยกฟ้องขอหาหนักลงโทษขอหาเบาในความผิดมาตราเดียวกันก็ได้ (ฎีกาที่ ๗๒๖๓/๒๕๕๒, ๑๖๕๘/๒๕๖๘) แม้จะ
ได้สืบพยานประกอบคำรับสารภาพมาด้วย ศาลก็ยกฟ้องได้หากฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิด (ฎีกาที่ ๑๐๕๔๗/๒๕๕๘, ๔๕๑๕/๒๕๖๕)

238

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๒/๒๕๖๗ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ แม้จำเลยให้การรับสารภาพ มิได้หมายความว่าศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป เพราะในคดีอาญาไม่ว่าจำเลยจะให้การเช่นใด เป็นเรื่องที่ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษได้ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามที่จำเลยกล่าวอ้าง ซึ่งศาลฎีกามีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการสืบพยานเพิ่มเติมว่า จำเลยไม่สามารถไปรายงานตัวเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายนัดของนายอำเภอในวันเวลาและสถานที่ตามหมายนัดได้เพราะถูกคุมขังในเรือนจำ เช่นนี้ถือได้ว่าจำเลยไม่ได้มีเจตนาหลีกเลี่ยงขัดขืนไม่ไปรายงานตัวเพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายนัดของนายอำเภอ จำเลยไม่มีความผิดตาม พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๓๔, ๕๕

239

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๓๑/๒๕๖๗ ข้อหาตามความผิดที่โจทก์ฟ้อง กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลยังต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์อยู่ต่อไปจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง มิใช่ว่าเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพและไม่สืบพยานของตนแล้ว ศาลจำต้องรับฟังเป็นเด็ดขาดว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเสมอไป ฉะนั้น หากมีกรณีที่พยานหลักฐานโจทก์ ประกอบคำรับสารภาพปรากฏว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษก็ดี ศาลก็ชอบที่จะยกฟ้องโจทก์เสียได้ตามมาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง

240

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๕๘/๒๕๖๘ จำเลยให้การรับสารภาพข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาไม่มีทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต อันเป็นความผิดที่ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง แต่เมื่อโจทก์สืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพข้อหาพยายามฆ่าผู้อื่น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์มิได้นำอาวุธปืนที่จำเลยใช้ก่อเหตุมาเป็นของกลางเท่ากับในชั้นสอบสวนไม่ได้มีการตรวจพบหลักฐานเป็นอาวุธปืนที่ไม่มีหมายเลขทะเบียนของเจ้าพนักงานประทับไว้ ลำพังการตรวจสอบจากข้อมูลทะเบียนอาวุธปืนกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ที่ได้ความว่าจำเลยไม่เคยได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนนั้นไม่พอฟังประกอบว่าอาวุธปืนที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดไม่มีหมายเลขทะเบียนของเจ้าพนักงานประทับไว้ได้เช่นกัน ศาลจึงไม่อาจลงโทษจำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่งได้ และขอที่จะฟังในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยและลงโทษฐานมีอาวุธที่เป็นของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมายไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้น

241

๒. กรณีข้อหาความผิดที่จำเลยให้การรับสารภาพมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนท้าย)

ที่ว่า “อัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป” คือ นับรวมกรณีโทษขั้นต่ำจำคุก ๕ ปี พอดีด้วย (ฎีกาที่ ๕๙๑/๒๕๖๖) ทั้งนี้ให้พิจารณาอัตราโทษขั้นต่ำเป็นสำคัญไม่สนใจว่าโทษขั้นสูงจะเป็นเท่าใด (ฎีกาที่ ๑๒๑๔/๒๕๖๙, ๗๔๕/๒๕๖๖)

ที่ว่า “โทษสถานหนักกว่า” คือ โทษขั้นต่ำของกฎหมายจำคุกมากกว่า ๕ ปี เช่น ป.อ. มาตรา ๒๘๙ ซึ่งมีอัตราโทษประหารชีวิตอย่างเดียว หรือ ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ ๑๕ ถึง ๒๐ ปี หรือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียว

242

แต่กรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปีถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ดังนี้ เมื่อพิจารณาโทษขั้นต่ำที่สุดของความผิด คือ โทษจำคุก ๒ ถึง ๒๐ ปี ย่อมเห็นได้ว่ามีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี จึงไม่อยู่ในบังคับที่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ (ฎีกาที่ ๑๒๑๔/๒๕๒๙)

การพิจารณาโทษขั้นต่ำต้องพิจารณาองค์ประกอบความผิดตามที่บรรยายมาในคำฟ้องโจทก์เป็นสำคัญ เช่น บันดาลโทษ (ป.อ. มาตรา ๗๒) ศาลลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้ จึงไม่มีโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไป (ฎีกาที่ ๑๑๘๑๗/๒๕๕๖) พยายามกระทำความผิด (ป.อ. มาตรา ๘๐ - ๘๑) (ฎีกาที่ ๕๒๙/๒๕๔๖) ผู้สนับสนุน (ป.อ. มาตรา ๘๖) เหล่านี้ ต้องนำมาคิดคำนวณโทษขั้นต่ำด้วย

243

ไม่นำเหตุเพิ่มโทษหรือลดโทษที่ไม่ใช่องค์ประกอบความผิดมาพิจารณาอัตราโทษขั้นต่ำ เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน (ป.อ. มาตรา ๗๔ - ๗๖) (ฎีกาที่ ๙๔/๒๕๓๘, ๑๐๔๑๖/๒๕๕๔) หรือเหตุลดโทษ (ป.อ. มาตรา ๗๘) เพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๙๒ - ๙๓) (ฎีกาที่ ๘๗๒/๒๕๐๙, ๒๐๒/๒๕๓๖) เหตุต่าง ๆ เหล่านี้ แม้โจทก์จะบรรยายมาในคำฟ้องแต่ไม่ใช่องค์ประกอบของความผิด ไม่อาจนำมาคิดคำนวณโทษขั้นต่ำได้

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษหลายกรรมหลายฐานความผิด ต้องพิจารณาแยกแต่ละกรรมและแต่ละความผิดว่ามีอัตราโทษเท่าใด (คร. ๗๗๕/๒๕๓๐, ฎีกาที่ ๑๖๔/๒๕๖๓)

แม้จะเป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทก็ต้องพิจารณาเป็นรายข้อหา หากข้อหาใดมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีศาลก็ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ หากโจทก์ไม่สืบพยาน ศาลก็คงพิจารณาลงโทษได้เพียงข้อหาที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี เท่านั้น (เทียบ ฎีกาที่ ๕๘๒๑/๒๕๔๔) และหากโจทก์ให้การรับสารภาพบางข้อหาโจทก์ยังมีหน้าที่นำสืบถึงข้อหาที่ไม่รับสารภาพ (ฎีกาที่ ๔๑๒๙/๒๕๔๓)

244

ขณะโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลขอให้ลงโทษในความผิดที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป (อยู่ในบังคับต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ) แต่ระหว่างพิจารณาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ทำให้ความผิดที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี (ไม่อยู่ในบังคับต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ) เช่นนี้ ศาลต้องปรับบทกฎหมายใหม่ที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า หากจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง โจทก์ไม่จำเป็นต้องสืบประกอบคำรับสารภาพ (ฎีกาที่ ๖๖๐๒/๒๕๔๗, ๓๔๖๕/๒๕๔๘)

245

คำให้การที่จะถือเป็นการรับสารภาพตามฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ ได้ คำให้การรับสารภาพ และคำร้องหรือคำแถลงประกอบของจำเลยต้องชัดเจนและปราศจากข้อโต้แย้งในเชิงปฏิเสธหรือไม่เต็มใจรับสารภาพด้วย หากคำให้การรับสารภาพยังมีข้อโต้แย้งในเชิงปฏิเสธหรือไม่เต็มใจรับสารภาพอยู่ เช่นนี้ ไม่ถือเป็นการรับสารภาพตามฟ้อง ยังคงเป็นการปฏิเสธ (ฎีกาที่ ๘๑๙/๒๕๑๓ (ป)) รวมทั้งการไม่ให้การในคดีอาญาก็ถือเป็นการปฏิเสธ โจทก์ยังมีหน้าที่ต้องนำสืบ (ฎีกาที่ ๔๖๕/๒๕๐๙) เช่น

- จำเลยให้การว่า รับสารภาพ เพราะไม่มีเงินสู้คดี (ฎีกาที่ ๓๖๓๙/๒๕๒๔)
- รับสารภาพเพื่อไม่ให้คดียุ่งยาก (ฎีกาที่ ๑๓๑๘/๒๕๒๓)
- ไม่รู้ว่าการกระทำความผิดเป็นความผิด แต่เมื่อเป็นความผิดจำเลยก็รับสารภาพ (ฎีกาที่ ๕๑๑๔/๒๕๓๑)
- ถูกหลอกใช้เป็นเครื่องมือกระทำความผิด (ฎีกาที่ ๑๓๕๑๖/๒๕๕๓, ๕๕๙๗/๒๕๕๓)
- ทำความผิดไปเพียงเล็กน้อย (ฎีกาที่ ๑๑๓๓/๒๕๐๐)

เหล่านี้ ยังไม่ถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพ

246

และกรณีจำเลยเคยให้การรับสารภาพ แต่กลับแถลงต่อศาลว่า ไม่รู้ว่าการกระทำเป็นความผิด ยังถือเป็นการปฏิเสธพ้องโจทก์ (ฎีกาที่ ๒๕๙๖/๒๕๕๑)

แตกต่างจากกรณีให้การรับสารภาพ เพียงแต่แถลงคัดค้านรายงานคุณสมบัติ เช่นนี้ ไม่ใช่การแก้ไขคำให้การยังถือเป็นการรับสารภาพอยู่ (ฎีกาที่ ๕๘๔/๒๕๕๙) โดยหารายงานคุณสมบัติปรากฏว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดศาลต้องแจ้งโจทก์และจำเลย และสอบถามโจทก์และจำเลยถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายงานดังกล่าวก่อนจึงจะพิพากษาได้ (ฎีกาที่ ๓๔๖๙/๒๕๕๓) แต่ศาลจะรับฟังรายงานคุณสมบัติเป็นพยานหลักฐานในคดี และยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยรายงานดังกล่าวไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๑๙๕/๒๕๕๓, ๔๔๑๒/๒๕๕๙) ในกรณีเช่นนี้ ศาลควรสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมด้วยเพื่อให้ข้อเท็จจริงชัดเจนขึ้น (ฎีกาที่ ๒๘๔๙/๒๕๕๕)

247

แต่หากจำเลยขอถอนคำให้การเดิม และให้การใหม่ หรือแก้ไขคำให้การเป็นการรับสารภาพแล้ว ข้อโต้แย้งในเชิงปฏิเสธหรือไม่เต็มใจรับสารภาพดังกล่าวย่อมตกไป (ฎีกาที่ ๒๖๓/๒๕๕๑) และถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยชอบแล้ว (ฎีกาที่ ๔๕๑๕/๒๕๖๕)

ข้อสังเกต การที่จำเลยให้การว่า รับสารภาพ และบรรยายเหตุผลประกอบว่า ได้กระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่นนี้ ถือเป็นการรับสารภาพ ส่วนเหตุผลของการรับสารภาพเป็นเพียงเพื่อบรรเทาโทษเท่านั้น (ฎีกาที่ ๒๒๗๔/๒๕๒๕)

248

ปัญหาว่า กรณีขอนับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) บวกโทษ (ป.อ. มาตรา ๕๘) หรือเพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๙๒, ๙๓) หากจำเลยให้การรับสารภาพ จะถือว่าจำเลยยอมรับเป็นบุคคลเดียวกันกับคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ ด้วยหรือไม่ เรื่องนี้ตามแนวคำพิพากษาฎีกา ต้องพิจารณาตามคำให้การรับสารภาพของจำเลยว่าการอย่างไร

- จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ถือว่าจำเลยยอมรับว่าเป็นบุคคลเดียวกันกับคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ (ฎีกาที่ ๒๕๓๐/๒๕๓๐, ๓๖๔๐/๒๕๔๖, ๕๒๔๘/๒๕๔๖(ป), ๕๓๙/๒๕๖๒, ๑๐๔๔/๒๕๖๘) (มีฎีกาที่ ๑๕๓๑๙/๒๕๕๓ วินิจฉัยไปอีกทาง) รวมถึงเป็นการรับเรื่อง เรืองกักกัน (ป.อ. มาตรา ๔๑) ด้วย (ฎีกา ๔๐๙๓/๒๕๖๒)

249

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๔๔/๒๕๖๘ โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ เป็นบุคคลเดียวกับจำเลยที่ ๒ ในคดีหมายเลขดำที่ คม ๑/๒๕๖๔ ของศาลจังหวัดเวียงสระ และจำเลยที่ ๗ เป็นบุคคลเดียวกับจำเลยที่ ๑ ในคดีหมายเลขดำที่ คม ๑/๒๕๖๔ ของศาลจังหวัดเวียงสระ แม้ในวันที่ศาลชั้นต้นอ่านอธิบายฟ้องให้จำเลยที่ ๑ และที่ ๗ ฟังและสอบคำให้การจำเลยที่ ๑ และที่ ๗ ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๗ ให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหาทั้งหมด แต่ต่อมาจำเลยที่ ๑ และที่ ๗ ขอลงคำให้การเดิมที่ปฏิเสธและขอให้การใหม่เป็นรับสารภาพตามฟ้อง และได้ความว่าขณะที่โจทก์ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๘ นั้น โจทก์แถลงข้อเท็จจริงให้ปรากฏต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๘ แล้วว่า คดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อของจำเลยที่ ๑ และที่ ๗ นั้น ศาลจังหวัดเวียงสระได้มีคำพิพากษาไปก่อนที่ศาลชั้นต้นจะตัดสินสำนวนคดีนี้ ทั้งโจทก์ได้แนบสำเนาคำพิพากษาของศาลจังหวัดเวียงสระมาพร้อมอุทธรณ์ด้วย ดังนั้นเมื่อได้ความว่าคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อที่ศาลจังหวัดเวียงสระได้มีคำพิพากษาจำคุกจำเลยที่ ๑ และที่ ๗ ไปก่อนแล้ว โดยที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๗ มิได้ยื่นคำแถลงหรือยื่นคำแก้อุทธรณ์คัดค้านให้รับฟังได้เป็นอย่างอื่น ถือได้ว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวปรากฏต่อศาลแล้ว เช่นนี้ ศาลย่อมมีอำนาจนับโทษจำคุกของจำเลยที่ ๑ และที่ ๗ ต่อได้

250

- จำเลยให้การรับสารภาพ หรือให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามฟ้อง หรือรับสารภาพในข้อหาความผิดตามที่ฟ้อง เหล่านี้ ไม่ถือว่าจำเลยยอมรับว่าเป็นบุคคลเดียวกันกับคดีที่โจทก์ขอให้รับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ (ฎีกาที่ ๙๑๓๗/๒๕๕๔, ๖๒๕๕/๒๕๕๗, ๘๑๖๕/๒๕๕๗)

รวมถึงรับสารภาพว่าลักทรัพย์ตามฟ้อง ไม่ถือว่า รับเรื่องดังกล่าว (ฎีกา ๕๓๒๔/๒๕๖๑)

- จำเลยให้การรับสารภาพทุกข้อหา/ตลอดข้อหา ถือว่า จำเลยยอมรับว่าเป็นบุคคลเดียวกันกับคดีที่โจทก์ขอให้รับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ (ฎีกาที่ ๗๐๐๕/๒๕๕๙, ๕๒๐๒/๒๕๖๒, ๖๐๙๒/๒๕๖๔, ๑๘๕๕/๒๕๖๗)

(แต่มีอีกแนวหนึ่งเห็นว่า ไม่ถือว่าจำเลยให้การยอมรับเรื่องดังกล่าว ฎีกาที่ ๗๐๐๘/๒๕๔๐, ๑๐๔๑๕/๒๕๔๔)

251

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๕๕/๒๕๖๗ คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน เสพเมทแอมเฟตามีน และโจทก์บรรยายฟ้องในส่วนของกรขอเพิ่มโทษว่า ก่อนคดีนี้ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ๒ ปี ๑๖ เดือน ๑๕ วัน ตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ อ.๑๓๒๕/๒๕๕๘ ของศาลจังหวัดเดชอุดม จำเลยพ้นโทษคดีดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐ ภายในกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ จำเลยกลับมากระทำความผิดในคดีนี้อีก ขอให้เพิ่มโทษจำคุกจำเลยหนึ่งในสามตามกฎหมาย โดยแนบข้อมูลทะเบียนราษฎร และรายละเอียดข้อมูลผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ ซึ่งระบุชัดเจนทั้งชื่อและชื่อสกุลจำเลย เลขประจำตัวประชาชนจำเลย ซึ่งมีข้อมูลว่าจำเลยถูกจำคุกตามคำพิพากษาและพ้นโทษโดยปล่อยตัวเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐ กับมีรูปถ่ายจำเลยในเอกสารดังกล่าว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้องด้วย

252

(ต่อ)

เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อหา ถือได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง รวมถึงรับว่าจำเลยเคยต้องโทษและพ้นโทษในคดีที่โจทก์อ้างเป็นเหตุขอให้เพิ่มโทษดังกล่าวด้วยแล้ว เมื่อคดีนี้ศาลจะลงโทษถึงจำคุก จึงอยู่ในเงื่อนไขที่จะเพิ่มโทษแก่จำเลยหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดคดีนี้ตาม ป.อ. มาตรา ๘๒ และเมื่อจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนเกิน ๖ เดือน จึงไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะรอกการลงโทษให้แก่จำเลยได้ตาม ป.อ. มาตรา ๕๖ ที่ศาลอุทธรณ์ไม่เพิ่มโทษจำเลยและรอกการลงโทษจำคุกให้จำเลยจึงไม่ชอบ อย่างไรก็ตาม คดีนี้จำเลยกระทำความผิดเสพเมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยและคดีที่จำเลยเคยต้องโทษมาก่อนเป็นการกระทำความผิดเมื่อปี ๒๕๕๘ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๘ ปีแล้ว อีกทั้งการลงโทษจำคุกในระยะสั้นไม่น่าจะเป็นผลดีแก่จำเลยและสังคม จึงเห็นควรให้โอกาสจำเลยกลับตัวโดยนำเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติตามมาตรา ๕๖ แห่ง ป.อ. มาใช้แทนการลงโทษจำคุกตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๖๖

253

ข้อสังเกต การสอบถามจำเลยเรื่องกรณีขอนับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ ไม่เกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง แม้ศาลไม่ได้ถามจำเลยขณะสอบคำให้การ ก็ถือว่า เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ชอบแล้ว (ฎีกา ๘๐๑/๒๕๕๘)

และหากจำเลยเคยให้การปฏิเสธฟ้อง แต่ยอมรับเรื่องขอนับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษมาก่อน หากภายหลังจำเลยยื่นคำให้การใหม่เป็นปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น เช่นนี้ ถือว่าจำเลยสละคำให้การในส่วนที่ยอมรับเรื่องขอนับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบ (ฎีกาที่ ๑๖๒๘/๒๕๕๓)

254

เมื่อเป็นการรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษหนักกว่านั้นแล้ว โจทก์ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพเสมอ หากโจทก์ไม่สืบพยานประกอบอาจมีผลกระทบหลายประการ เช่น

๑) โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดที่มีหลายวรรค บางวรรคมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี บางวรรคมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป โดยโจทก์บรรยายครอบคลุมวรรคที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นบทหนักแล้ว หากโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในวรรค ซึ่งเป็นบทหนักที่มีขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป ได้ แต่ศาลมีอำนาจรับฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำความผิดในวรรคที่เป็นบทเบา และลงโทษจำเลยในความผิดวรรคที่เป็นบทเบาซึ่งมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีได้ ไม่ต้องห้าม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก (ฎีกา ๕๙๑/๒๕๓๖, ๗๓๙๙/๒๕๔๔)

เช่น บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๗ วรรคสาม แต่โจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพศาลลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๗ วรรคแรกได้ (ฎีกาที่ ๕๘๒๑/๒๕๔๔) หรือบรรยายฟ้องขอให้ลงโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๗ วรรคสาม โจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพศาลลงโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๗ วรรคแรกได้ (ฎีกาที่ ๔๕๒๖/๒๕๕๙)

255

๒) หากความผิดที่โจทก์ฟ้องมีเพียงอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษหนักกว่านั้นอย่างเดียว ไม่มีวรรคใดในมาตราเดียวกันที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี โจทก์ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น หากโจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยาน ศาลต้องยกฟ้องโจทก์ เพราะไม่มีพยานหลักฐานให้ฟังลงโทษจำเลยได้ ตามมาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนท้าย และไม่มีเหตุที่ศาลสูงจะยกย่อนให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ เพราะถือเป็นความบกพร่องของโจทก์เอง (ฎีกาที่ ๒๐๔๕/๒๕๕๓, ๕๕๘๔/๒๕๖๒)

๓) หากเป็นความผิดหลงของศาลที่ไม่ได้จัดให้โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ศาลต้องเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ และให้โอกาสโจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ หากความปรากฏแก่ศาลสูงก็ต้องยกคำพิพากษาศาลล่าง และย้อนสำนวนให้ศาลล่างดำเนินการใหม่ให้ถูกต้อง ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) (ฎีกาที่ ๙๔๗/๒๕๓๓)

256

๔) แม้เป็นคดีที่ไม่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ (ความผิดอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนต้น) และศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยได้ แต่การไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพก็อาจทำให้การลงโทษจำเลยมีข้อบกพร่องได้เช่นกัน เช่น

- โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑)) แต่โจทก์บรรยายฟ้อง จำเลยกระทำความผิด “เวลากลางวันถึงเวลากลางคืนของอีกวัน วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด หรือกลางคืนก่อนเที่ยงถึงเวลากลางวันของอีกวันต่อเนื่องกัน” หากจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง และโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ข้อเท็จจริงตามที่บรรยายฟ้องย่อมไม่ชัดเจนเพียงพอว่าจำเลยลักทรัพย์เวลาใด แน่นนอน ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) โดยตีความเป็นคุณแก่จำเลยว่ากระทำความผิดในเวลากลางวันได้ (ฎีกา ๔๗๙๐/๒๕๕๐, ๕๔๕๔/๒๕๕๓, ๕๑๙๑/๒๕๖๑, ๑๘๗๕/๒๕๖๓)

ทำนองเดียวกับโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานบุกรุกในเวลากลางคืน (ป.อ. มาตรา ๓๖๒ ประกอบมาตรา ๓๖๕ (๓)) และบรรยายฟ้องระบุวันเวลาเกี่ยวเนื่องกันทั้งกลางคืนและกลางวัน จำเลยให้การรับสารภาพ และโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ศาลต้องรับฟังเป็นคุณแก่จำเลยว่า กระทำความผิดบุกรุก (ป.อ. มาตรา ๓๖๒) โดยเป็นการกระทำในเวลากลางวัน (ฎีกาที่ ๖๘๒๘/๒๕๖๒)

257

- แต่แม้โจทก์จะบรรยายระบุเวลาหลายวันต่อเนื่องกัน วันใดไม่ปรากฏชัด แต่โจทก์บรรยายว่า จำเลยกระทำความผิด “เฉพาะเวลากลางคืน” เท่านั้น ดังนั้น การที่จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลย่อมรับฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑)) ได้ (ฎีกาที่ ๖๑๙๖/๒๕๖๒)

258

- กรณีโจทก์ฟ้องว่า จำเลยลักทรัพย์ในเคหสถานหรือรับของโจร (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๘), ๓๕๗) หากจำเลยให้การรับสารภาพว่า “ลักทรัพย์ในเวลากลางวันจริง” ย่อมถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถานตาม มาตรา ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๘) แล้ว (ฎีกาที่ ๓๓๗๐/๒๕๓๒)

แต่ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพว่า “ลักทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔” (ระบุมาตราชัดเจน) เช่นนี้ ถือว่าจำเลยรับสารภาพว่ากระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ เท่านั้น เมื่อโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ศาลย่อมรับฟังข้อเท็จจริงตามคำฟ้องโจทก์ และคำรับสารภาพของจำเลยลงโทษจำเลยได้เพียงความผิดฐานลักทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ เท่านั้น ศาลจะลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถานตามมาตรา ๓๓๕ (๘) ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๑๒๙/๒๕๔๓)

ข้อสังเกต แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามฟ้องจำเลยก็มีสิทธินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบคำรับสารภาพเพื่อประโยชน์ในการบรรเทาโทษ และรูปคดีของตนได้ (ฎีกาที่ ๑๒๐๑๘/๒๕๔๗)

259

ปัญหาในคดีที่โจทก์ฟ้อง ลักทรัพย์หรือรับของโจร

โดยหลัก การที่โจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาลักทรัพย์หรือรับของโจร ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เพื่อให้ศาลเลือกลงโทษจำเลย ไม่ถือเป็นฟ้องที่ขัดแย้งกัน โจทก์สามารถบรรยายฟ้องทำนองดังกล่าวได้ (ฎีกา ๖๓๕/๒๕๓๐, ๓๕๙๓/๒๕๔๖, ๓๕๙๓/๒๕๖๖) แต่เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโดยไม่ได้ชี้ชัดว่าประสงค์จะให้การรับสารภาพในข้อหาใด เช่นนี้ เป็นเรื่อง que ศาลต้องสอบถามจำเลยให้แน่ชัดว่า จำเลยประสงค์จะให้การรับสารภาพในข้อหาใด

260

ผลของการที่จำเลยให้การไม่แน่ชัดว่ารับสารภาพในข้อหาใด หากศาลพิพากษาไปโดยไม่ได้สอบคำให้การของจำเลยให้ชัดเจน ถือเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ชอบ ศาลต้องแก้ไขโดยสอบคำให้การจำเลยใหม่ และพิพากษาต่อไปตามรูปคดี หากความปรากฏแก่ศาลสูง ศาลสูงต้องยกคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนมาให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องตั้งแต่ชั้นสอบคำให้การจำเลยและมีคำพิพากษาต่อไป ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) (ฎีกาที่ ๖๐๐๗/๒๕๕๗, ๖๐๗๑/๒๕๖๔ กลับหลักฎีกาที่ ๘๑๘/๒๕๑๓ (ป) ที่ศาลยกฟ้องโจทก์)

และกรณีดังกล่าวแม้โจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ศาลจะถือว่าเป็นความผิดของโจทก์และยกฟ้องโจทก์ไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่จำเลยได้ให้การรับสารภาพแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องสอบถามจำเลยให้ได้ความแน่ชัด (ฎีกาที่ ๓๘๖๕/๒๕๕๗)

261

เมื่อคำให้การของจำเลยในชั้นพิจารณาไม่แน่ชัดว่า จำเลยรับสารภาพข้อหาใด ศาลจึงสอบคำให้การจำเลยให้แน่ชัด เท่านั้น **จะนำเอกสารอื่น ๆ มารับฟังว่าจำเลยรับสารภาพฐานใด แทนการสอบคำให้การจำเลยเพิ่มเติมไม่ได้** เช่น อุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๔๗๘๔/๒๕๕๐) คำร้องขอให้ศาลบรรเทาโทษ (ฎีกาที่ ๖๗๔๒/๒๕๔๔) คำให้การชั้นพนักงานสอบสวน (ฎีกาที่ ๑๗๘๘/๒๕๕๐)

เหล่านี้ แม้เอกสารดังกล่าวจะมีข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใดก็ไม่อาจนำมารับฟังแทนคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาได้

262

เมื่อฟ้องจำเลยหลายคน จำเลยบางคนให้การรับสารภาพชัดเจนแล้วว่า กระทำความผิดฐานรับของโจร แม้โจทก์ตั้งใจสืบพยานสำหรับจำเลยที่ให้การรับสารภาพและจำเลยอื่นอยู่อีก ทั้งได้ความว่าจำเลยทั้งหมดกระทำความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ ศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยที่ให้การรับสารภาพดังกล่าวในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เพราะเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพขอหารับของโจร ถือว่า เป็นไปตามความประสงค์ของโจทก์และเจตนาของจำเลยแล้ว ศาลต้องพิพากษาลงโทษจำเลยฐานรับของโจร เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๙๕๗/๒๕๑๕ (ป))

263

แต่หากโจทก์ฟ้องจำเลยขอให้ลงโทษในความผิดฐานลักทรัพย์ข้อหาเดียว และจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลย่อมรับฟังข้อเท็จจริงยุติตามฟ้องและคำรับสารภาพของจำเลยมาพิจารณาปรับบทกฎหมายที่ถูกต้องได้ โดยหากศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยตามฟ้องเป็นความผิดฐานยกยอก ศาลย่อมลงโทษจำเลยฐานยกยอกได้ (ฎีกาที่ ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗)

(ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อความเกี่ยวพันระหว่างมาตรา ๑๗๖ และมาตรา ๑๙๒)

264

ข้อสังเกต เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้ศาลเลือกลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ หรือรับของโจร หากจำเลยรับสารภาพข้อหาใดข้อหาหนึ่งแล้ว และศาลลงโทษจำเลยตาม ข้อหาใดข้อหาหนึ่งตามฟ้องแล้ว ถือว่าพอใจโจทก์แล้ว โจทก์จะอุทธรณ์หรือฎีกาให้ลงโทษ อีกข้อหาหนึ่งไม่ได้ ทำนองเดียวกับที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ จำเลย อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดฐานรับของโจร เช่นนี้ โจทก์ก็ไม่ อาจฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เพราะถือว่าศาลอุทธรณ์พิพากษา เติมตามความประสงค์ของโจทก์แล้ว (ฎีกาที่ ๓๖๗๕/๒๕๔๓)

265

ปัญหาในคดีที่โจทก์ฟ้องทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส กรณีป่วยเจ็บจนไม่สามารถประกอบกรณียกิจตามปกติได้เกินกว่า ๒๐ วัน (ป.อ. มาตรา ๒๙๗ (๘)) หากจำเลยให้การรับสารภาพ แต่โจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับ สารภาพ ศาลจะลงโทษจำเลยได้เพียงใด แยกตามแนวคำพิพากษาฎีกาได้ ดังนี้

๑) กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แม้นับแต่วันกระทำความผิดถึง วันฟ้องจะยังไม่เกินกว่า ๒๐ วัน ศาลย่อมรับฟังพยานหลักฐานยุติตามคำฟ้อง ประกอบบันทึกบาดแผลตามรายงานชั้นสูตรของแพทย์ซึ่งประมาณการรักษาไว้เป็น เวลา ๔๕ วัน และลงโทษจำเลยในความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับ อันตรายสาหัส (ป.อ. มาตรา ๒๙๗ (๘)) ตามข้อเท็จจริงที่ได้จากตามคำฟ้องและ คำให้การรับสารภาพของจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๒๔๗/๒๕๑๕)

266

แต่หากผู้เสียหายมาปรากฏตัวต่อศาล ภายในระยะเวลายังไม่เกิน ๒๐ วันนับแต่วันกระทำความผิด เช่นนี้ ถือว่าพยานหลักฐานปรากฏแก่ศาลแล้ว ศาลย่อมมีดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานที่ปรากฏแตกต่างไปจากข้อเท็จจริงตามที่บรรยายมาในคำฟ้องว่า ผู้เสียหายมิได้รับอันตรายสาหัส โดยลงโทษจำเลยในความผิดฐานทำร้ายร่างกายทำให้ได้รับอันตรายแก่กาย (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) ได้ (ฎีกาที่ ๕๑๗/๒๕๔๙)

267

๒) กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แม้จะนับแต่วันกระทำความผิดจนถึงวันฟ้องจะเกินกว่า ๒๐ วันแล้ว หากผู้เสียหายมาศาล และแถลงหรือยื่นคำร้องต่อศาลทำนองว่า “ป่วยเจ็บน้อยกว่า ๒๐ วัน” หรือ “รักษาบาดแผล ๑๐ วันหาย จำเลยเป็นคนดีขอให้ลงโทษสถานเบา” เมื่อโจทก์ไม่คัดค้านคำแถลง ศาลย่อมรับฟังคำแถลงของผู้เสียหายแตกต่างจากข้อเท็จจริงตามที่บรรยายมาในคำฟ้อง โดยลงโทษจำเลยเพียงความผิดฐานทำร้ายร่างกายทำให้ได้รับอันตรายแก่กาย ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ ได้ (ฎีกาที่ ๔๑๘/๒๕๐๙)

แต่มีฎีกาที่ ๑๑๙๘๒/๒๕๕๕ วินิจฉัยตรงกันข้ามว่า แม้ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องว่ารักษาบาดแผลประมาณ ๑๐ วัน ก็ยังฟังข้อเท็จจริงไม่ได้ตามนั้น เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ตามฟ้องว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินยี่สิบวันและจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันแล้ว

268

แตกต่างจากกรณีที่รายงานของแพทย์ระบุว่า “รักษา ๒ สัปดาห์ หรือ ทำนองว่ารักษาไม่เกิน ๒๐ วันหาย” เช่นนี้เป็นเพียงความเห็นของแพทย์ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลลงโทษจำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๘ (๘) ได้ (ฎีกาที่ ๑๙๓๕/๒๕๓๑, ๑๕๖๖๗/๒๕๕๘)

ข้อสังเกต ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ปกติผู้เสียหายไม่ใช่คู่ความในคดีจึงต้องถือว่าคำแถลงของผู้เสียหายไม่ใช่พยานหลักฐาน หากโจทก์แถลงไม่ยอมรับและขอสืบพยาน (ฎีกาที่ ๒๔๘๔/๒๕๒๐) แต่กรณีที่ผู้เสียหายแถลง และ พนักงานอัยการโจทก์ไม่คัดค้าน หรือสืบพยานให้เห็นเป็นอย่างอื่น ศาลรับฟังคำแถลงของผู้เสียหายเป็นพยานหลักฐานได้ โดยถือว่าโจทก์ยอมรับข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยปริยายแล้ว (ฎีกาที่ ๖๓๙/๒๕๑๑, ๑๔๗๖/๒๕๒๕)

269

เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยหลายคน มีเพียงจำเลยบางคนให้การรับสารภาพ ศาลมีดุลพินิจที่จะมีคำสั่งจำหน่ายคดีและให้โจทก์แยกฟ้องจำเลยบางคนที่ทำให้การปฏิเสธเป็นคดีใหม่ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง) หรือจะพิจารณาคดีไปเสียทีเดียวพร้อมกันก็ได้ โดยปกติเมื่อศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีและให้โจทก์แยกฟ้องจำเลยที่ทำให้การปฏิเสธเป็นคดีใหม่ จะกำหนดระยะเวลาให้โจทก์ดำเนินการไว้ด้วย ผลของการนี้นอกจากโจทก์จะต้องฟ้องจำเลยภายในเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ยังมีผลต่อไปอีกด้วย

- การที่โจทก์ฟ้องคดีใหม่ ย่อมฟ้องได้เฉพาะข้อหาเดิมที่เคยฟ้องจำเลยในคดีก่อนเท่านั้น (ฎีกาที่ ๘๓๑/๒๕๐๒)

- บรรดาข้อหาต่าง ๆ ในคำฟ้องเดิมเกี่ยวกับจำเลยที่แยกฟ้องย่อมตกไป โจทก์ต้องขอมาในคำฟ้องในคดีใหม่ด้วย เช่น คำขอให้นับโทษต่อ บวกโทษ หรือเพิ่มโทษ (ฎีกาที่ ๑๖๔๓/๒๕๑๔) คำขอริบทรัพย์สิน (ฎีกาที่ ๔๑๙๐/๒๕๒๙)

270

- โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบупยานใหม่ (ฎีกาที่ ๒๓๘๙/๒๕๒๒) แต่คำเบิกความหรือพยานหลักฐานที่นำสืบต่อหน้าจำเลยที่ให้การปฏิเสธมาแล้วในคดีเดิม ย่อมรับฟังลงโทษจำเลยในคดีใหม่ได้ด้วย (ฎีกาที่ ๑๔๕๗/๒๕๓๑)

- กรณีที่ศาลสูงเห็นว่ามีความผิดในลักษณะคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ที่จะวินิจฉัยเป็นคุณแก่จำเลยทุกคนในคดีเดิมได้ ย่อมไม่อาจวินิจฉัยเป็นคุณไปถึงจำเลยในคดีใหม่ได้ด้วย เพราะเป็นคดีคนละสำนวนความกัน (ฎีกาที่ ๑๐๔๐/๒๕๑๖)

271

มาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานกรณีที่โจทก์ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนท้าย

๑) กรณีคดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปหรือสถานหนักกว่านั้น กฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลย เพื่อให้ศาลฟังจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงอันเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษสูง

272

โดยพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบนี้ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จนปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๗) โจทก์เพียงแต่นำสืบให้เป็นที่พอใจแก่ศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงก็เป็นการเพียงพอแล้วที่ศาลจะลงโทษจำเลยได้แล้ว กล่าวคือ “ให้เห็นเป็นเค้ามูลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่ให้การรับสารภาพ” ก็เป็นการเพียงพอแล้ว (ฎีกาที่ ๘๐๒๑/๒๕๔๔, ๑๐๔๕/๒๕๖๔, ๔๘๒/๒๕๖๖)

หากพยานโจทก์ที่นำสืบมาไม่เป็นที่พอใจศาลก็มีอำนาจยกฟ้องโจทก์ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ ไม่จำเป็นต้องรับฟังเด็ดขาดตามคำให้การรับสารภาพของจำเลย (ฎีกาที่ ๑๒๙๙๑/๒๕๕๘)

273

๒) พยานหลักฐานที่นำสืบประกอบคำรับสารภาพ จะเป็นพยานใดก็ได้ที่น่าจะพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดได้และไม่ต้องห้ามรับฟัง (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๖) แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานอื่นที่มีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากคำรับสารภาพของจำเลย (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๗/๑ วรรคสอง) (ฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๔๗) เช่น คำเบิกความของพนักงานสอบสวนที่เป็นพยานบอกเล่าให้การว่าจำเลยเคยให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิดในชั้นสอบสวน ไม่ใช่พยานที่มีที่มาจากเป็นอิสระจากคำให้การรับสารภาพ ถือว่า พยานยังฟังไม่เป็นที่พอใจศาล ยกฟ้องได้ (ฎีกาที่ ๘๐๒๑/๒๕๔๔)

274

สิทธิของจำเลยในการอุทธรณ์หรือฎีกาสำหรับคดีที่ให้การรับสารภาพตามฟ้อง เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องแล้วถือว่าจำเลยพอใจตามคำรับสารภาพแล้ว จำเลยจะกล่าวอ้างข้อเท็จจริงในอุทธรณ์หรือฎีกาขัดแย้งกับคำรับสารภาพของจำเลยไม่ได้ โดยแยกกรณีอุทธรณ์หรือฎีกาของจำเลยได้ ดังนี้

275

๑) คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ โดยไม่ได้มีการสืบประกอบคำรับสารภาพ (คดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี) จำเลยย่อมไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงใด แตกต่างขัดกับคำรับสารภาพของจำเลยได้เลย โดยถือเป็นข้อที่ไม่ได้กล่าวมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง (ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ มาตรา ๑๕) เช่น อุทธรณ์ว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือไม่มีเจตนากระทำความผิดขัดกับคำให้การรับสารภาพ (ฎีกาที่ ๘๖๑๖/๒๕๔๗, ๘๓๓/๒๕๖๑, ๓๓๗๐/๒๕๖๕, ๓๙๔๔/๒๕๖๖) โจทก์ร่วมสมัครใจทะเลาะวิวาทจึงไม่ใช่ผู้เสียหายขัดกับคำรับสารภาพตามฟ้องที่ว่าจำเลยเป็นฝ่ายกระทำความผิดคนเดียว (ฎีกาที่ ๕๓๓๕/๒๕๖๐) การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานยกยอก ไม่ใช่ลักทรัพย์ตามที่รับสารภาพ (ฎีกาที่ ๘๙๕๘/๒๕๖๐, ๒๒๕๑/๒๕๖๘) จำเลยไม่ใช่บุคคลเดียวกับคดีที่โจทก์ขอโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) (ฎีกาที่ ๕๕๒/๒๕๔๔) เหล่านี้ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องแล้วย่อมไม่อาจยกขึ้นอ้างขัดแย้งกับคำรับสารภาพได้เลย

276

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๕๑/๒๕๖๘ จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโดยไม่มีการสืบพยานให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดยกยกไม่ใช่หลักทรัพย์ที่เป็นของนายจ้างตามฟ้อง การที่จำเลยเพิกยกขึ้นอ้างในชั้นอุทธรณ์และฎีกา จึงเป็นข้อเท็จจริงที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ชอบที่จะไม่รับวินิจฉัยให้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

๒) คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ โดยโจทก์ต้องสืบประกอบคำรับสารภาพเพราะกฎหมายบังคับ (คดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น) ย่อมมีข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานที่โจทก์สืบประกอบคำรับสารภาพมาแล้ว

จำเลยย่อมมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาโต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ได้ เช่น จำเลยอุทธรณ์ว่า พยานหลักฐานโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง (ฎีกาที่ ๒๖๓/๒๕๕๑, ๖๙๑/๒๕๕๔, ๔๗๘๘/๒๕๖๕) จำเลยอุทธรณ์ว่า พยานหลักฐานโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนากระทำความผิด (ฎีกาที่ ๑๐๖๑๒/๒๕๕๓, ๖๖๙๐/๒๕๖๑, ๔๕๑๕/๒๕๖๕)

แต่จำเลยไม่อาจยกข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในทางสืบพยานของโจทก์ การถามค้านของจำเลย หรือทางพิจารณาขึ้นกล่าวอ้างใหม่ในชั้นศาลสูงได้ (ฎีกาที่ ๒๑๖๔/๒๕๖๓, ๗๙๘/๒๕๖๘, ๑๖๗๒/๒๕๖๘)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๙๘/๒๕๖๘ ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยซึ่งให้การรับสารภาพตามฟ้องไม่ได้นำพยานเข้าสืบหรือถามค้านพยานโจทก์ให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายข่มเหงจำเลยอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมไว้ จำเลยย่อมไม่อาจยกข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นมาเพื่อขอให้ศาลฎีกาพิจารณา เพราะเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่างทั้งสอง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕๒ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ และฎีกาของจำเลยทำนองว่า ก่อนและหลังกระทำความผิดจำเลยมีอาการทางจิต จำเลยก็มีได้นำสืบว่าจำเลยป่วยเป็นโรคจิตเภทและกระทำความผิดในขณะยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้างหรือไม่อย่างไร ฎีกาของจำเลยเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงอันนำไปสู่การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย ถือว่าเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่างทั้งสองต้องห้ามมิให้ฎีกาเช่นกัน

279

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๗๒/๒๕๖๘ จำเลยให้การรับสารภาพและมีได้ยกข้อเท็จจริงตามที่อ้างในฎีกาไม่ว่าจะเป็นเรื่องมิได้มีเจตนาฆ่าหรือกระทำโดยบันดาลโทสะขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาลชั้นต้น ทั้งจำเลยก็ไม่ได้นำสืบพยานหลักฐานใดให้ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าว อีกทั้งทางนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏว่าจำเลยถูกผู้เสียหายข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมอันจะเป็นการกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ ข้ออ้างตามฎีกาทั้งหมดของจำเลยไม่ปรากฏจากการนำสืบของโจทก์ จึงเป็นข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ต้องห้ามมิให้ฎีกาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕๒ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

280

แม้จำเลยจะให้การปฏิเสธและยื่นคำแถลงประกอบคำให้การต่อสู้คดี มาก่อนว่าไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ภายหลังจำเลยก็ได้ให้การใหม่เป็นรับ สารภาพ และสละข้อต่อสู้ในทางปฏิเสธทั้งหมดแล้ว ข้อเท็จจริงตามคำแถลงย่อม ตกไป ถือว่า ไม่มีข้อเท็จจริงตามคำให้การปฏิเสธ และคำแถลงดังกล่าวเลย หากจำเลยยกข้อเท็จจริงในคำแถลงขึ้นอุทธรณ์หรือฎีกา ย่อมถือว่า เป็นข้อที่ไม่ได้ ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ทั้งเป็นการขัดกับคำรับสารภาพของ จำเลย ศาลสูงไม่รับวินิจฉัย (ฎีกาที่ ๔๕๑๕/๒๕๖๕)

ทั้งเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ และศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จำเลยไม่อุทธรณ์ ย่อมถือว่าจำเลยพอใจคำพิพากษาของศาลชั้นต้นแล้ว จำเลยจะ ฎีกาให้มีผลแตกต่างไปจากคำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๙๕/๒๕๖๒, ๕๔๙๗/๒๕๖๓)

281

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๙๒/๒๕๖๓ จำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรค หนึ่ง ศาลชั้นต้นฟังพยานโจทก์ว่า จำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายโดยลงมือกระทำ ความผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล การกระทำของจำเลยจึงเป็น ความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย จำเลยไม่อุทธรณ์ ดังนั้น ฎีกาของจำเลยที่ว่า จำเลยไม่มีเจตนาฆ่าผู้เสียหายเป็นการหยิบยกเอาข้อเท็จจริงซึ่งยุติในศาลชั้นต้นขึ้นมา โต้เถียงใหม่ในชั้นฎีกา จึงเป็นฎีกาในข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาล อุทธรณ์ภาค ๘ ต้องห้ามมิให้ฎีกา ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕๒ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

282

๓) คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ต้อง สืบพยานประกอบคำรับสารภาพหรือไม่ก็ตาม หากเป็นปัญหาข้อกฎหมาย เกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน จำเลยย่อมยกขึ้นกล่าวอ้าง ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาได้ เช่น กรรมเดียวหรือหลายกรรม (ฎีกาที่ ๔๒/๒๕๖๖) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ (ฎีกาที่ ๒๕๙๔/๒๕๖๒) โจทก์ ไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๔๙๖๕/๒๕๖๕)

283

ข้อสังเกต ปัญหาข้อกฎหมาย คือ มีข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบ พยานหลักฐานหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคู่ความปรากฏชัดใน สำนวน พร้อมทั้งจะให้ศาลยกมาปรับบทกับข้อกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากเป็นเรื่องที่จะต้องสืบพยานหลักฐานโจทก์จำเลยเพิ่มเติมไม่อาจพิจารณา จากพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในทางนำสืบหรือทางพิจารณาได้ ย่อมเป็น ปัญหาข้อเท็จจริง แม้โจทก์จะใช้ถ้อยคำทำนองเป็นปัญหากฎหมาย ก็ถือเป็น การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่นำไปสู่ข้อกฎหมาย อันเป็นปัญหา ข้อเท็จจริง นั่นเอง

284

ความเกี่ยวพันระหว่าง มาตรา ๑๗๖ และมาตรา ๑๙๒

๑) ถ้าโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือสูงกว่านั้น ซึ่งความผิดตามฟ้องรวมการกระทำความผิดฐานอื่นอยู่ในตัว ป.วิ.อ. ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคหก โดยโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ เช่นนี้ ศาลย่อมไม่อาจใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหก วินิจฉัยปรับบทก้าวล่วงไปลงโทษจำเลยในความผิดฐานอื่นซึ่งรวมอยู่ในความผิดที่โจทก์ฟ้องได้ แม้ความผิดดังกล่าวจะมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปีก็ตาม เพราะไม่มีข้อเท็จจริงที่ได้จากทางนำสืบหรือทางพิจารณาที่จะใช้เป็นฐานให้ศาลวินิจฉัยได้โดยใช้อำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ (ฎีกาที่ ๑๕๔๖/๒๕๖๘)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๔๖/๒๕๖๘ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ ที่โจทก์ขอให้ศาลลงโทษมีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป แม้จำเลยให้การรับสารภาพและจำเลยไม่สืบพยานก็ไม่อาจพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนี้ได้ ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ โจทก์ต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๙ วรรคสอง เมื่อโจทก์แถลงไม่ตั้งใจสืบพยาน โจทก์จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลฟังลงโทษจำเลยในความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธตามฟ้องได้

(ต่อ)

แม้ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นความผิดที่รวมการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์อยู่ด้วย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย แต่เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพข้อหาตามฟ้อง โจทก์และจำเลยแถลงว่าไม่ตั้งใจสืบพยาน คดีเสร็จการพิจารณาข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำของจำเลยที่โจทก์อ้างว่าเป็นความผิดย่อมมีเพียงเท่าที่โจทก์กล่าวในฟ้อง หากได้มีข้อเท็จจริงตามที่พิจารณาได้ความไม่ จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับเพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีอาวุธ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ (๗) ได้

ข้อสังเกต เรื่องนี้โจทก์ฟ้องให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา ๓๓๙ วรรคสอง ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ - ๑๕ ปี จึงอยู่ในบังคับที่โจทก์ต้องสืบประกอบคำรับสารภาพหากโจทก์ไม่สืบประกอบ ศาลก็ไม่อาจลงโทษโจทก์ตามฟ้องได้ เพราะต้องห้ามตาม มาตรา ๑๗๖ วรรคแรกตอนท้าย ทั้งศาลไม่อาจปรับบทลงโทษจำเลยในบทเบาแห่งมาตราเดียวกัน คือ มาตรา ๓๓๙ วรรคแรกได้ด้วย เพราะความผิดวรรคแรกดังกล่าวมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ - ๑๐ ปีซึ่งอยู่ในบังคับที่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพเช่นกัน เรื่องนี้ศาลจึงไม่อาจรับฟังข้อเท็จจริงยุติตามฟ้องได้เลยจึงถือว่า ไม่มีข้อเท็จจริงตามทางพิจารณาที่จะเป็นฐานให้ศาลใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหกต่อไปได้

ในทางกลับกัน หากเปลี่ยนข้อเท็จจริงเป็นว่า โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดที่มีหลายวรรคในมาตราเดียวกัน โดยขอให้ลงโทษจำเลยในวรรคอันเป็นบทหนักซึ่งมีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป แต่ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ และศาลรับฟังข้อเท็จจริงลงโทษจำเลยในวรรคแห่งมาตราเดียวกันซึ่งเป็นบทเบาที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี ลงโทษจำเลยได้ เช่นนี้ ศาลจึงน่าจะมีความจำเป็นข้อเท็จจริงจากความผิดในวรรคบทเบานี้ ปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องได้ด้วย (เทียบ ฎีกา ๕๘๒๑/๒๕๔๔ และฎีกา ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗ พิจารณาประกอบกัน)

289

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๒๑/๒๕๔๔ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยพรากเด็กหญิงอายุไม่เกิน ๑๕ ปีไปเสียจากความปกครองดูแลของบิดา เพื่อการอนาจารต้องตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๗ วรรคสาม แต่คำขอท้ายฟ้องของโจทก์ไม่ได้ระบุว่า ขอให้ลงโทษตามมาตราดังกล่าววรรคใด และศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตามมาตรา ๓๑๗ วรรคแรก ซึ่งมีระวางโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ ๓ ปี ขึ้นไป จึงไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ และไม่จำต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์เสียก่อน ศาลจึงมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา ๓๑๗ วรรคแรกได้

290

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองฐาน ยักยอก และทำให้เสียทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ และมาตรา ๓๕๘ จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ โจทก์และจำเลยทั้งสองไม่ติดใจสืบพยาน ปรากฏว่าศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยทั้งสองว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันลักทรัพย์ของโจทก์ร่วม ศาลย่อมลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

291

๒) กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาหนึ่ง แต่จำเลยให้การรับสารภาพในอีกข้อหาหนึ่ง เช่นนี้ไม่ถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาตามที่โจทก์ฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ โจทก์มีหน้าที่ต้องสืบพยาน หากโจทก์แถลงไม่ติดใจสืบพยานศาลต้องยกฟ้อง และศาลไม่อาจใช้อำนาจ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม ก้าวล่วงไปลงโทษจำเลยใน ความผิดที่ให้การรับสารภาพได้ เพราะมีเพียงข้อเท็จจริงเท่าที่โจทก์กล่าวในฟ้อง ไม่มีข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาที่ศาลจะใช้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าวได้เลย (ศาลไม่อาจฟังข้อเท็จจริงยุติตามฟ้องมาปรับลงโทษจำเลยได้ เพราะจำเลยไม่ได้ให้การรับสารภาพตามฟ้อง) ศาลต้องยกฟ้อง เช่น โจทก์ฟ้องและขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานรับของโจร (ไม่ใช่ให้เลือกลงโทษระหว่างลักทรัพย์หรือรับของโจร) แต่จำเลยให้การรับสารภาพได้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง โดยถือว่าเป็นการปฏิเสธฟ้องโจทก์ (ฎีกาที่ ๕๖๖๖/๒๕๔๕)

292

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๖๖/๒๕๕๕ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนจำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ กระทำความผิดฐานรับของโจร ดังนี้ ฟ้องของโจทก์จึงเป็นการบรรยายยืนยันการกระทำของจำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ ว่าได้กระทำความผิดฐานรับของโจรเพียงประการเดียว แต่ในชั้นพิจารณาจำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ กลับให้การรับสารภาพฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีใช่เป็นการกระทำความผิดที่โจทก์กล่าวในฟ้อง จึงมีไต่สวนที่จำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ ให้การรับสารภาพตามฟ้องซึ่งศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง เมื่อโจทก์มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ แลลงไม่ตั้งใจสืบพยานข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำของจำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ ที่โจทก์อ้างว่าเป็นความผิดก็มีเพียงเท่าที่โจทก์กล่าวในฟ้อง หาได้มีข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาที่จะแสดงให้ศาลเห็นว่าแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม แต่อย่างใดไม่ จึงไม่อาจนำบทบัญญัติเช่นนี้มาใช้บังคับเพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยที่ ๒ กับที่ ๓ ได้

293

อย่าสับสน กับเรื่องที่ปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริง กล่าวคือ หากโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาความผิดฐานใดฐานหนึ่ง และจำเลยให้การรับสารภาพตามข้อหาที่โจทก์ฟ้องโดยตรงแล้ว แม้โจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพ หากศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่บรรยายในคำฟ้องและที่จำเลยให้การรับสารภาพเป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง ศาลก็มีอำนาจปรับบทกฎหมายตามความผิดที่ถูกต้องได้ เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย กรณีเช่นนี้**ไม่ใช่ศาลปรับบทข้อเท็จจริงโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือวรรคหก** เนื่องจากเมื่อไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพแล้วย่อมไม่มีข้อเท็จจริงในทางพิจารณาที่จะแตกต่างจากฟ้องได้เลย ทั้งไม่มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาในอันที่ศาลจะยกปรับบทความผิดฐานอื่นซึ่งรวมอยู่ในการกระทำตามฟ้องด้วย ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงตามฟ้องและคำให้การรับสารภาพของจำเลย เท่านั้น เช่น

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองข้อหาภัยยก (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) และทำให้เสียทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๕๘) จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพตามฟ้อง โจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยาน หากศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องและตามที่จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพฟังได้ว่าจำเลยร่วมกันกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๗)) เช่นนี้ ศาลลงโทษจำเลยทั้งสองได้เพียงความผิดฐานลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๕) (ฎีกาที่ ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗)

294

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองฐาน ยักยอก และทำให้เสียทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ และมาตรา ๓๕๘ จำเลยทั้งสอง ให้การรับสารภาพ โจทก์และจำเลยทั้งสองไม่ติดใจสืบพยาน **ปรากฏว่าศาลชั้นต้น ฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยทั้งสองว่า จำเลยทั้งสองร่วมกัน ลักทรัพย์ของโจทก์ร่วม ศาลย่อมลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ แต่จะลงโทษจำเลยทั้งสองตามมาตรา ๓๓๕ (๗) วรรคแรก ไม่ได้ เพราะโจทก์มิได้อ้างมาตรานี้มาในฟ้อง ทั้งโทษตามมาตรา ๓๓๕ (๗) วรรคแรก ก็ หนักกว่าโทษตามมาตรา ๓๕๒ และมาตรา ๓๕๘ ที่โจทก์ฟ้อง** ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

295

ข้อสังเกต แม้ศาลจะมีอำนาจปรับบทกฎหมายที่ถูกต้องให้เข้ากับข้อเท็จจริง ได้ แต่ก็อยู่ในบังคับที่ต้องไม่เกินกว่าที่คำขอท้ายฟ้องโจทก์ ท่านองเดียวกับหลักการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก จึงอาจทำให้สับสนไปได้ว่ากรณีนี้ศาลใช้อำนาจ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ หากเปรียบเทียบกับศาลใช้อำนาจตาม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสามแล้ว ศาลย่อมปรับบทกฎหมายที่ถูกต้องได้ทั้งมาตราเพียงแต่จะ ลงโทษจำเลยหนักกว่าโทษที่โจทก์ฟ้องไม่ได้เท่านั้น เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษ จำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดตาม ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๗) ศาลย่อมลงโทษจำเลยตามตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕(๗) ได้ แต่โทษที่กำหนดลงแก่จำเลยต้องไม่เกินที่กำหนดไว้ในความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ (ฎีกาที่ ๑๒๓๓๘/๒๕๕๕)

296

อนึ่ง กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยหลายคน ในความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร (ให้ศาลเลือกลงโทษ) หากจำเลยรายหนึ่งให้การรับสารภาพในความผิดฐานรับของโจรแล้ว แม้ศาลจะไม่ได้แยกฟ้องจำเลยอีกคนที่ให้การปฏิเสธ ทั้งโจทก์แถลงตัดใจนำสืบพยานสำหรับจำเลยทุกคน และได้ความจากทางพิจารณาว่า จำเลยที่ให้การรับสารภาพกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ก็ตาม เช่นนี้ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยที่ให้การรับสารภาพในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ (ศาลไม่อาจปรับใช้ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสามได้) เพราะเมื่อข้อเท็จจริงฟังตามที่โจทก์ฟ้องในข้อหาใดข้อหาหนึ่ง ย่อมเป็นไปตามความประสงค์ของโจทก์แล้ว ทั้งเป็นการขัดต่อเจตนา และคำให้การรับสารภาพของจำเลย (ฎีกาที่ ๑๙๕๗/๒๕๑๕ (ป))

297

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๕๗/๒๕๑๕ (ป) โจทก์ฟ้องจำเลยสองคนฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร จำเลยที่ ๑ ให้การรับสารภาพฐานรับของโจร ส่วนจำเลยที่ ๒ ให้การปฏิเสธ แม้ศาลจะมีได้สั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๒ เพื่อให้โจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่ และโจทก์ก็แถลงขอสืบพยานโดยมิได้แถลงยอมรับข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพของจำเลยที่ ๑ ก็ดี ศาลก็จะฟังข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบว่าจำเลยที่ ๑ ก็กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย และพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๑ ฐานลักทรัพย์หาได้ไม่

298

ข้อสังเกต ฎีกาที่ ๑๙๕๗/๒๕๑๕ (ป) ไม่ขัดกับ ฎีกาที่ ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗ เพราะตามฎีกา ๑๙๕๗/๒๕๑๕ (ป) นั้นจำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาหนึ่งที่ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษ ถือว่าเป็นไปตามความประสงค์ของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงย่อม รับฟังยุติตามฟ้อง โจทก์ไม่อาจนำพยานหลักฐานเข้าสืบให้ได้ความเป็นอย่างอื่นได้ แม้ จะได้รับความจากทางนำสืบว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดข้อหาหลักทรัพย์ ศาลก็ ต้องรับฟังข้อเท็จจริงตามฟ้องและคำให้การรับสารภาพของจำเลยว่าการกระทำของ จำเลยเป็นความผิดฐานรับของโจร ส่วนตามฎีกาที่ ๑๕๗๑๘/๒๕๕๗ นั้น เป็นเรื่องที่ จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แต่ข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายมาในฟ้องและที่ จำเลยให้การรับสารภาพนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดฐานอื่น ศาลจึงเพียงปรับบท กฎหมายให้ถูกต้องเท่านั้น

299

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๔
แต่เพียงเท่านี้

300

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๕

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทั้งทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๕ ห้ามพิพากษาเกินคำขอ
หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

ห้ามพิพากษาเกินคำขอ หรือที่มีได้ กล่าวในฟ้อง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒

๑. ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก กำหนดให้ศาลต้องพิพากษา “ไม่เกินคำขอ หรือ ที่มีได้กล่าวในฟ้อง” ที่ว่า “ห้ามพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ” คือ แม้โจทก์บรรยายฟ้องมา แต่ไม่มีคำขอ ศาลก็ไม่อาจพิพากษาเกินกว่าคำขอท้ายฟ้องได้ ส่วนที่ว่า “ที่มีได้กล่าวในฟ้อง” คือ โจทก์มีคำขอมาท้ายคำฟ้อง แต่โจทก์ไม่บรรยายมาในคำฟ้อง เช่นนี้ ศาลก็พิพากษาในส่วนที่โจทก์ ไม่ได้บรรยายฟ้องไม่ได้ ฉะนั้น หากโจทก์ประสงค์ให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อหาหรือฐานความผิดใด โจทก์ ต้องบรรยายมาให้ชัดเจน และมีคำขอท้ายฟ้องมาให้ถูกต้องด้วย การพิจารณาคดีของศาลจึง ต้องเป็นไปตามหลักทั้ง ๒ ประการ คือ ห้ามพิพากษาเกินคำขอ “และ” ที่มีได้กล่าวในฟ้อง

303

ข้อสังเกต ในทางตำรามีนักกฎหมายบางท่านมองว่า มาตรา ๑๙๒ วรรคแรกน่าจะ มุ่งใช้หลักการ “ห้ามพิพากษาเกินคำขอ” (ฎีกาที่ ๕๗๘๕/๒๕๕๒) ส่วนที่ว่า “ไม่ได้กล่าว ในฟ้อง” ถือเป็นกรณีตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสี่ซึ่งเป็นเรื่องของการที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ ลงโทษ โดยในทางปฏิบัติศาลใช้มาตรา ๑๙๒ ทั้งวรรคแรก และวรรคสี่ประกอบกันไม่ว่าจะ เป็นกรณีเกินคำขอหรือมีได้กล่าวในฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๕๐, ๒๘๖๘/๒๕๕๐) หรือใช้ มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก เพียงวรรคเดียวก็มี (ฎีกาที่ ๑๑๐๕๙/๒๕๕๔, ๔๔/๒๕๖๓)

304

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔/๒๕๖๗ ฟ้องโจทก์บรรยายองค์ประกอบความผิดว่า จำเลยทั้งสามร่วมกันทำร้ายชกต่อยใบหน้าของผู้ร้องที่ ๓ เป็นเหตุให้มีบาดแผลฟกช้ำบริเวณขมับซ้ายโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แสดงว่าโจทก์มิได้ประสงค์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามฐานร่วมกันทำร้ายผู้ร้องที่ ๓ จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสี่) คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ที่ปรับบทลงโทษตามมาตรา ๒๙๕ มาด้วย จึงเป็นการพิพากษาเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก

ฟ้องโจทก์บรรยายองค์ประกอบความผิดว่า จำเลยทั้งสามร่วมกันบุกรุกเข้าไปในบริเวณบ้าน อันเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยของผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๓ โดยไม่ได้รับอนุญาตและโดยไม่มีเหตุอันสมควร แล้วร่วมกันทำร้ายผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๓ โดยไม่ได้บรรยายฟ้องถึงองค์ประกอบความผิดว่าจำเลยทั้งสามกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ตาม ป.อ. อาญา มาตรา ๓๖๕ (๑) แม้โจทก์จะมีคำขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๕ ศาลล่างทั้งสองจะพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสามตามมาตรา ๓๖๕ (๑) ไม่ได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก (ไม่ได้กล่าวมาในฟ้อง)

305

ตัวอย่างที่ศาลถือว่า เกินคำขอ เช่น

- บรรยายฟ้องว่าจำเลยบุกรุกโดยมีเหตุฉกรรจ์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๕ (๒) แต่มีคำขอท้ายฟ้องให้ลงโทษจำเลยเพียง ป.อ. มาตรา ๓๖๒ ศาลลงโทษจำเลยได้เพียง ป.อ. มาตรา ๓๖๒ (ฎีกาที่ ๒๖๒๔/๒๕๔๑, ๖๖๐/๒๕๖๕) หรือ

- บรรยายฟ้องว่าจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์แต่ขอให้ลงโทษจำเลยเพียง ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ศาลลงโทษจำเลยได้เพียง ป.อ. มาตรา ๒๘๘ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๗๘๕/๒๕๕๒)

- รวมทั้งกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) หรือชิงทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) โดยมีเหตุฉกรรจ์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๖ ทวิ (ฎีกาที่ ๗๙๗/๒๕๖๑) หรือ ๓๔๐ ตริ (ฎีกาที่ ๔๓๓๗/๒๕๕๒) แต่โจทก์ไม่อ้างมาตราดังกล่าวมาท้ายฟ้อง ศาลจึงไม่อาจลงโทษบทฉกรรจ์ได้ เป็นต้น

306

ตัวอย่างที่ศาลถือว่า ไม่ได้กล่าวในฟ้อง เช่น

- บรรยายฟ้องว่า จำเลยพาผู้เสียหายไปเพื่อการอนาจาร แม้จะขอให้
ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๔, ๓๑๙ มาด้วยก็ลงโทษจำเลยในความผิด
ฐานพรากผู้เยาว์โดยผู้เยาว์ยินยอมไปเพื่อการอนาจารตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๙
ไม่ได้ เพราะความหมายของ “พา” และ “พราก” ต่างกัน (ฎีกาที่
๑๑๐๕๙/๒๕๕๔) **หรือ**

- บรรยายฟ้องว่าจำเลยรับของโจร โดยมีได้บรรยายว่า กระทำเพื่อค้า
หากำไร แม้จะระบุ ป.อ. มาตรา ๓๕๗ วรรคสอง มาท้ายฟ้อง ก็ลงโทษได้เพียง
ป.อ. มาตรา ๓๕๗ วรรคแรกเท่านั้น (ฎีกาที่ ๓๑๔๐/๒๕๕๖) เป็นต้น

307

โจทก์บรรยายฟ้องว่ากระทำความผิดเหตุหนึ่ง แต่ได้ความว่ากระทำความผิดอีกเหตุหนึ่งซึ่ง
แตกต่างกับฟ้องเป็นอย่างมาก แม้ข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความจะเป็นความผิดเดียวกับที่ฟ้อง
(ลักษณะแห่งการกระทำต่างกันมาก แม้จะเป็นความผิดเดียวกัน) ก็ต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๒
วรรคแรก เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในฟ้อง (เรื่องนอกฟ้อง) **เช่น**

- ฟ้องว่ากระทำโดยประมาท เพราะขับรถกินเลนเข้าไปในช่องเดินรถของผู้ตาย แต่ได้ความว่า
ไม่จัดให้มีสัญลักษณ์แสดงว่าเป็นรถยนต์กึ่งพ่วงขนาดใหญ่ทำให้ผู้ตายมองไม่เห็น ศาลลงโทษตาม
ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ได้ ต้องยกฟ้อง เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้กล่าวมาในฟ้อง
(ฎีกาที่ ๒๒๓๔/๒๕๕๖) (ฎีกาที่ ๒๓/๒๔๗๘, ๓๑๙๓/๒๕๕๖ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน **และมีฎีกาที่**
๖๕๐๕/๒๕๕๕ วินิจฉัยยกฟ้องเช่นกัน แต่มองว่าเป็นเรื่องข้อเท็จจริงในทางพิจารณาแตกต่างจาก
ข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญ ตาม มาตรา ๑๙๒ วรรคสองมากกว่า)

308

แต่บรรยายฟ้องว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเพราะขับรถเร็ว และชนกับรถของผู้เสียหายหรือผู้ตายที่ขับออกมาจากทางหนึ่ง โดยได้ความว่าผู้เสียหายหรือผู้ตายขับรถออกมาจากทางอื่นหรืออยู่ในตำแหน่งอื่นแตกต่างจากฟ้องโจทก์ (แต่เหตุประมาทยังเป็นเรื่องจำเลยขับรถเร็วเช่นเดิม) เช่นนี้เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด ไม่ใช่ข้อแตกต่างในสำคัญ ทั้งไม่อยู่ในบังคับเรื่องข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในฟ้องตามมาตรา ๑๙๒ วรรคแรกด้วย (ฎีกาที่ ๕๓๗/๒๕๕๔, ๑๔๓๘/๒๕๕๔)

309

- ฟ้องว่าทำร้ายร่างกาย (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) โดยการชก ตะ ต่อย (ใช้อวัยวะร่างกาย) แต่ได้ความว่าขับรถพุ่งชน (ใช้ยานพาหนะ) ทำให้ผู้เสียหายล้มศีรษะแตก ถือเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่กล่าวมาในฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๖๒๕๕/๒๕๕๕) (แตกต่างทั้งลักษณะและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด)

- ฟ้องว่าต่อสู้อย่างเจ้าพนักงาน (ป.อ. มาตรา ๑๓๘, ๑๔๐) โดยใช้มีดข่มขู่ แต่ได้ความว่า ขับรถยนต์พุ่งเข้าใส่ ก็ถือเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้กล่าวมาในฟ้อง (ฎีกาที่ ๔๖๘๕/๒๕๕๔)

- ฟ้องว่าเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (ป.อ. มาตรา ๑๕๓) เพราะรับคำร้องทุกข์ทั้งที่รู้ว่าผู้เสียหายไม่ได้กระทำความผิด แต่ได้ความว่า เป็นเรื่องร้ายแรงไม่ยอมพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ถือเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่กล่าวมาในฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๕๔ (ป.))

310

- ฟ้องว่าพาไปเพื่อการอนาจาร (ป.อ. มาตรา ๒๘๓ ทวิ, ๒๘๔) โดยข่มขู่บังคับ และใช้กำลังประทุษร้าย แต่ทางพิจารณาได้ความว่า พาไปเพื่อการอนาจารโดยใช้กลอุบาย ถือเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่กล่าวมาในฟ้อง (ฎีกาที่ ๔๑๙๒/๒๕๕๗)

- ฟ้องว่าชิงทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) โดยใช้กำลังประทุษร้ายใช้มีดฟันและใช้สายไฟมัดเจ้าทรัพย์ไว้ในห้อง แต่ได้ความว่า ลักทรัพย์เสร็จแล้วจึงกักขังเจ้าทรัพย์ไว้ในห้องถือเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่กล่าวมาในฟ้อง (ฎีกาที่ ๗๕๓๒/๒๕๕๗)

311

การกระทำความผิดในมูลกรณีเดียวมีหลายตอน โจทก์บรรยายฟ้องการกระทำของจำเลยในเหตุการณ์ตอนหนึ่ง แม้จะมีข้อเท็จจริงของเหตุการณ์อีกตอนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน แต่โจทก์มิได้บรรยายมาในฟ้องศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ตอนอื่น นอกเหนือจากที่โจทก์บรรยายมาในคำฟ้องลงโทษจำเลยไม่ได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้กล่าวมาในคำฟ้อง ต้องห้าม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๘๑๐๐/๒๕๕๙, ๕๘๙/๒๕๖๓) เช่น

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกพาอาวุธมืดไปในเมืองหมู่บ้านโดยไม่มีเหตุสมควร ตั้งแต่แรก (ป.อ. มาตรา ๓๗๑) ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเพิ่งได้รับมืดมาจากพวกของจำเลยภายหลังจากก่อเหตุทำร้ายผู้เสียหายโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยรู้ว่าพวกของจำเลยพกมีดมาก่อน (ฎีกาที่ ๗๕๓/๒๕๖๑)

312

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้อาวุธมีดรุนแรงผู้เสียหาย ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยที่ ๑ เพียงแต่ใช้อาวุธมีดไล่ผู้เสียหายภายหลังผู้เสียหายหลบหนี อันเป็นการพยายามทำร้ายร่างกายเท่านั้น (ฎีกาที่ ๗๓๘/๒๕๔๐)

เหล่านี้ ศาลมองว่า เป็นเหตุการณ์คนละตอนกับที่โจทก์ฟ้อง เป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในฟ้อง ศาลลงโทษจำเลยตามที่พิจารณาได้ความไม่ได้ต้องยกฟ้อง

313

ข้อพิจารณาเพิ่มเติม กรณีความผิดฐานบุกรุก โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยบุกรุกเข้าไปในบ้านของผู้เสียหายโดยบรรยายพฤติการณ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริง “โดยไม่มีเหตุอันสมควร” (แม้ไม่ใช่คำตามกฎหมาย เช่น เข้าไปด่าทอ หรือเข้าไปทำร้าย) และบรรยายเหตุการณ์มาแล้ว แต่โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๒ ประกอบมาตรา ๓๖๕ เช่นนี้ ศาลลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๔ ประกอบมาตรา ๓๖๕ ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ เพราะโจทก์ได้บรรยายฟ้องครบองค์ประกอบมาตรา ๓๖๔ มาแล้วทั้งอ้างมาตรา ๓๖๕ ซึ่งรวมมาตรา ๓๖๔ อยู่ในตัวมาด้วย ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก และวรรคสี่ (ฎีกาที่ ๘๘๓๒/๒๕๕๙, ๔๒๓๒/๒๕๖๒) แต่มีฎีกาที่ ๓๕๒๘/๒๕๕๙ วินิจฉัยไปอีกทาง

314

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ นำไปใช้กับชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๓๒๔๖/๒๕๕๕) และชั้นอุทธรณ์ฎีกาด้วย ผ่าน ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๕ หรือ มาตรา ๒๒๕ (ฎีกาที่ ๘๔๙๙/๒๕๖๐, ๑๓๔๖/๒๕๖๑)

กรณีที่ดีมีหลายสำนวน แม้ศาลจะรวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกันก็ **ตาม** การพิจารณาว่าศาลพิพากษาเกินคำขอหรือที่ไม่ได้กล่าวในฟ้องหรือไม่ ต้องแยกพิจารณาเป็นรายสำนวนไป จะถือเอาองค์ประกอบในสำนวนหนึ่งไปใช้อีกสำนวนหนึ่งไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๐๒๐-๒๐๒๑/๒๕๖๓)

315

ที่ว่า “ห้ามพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ” นี้ นอกจากหมายถึงคำขอให้ลงโทษ ตามบทกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๖)) แล้ว ยังหมายความรวมถึงคำขออุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งต้องมีในคดีอาญาด้วย เช่น คำขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๓ (ฎีกาที่ ๔๗๙/๒๕๖๕) คำขอให้นับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) (ฎีกาที่ ๑๖๑๕๑-๑๖๒๕๒/๒๕๕๗) เพิ่มโทษ (ป.อ. มาตรา ๙๒, ๙๓) หรือริบทรัพย์สินที่ได้ใช้ จะใช้ หรือได้มาเพราะการกระทำ ความผิด (ป.อ. มาตรา ๓๓) (ฎีกาที่ ๒๙๖๑/๒๕๔๓, ๗๕๗๗/๒๕๔๘, ๑๓๗/๒๕๖๔) คำขอเหล่านี้ ก็อยู่ในบังคับของมาตรา ๑๙๒ วรรคแรกเช่นกัน หากโจทก์ไม่มีคำขอ ศาลไม่อาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้

316

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๘๑/๒๕๖๔ โจทก์บรรยายฟ้องว่าก่อนคดีนี้ จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลชั้นต้นให้ลงโทษจำคุก ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๒๕๕/๒๕๕๖ และคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๒๕๔/๒๕๕๖ จำเลยพ้นโทษทั้งสองคดีดังกล่าวแล้ว ภายหลังพ้นโทษจำเลยกลับมาก่อทำความผิดเป็นคดีนี้อีกภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ ซึ่งคดีก่อนและคดีนี้มีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และมีใช้ความผิดซึ่งจำเลยได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ขอศาลเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยหนึ่งในสามของโทษสำหรับความผิดในคดีนี้ และในคำขอท้ายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๙๐ มาตรา ๘ ทวิ, ๗๒ ทวิ ป.อ. มาตรา ๙๐, ๙๒, ๓๗๑, ดังนี้คำฟ้องของโจทก์จึงเป็นการกล่าวถึงข้อที่ว่าจำเลยต้องคำพิพากษาให้จำคุกมาแล้ว และจำเลยมากระทำความผิดในคดีนี้อีกภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ อันจะเป็นเหตุให้ถูกเพิ่มโทษ และโจทก์ได้อ้างบทบัญญัติซึ่งเป็นเรื่องเพิ่มโทษมาในคำขอท้ายฟ้องด้วย **แม้ในคำขอท้ายฟ้องจะมีได้ระบุขอให้เพิ่มโทษจำเลยไว้อีกก็ตาม ถือได้ว่าโจทก์ได้ขอให้เพิ่มเติมโทษจำเลยแล้ว** เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพกับรับว่าเคยต้องโทษและพ้นโทษมาแล้วจริงตามฟ้อง ย่อมแสดงว่าจำเลยรับข้อเท็จจริงที่โจทก์อ้างมาในคำขอให้เพิ่มโทษด้วย จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะเพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดในคดีนี้ได้ตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ หาใช่เป็นการพิพากษาเกินคำขอแต่อย่างใด

317

ข้อสังเกต ปกติในการขอเพิ่มโทษฐานไม่เช็ดหลาบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้โจทก์ต้องกล่าวมาในฟ้อง และคำขอท้ายฟ้องมาด้วย เรื่องนี้โจทก์เพียงกล่าวมาในคำฟ้อง และอ้างเลขมาตรามาในท้ายฟ้องเท่านั้น มิได้มีคำขอท้ายฟ้องขอให้เพิ่มโทษแก่จำเลย แม้จะเป็นเช่นนั้นศาลก็อนุโลมถือว่าโจทก์ประสงค์จะให้เพิ่มโทษแก่จำเลยแล้ว ไม่เป็นการเกินคำขอ **ทำนองเดียวกับ** ที่โจทก์กล่าวมาในฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องให้เพิ่มโทษจำเลยกึ่งหนึ่ง ตาม ป.อ. มาตรา ๙๓ แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเพิ่มโทษจำเลยได้เพียงหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ เช่นนี้ ศาลเพิ่มโทษแก่จำเลยได้ตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ เพราะถือว่า โจทก์ได้ขอให้เพิ่มโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ แล้วในตัว (ฎีกาที่ ๓๘๐๔/๒๕๖๒)

318

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๐๐/๒๕๖๗ ฟ้องโจทก์บรรยายสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดเป็นของกลางได้แก่ กล้องไฟตู้เอทีเอ็มและกล่องสำรองไฟตู้เอทีเอ็มของผู้เสียหาย คิมตัดเหล็กยาว ๘ นิ้ว และรถกระบะ กล้องไฟตู้เอทีเอ็มและกล่องสำรองไฟตู้เอทีเอ็มของผู้เสียหายโจทก์ได้ให้พนักงานสอบสวนจัดการตาม ป.อ. มาตรา ๘๕ ซึ่งหมายความว่าเมื่อเสร็จคดีแล้วให้พนักงานสอบสวนคืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ดังนั้น โจทก์คงขอให้รับเฉพาะคิมตัดเหล็กยาว ๘ นิ้ว และรถกระบะ คำพิพากษาศาลชั้นต้นพิพากษาที่ให้รับของกลางทั้งหมด ย่อมมีความหมายว่ารับคิมตัดเหล็กและรถกระบะนั้นเอง หาได้พิพากษาเกินคำขอของโจทก์ไม่

โจทก์บรรยายฟ้องว่า ในการลักทรัพย์จำเลยใช้รถกระบะของกลางเป็นยานพาหนะบรรทุกกล่องไฟตู้เอทีเอ็มและกล่องสำรองไฟตู้เอทีเอ็มซึ่งมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมากไปจากที่เกิดเหตุ และเพื่อความสะดวกแก่การกระทำความผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นการจับกุม ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยใช้รถกระบะทำความผิด แม้จำเลยให้การรับสารภาพ ก็ฟังได้เพียงว่าจำเลยใช้รถกระบะเพื่อสะดวกแก่การกระทำความผิดหรือพาทรัพย์นั้นไปหรือเพื่อให้พ้นการจับกุม ศาลจึงไม่อาจริบรถกระบะของกลางได้

319

แต่สำหรับ กรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจศาลโดยพลการมีคำพิพากษาหรือคำสั่งได้โดยไม่ต้องมีคำขอของโจทก์ เช่นนี้ ศาลย่อมมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในเรื่องนั้นได้ แม้ไม่มีคำขอของโจทก์ก็ตาม เช่น

๑) เรื่องบวกโทษ (ป.อ. ๕๘) กฎหมายให้อำนาจศาลบวกโทษที่รอไว้ได้เลยเมื่อความปรากฏแก่ศาล (ฎีกาที่ ๑๘๑๒/๒๕๔๐, ๑๔๖๔๕/๒๕๕๘) แม้จะเป็นชั้นศาลสูงก็มีอำนาจบวกโทษได้เช่นกันหากความปรากฏแก่ศาล (ฎีกาที่ ๕๕๓๕/๒๕๕๕, ๔๗๙๐/๒๕๖๒, ๑๙๑/๒๕๖๔)

๒) คืบของกลาง (ป.วิ.อ. มาตรา ๔๙) หากของกลางมิใช่ทรัพย์สินที่ต้องริบตาม ป.อ. มาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ แล้ว ศาลย่อมมีอำนาจสั่งคืนของกลางที่เจ้าพนักงานยึดแก่เจ้าของที่แท้จริงได้ (ฎีกาที่ ๒๕๕๗/๒๕๖๒, ๑๒๑๗๔/๒๕๕๓, ๑๓๗/๒๕๖๔) **ถึงแม้โจทก์ไม่ต้องมีคำขอให้คืน แต่โจทก์ต้องบรรยายถึงของกลางดังกล่าวมาในคำฟ้องด้วย** หากโจทก์ไม่ได้กล่าวถึงของกลางดังกล่าวมาในคำฟ้องศาลก็ไม่มีอำนาจสั่งคืนแก่เจ้าของที่แท้จริงได้ เพราะ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๖๖๔๖/๒๕๕๖)

320

(ต่อ)

๓) การริบทรัพย์สินซึ่งทำหรือมีไว้เป็นความผิด (ป.อ. มาตรา ๓๒) กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องริบเสียทั้งสิ้นโดยไม่คำนึงว่าการกระทำของจำเลยจะเป็นความผิดหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๗๕๖/๒๕๕๐) หรือไม่ว่าโจทก์จะมีคำขอหรือไม่ก็ตาม (ฎีกาที่ ๕๕๙๕/๒๕๓๐, ๔๐๑๖/๒๕๔๕, ๒๗/๒๕๕๙)

แต่การริบทรัพย์สินตาม พ.ร.บ. ที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ แม้กฎหมายจะให้ศาลริบเสียทั้งสิ้น ก็ยังอยู่ในบังคับที่โจทก์ต้องมีคำขอมาด้วยเช่นเดิม มิฉะนั้น ศาลจะสั่งริบทรัพย์สินไม่ได้ เป็นการเกินคำขอ (ฎีกาที่ ๓๕๙๕/๒๕๔๐, ๒๓๘๑/๒๕๕๘)

321

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๘๑/๒๕๕๘ แม้รายนต์หมายเลขทะเบียน กค ๘๑๒ ปราจีนบุรี ของกลาง เป็นยานพาหนะที่จำเลยที่ ๓ ร่วมกับพวกใช้ในการนำเมทแอมเฟตามีนของกลางไปส่งให้แก่สายลับผู้ล่อซื้อ อันเป็นยานพาหนะที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ บัญญัติให้ริบเสียทั้งสิ้นก็ตาม แต่รายนต์ของกลางไม่ใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดดังที่บัญญัติไว้ใน ป.อ. มาตรา ๓๒ ดังนั้น เมื่อโจทก์มีคำขอให้ริบของกลางทั้งหมดที่เจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ ซึ่งโจทก์บรรยายฟ้องว่าเมทแอมเฟตามีนของกลางที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลาง เจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ ดังนี้ เท่ากับโจทก์ขอให้ริบเมทแอมเฟตามีนและโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางเท่านั้น โจทก์มิได้มีคำขอให้ริบรายนต์ของกลาง เช่นนี้ศาลย่อมไม่อาจสั่งริบรายนต์ของกลางได้เพราะจะเป็นการพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓

322

๔) คำสั่งโฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๒ (๒)) เป็นอำนาจตามกฎหมายแม้โจทก์ไม่มีคำขอ (ฎีกาที่ ๓๔๙๓/๒๕๖๒ (ป)) หนังสือพิมพ์ รวมถึงเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ (ฎีกาที่ ๙๗๖/๒๕๖๗)

๕) กรณีความผิดหลายกรรมหลายกระทง (ป.อ. มาตรา ๙๑) หากโจทก์บรรยายฟ้องทำนองว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมมาแล้ว ศาลย่อมพิพากษาเรียงกระทงลงโทษจำเลยได้ แม้โจทก์ไม่มีคำขอให้เรียงกระทงลงโทษ หรือไม่ได้อ้างมาตรา ๙๑ มาทำฟ้องก็ตาม (ฎีกาที่ ๒๖๙๒/๒๕๔๖, ๓๗๙๖/๒๕๕๐) แต่หากเป็นกระทำความผิดกรรมเดียว แม้โจทก์บรรยายขอให้ศาลเรียงกระทงลงโทษจำเลยหลายกรรม ศาลก็ลงโทษจำเลยได้เพียงกรรมเดียวเท่านั้น (ฎีกาที่ ๖๘๙๘/๒๕๖๐)

323

๖) การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (มาตรา ๑๖๒ พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๕๒) กฎหมายให้ศาลพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ได้ หากเห็นว่าหากให้ผู้กระทำความผิดขับขี่ต่อไปอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น แม้โจทก์ไม่ได้อ้างมาตราแห่งกฎหมาย หรือไม่มีคำขอมาก็ตาม ไม่ถือว่าเกินคำขอ (ฎีกาที่ ๓๗๓๗/๒๕๔๗, ๑๔๐๐/๒๕๖๕)

แต่การที่ศาลจะมีอำนาจดังกล่าวได้ โจทก์ต้องบรรยายมาในคำฟ้องด้วยว่าจำเลยมีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ประเภทใด หากโจทก์ไม่บรรยายมาในคำฟ้องศาลย่อมไม่อาจพักใช้หรือเพิกถอนได้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในฟ้องต้องห้ามมาตรา ๑๙๒ วรรคแรก (ฎีกา ๔๙๗๖/๒๕๕๐, ๒๓๓๘/๒๕๕๒)

และเมื่อโจทก์บรรยายมาว่าจำเลยมีใบขับขี่ชนิด หรือประเภทใดแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจพักใช้หรือเพิกถอนเฉพาะใบขับขี่ที่โจทก์บรรยายมาเท่านั้น จะเพิกถอนหรือพักใช้ใบขับขี่ชนิดหรือประเภทอื่นที่โจทก์ไม่ได้บรรยายมาไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในฟ้องต้องห้ามมาตรา ๑๙๒ วรรคแรก (ฎีกา ๕๗๘/๒๕๖๓)

324

ข้อยกเว้นของหลักห้ามพิพากษาเกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรกนี้ คือ กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม เรื่องข้อแตกต่างเพียงรายละเอียดและจำเลยไม่หลงต่อสู้กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า เรื่องของโจทก์ฟ้องโดยโจทก์สับสน แต่อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด และกรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหก เรื่องการกระทำความผิดอย่างเดียรรวมการกระทำหลายอย่าง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปโดยละเอียด

325

เมื่อเข้าข้อยกเว้นที่ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคใดวรรคหนึ่งได้แล้ว ศาลย่อมลงโทษจำเลยได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าความผิดที่ศาลลงโทษจำเลยนั้นเป็นความผิดที่ได้มีการสอบสวนหรือไม่ เพราะเรื่องของการสอบสวนเป็นข้อจำกัดอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ เท่านั้น หาได้จำกัดอำนาจศาล ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ ด้วยไม่ (ฎีกาที่ ๒๑๒๙/๒๕๓๗, ๑๙๕๙/๒๕๖๔)

326

ข้อควรรู้ ศาลจะใช้อำนาจ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคใด วรรคหนึ่งเป็นคุณแก่โจทก์ก็ได้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ ก่อน

๑) ศาลต้องมีอำนาจพิจารณาคดีนั้น ๆ เสียก่อน หากศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีย่อมไม่อาจใช้อำนาจ ตาม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสามได้ (ฎีกาที่ ๒๒๐๕๖/๒๕๕๕, ๑๓๕๑/๒๕๖๗)

327

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๑/๒๕๖๗ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๒๘ มีอัตราโทษ จำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท เกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง นครสวรรค์ที่จะพิจารณาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕ (๕) แม้ศาลแขวงนครสวรรค์อาจปรับบทลงโทษตาม ป.อ. มาตรา ๓๒๖ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ที่ผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจพิจารณาคดี อันเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงนครสวรรค์ และเป็นความผิดที่รวมอยู่ในความผิดตามฟ้อง แต่ข้อกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องการพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอที่มีได้กล่าวในฟ้อง เป็นคนละกรณีกับอำนาจพิจารณาพิพากษาศาลแขวง นครสวรรค์ และการจะปรับบทลงโทษจำเลยในการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่พิจารณา ได้ความตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ นั้น ศาลจะต้องมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเสียก่อน เมื่อศาลแขวงนครสวรรค์ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ก็ไม่อาจปรับบทลงโทษตาม บทบัญญัติดังกล่าวได้

328

๒) ฟ้องโจทก์ต้องชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) ด้วย หากฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็ไม่อาจใช้อำนาจ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสามได้ (ฎีกาที่ ๔๕๒๔/๒๕๖๒) เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์หรือยักยอก ซึ่งเป็นฟ้องที่ขัดแย้งกันเองไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) ศาลต้องพิพากษายกฟ้องโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาการสืบพยานของคู่ความแต่อย่างใด ตามกรณีดังกล่าวศาลย่อมไม่มีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ (ฎีกาที่ ๔๕๒๔/๒๕๖๒)

หรือโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร โดยบรรยายเพียงสถานที่กระทำความผิดฐานรับของโจร มิได้บรรยายสถานที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แม้จะพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ก็ไม่อาจลงโทษจำเลยได้ เพราะเป็นฟ้องที่ขาดรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่กระทำความผิด ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) ทั้งไม่อาจนำเอา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม มาปรับใช้กับกรณีได้ (ฎีกาที่ ๔๘๐๗/๒๕๓๖)

329

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๐๗/๒๕๓๖ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ หรือรับของโจรแต่ระบุสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำความผิดเฉพาะข้อหารับของโจร ฟ้องโจทก์ในข้อหาลักทรัพย์จึงเป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) แม้ทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ก็ตาม ศาลก็ไม่มีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยได้ การที่ศาลจะมีอำนาจลงโทษจำเลยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ จะต้องเป็นเรื่องที่คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายมาครบถ้วนถูกต้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๑) ถึง (๗) เสียก่อน

330

๓) กรณีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไปโจทก์ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพด้วย หากโจทก์ไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพแล้วศาลไม่อาจลงโทษจำเลยได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ วรรคแรก ทั้งนี้เมื่อไม่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพย่อมไม่มีข้อเท็จจริงในการพิจารณาที่ศาลจะหยิบยกก้าวล่วงไปใช้อำนาจตาม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหกได้ (ฎีกาที่ ๑๕๔๖/๒๕๖๘) (ได้อธิบายเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว ในหัวข้อ ความเกี่ยวพันระหว่างมาตรา ๑๗๖ และมาตรา ๑๙๒)

331

อนึ่ง ก่อนศึกษา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรค
อื่น ๆ ต่อไป ต้องศึกษารายละเอียดความแตกต่างระหว่าง
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก กับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒
วรรคห้า เสียก่อนเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

332

ข้อแตกต่าง ระหว่างพิพาทฯเกินคำขอ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก) กับเรื่อง
ที่โจทก์สืบสม แต่อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า) คือ

- **เรื่องการพิพาทฯเกินคำขอ** เป็นเรื่องที่โจทก์บรรยายฟ้องในความผิดบท
หนัก (บทฉกรรจ์) **แต่**โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทเบา เช่น
บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๙ แต่ท้ายฟ้องโจทก์ขอให้
ลงโทษจำเลยโดยอ้าง ป.อ. มาตรา ๒๘๘ (ฎีกาที่ ๕๗๘๕/๒๕๕๒) ทำนองเดียวกับโจทก์
บรรยายฟ้อง มาตรา ๓๖๕ (๒) แต่คำขอท้ายฟ้องโจทก์ขอให้ลงโทษ ตามมาตรา ๓๖๒
เท่านั้น (ฎีกาที่ ๖๖๐/๒๕๖๕) เหล่านี้ แม้โจทก์จะสืบได้ตามฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิด
ตามบทหนัก (บทฉกรรจ์) ก็ตาม ศาลก็ลงโทษจำเลยได้เพียงความผิดบทเบาเท่านั้น เพราะ
ต้องห้ามมิให้ศาลพิพาทฯเกินคำขอตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก

333

- **ส่วนเรื่องโจทก์สืบสม แต่อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด คือ** เป็นกรณีที่โจทก์
บรรยายฟ้องมาถูกต้อง และสืบพยานหลักฐานสมตามฟ้องแล้ว เพียงแต่คำขอท้ายฟ้องขอโจทก์อ้าง
บทกฎหมายผิดไปอย่างเห็นได้ชัด **กล่าวคือ** ความผิดที่บรรยายในคำฟ้อง กับบทกฎหมายที่โจทก์อ้าง
ผิดมาท้ายฟ้องไม่ใช่ความผิดบทหนักและบทเบาซึ่งกันและกัน ทั้งมีองค์ประกอบความผิดต่างกัน
ชัดเจน แม้จะเป็นมาตราใกล้เคียงกันก็ตาม เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิด ตาม
ป.อ. มาตรา ๓๖๔ แต่คำขอท้ายฟ้องโจทก์อ้าง ป.อ. มาตรา ๓๖๒ (ฎีกาที่ ๕๑๔/๒๕๕๕) หรือโจทก์
บรรยายฟ้อง ป.อ. มาตรา ๒๖๖ (๔) แต่อ้างบทกฎหมาย ป.อ. มาตรา ๒๖๕ (ฎีกาที่ ๙๐๕๑/๒๕๕๗)
เป็นต้น เหล่านี้ ศาลลงโทษตามข้อหาที่โจทก์บรรยายมาในคำฟ้องได้ เพราะความผิดทั้งสองเรื่องที่
โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องมีองค์ประกอบต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยไม่คำนึงว่าบทกฎหมายที่
โจทก์อ้างในคำขอท้ายฟ้องมีอัตราโทษหนักหรือเบากว่ากฎหมายที่โจทก์บรรยายในคำฟ้อง เพราะ
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้านี้ เป็นข้อยกเว้นหลักห้ามพิพาทฯเกินคำขอตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒
วรรคสอง

334

๒. ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง

ข้อเท็จจริงที่กล่าวมาในฟ้อง คือ ข้อเท็จจริงในส่วนการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด อันเป็นส่วนองค์ประกอบของความผิด ซึ่งโจทก์ได้บรรยายมาในคำฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕)

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณา คือ ข้อเท็จจริงที่ผ่านกระบวนการสืบพยานหลักฐานทั้งหมดเท่าที่จำเป็นมาแล้ว โดยศาลใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานและรับฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด

335

เรื่องข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างจากคำฟ้องนี้ ต้องพิจารณาว่าเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ หรือเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด หากเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญย่อมไม่อาจลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ ศาลต้องยกฟ้อง หากเป็นการแตกต่างซึ่งไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ กล่าวคือเป็นการแตกต่างในรายละเอียด เช่นนี้นับเป็นเรื่องเล็กน้อยหากจำเลยไม่หลงต่อสู้ ศาลลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ ทั้งนี้ มีหลักเกณฑ์แยกพิจารณาได้ ดังนี้

336

ความแตกต่างเกี่ยวกับ ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน (ฐานะของผู้กระทำความผิด)

๑) กรณีโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลย “กระทำความผิดเองโดยลำพัง” ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ความว่าเป็น “ตัวการร่วม” กระทำความผิดกับผู้อื่น (ป.อ. มาตรา ๘๓) เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด ศาลลงโทษจำเลยฐานเป็นตัวการร่วมได้ (ฎีกาที่ ๖๒๙๔/๒๕๖๐, ๘๖๒๓/๒๕๖๑, ๒๒๒๐/๒๕๖๕)

แต่หาก ได้ความว่า เป็นเพียง “ผู้สนับสนุน” (ป.อ. มาตรา ๘๖) ในการกระทำความผิดของผู้อื่น ถือเป็นการแตกต่างในสาระสำคัญ ศาลต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๖๕๐๒/๒๕๕๕) ทำนองเดียวกับ ได้ความว่าเป็น “ผู้ใช้” (ป.อ. มาตรา ๘๖) ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ถือเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ศาลลงโทษจำเลยฐานเป็นผู้ใช้ไม่ได้ คงลงโทษได้ในฐานผู้สนับสนุน (ป.อ. มาตรา ๘๖) เท่านั้น (ฎีกาที่ ๓๑๔๒/๒๕๕๗)

337

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๐๒/๒๕๕๕ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนโดยไม่ได้รับอนุญาต ที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยในความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนผู้อื่นกระทำความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะโจทก์ฟ้องว่าจำเลยแต่เพียงผู้เดียวกระทำความผิด มิได้ฟ้องว่าจำเลยร่วมกับผู้อื่นกระทำความผิด แล้วข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้สนับสนุนผู้อื่นในการกระทำความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นยกขึ้นวินิจฉัย ย่อมเป็นข้อเท็จจริงนอกจากที่กล่าวในฟ้อง ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง

338

๒) กรณีโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็น “ตัวการร่วม” กระทำความผิดกับผู้อื่น (ป.อ. มาตรา ๘๓) ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ความว่าเป็น “ผู้ใช้” ให้ผู้อื่นกระทำความผิด (ป.อ. มาตรา ๘๔) นับว่าเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญไม่อาจลงโทษฐานเป็นตัวการได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๑๔๕๕/๒๕๕๑) แต่การเป็นตัวการร่วมและผู้ใช้ ย่อมรวมการเป็น “ผู้สนับสนุน” (ป.อ. มาตรา ๘๖) อยู่ในตัวเหมือนกัน ศาลจึงลงโทษฐานเป็นผู้สนับสนุนได้ (ฎีกาที่ ๒๗๙๖-๒๗๙๗/๒๕๖๒) ๓๑๔๒/๒๕๕๗

ถ้าหากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ความว่าเป็น “สนับสนุน” ก็ลงโทษฐานเป็นผู้สนับสนุนได้เลย เพราะการเป็นตัวการร่วมถือเป็นผู้สนับสนุนอยู่ในตัว เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด (ฎีกา ๔๘๙๑/๒๕๕๓, ๙๘๗/๒๕๕๔, ๒๖๗๖/๒๕๖๓, ๕๐๒/๒๕๖๕ (ป), ๒๗๐๗/๒๕๖๕)

339

แต่หากได้ความว่าเป็น ผู้สนับสนุน ในความผิดฐานอื่นไม่ใช่ความผิดตามที่โจทก์บรรยายฟ้องมา เช่นนี้ เป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๔๓๐๒/๒๕๕๕)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๐๒/๒๕๕๕ คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนของกลางไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มิได้บรรยายฟ้องไว้ว่า จำเลยร่วมกันจำหน่ายหรือพยายามจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของกลางให้แก่บุคคลใด แสดงว่าโจทก์มิได้ประสงค์จะให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานดังกล่าว เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๘ วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงแห่งคดียังไม่พอฟังว่าจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครองหรือมีอำนาจตัดสินใจสามารถจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของกลางได้โดยตรง ก็ชอบที่จะพิพากษายกฟ้อง จะฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยเป็นผู้สนับสนุนการพยายามจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของกลางไม่ได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่แตกต่างไปจากที่โจทก์กล่าวในฟ้องและถือว่าโจทก์มิได้ประสงค์จะให้ลงโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสี่ ประกอบมาตรา ๒๒๕

340

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๕๖/๒๕๖๗ พยานหลักฐานของโจทก์เมื่อรับฟังประกอบกันทั้งหมดแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าจำเลยมีส่วนรู้เห็นเป็นใจและร่วมเป็นตัวการในการกระทำความผิดตามฟ้องกับ น. ด้วยการแบ่งหน้าที่กันทำ โดยจำเลยทำหน้าที่ขับรถในการขนลำเลียงเมทแอมเฟตามีนให้กับ น. ที่ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยกระทำความผิดเพียงฐานเป็นผู้สนับสนุน น. ในการกระทำความผิดตามฟ้อง แม้โจทก์มิได้อุทธรณ์โต้แย้งขอให้ลงโทษจำเลยฐานเป็นตัวการร่วมกระทำความผิดตามฟ้อง แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้เองและปรับบทความผิดให้ถูกต้องได้โดยลงโทษจำเลยไม่เกินกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้

ข้อสังเกต เรื่องนี้โจทก์บรรยายฟ้องว่า “จำเลยเป็นตัวการร่วม” ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยเป็นเพียงผู้สนับสนุน โจทก์มิได้อุทธรณ์โต้แย้งขอให้ลงโทษจำเลยฐานเป็นตัวการร่วมกระทำความผิดตามฟ้อง ศาลฎีกาปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องว่าจำเลยเป็นตัวการร่วมได้ แต่หากโจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษฐานเป็น “ผู้สนับสนุน” โดยตรง เช่นนี้ ศาลคงลงโทษได้เพียงฐานสนับสนุน เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๔๘๘/๒๕๖๓)

341

หากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ความว่า “เป็นผู้กระทำผิดเองโดยลำพัง” (ฎีกาที่ ๔๐๙๙/๒๕๕๑, ๑๔๓/๒๕๕๒) โดยจำเลยอื่นมิได้กระทำความผิดด้วย หรือ เป็น “ผู้กระทำผิดเองโดยอ้อม” (ฎีกาที่ ๔๔๕๘/๒๕๕๗) หรือ “ต่างคนต่างกระทำความผิดแยกต่างหากจากกันในความผิดข้อหาหรือฐานเดียวกัน” (ฎีกาที่ ๗๑๕๖/๒๕๔๒, ๘๖๒๓/๒๕๖๑, ๕๘/๒๕๖๖) เช่นนี้ เป็นข้อแตกต่างเพียงรายละเอียด ศาลลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาบางคน หรือแยกเป็นรายคนได้ แล้วแต่กรณี

342

แต่หากพิจารณาได้ความว่า จำเลยแต่ละคน “แยกกันกระทำความผิดคนละข้อหาหรือคนละฐานกัน” เช่นนี้ศาลย่อมลงโทษจำเลยแต่ละคนได้โดยพิจารณาฐานความผิดแต่ละคนแยกจากกันเท่าที่โจทก์บรรยายฟ้องมา นอกจากนี้ หากมีผู้กระทำความผิดคนอื่นอีก นอกจากจำเลยที่โจทก์ฟ้องมาแล้ว โจทก์ต้องกล่าวว่าจำเลยในคดีกระทำความผิดร่วมกันกับ ผู้กระทำความผิดคนอื่นยังจับตัวไม่ได้ด้วย (ไม่จำเป็นต้องระบุโดยละเอียดว่ามีใครบ้าง) หากโจทก์กล่าวเพียงว่า จำเลยในคดีทั้งหมดร่วมกันกระทำความผิดเท่านั้น ไม่ได้กล่าวถึงผู้กระทำความผิดคนอื่นด้วย และทางพิจารณาได้ความว่ามีจำเลยคนอื่นร่วมกระทำความผิดด้วย เช่นนี้ย่อมแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ศาลย่อมไม่อาจลงโทษจำเลยในข้อหาที่ฟ้องว่าร่วมกันกระทำความผิดได้ เพราะการเป็นตัวการร่วมต่างคนต่างถือเอาการกระทำของคนอื่นเป็นของตน ศาลจำต้องพิจารณาถึงการกระทำของผู้กระทำความผิดทุกคนรอบด้าน หากได้ความถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งโจทก์ไม่ได้กล่าวมาในฟ้อง ศาลก็ไม่อาจยกข้อเท็จจริงดังกล่าวมาลงโทษจำเลยได้ แต่ในส่วนของความผิดที่โจทก์บรรยายฟ้องมาและจำเลยในคดีได้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะตัวศาลย่อมลงโทษจำเลยในคดีได้ (ฎีกาที่ ๑๐๓๐๗/๒๕๕๗)

343

ข้อสังเกต โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันจำหน่ายยาบ้าให้แก่สายลับ แต่ได้ความว่า จำเลยที่ ๑ คนเดียวที่จำหน่ายโดยจำเลยที่ ๒ เป็นเพียงคนซื้อ เช่นนี้ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานร่วมกันจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนได้ ทั้งจะลงโทษจำเลยที่ ๑ โดยลำพังก็ไม่ได้ เพราะเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ต้องห้ามตามป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๔๙๓/๒๕๔๘, ๑๔๐๔/๒๕๕๓)

(เป็นการแตกต่างทั้งบุคคลที่เป็นผู้ซื้อ และลักษณะของการกระทำความผิดที่ไม่ได้ร่วมกันกระทำตามฟ้อง)

344

๓) กรณีโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็น “ผู้ใช้” ให้กระทำความผิดกับผู้อื่น (ป.อ. มาตรา ๘๔) แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเป็น “ผู้สนับสนุน” กึ่งโทษฐานเป็นผู้สนับสนุนได้ เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด (ฎีกาที่ ๔๓๓/๒๔๙๑ (ป), ๔๒๘๗/๒๕๖๐)

รวมถึงหากได้ความว่าเป็น “ผู้กระทำความผิดเองคนเดียวโดยลำพัง” ก็ถือเป็นข้อแตกต่างในรายละเอียด เพราะผลสุดท้ายศาลกึ่งโทษผู้ใดได้กระทำความผิดเองอยู่ดี (ฎีกาที่ ๙๓๖๗/๒๕๔๖, ๕๐๖๘/๒๕๕๕) เหมือนกันกับได้ความว่าเป็น “ผู้กระทำความผิดเองโดยอ้อม” ถือเป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด (ฎีกาที่ ๔๔๕๘/๒๕๕๗)

345

ข้อสังเกต กรณีที่โจทก์ฟ้องจำเลยว่าเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดข้อแตกต่างเกี่ยวกับผู้ถูกใช้ย่อมเป็นข้อสาระสำคัญ เพราะศาลจำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้ถูกใช้กระทำการใดบ้าง อยู่ภายในขอบเขตของการใช้หรือไม่ เพื่อพิจารณาความรับผิดชอบในทางอาญาของจำเลยซึ่งเป็นผู้ใช้ต่อไป เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ ใช้จำเลยที่ ๒ ไปฆ่าผู้ตาย ได้ความว่า จำเลยที่ ๑ ใช้ผู้อื่นไปฆ่าผู้ตาย ดังนี้ ย่อมเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๕๗๐๖/๒๕๔๔)

346

๔) กรณีโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลย เป็น “ผู้สนับสนุน” ในกระทำความผิดของผู้อื่น (ป.อ. มาตรา ๘๖) แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเป็น “ผู้ใช้” ให้ผู้อื่นกระทำความผิด (ป.อ. มาตรา ๘๔) ศาลลงโทษ ได้เพียงฐานเป็นผู้สนับสนุนได้ เท่านั้น ไม่อาจลงโทษ ฐานเป็นผู้ใช้ได้ (ฎีกาที่ ๔๒๖๗/๒๕๖๐)

347

กรณีบรรยายฟ้องว่า ราษฎรร่วมกันกับเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ แต่ขอให้ ลงโทษราษฎรเพียงสนับสนุนเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๑๔๗ ประกอบ มาตรา ๘๖) หากทางพิจารณาได้ความว่า ราษฎรยกยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) เท่านั้น ศาลก็ลงโทษฐานยกยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) ได้ เพราะโจทก์บรรยาย ฟ้องว่าราษฎรร่วมกันกับเจ้าพนักงานกระทำความผิดมาแล้ว ประกอบกับความผิด ฐานเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๑๔๗) ก็รวมความผิดฐานยกยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) อยู่ในตัว แม้โจทก์จะให้ลงโทษเพียงผู้สนับสนุนก็เป็นเพราะโดย สภาพความผิดที่ฟ้องไม่อาจขอให้ลงโทษฐานเป็นตัวการได้นั่นเอง (ฎีกาที่ ๒๖๓๓/๒๕๕๕)

348

๕) กรณีโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดในฐานะ “ส่วนตัว” เท่านั้น แต่ได้ความว่า กระทำความผิดในฐานะ “ผู้แทนนิติบุคคล” เช่นนี้ ถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๗๒๗๖/๒๕๔๔)

แต่มีฎีกาที่ ๙๔๒๓-๙๔๒๔/๒๕๕๓ วินิจฉัยไปอีกทางหนึ่งว่า จำเลยจะลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทในฐานะส่วนตัวหรือกระทำการแทนบริษัทจำเลยก็ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาเช่นเดียวกัน เนื่องจากการดำเนินกิจการของบริษัทย่อมแสดงออกโดยทางผู้แทนทั้งหลายของบริษัท เมื่อจำเลยเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทและประทับตราสำคัญของบริษัทโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คอันเป็นความผิดตามฟ้องย่อมถือว่าจำเลยเป็นตัวการร่วมกับบริษัทออกเช็คพิพาท โจทก์จึงฟ้องจำเลยในฐานะส่วนตัวได้โดยไม่ต้องบรรยายฟ้องว่าจำเลยกับบริษัทร่วมกันกระทำความผิด และกรณีเช่นนี้ถือไม่ได้ว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญเนื่องจากมิได้ส่งผลให้ผู้แทนหรือนิติบุคคลพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญา ทั้งจำเลยก็ได้หลงต่อสู้ด้วย จึงไม่มีเหตุที่ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง

349

ทำนองเดียวกับบรรยายฟ้องว่ากระทำในฐานะ “ผู้แทนนิติบุคคล” เท่านั้น แต่ได้ความว่า กระทำความผิดในฐานะ “ส่วนตัว” ด้วย ก็ถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญเช่นกัน (ฎีกาที่ ๕๕๒๗/๒๕๔๘)

ทางแก้กรณีเช่นนี้ ต้องบรรยายว่ากระทำความผิดทั้งในนามส่วนตัวและนามผู้แทนนิติบุคคล หรือบรรยายว่าร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลก็ได้

350

ความแตกต่างเกี่ยวกับบุคคล หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง

๑) กรณีของบุคคล หากเป็นเรื่องของบุคคลที่วัตถุแห่งการกระทำของ ความผิดนั้น ๆ ย่อมถือเป็นสาระสำคัญ หากโจทก์บรรยายฟ้องข้อเท็จจริงในส่วน ของบุคคลแตกต่างจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณา เช่นนี้ย่อมถือเป็นข้อแตกต่าง ในสาระสำคัญ เช่น

- ความผิดฐานใช้เอกสารปลอม (ป.อ. มาตรา ๒๖๘) โจทก์ฟ้องว่าจำเลยนำ เอกสารปลอมอ้างต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้ความว่าจำเลยนำเอกสารปลอมไปอ้างแก่อีก บุคคลหนึ่ง ถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๘๔๐๕/๒๕๕๓)

351

- ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ป.อ. มาตรา ๑๓๖) โจทก์ บรรยายฟ้องว่าจำเลยดูหมิ่นเจ้าพนักงานนายหนึ่ง แต่ได้ความว่า จำเลยดู หมิ่นเจ้าพนักงานนายอื่นคนละคนกัน (ฎีกาที่ ๒๐๗/๒๕๒๘)

- ความผิดเกี่ยวกับเพศ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นธุระจัดหาพาไปซึ่ง หญิงรายหนึ่งไปเพื่อการอนาจารของผู้อื่น แต่ความได้ความว่า หญิงที่จำเลย เป็นธุระจัดหาพาไปเป็นคนละคนกัน เช่นนี้ เป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๕๖๐/๒๕๕๖)

352

หากบุคคลดังกล่าวเป็นเพียงผู้มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุแห่งการกระทำ (มิได้เป็นวัตถุแห่งการกระทำโดยตรง) เช่นนี้ แม้โจทก์จะบรรยายแตกต่างกับที่ได้ ความในทางพิจารณาไปบ้าง ก็เป็นข้อแตกต่างในรายละเอียดเพียงรายละเอียด เช่น

- ความผิดฐานลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) (ฎีกาที่ ๑๔๓/๒๕๐๘, ๕๘๕๕/๒๕๕๐, ๙๔๒๕/๒๕๕๙, ๗๕๘๓/๒๕๖๐, ๑๙๔๓/๒๕๖๔) ความผิดฐานชิงทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) (ฎีกาที่ ๗๕๘๓/๒๕๖๐) ความผิดฐานยักยอก (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) (ฎีกาที่ ๒๑๕๗/๒๕๑๘) เหล่านี้ แม้โจทก์จะบรรยายถึงเจ้าของทรัพย์ หรือผู้ครอบครองทรัพย์ แตกต่างข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณา ก็ถือเป็นเพียง ข้อแตกต่างในรายละเอียด ไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ เท่านั้น

353

(ต่อ)

แต่ หากบรรยายว่าปลอมเช็คแอบอ้างไป ลักเงิน ของ ผู้เสียหายที่ฝากเงินของผู้เสียหาย แต่ได้ความว่า ฉ้อโกงเงินของ ธนาคาร ถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๙๖๖๓/๒๕๕๔, ๖๘๗/๒๕๖๓) แต่หากฟ้องว่า ฉ้อโกงเงินของผู้จัดการนิติบุคคล แต่ได้ ความว่า ฉ้อโกงเงินของนิติบุคคล เช่นนี้เป็นข้อแตกต่างเพียง รายละเอียด (ฎีกาที่ ๕๖๖๕/๒๕๕๖)

354

ข้อสังเกต ที่เป็นเช่นนี้ เพราะตามฎีกาที่ ๙๖๖๓/๒๕๕๔, ๖๘๗/๒๕๖๓ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักเงินของผู้เสียหาย แต่ได้ความว่า **ฉ้อโกงเงินธนาคาร** เป็นเรื่องที่แตกต่างถึง ๒ ส่วน ทั้งในส่วนของการความผิดตามกฎหมายและผู้เสียหายอันเป็นเจ้าของทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำศาลจึงมองว่าเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ หากบรรยายฟ้องว่าขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน **ฉ้อโกง และปรากฏข้อแตกต่างกัน** เพียงผู้เสียหายก็คงถือเป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๐๕๕๒/๒๕๕๓) ส่วนกรณีฎีกาที่ ๕๖๖๕/๒๕๕๖ เป็นเรื่องที่ต่างกันเพียงเจ้าของเงินอย่างเดียวเท่านั้น จึงเป็นเพียงเรื่องรายละเอียด ไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ ทำนองเดียวกับความผิดฐานยกยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) ซึ่งได้ความว่าเป็นทรัพย์ของนิติบุคคลไม่ใช่ของผู้มีอำนาจจัดการแทน ศาลก็ถือเป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด (ฎีกาที่ ๒๑๕๗/๒๕๑๘)

355

- ความผิดฐานพรากผู้เยาว์ (ป.อ. มาตรา ๓๑๗-๓๑๙) แม้โจทก์จะบรรยายว่าผู้เยาว์อยู่ในความปกครองของผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล คนหนึ่ง แตกต่างจากข้อเท็จจริงว่า ผู้เยาว์อยู่ในความดูแลของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลอีกคนหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๐๒๘๒/๒๕๕๘) หรือแตกต่างก็เพียงฐานทางกฎหมายของผู้ปกครองดีกว่า เป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เช่น ฟ้องว่าพรากผู้เยาว์ไปจากบิดา แต่ได้ความว่า เป็นเพียงผู้ดูแล (ฎีกาที่ ๑๔๐๐/๒๕๓๘, ๓๘๔๐/๒๕๕๓) ก็ถือเป็นข้อแตกต่างในรายละเอียดเท่านั้น

ข้อสังเกต แม้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลจะเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ แต่ไม่ใช่วัตถุแห่งการกระทำโดยตรง เพราะวัตถุแห่งการกระทำย่อมได้แก่ ผู้เยาว์ ที่ถูกพรากไป ข้อแตกต่างระหว่างตัวหรือฐานะของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล จึงเป็นเพียงรายละเอียดเท่านั้น เพราะไม่ว่าจำเลยจะพรากผู้เยาว์ไปในขณะอยู่ในความดูแลของผู้ใดก็ถือเป็นความผิดทั้งสิ้น

356

ความผิดฐานหมิ่นประมาท (ป.อ. มาตรา ๓๒๖) บุคคลที่สามซึ่งเป็นเพียงผู้รับฟังถ้อยคำหมิ่นประมาท ไม่ใช่วัตถุแห่งการกระทำความผิด แม้โจทก์จะบรรยายว่าจำเลยหมิ่นประมาทผู้เสียหายต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้ความว่าบุคคลที่รับฟังถ้อยคำของจำเลยเป็นคนละคนกับที่โจทก์ฟ้อง ก็เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด เท่านั้น (ฎีกาที่ ๓๐๘๖/๒๕๑๖)

357

๒) กรณีของสิ่งของ หากสิ่งของเป็นวัตถุแห่งการกระทำของความผิดนั้น ๆ โดยตรง ย่อมถือเป็นสาระสำคัญ หากโจทก์บรรยายฟ้องข้อเท็จจริงในส่วนหนึ่งของสิ่งของแตกต่างจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณา เช่นนี้ย่อมถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น

- ความผิดฐานลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔, ๓๓๕) บรรยายฟ้องว่า ลักโทรทัศน์ยี่ห้อหนึ่ง ได้ความว่า ลักโทรทัศน์ยี่ห้ออื่น (ฎีกาที่ ๔๖๓/๒๕๑๓) ฟ้องว่าลักเม็ดพลาสติก ได้ความว่า ลักเงินที่ได้จากการขายเม็ดพลาสติก (ฎีกาที่ ๓๑๑๔/๒๕๕๕) ฟ้องว่า ลักยางพาราของผู้เสียหาย ได้ความว่า ยางพาราที่ลักเป็นคนละชนิดกับของผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๒๒๐๘/๒๕๒๘) เหล่านี้ ถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ

358

ข้อสังเกต ฟ้องว่าลัทธิจักรยานยนต์ แต่ทางพิจารณาได้ความว่าลักเพียง
แฮนด์รถจักรยานยนต์ ไม่ถือเป็นข้อแตกต่างในข้อสาระสำคัญ เพราะแฮนด์เป็นส่วน
ควบของรถจักรยานยนต์อยู่แล้ว (ฎีกาที่ ๑๗๓๒๓/๒๕๕๕) หรือฟ้องว่าลักทรัพย์
หลายอย่าง แต่ได้ความว่าจำเลยลักทรัพย์เพียงบางอย่างซึ่งเป็นทรัพย์ที่รวมอยู่ในการ
บรรยายฟ้องของโจทก์ด้วย ก็เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียดเท่านั้น ศาลลงโทษ
จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๑๙๙๕/๒๕๑๘ (ป))

- ความผิดฐานบุกรุก (ป.อ. มาตรา ๓๖๒) ที่ดินที่บุกรุกตามที่บรรยายฟ้อง
คนละแปลงกับที่พิจารณาได้ความ (ฎีกาที่ ๑๘๘๕/๒๕๑๖)

359

- ความผิดฐานรับของโจร (ป.อ. มาตรา ๓๕๗) ทรัพย์ที่รับของโจรเป็นทรัพย์
คนละอย่างกับที่ฟ้อง (ฎีกาที่ ๒๒๐๘/๒๕๒๘, ๘๐๐๒/๒๕๔๓)

แต่ข้อเท็จจริงที่ว่า ได้รับของโจรมาจากการกระทำความผิดฐานใดเป็นเพียง
รายละเอียด แม้โจทก์จะฟ้องว่าได้รับของโจรมาจากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่
ได้ความว่า ได้รับของโจรมาจากการกระทำความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ศาลก็ลงโทษ
จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๒๒๘/๒๕๑๐ (ป))

360

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๒๓/๒๕๖๓ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ บัญญัติให้ฟ้องโจทก์ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ดังนั้น หากฟ้องโจทก์แตกต่างจากข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดในส่วนที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองย่อมถือว่าแตกต่างกันในข้อสาระสำคัญ เมื่อข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดต่อรถยนต์ตามที่โจทก์ฟ้อง หากแต่จำเลยกระทำต่อเงินที่จำเลยได้รับจากการจำนำรถยนต์ ซึ่งโจทก์ไม่ได้ฟ้องและไม่ได้ประสงค์ให้ลงโทษจำเลย ในกรณีเช่นนี้ต้องถือว่าแตกต่างกันในข้อสาระสำคัญ จึงลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักขโมยไม่ได้

361

หากสิ่งของดังกล่าวเป็นเพียงเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (มิได้เป็นวัตถุแห่งการกระทำโดยตรง) เช่นนี้ แม้โจทก์จะบรรยายแตกต่างกับที่ได้ความในทางพิจารณาไปบ้าง ก็เป็นข้อแตกต่างในรายละเอียดเพียงรายละเอียด เช่น

- ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ฟ้องว่า ใช้ปืนยิงหัว แต่ได้ความว่า ใช้ปืนเพียงตีหัว ไม่ถือเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๒๓๖๘/๒๕๓๘) (ฎีกาที่ ๑๐๕๒/๒๕๔๕ (ป) วินิจฉัยทำนองเดียวกัน) หรือฟ้องว่า ใช้ไม้ตี แต่ได้ความว่า ใช้เหล็กแป้นตี (ฎีกาที่ ๑๓๕๑/๒๕๓๙)

- ความผิดฐานชุลมุนต่อสู้ (ป.อ. มาตรา ๒๙๔, ๒๙๙) ฟ้องว่า ใช้ขวดเปียร์ปา เข้าไปในกลุ่มคนที่ต่อสู้กัน แต่ได้ความว่า ใช้ปืนยิงเข้าไป ถือเป็นข้อแตกต่างในรายละเอียดเท่านั้น เพราะต่างก็เป็นพฤติการณ์เข้าร่วมชุลมุนต่อสู้ทั้งสิ้น (ฎีกาที่ ๙๒๑/๒๕๖๒)

362

ความแตกต่างอื่น ๆ เช่น

๑) มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด โจทก์ฟ้องว่าขอให้ลงโทษจำเลยฐานติดสินบนเจ้าพนักงาน โดยจำเลยกระทำไปเพื่อจูงใจให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวผู้ต้องหา แต่ได้ความว่า จูงใจเจ้าพนักงานให้ตั้งข้อหาเบาลง เป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด เพราะต่างก็เป็นความผิดทั้งสิ้น (ฎีกาที่ ๓๐๙๖/๒๕๕๒)

๒) การกระทำโดยพลาด โจทก์ฟ้องว่าจำเลยพยายามฆ่าผู้เสียหาย ๒ คน โดยใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายทั้งสอง ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเจตนาฆ่าผู้เสียหายที่ ๑ แต่กระสุนพลาดไปถูกผู้เสียหายที่ ๒ เช่นนี้ ศาลเห็นว่า เป็นข้อแตกต่างเพียงรายละเอียด เพราะโจทก์ได้บรรยายฟ้องมาแล้วว่าจำเลยกระทำโดยเจตนาฆ่าต่อผู้เสียหายที่ ๒ แม้จะได้ความเป็นการกระทำโดยพลาดก็นับเป็นการกระทำโดยเจตนาเช่นกันโดยผลของกฎหมาย (ฎีกาที่ ๔๑๖๖/๒๕๕๐, ๘๓๐๑/๒๕๖๓)

363

แต่หากโจทก์ไม่ได้บรรยายความเสียหายที่เกิดแก่ผู้รับผลการกระทำโดยพลาดมาด้วย แม้ข้อเท็จจริงจะได้ความว่านอกจากจำเลยจะกระทำโดยเจตนาต่อผู้เสียหายในคดีแล้ว ผลของการกระทำยังเกิดแก่บุคคลอื่นด้วยโดยพลาด ศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำโดยพลาดต่อบุคคลอื่นได้ เพราะเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ ทั้งเป็นเรื่องที่ไม่ได้กล่าวในฟ้องด้วยตามมาตรา ๑๙๒ วรรคแรก และวรรคสอง (ฎีกาที่ ๙๒๔๔/๒๕๕๓)

ทำนองเดียวกับที่โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยเจตนากระทำต่อผู้เสียหายที่ ๑ และผลเกิดแก่ผู้เสียหายที่ ๒ โดยพลาด แสดงว่าโจทก์ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยเพียงกรรมเดียว แม้ทางพิจารณาจะได้ความว่า จำเลยเจตนากระทำต่อผู้เสียหายที่ ๑ และเจตนากระทำต่อผู้เสียหายที่ ๒ แยกต่างหากจากกันอันเป็นการกระทำหลายกรรม ศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยสำหรับการกระทำความผิดต่อผู้เสียหายที่ ๒ ได้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในฟ้องและโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ (ฎีกาที่ ๙๐๒๕/๒๕๕๐)

364

กรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยกระทำโดยเจตนาฆ่าต่อ ผู้ตายคนหนึ่ง และเจตนาทำร้ายต่อผู้เสียหายอีกคนหนึ่ง แต่ทาง พิิจารณาได้ความว่า ผลที่เกิดกับผู้เสียหายจำเลยได้กระทำโดยเจตนา ฆ่าโดยพลาด เช่นนี้ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานพยายาม ฆ่าผู้อื่นโดยพลาดได้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในฟ้อง ทั้งโจทก์ไม่ ประสงค์ให้ลงโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก และ วรรคสี่ คงลงโทษจำเลยได้เพียงความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น ซึ่งรวมอยู่ในความผิดฐานพยายามฆ่าโดยพลาดได้ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๖๓๔/๒๕๕๔)

๓) รายละเอียดของการกระทำความผิด หากเป็นการแตกต่างเพียง รายละเอียดของการกระทำไม่กระทบเนื้อหาของลักษณะการกระทำตามฟ้อง มักเป็น เรื่องแตกต่างเพียงรายละเอียด เช่น

- โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่า (ป.อ. มาตรา ๒๘๘, ๘๐) โดยยิงปืนไปในกลุ่มผู้เสียหายที่กำลังวิ่งหลบหนี ทางพิิจารณาได้ความว่า ผู้เสียหายมิได้วิ่งหลบหนีเพียงแต่รวมตัวกันอยู่ในบ้านเท่านั้น เป็นเพียงข้อแตกต่างใน รายละเอียด (ฎีกาที่ ๑๐๙๒/๒๕๖๖)

- โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานบุกรุก (ป.อ. มาตรา ๓๖๒) โดยนำไป สร้างรั้วล้อมที่ดินผู้อื่นโดยมิชอบ ได้ความว่า จำเลยเข้าไปปลูกต้นไม้ เป็นข้อแตกต่าง เพียงรายละเอียด (ฎีกาที่ ๓๘๒๕/๒๕๕๖)

หากเป็นการแตกต่างในลักษณะการกระทำอย่างมาก ย่อมเป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ เช่น

- ฟ้องว่า ปลอมลายมือชื่อผู้เสียหาย (ป.อ. มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก) ทางพิจารณาได้ความว่า นำเอกสารที่ลงลายมือชื่อของผู้อื่นอยู่แล้วมาใส่ข้อความขัดต่อคำสั่งของเจ้าของลายมือชื่อ (ป.อ. มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง) (ฎีกาที่ ๑๐๗๘๖/๒๕๕๗)

๔) เจตนาฆ่าหรือทำร้าย กับการข่มขู่ต่อผู้ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (ป.อ. มาตรา ๒๘๘) หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) หรือได้รับอันตรายสาหัส (ป.อ. มาตรา ๒๙๗) ทางพิจารณาได้ความว่า ความตายของผู้ตาย หรืออันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรืออันตรายสาหัสที่เกิดแก่ผู้เสียหาย เป็นผลมาจากการข่มขู่ต่อผู้ โดยไม่อาจทราบได้ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดต่อผู้ตายหรือผู้เสียหาย เช่นนี้ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานเข้าร่วมการข่มขู่ต่อผู้แล้วบุคคลหนึ่งถึงแก่ความตายโดยการกระทำในการข่มขู่ต่อผู้ (ป.อ. มาตรา ๒๙๔) หรือได้รับอันตรายสาหัสโดยการกระทำในการข่มขู่ต่อผู้ (ป.อ. มาตรา ๒๙๙) เพราะต้องถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามทางพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่บรรยายในคำฟ้องในข้อสาระสำคัญ อันต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๒๙๙/๒๕๑๘, ๔๘/๒๕๒๘, ๖๖๔๒/๒๕๓๙)

หากได้ความว่า ความตายหรืออันตรายที่เกิดแก่ผู้ตายหรือผู้เสียหาย เป็นผลมาจากการชุลมุนต่อสู่จริง แต่รู้ตัวแน่ชัดว่าจำเลยเป็นผู้ลงมือฆ่าหรือทำร้ายผู้ตายหรือผู้เสียหายโดยตรง เช่นนี้ เป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด เพราะถึงอย่างไรความตายหรืออันตรายที่เกิดขึ้นก็เป็นผลมาจากฝีมือจำเลยอยู่นั่นเอง (ฎีกาที่ ๓๑๔๑/๒๕๒๗)

369

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๕
แต่เพียงเท่านี้

370

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๖

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทั้งทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๖ ห้ามพิพากษาเกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าว
ในฟ้อง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ (ต่อ)

ห้ามพิพากษาเกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าว

ในฟ้อง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ (ต่อ)

๓. การแตกต่างเพียงรายละเอียด (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม)

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม กำหนดว่า “ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์ หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกัน ในข้อสาระสำคัญ ทั้งมิให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้”

373

ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสามนี้เป็นเรื่องที่กฎหมายยกตัวอย่าง การแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณากับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องซึ่งเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด โดยมีด้วยกัน ๓ เรื่องได้แก่ เรื่องแตกต่างระหว่างเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด ต่างกันระหว่างลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ๘ ฐาน และต่างกันระหว่างการกระทำโดยเจตนาหรือประมาท

ข้อสังเกต การแตกต่างเพียงรายละเอียดนอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙๒ วรรคสามแล้ว ยังมีเรื่องอื่น ๆ อยู่อีก เช่น เรื่องของฟ้องความผิดฐานปลอมเอกสาร โจทก์บรรยายฟ้องจำเลยปลอมเอกสารฉบับหนึ่ง แต่ได้ความว่า จำเลยปลอมเอกสารอีกฉบับหนึ่งคนละฉบับ แต่เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องเรื่องเดียวกัน เช่นนี้เป็นข้อแตกต่างเพียงรายละเอียดเท่านั้น (ฎีกาที่ ๒๒๗/๒๕๑๓, ๕๖๕๙/๒๕๔๔) และ ฯลฯ ซึ่งได้อธิบายมาแล้วในหัวข้อมาตรา ๑๙๒ วรรคสอง

374

๑) ข้อแตกต่างเกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด

กรณีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์บรรยายฟ้องเกี่ยวกับระยะเวลา หรือสถานที่กระทำความผิดว่าเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง แต่ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดในเวลา หรือสถานที่แตกต่างจากที่โจทก์บรรยายมาในฟ้อง หากจำเลยไม่หลงต่อสู้โดยตรง (ไม่ได้ปฏิเสธอ้างฐานที่อยู่) ศาลลงโทษตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความได้ เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๐ แต่ได้ความตามทางพิจารณาว่า จำเลยกระทำความผิดวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๐ โดยจำเลยมิได้ให้การปฏิเสธอ้างฐานที่อยู่ หรือจำเลยปฏิเสธเรื่องอื่น ๆ ศาลย่อมลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความได้ ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสาม (ฎีกาที่ ๑๑๗/๒๕๕๐) (ฎีกาที่ ๓๓๓๓/๒๕๕๕ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน) หรือโจทก์ฟ้องว่าจำเลยลงมือฆ่าผู้ตายในบ้านของผู้ตาย แต่ได้ความว่า จำเลยลงมือฆ่าผู้ตายที่บ้านของจำเลยเอง จำเลยไม่หลงต่อสู้ ศาลลงโทษจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๓๕๒๘/๒๕๕๙)

375

ข้อสังเกต ศาลจะมีอำนาจลงโทษจำเลยเพราะเหตุข้อแตกต่างระหว่างเวลาหรือสถานที่กระทำความผิดตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสามนี้ได้ โจทก์จะต้องบรรยายเกี่ยวกับเวลาและสถานที่กระทำความผิดมาโดยชอบเสียก่อน หากฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕๘ (๕) เสียแล้ว ศาลย่อมไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรานี้ได้ เช่น

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจทก์ โจทก์บรรยายเพียงสถานที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์เท่านั้น ไม่ได้บรรยายเกี่ยวกับสถานที่กระทำความผิดฐานรับของโจทก์ หากจำเลยให้การรับสารภาพในความผิดฐานรับของโจทก์ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยได้ เพราะโจทก์ได้บรรยายสถานที่กระทำความผิดในฐานนี้มาไม่ชอบด้วย มาตรา ๑๕๘ (๕) ทั้งไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสามมาใช้ได้ด้วย (ฎีกาที่ ๔๘๐๗/๒๕๓๖)

376

๒) ต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกง เจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์

กรณีนี้เป็นเรื่องที่แตกต่างกันระหว่างข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายมาในฟ้องกับข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ๘ ฐาน คือ **ลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์** โดยกฎหมายถือว่าเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด หากจำเลยไม่ลงต่อสู้ศาลยอมลงโทษจำเลยได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ดังกล่าวนั้นมักเป็นเรื่องที่ข้อเท็จจริงคล้ายคลึงหรือเกี่ยวพันกันจนยากจะแยกแยะได้ว่าข้อเท็จจริงแห่งการกระทำ ความผิดในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เป็นความผิดฐานใด กฎหมายจึงกำหนดไว้เป็นการเฉพาะปิดช่องมิให้ศาลยกฟ้องปล่อยจำเลยไปเพราะเหตุข้อแตกต่างดังกล่าว มิเช่นนั้นจำเลยจะไม่ต้องรับโทษสำหรับการทำความผิดของตนเลย

377

ข้อสังเกต ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสามนี้ ไม่ได้ระบุความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฐาน วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และบุกรุก

หากข้อเท็จจริงตามฟ้องและตามที่พิจารณาได้ความตรงกันแล้ว แต่โจทก์เพียงอ้างบทกฎหมายหรือปรับบทกับข้อเท็จจริงผิดไปจากความถูกต้อง เช่นนี้ไม่ใช่กรณีตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสาม แต่เป็นเรื่องโจทก์อ้างบทกฎหมายผิด โดยโจทก์สับสนตามมาตรา ๑๙๒ วรรคห้า หรือเป็นเรื่องที่ศาลต้องใช้อำนาจปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริงเพราะเป็นปัญหาความสงบเรียบร้อยแล้วแต่กรณี เท่านั้น

378

(ต่อ)

ตัวอย่างของเรื่องนี้ เช่น

- โจทก์ฟ้องโดยบรรยายและขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ของผู้เสียหายไป แต่ได้ความว่า จำเลยทำให้เสียหายของผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๑๙๔๘/๒๕๕๒) หรือ
- ฟ้องลักทรัพย์ แต่ได้ความว่าฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๖๓๓/๒๕๕๖, ๓๙๔/๒๕๕๓) หรือ
- ฟ้องลักทรัพย์ แต่ได้ความว่ายักยอกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๘๓๘/๒๕๕๘) หรือ
- ฟ้องว่ายักยอกทรัพย์ แต่ได้ความว่าลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๐๐/๒๕๒๘, ๙๘๗๑/๒๕๕๓) หรือ
- ฟ้องว่าฉ้อโกง แต่ได้ความว่ายักยอก (ฎีกาที่ ๓๒๖๐/๒๕๖๓) หรือ
- ฟ้องว่าริดเอาทรัพย์ แต่ได้ความว่ากรรโชกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๐๘๔๓/๒๕๕๓) หรือ
- ฟ้องว่ารับของโจร แต่ได้ความว่าฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๔๓๐๕/๒๕๖๒)

เหล่านี้ ถือเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียดศาลย่อมลงโทษจำเลยในความผิดตามที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม

379

ข้อควรรู้ คำว่า “ยักยอก” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม หมายความว่า รวมถึง ยักยอกทรัพย์เสียหายตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ วรรคสองด้วย (ฎีกาที่ ๖๒๕/๒๕๓๕)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๒๗/๒๕๖๗ โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยร่วมกันรับของโจรมาด้วย ศาลก็มีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานร่วมกันรับของโจรได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคสองและวรรคสาม เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ เวลากลางวัน จำเลยต่อสู้อ้างฐานที่อยู่ว่าในวันดังกล่าวจำเลยนำรถไปเข้าซ่อมที่อู่ซ่อมรถที่กรุงเทพมหานคร เช่นนี้ จำเลยไม่ได้หลงต่อสู้ศาลชอบที่จะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นในความผิดฐานรับของโจรได้

380

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๓ ย่อมรวมความผิดฐานฉ้อโกง ตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ ไว้ด้วย หากทางพิเคราะห์ได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดฐานยักยอกทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) ย่อมถือเป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานยักยอกทรัพย์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม (ฎีกาที่ ๔๗๖๒/๒๕๓๙)

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗ ย่อมรวมความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ ไว้ด้วย หากทางพิเคราะห์ได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดฐานฉ้อโกง (ป.อ. มาตรา ๓๔๑) ย่อมถือเป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียด ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม (ฎีกาที่ ๓๘๑๒-๓๘๑๔/๒๕๕๖)

381

กรณีที่ข้อเท็จจริงในทางพิเคราะห์ และที่โจทก์กล่าวมาในฟ้องนอกจากจะแตกต่างเรื่องความผิดทั้ง ๘ ฐาน ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสามแล้วยังมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างในเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่นนี้ ไม่ใช่กรณีการแตกต่างเพียงรายละเอียด แต่ถือเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ศาลต้องยกฟ้อง (ข้อเท็จจริงแตกต่าง ๒ อย่างเป็นแตกต่างในข้อสาระสำคัญ) เช่น

- โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานยักยอกทรัพย์นาย ก. แต่ได้ความว่าจำเลยฉ้อโกงทรัพย์ของนาย ข. ย่อมเห็นได้ว่านอกจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดแตกต่างกันแล้ว ยังเป็นการกระทำความผิดต่อผู้เสียหายต่างรายกันด้วย เช่นนี้ เป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๙๖๖๓/๒๕๕๔)

382

(ต่อ)

ข้อสังเกต เรื่องนี้หากแตกต่างเพียงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ กับฉ้อโกงนั้น ศาลย่อมลงโทษจำเลยได้ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสาม หรือแตกต่างกันระหว่างผู้เสียหายต่างคนกันแต่ข้อเท็จจริงตามฟ้องและตามที่ได้ความเป็นความผิดฐานฉ้อโกงเหมือนกัน ศาลก็ลงโทษจำเลยได้ เพราะเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียดตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสอง เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๐๕๕๒/๒๕๕๓)

แต่ตามฎีกาที่ ๙๖๖๓/๒๕๕๔ เป็นการแตกต่างในข้อเท็จจริงถึง ๒ อย่าง คือ ทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เสียหาย

383

- โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักเงินของผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของเงินในธนาคาร ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยฉ้อโกงเงินของธนาคาร ถือเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๖๘๗/๒๕๖๓) (แตกต่างระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์กับฉ้อโกง และผู้เสียหายต่างรายกัน)

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยร่วมกับพวกลักทรัพย์ของผู้เสียหาย แต่ได้ความว่า จำเลยใช้ให้ผู้อื่นฉ้อโกงผู้เสียหาย ถือเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๗๐๘๖/๒๕๕๙) (แตกต่างระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์กับฉ้อโกง และแตกต่างระหว่างการเป็นตัวการร่วมกับการเป็นผู้ใช้)

384

กรณีการแตกต่างในความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ แม้
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม ไม่ได้ระบุผลของการแตกต่างไว้ แต่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา
๑๙๒ วรรคสาม และวรรคอื่น ๆ ลงโทษจำเลยได้แล้วแต่กรณี กล่าวคือ

(๑) โจทก์บรรยายฟ้องและขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน
“ฉ้อโกงทรัพย์สิน” ทางพิจารณาได้เห็นว่า จำเลยกระทำความผิดฐานหนึ่งฐานใดตามที่ระบุไว้
ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม เมื่อความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินรวมการกระทำความผิดฐาน
“ลักทรัพย์” อยู่ในตัว (อันถือว่าโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์มาด้วย)
ศาลจึงมีอำนาจปรับบทลงโทษจำเลยตามความผิดบรรดาที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒
วรรคสาม ได้ เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงทรัพย์สิน แต่ได้ความว่าจำเลยกระทำ
ความผิดฐานพยายามทำให้เสียทรัพย์ ย่อมถือเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด เมื่อจำเลย
ไม่หลงต่อสู้ ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานพยายามทำให้เสียทรัพย์ได้ (ฎีกาที่
๑๑๒/๒๕๕๕)

385

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๙/๒๕๖๘ ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์
ฉ้อโกงทรัพย์สิน และยักยอกทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕, ๓๓๖, ๓๕๒ คือ
การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยเจตนาทุจริตเช่นเดียวกัน คงแตกต่างกันเพียงเรื่องการเอาทรัพย์สิน
นั้นไปโดยวิธีการใด กล่าวคือ ด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเองหรือผู้อื่นโดยทุจริต หรือด้วย
วิธีการลักเอาทรัพย์สินนั้นไปโดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า หรือด้วยวิธีการครอบครองทรัพย์สินนั้นแล้วเบียดบัง
เอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเองหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต วิธีการในการเอาทรัพย์สินนั้นไปที่แตกต่างกัน
ดังกล่าวมิใช่ข้อสาระสำคัญ ดังนั้น ข้อแตกต่างระหว่างความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินตามที่กล่าวใน
ฟ้องและฐานยักยอกทรัพย์สิน ถือได้ว่ามิได้แตกต่างกันในข้อสาระสำคัญ ทั้งจำเลยให้การปฏิเสธว่า
ไม่ได้เอาทรัพย์สินของโจทก์ร่วมไปไม่ได้หลงต่อสู้ ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานยักยอก
ทรัพย์สินตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม

386

ทำนองเดียวกับที่โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย
ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม
แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สิน แม้ศาลไม่อาจ
ลงโทษจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินได้ ศาลก็ลงโทษจำเลยใน
ความผิดฐานลักทรัพย์ ที่รวมอยู่ในความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สินได้ ตาม
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม (ฎีกาที่ ๗๓๘๗/๒๕๕๘)

387

(๒) โจทก์บรรยายฟ้องและขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ชิงทรัพย์” หรือ “ปล้นทรัพย์”
อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วแต่กรณี ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดฐานหนึ่งฐานใดตามที่ระบุไว้ใน
ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม เมื่อความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ รวมการกระทำความผิดฐาน
“ลักทรัพย์” อยู่ในตัว (อันถือว่าโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์มาด้วย) ศาลจึงมีอำนาจ
ปรับบทลงโทษจำเลยตามความผิดบรรดาที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสามได้ เช่น

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานชิงทรัพย์ แต่ได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานรับของโจร เมื่อ
ความผิดชิงทรัพย์มีความผิดฐานลักทรัพย์เป็นองค์ประกอบด้วย และ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม ถือว่าข้อ
แตกต่างระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์กับรับของโจรเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด ทั้งจำเลยไม่หลงต่อสู้
ศาลจึงลงโทษจำเลยในความผิดฐานรับของโจรได้ (ฎีกาที่ ๗๓๙๓/๒๕๕๖)

ทำนองเดียวกับฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ แต่ได้ความว่า จำเลย
ร่วมกับพวกกระทำความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ เมื่อจำเลยปฏิเสธอ้างฐานที่อยู่อันแสดงว่าไม่หลงต่อสู้ ศาลย่อม
ลงโทษจำเลยในความผิดฐานร่วมกันกรรโชกทรัพย์ได้ตาม (ฎีกาที่ ๗๒๐๔/๒๕๖๒) หรือฟ้องว่าเป็นตัวการ
ร่วมกันปล้นทรัพย์ แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเป็นจำเลยเพียงรับของโจรไม่ได้ร่วมปล้นทรัพย์ด้วย ก็ถือเป็นการ
แตกต่างในรายละเอียด (ฎีกาที่ ๓๓๙๒/๒๕๕๖)

388

แต่กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่น
ชิงทรัพย์ ไม่ได้ฟ้องว่าจำเลยลงมือชิงทรัพย์ด้วยตนเอง หรือร่วมกับพวกชิง
ทรัพย์โดยเป็นตัวการ เมื่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ความว่า
จำเลยเป็นผู้ลงมือรับของโจร เช่นนี้ ย่อมเห็นได้ว่า เป็นการแตกต่างทั้งในส่วน
ขององค์ประกอบความผิดการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำ อันเป็น
การแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ไม่ใช่แตกต่างเพียงรายละเอียด ศาลต้องยกฟ้อง
ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๔๗๒/๒๕๔๑) **ทำนองเดียวกับ**
ฟ้องว่า จำเลยใช้ให้ผู้อื่น**ปล้นทรัพย์** แต่ได้ความว่า **จำเลยลงมือรับของโจร** ก็ถือ
เป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญเช่นเดียวกัน (ฎีกาที่ ๑๒๙๗๐/๒๕๕๕)

389

ข้อพิจารณา ความผิดฐาน “ชิงทรัพย์โดยขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลัง

ประทุษร้าย” (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) ย่อมรวม “ลักทรัพย์” อยู่ในตัว เมื่อทางพิจารณาได้

ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐาน “กรรโชกทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๗) (ฎีกาที่

๒๙๑๒/๒๕๕๐) หรือความผิดฐาน “กรรโชกทรัพย์โดยขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายทำให้ได้รับ

อันตรายสาหัส” (ป.อ. มาตรา ๓๓๗ วรรคสอง (๑)) (ฎีกาที่ ๖๙๑/๒๕๕๔) ศาลก็ลงโทษ

จำเลยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ เพราะเป็นการแตกต่างเพียง

รายละเอียดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม

390

กรณีโจทก์ฟ้องว่าจำเลยปล้นทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๔๐) ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเพียงบุกรุก (ป.อ. มาตรา ๓๖๒, ๓๖๔) ศาลก็ไม่อาจลงโทษฐานบุกรุกได้ เพราะเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๘๒๑/๒๕๐๒)

ส่วนกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องและขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ชิงทรัพย์” หรือ “ปล้นทรัพย์” อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วแต่กรณี แต่ทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐาน “วิ่งราวทรัพย์” ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดที่พิจารณาได้ความได้ เพราะโจทก์ไม่ได้บรรยายลักษณะของการฉกฉวยเอาซึ่งหน้ามาด้วยซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้กล่าวในฟ้อง และโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ แต่ทั้งความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์กับความผิดฐานวิ่งรานั้นต่างก็รวมการกระทำความผิดฐาน “ลักทรัพย์” อยู่ในตัว ศาลจึงลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหก (ฎีกาที่ ๑๒๕๘๔/๒๕๔๗, ๑๓๔๖/๒๕๕๓, ๒๒๐๗/๒๕๕๗, ๓๕๒๐/๒๕๖๓)

391

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๔๖ เมื่อโจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อนจึงลงโทษจำเลยให้หนักขึ้นตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๖ ไม่ได้คงลงโทษได้ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ เท่านั้นและจำเลยยังมีความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑) วรรคแรกด้วย แม้โจทก์จะฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๐ วรรคสองเพียงกระทงเดียว ศาลฎีกาย่อมลงโทษจำเลยฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ ประกอบด้วยมาตรา ๘๓ กระทงหนึ่งและฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑) วรรคแรก อีกกระทงหนึ่งซึ่งมีโทษเบากว่าข้อหาฐานปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒

392

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๒๐/๒๕๖๓ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษฐานชิงทรัพย์ในเวลา
กลางคืนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๙ วรรคสอง และวรรค
สาม ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายและ
ฐานวิ่งราวทรัพย์ ศาลยอมลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ ได้
แต่ลงโทษฐานวิ่งราวทรัพย์ ป.อ. มาตรา ๓๓๖ ไม่ได้คงลงโทษฐานลักทรัพย์ในเวลา
กลางคืน ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑) เท่านั้น โดยถือว่าทั้งความผิดฐานทำร้ายร่างกายและ
ฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนเป็นความผิดที่รวมอยู่ในความผิดฐานชิงทรัพย์ตาม ป.วิ.อ.
มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย

393

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๖๘/๒๕๖๖ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษฐานชิงทรัพย์
ทางพิจารณาได้ความว่าผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลย
เอาทรัพย์ไปโดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้าและมิได้ขอให้ลงโทษฐานวิ่งราวทรัพย์ จึงลงโทษ
ฐานวิ่งราวทรัพย์ไม่ได้ แต่ชอบที่จะปรับบทลงโทษฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นความผิดที่
เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของฐานชิงทรัพย์ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย

394

ข้อสังเกต กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยกรรมเดียว แต่ทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรม เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และลักทรัพย์ในเวลากลางคืน (ฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๔๖, ๓๕๒๐/๒๕๖๓) ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยทั้งสองคือ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และลักทรัพย์ในเวลากลางคืนได้ เพราะความผิดที่พิจารณาได้ความเป็นความผิดที่รวมอยู่ในความผิดที่โจทก์ฟ้องด้วย ทั้งเมื่อพิจารณาโทษของความผิดทั้งสองรวมกันแล้วย่อมมีโทษเบากว่าความผิดฐานปล้นทรัพย์

แต่หากเป็นเรื่องความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่รวมความผิดที่พิจารณาได้ความด้วย ศาลย่อมไม่ลงโทษจำเลยในความผิดที่พิจารณาได้ความได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในฟ้อง และโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ (ฎีกาที่ ๙๐๒๔/๒๕๕๐)

395

ผลกระทบ ของการที่ศาลใช้อำนาจปรับบทกฎหมายที่พิจารณาได้ความ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคหก

(๑) โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดอาญาต่อแผ่นดิน แต่ทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดส่วนตัว ย่อมมีผลให้การดำเนินคดีดังกล่าวเป็นการดำเนินคดีอาญาต่อส่วนตัวมาตั้งแต่ต้น หากผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์โดยชอบมาตั้งแต่ต้น พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลต้องยกฟ้องหรือผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้การกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ศาลก็ต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๘๓๘๘/๒๕๖๓) เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยลักทรัพย์ ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยยกยอกทรัพย์ และผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายใน ๓ เดือน คดีย่อมเป็นอันขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๑๖๐๘๑-๑๖๐๘๓/๒๕๕๕)

396

ข้อสังเกต แม้โจทก์จะฟ้องว่าเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน แต่เมื่อศาลพิจารณาได้ความว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัวแล้ว ผู้เสียหายย่อมถอนฟ้อง หรือถอนคำร้องทุกข์ หรือยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุด (ฎีกาที่ ๖๗๙๓/๒๕๕๗)

397

(๒) ไม่ว่าความผิดที่พิจารณาได้ความจะเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน หรือความผิดอาญาต่อส่วนตัว เมื่อศาลพิจารณาได้ความว่าเป็นความผิดฐานใด หากความผิดดังกล่าวมีอายุความสั้นกว่าอายุความของความผิดที่โจทก์ฟ้อง และเมื่อพิจารณาย้อนไปถึงวันฟ้องปรากฏว่าโจทก์ได้ฟ้องคดีสำหรับความผิดที่พิจารณาได้ความภายหลังจากความผิดดังกล่าวขาดอายุความแล้ว ศาลก็ต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๓๓๙๗/๒๕๖๕, ๓๑๙/๒๕๖๗)

398

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๙/๒๕๖๗ ตามทางพิจารณาได้ความว่า การกระทำของจำเลย เป็นเพียงความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยพลาด ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ประกอบมาตรา ๖๐ เป็นความผิดหลายอย่างซึ่งรวมอยู่ใน ความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามฟ้อง และเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลฎีกา มีอำนาจลงโทษจำเลยในการกระทำผิดตามที่พิจารณาได้ความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย

ขณะเกิดเหตุความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ โดยพลาด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ประกอบมาตรา ๖๐ ตามที่พิจารณาได้ ความ มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้ามิได้ฟ้องและ ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในกำหนดสิบปี นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุ ความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๓) โจทก์ฟ้องคดีและได้ตัวจำเลยมาศาลเกินสิบปี แล้ว จึงขาดอายุความ ไม่อาจลงโทษจำเลยได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕

399

(๓) เรื่องของการแจ้งข้อหา และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของจำเลยนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ วรรคแรก เป็นกรณีที่ กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนกระทำในชั้นสอบสวน หากฝ่าฝืนคงมีผล ให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ เท่านั้น แต่ไม่จำกัดอำนาจศาลในการปรับบทความผิดเข้ากับข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ ความ แม้ความผิดดังกล่าวจะไม่ได้มีการแจ้งข้อหาหรือข้อเท็จจริงมาในชั้น สอบสวนก็ตาม (ฎีกาที่ ๒๑๒๙/๒๕๓๗, ๑๙๕๙/๒๕๖๔, ๓๒๗๗/๒๕๖๖)

400

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๒๗๗/๒๕๖๖ คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยในความผิดฐานกระทำความเสียหายที่ ๑ ซึ่งเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี ซึ่งมีใช้ภริยาของตนโดยผู้เสียหายที่ ๑ จะยินยอมหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อทางพิจารณาของศาลฟังได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานกระทำความอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปีโดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โดยใช้วัตถุล่วงล้ำอวัยวะเพศของเด็กนั้น ข้อแตกต่างดังกล่าว ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย บัญญัติไว้ว่า ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้ ดังนั้น ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์คดีมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานกระทำความอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปีโดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โดยใช้วัตถุล่วงล้ำอวัยวะเพศของเด็กได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายให้อำนาจศาลไว้ ส่วนการที่พนักงานสอบสวนมิได้แจ้งข้อหาและสอบสวนจำเลยในความผิดดังกล่าว เป็นเรื่องกฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการนำคดีมาฟ้องในข้อหา นั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ เท่านั้น อันเป็นขั้นตอนของการยื่นฟ้องคดี มิใช่การพิพากษาคดีของศาล ดังนั้น ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์คดีจึงมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดนั้นได้

401

๓) ต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับ ประมาท

การกระทำโดยเจตนาหรือประมาทถือเป็นองค์ประกอบภายในของการกระทำความผิดทางอาญา ทั้งเป็นเหตุภายในจิตใจของผู้กระทำ อันเป็นเรื่องที่ยากแท้จะหยั่งถึงที่จะคาดหมายได้ว่า ผู้กระทำกระทำโดยเจตนาหรือประมาทกันแน่ การฟ้องคดีซึ่งต้องพิจารณาข้อเท็จจริงแห่งการกระทำความผิดเพื่อพ่วงถึงเจตนาของผู้กระทำ จึงอาจมีข้อผิดพลาดในการกะเกณฑ์ข้อเท็จจริงว่าจำเลยเจตนาหรือประมาทผิดไปจากเจตนาที่แท้จริงของจำเลยก็ได้ กฎหมายจึงกำหนดว่าการแตกต่างระหว่างเรื่อง “เจตนา” กับ “ประมาท” นี้ เป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียดเท่านั้น

402

ตัวอย่างกรณีนี้ เช่น

- โจทก์ฟ้องว่า จำเลยฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา แต่ได้ความว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย (ฎีกาที่ ๙๑๗/๒๕๓๐, ๑๖๙๒/๒๕๔๑, ๑๒๓๔/๒๕๖๓) หรือได้ความว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส (ฎีกาที่ ๑๕๙๒/๒๕๓๔)
- ทำนองเดียวกับฟ้องว่า จำเลยพยายามฆ่าผู้อื่น แต่ได้ความว่า จำเลยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (ฎีกาที่ ๓๓๙๘/๒๕๖๕) หรือ
- ฟ้องว่า จำเลยทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แต่ได้ความว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (ฎีกาที่ ๘๘๖/๒๕๖๕) หรือ
- ฟ้องว่า จำเลยวางเพลิงเผาทรัพย์โดยเจตนา แต่ได้ความว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ (ฎีกาที่ ๕๒๘๐/๒๕๔๐)

เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นข้อแตกต่างระหว่างการกระทำโดยเจตนาหรือประมาท อันเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด ศาลลงโทษจำเลยตามความผิดที่ได้ความตามทางพิจารณาความได้

403

กรณีฟ้องว่า จำเลยกระทำโดยเจตนาในความผิดฐานหนึ่ง แต่ได้ความว่า จำเลยกระทำโดยประมาทในความผิดอีกฐานหนึ่งซึ่งมีองค์ประกอบแห่งความผิดแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่นนี้ ไม่ใช่การแตกต่างเพียงเจตนาหรือประมาทอันเป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียดเท่านั้น แต่ถือเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ศาลต้องยกฟ้อง เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดเรียกรับสินบน และปล่อยตัวผู้ต้องหาไปโดยมิชอบโดยเจตนา (ป.อ. มาตรา ๑๔๙, ๑๕๗) ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยประมาทเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาหลบหนีไปจากการควบคุม (ป.อ. มาตรา ๒๐๕) (ฎีกาที่ ๕๒๑๑/๒๕๔๐) ถือเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ

404

หากเป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยเจตนา หรือประมาท อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่กรณี และข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยกระทำโดยเจตนา หรือประมาท ตามฟ้องจริง เพียงแต่มีรายละเอียดของการกระทำต่างกัน เช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องเจตนาหรือประมาทตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม แต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสอง กล่าวคือ

(๑) โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดโดยเจตนา “ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผล” แต่ได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดโดยเจตนา “โดยพลาด” เช่นนี้ เป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด เมื่อจำเลยไม่หลงต่อสู้ ศาลลงโทษจำเลยฐานกระทำความผิดโดยเจตนาโดยพลาดได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๔๑๖๖/๒๕๕๐, ๘๓๐๑/๒๕๖๓)

405

ทำนองเดียวกับที่โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดโดยเจตนาโดยพลาดต่อผู้เสียหาย แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยกระทำโดยเจตนาเล็งเห็นต่อผลต่อผู้เสียหาย ก็ถือเป็นเพียงข้อแตกต่างในรายละเอียดเท่านั้น (ฎีกาที่ ๖๖๘๔/๒๕๖๒)

กรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเจตนาจะฆ่าบุคคลหนึ่ง แต่ได้ฆ่าผู้ตาย เพราะสำคัญผิดว่าเป็นบุคคลที่ตนประสงค์ฆ่า แต่ได้ความว่า จำเลยเจตนาจะฆ่าผู้ตายโดยตรงไม่ได้เกิดจากการสำคัญผิดแต่อย่างใด ก็เป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียด เท่านั้น เพราะถึงอย่างไรก็เป็นการลงมือกระทำความผิดต่อผู้ตายอยู่ดีนั่นเอง (ฎีกาที่ ๘๓๗/๒๕๐๓)

406

กรณีฟ้องว่าจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (ป.อ. มาตรา ๒๘๘) แต่ได้ความว่า จำเลยฆ่าผู้อื่นโดยป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ (ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบ มาตรา ๖๙) และกระทำโดยประมาทเป็นเหตุผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยสำคัญผิดด้วย (ป.อ. มาตรา ๒๙๑ ประกอบมาตรา ๖๒ วรรคสอง) อันเป็นการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท ศาลย่อมปรับบทจำเลยทั้งสองฐานความผิดได้ เป็นการแตกต่างเพียงรายละเอียดเท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๕๒๗/๒๕๖๒)

407

(๒) โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยประมาทโดยทำปิ่นลั่นใส่ผู้อื่นเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย แต่ได้ความว่า จำเลยไม่ได้ทำปิ่นลั่นใส่ผู้ตายโดยตรง แต่จำเลยต้องการยิงหมาป่า โดยเข้าใจผิดว่าผู้ตายเป็นหมาป่า ก็ถือเป็นข้อแตกต่างในรายละเอียดเท่านั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๙๔๘/๒๔๘๗)

แต่หากเป็นการกระทำโดยประมาทถึงขนาดที่ลักษณะของการกระทำแตกต่างกันอย่างมากศาลมองว่าเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๔๖๘๕/๒๕๕๔, ๓๑๙๔/๒๕๕๖) เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเพราะขับรถด้วยขับเร็วชนรถผู้ตาย แต่ได้ความว่า จำเลยเพียงจอดรถอยู่กลางแยก รอไฟเขียวมา จำเลยจึงขับรถออกไปชนรถของผู้ตายเพราะจำเลยมองไม่เห็น ไม่ใช่เพราะขับเร็ว ศาลมองว่าเป็นการแตกต่างในข้อสาระสำคัญ (ฎีกาที่ ๖๕๐๕/๒๕๕๕)

408

ที่ว่า “หลงต่อสู้” คือ การที่จำเลยหยิบยกข้อแตกต่างที่พิจารณาได้ความมาเป็นข้อต่อสู้โจทก์โดยตรงตั้งแต่ต้นและเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องโจทก์ได้ โดยต้องพิจารณาทั้งคำให้การและทางนำสืบต่อสู้คดีของจำเลยประกอบกันว่าจำเลยประสงค์จะต่อสู้เรื่องที่แตกต่างอย่างแท้จริงหรือไม่ เช่น

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดในวัน เวลา หรือสถานที่อย่างหนึ่ง แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดในวัน เวลา หรือสถานที่อีกอย่างหนึ่ง แตกต่างจากฟ้องโจทก์ ทั้งจำเลยก็ให้การปฏิเสธอ้างฐานที่อยู่ว่าในวัน เวลาที่เกิดเหตุ ไม่ได้กระทำความผิด (เป็นกรณีที่โจทก์อ้างวันเวลาเกิดเหตุผิด) หรือไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ (เป็นกรณีที่โจทก์อ้างสถานที่เกิดเหตุผิด) ถือว่าจำเลยหลงต่อสู้แล้ว

409

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๔๗/๒๕๓๘ โจทก์ฟ้องว่าเหตุเกิดวันที่ ๔ สิงหาคมแต่นำสืบว่าเหตุเกิดวันที่ ๔ มิถุนายน เป็นข้อแตกต่างเพียงรายละเอียดเกี่ยวกับเวลากระทำความผิด ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคสาม มิให้ถือว่าต่างกันในข้อสาระสำคัญ ในชั้นแรกจำเลยให้การปฏิเสธลอย ต่อมาได้ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมคำให้การว่าตามวันเวลาในฟ้องจำเลยไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ แต่จำเลยเบิกความว่าในวันเกิดเหตุตามที่โจทก์นำสืบผู้เสียหายและน้องชายจำเลยมาขอให้จำเลยไต่ถามเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งสองมีเรื่องชกต่อยกันขณะบุคคลทั้งสองอยู่ที่บ้านจำเลยก็เกิดทะเลาะต่อสู้ทำร้ายกันจนผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจำเลยไม่ได้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดด้วย ถือได้ว่าจำเลยนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจึงมีอำนาจลงโทษจำเลยได้

410

กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยฆ่าผู้ตายโดยเจตนา จำเลยต่อสู้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยประมาท และทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ศาลมองว่าจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลลงโทษจำเลยในความผิดกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายได้ (ฎีกาที่ ๒๕๘๙/๒๕๔๖) (มีฎีกาที่ ๓๓๙๘/๒๕๖๕ วินิจฉัยกันโดยให้เหตุผลว่าจำเลยมิได้หลงต่อสู้ในข้อที่โจทก์ฟ้องผิดไป)

ข้อสังเกต ที่เป็นเช่นนี้เพราะแม้จำเลยจะให้การว่ากระทำความผิดโดยประมาทก็ยังคงเป็นการกระทำในข้อเท็จจริงเดียวกันอันเป็นความผิดอยู่นั่นเองซึ่งถือว่า จำเลยเข้าใจสาระการกระทำของตนได้ดีอยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องที่จำเลยต่อสู้ทำนองว่าไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์เลยเช่นต่อสู้อ้างฐานที่อยู่

411

ที่ว่า “ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้” คือ ศาลมีอำนาจปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความผิดได้ แต่ไม่มีอำนาจกำหนดโทษจำเลยให้สูงไปกว่าอัตราโทษในความผิดที่โจทก์ฟ้องได้ (ปรับบทตามที่ได้ความ ปรับโทษไม่เกินที่ฟ้อง) เช่น

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ยักยอกทรัพย์” ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลย “ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน” ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ ได้ (แม้จะมีโทษหนักกว่ามาตรา ๓๕๒) แต่จะกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเกินกว่าที่ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ กำหนดไว้ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๐๐/๒๕๒๘)

412

๔. ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสี่)

ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า เรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษนี้ มักเป็นเรื่องที่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ได้กล่าวไว้ในคำฟ้องมาตั้งแต่แรก หากเป็นเรื่องที่ไม่เข้าข่ายยกเว้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง วรรคสาม วรรคห้า และวรรคหก ย่อมเป็นการต้องห้ามมิให้ศาลหยิบยกมาพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสิ้น นอกจากนี้ มาตรา ๑๙๒ วรรคสี่นี้ ศาลมักใช้ควบคู่กับมาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่งในหลายกรณี

413

กรณีที่ศาลถือว่าเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เช่น

๑) โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องมาครอบคลุมความผิดที่ประสงค์ให้ลงโทษแล้ว แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องมาในส่วนของความผิดดังกล่าว ซึ่งมักเป็นเรื่องไม่บรรยายเหตุฉกรรจ์ เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์ (ป.อ. มาตรา ๒๘๙) แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายเหตุฉกรรจ์มาในคำฟ้อง แม้ทางพิจารณาจะได้ความว่าจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์ ศาลก็ลงโทษได้เพียงฐานฆ่าผู้อื่น (ป.อ. มาตรา ๒๘๘) เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๖๕๓/๒๕๓๑, ๒๘๖๘/๒๕๕๐ ๒๕๒๗/๒๕๕๐)

414

- ๒) การกระทำความผิดฐานหนึ่ง ๆ มีการองค์ประกอบความผิดหลายส่วน โจทก์บรรยายถึงการกระทำของจำเลยส่วนหนึ่ง แต่ปรากฏว่าจำเลยกระทำความผิดอีกส่วนหนึ่ง แม้เข้าลักษณะเป็นความผิดข้อหาเดียวกัน แต่เมื่อโจทก์ไม่ได้บรรยายถึงการกระทำความผิดให้ครบถ้วนทุกส่วนแล้ว ย่อมถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษจำเลย เช่น
- ฟ้องว่า จำเลยบุกรุกไม่มีเหตุสมควร แต่ได้ความว่า จำเลยเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่นโดยชอบแต่เมื่อผู้ครอบครองเคหสถานไล่แล้วไม่ยอมออก (ฎีกาที่ ๒๘๕๓/๒๕๓๙)
 - จำเลยเข้าไปซ่อนตัวในเคหสถาน (ฎีกาที่ ๖๖๐๖/๒๕๕๑)

เหล่านี้ เป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ได้บรรยายข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดในการกระทำส่วนอื่น ๆ มาด้วย ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาได้ เพราะเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่งและวรรคสี่

415

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๕๓/๒๕๓๙ การที่จำเลยเข้าไปในบ้านผู้เสียหายเพื่อขมรายการโทรทัศน์โดยได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายนั้นยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยเข้าไปโดยไม่มีเหตุอันสมควรและมีเจตนารบวงการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้เสียหายถึงแม้ว่าในขณะที่จำเลยจะออกจากบ้านได้ถือโอกาสกระทำความผิดแก่ผู้เสียหายก็ตามการกระทำของจำเลยไม่มีความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๔ และเมื่อไม่มีความผิดตามมาตรานี้แล้วจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๕ (๑) (๓) ด้วย ส่วนที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ฟังว่าเมื่อผู้เสียหายให้จำเลยกลับออกจากบ้านไปแล้วจำเลยใช้กำลังประทุษร้ายกระทำความผิดแก่ผู้เสียหายเป็นกรณีที่จำเลยไม่ยอมออกจากบ้านผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายให้ออกไปจึงมีความผิดฐานบุกรุกนั้นเป็นการพิพากษาเกินคำขอไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ เพราะโจทก์ไม่ได้บรรยายถึงเหตุที่จำเลยไม่ยอมออกถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยฐานบุกรุกด้วยเหตุดังกล่าวจึงลงโทษจำเลยด้วยเหตุนี้ไม่ได้

416

กรณีที่มีการกระทำความผิดมีรายละเอียดแห่งการกระทำความผิดหลายอย่าง โจทก์บรรยายรายละเอียดการกระทำความผิดมาในฟ้องเพียงบางอย่าง ซึ่งแตกต่างจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณา เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันพยายามฆ่าผู้เสียหายโดยใช้ปืนยิงและใช้อาวุธระเบิด แต่ได้ความว่า จำเลยที่ ๑ ที่ใช้อาวุธปืน และวัตถุระเบิด จำเลยที่ ๒ เพียงแต่ใช้มือและเท้าทำร้ายผู้เสียหาย เท่านั้น เช่นนี้ข้อเท็จจริงในส่วนของจำเลยที่ ๒ ที่ไม่ปรากฏในคำฟ้องมาก่อน จึงเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ (ฎีกาที่ ๕๔๐๑/๒๕๖๐)

417

๓) โจทก์บรรยายความผิดหลายกรรมหลายฐานมาในฟ้องข้อเดียว โดยไม่ได้แยกข้อ ทั้งไม่ได้ขอให้เรียงกระทงลงโทษหรืออ้าง ป.อ. มาตรา ๙๑ มาท้ายคำฟ้อง แม้ทางพิจารณาจะได้ความว่า การกระทำความผิดของจำเลยเป็นหลายกรรมหลายกระทง ศาลก็คงลงโทษจำเลยได้กรรมเดียวเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในฟ้อง และโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก และวรรคสี่ (ฎีกาที่ ๓๗๒๙/๒๕๔๓, ๓๕๑๒/๒๕๕๒) เช่น

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักบัตรถเงินของผู้เสียหายจำนวนหลายครั้ง แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายการกระทำความผิดของจำเลยแต่ละครั้งเป็นกระทง ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักเงินสดเป็นรายกระทงได้ทุกครั้ง คงลงโทษได้เฉพาะความผิดฐานลักบัตรถเงิน และลักเงินของผู้เสียหายที่โจทก์บรรยายมาเพียงสองกระทงเท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๖๘๘/๒๕๕๕)

418

ทำนองเดียวกับ การที่โจทก์บรรยายฟ้องมาว่าจำเลยกระทำความผิดกรรมเดียวแต่ทางพิจารณาได้ความว่าหลายกรรมศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยหลายกรรมได้ (ฎีกาที่ ๙๐๒๔/๒๕๕๐)

เว้นแต่ การกระทำความผิดที่โจทก์บรรยายฟ้องมารวมการกระทำความผิดหลายอย่าง และแต่ละอย่างเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเองไว้ด้วย ดังนี้ ศาลย่อมลงโทษจำเลยสำหรับความผิดที่รวมมาในการกระทำตามฟ้องแยกเป็นรายกระทงได้ (ฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๔๖)

ข้อสังเกต มาตรา ๑๙๒ วรรคสี่นี้ ศาลมักใช้คู่กับกรณีไม่กล่าวในฟ้องตาม มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก (ศึกษาเพิ่มเติมในหัวข้อ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก)

419

๕. ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สับสน แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า)

ที่ว่า “การอ้างฐานความผิด” ผิด คือ การบรรยายข้อหาหรือฐานความผิดหน้าคำฟ้องผิดไปจากเนื้อหาการกระทำความผิดในคำฟ้องอย่างเห็นได้ชัด เช่น โจทก์ฟ้องข้อหายกยอก แต่บรรยายคำฟ้องทำนองว่าจำเลยลักทรัพย์โจทก์ และขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ เป็นต้น

ส่วน “อ้างบทมาตราผิด” คือ อ้างบทมาตราของกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ผิดไปจากเนื้อหาของคำฟ้องอย่างเห็นได้ชัดและเข้าใจว่าเป็นการเขียนหรือพิมพ์ผิด เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยครอบครองและเบียดบังทรัพย์ของโจทก์ไป อันเป็นความผิดฐานยกยอกทรัพย์ แต่โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ (เทียบฎีกาที่ ๗๒/๒๔๙๐) เป็นต้น

420

ข้อสังเกต ข้อที่ว่าอำนาจความผิดหรือบทมาตราผิด จะต้องตีความโดยเคร่งครัดว่าเป็นการอ้างผิดเฉพาะฐานความผิดหรือบทมาตราในกฎหมายฉบับเดียวกันกับความผิดที่โจทก์บรรยายฟ้องเท่านั้น

ถ้าถึงขนาดอ้างบทกฎหมายผิดฉบับด้วย ย่อมเท่ากับว่า โจทก์ไม่ได้อ้างบทกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดมาด้วยตาม มาตรา ๑๕๘ (๖) (ฎีกาที่ ๘๕๘๙/๒๕๖๑) เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ แต่ศาลพิพากยกฟ้องเพราะจำเลยไม่ใช่เจ้าพนักงาน โจทก์จะฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยตาม มาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ไม่ได้ แม้บทมาตราดังกล่าวจะมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกับ ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ก็ตาม ไม่ใช่กรณีที่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า (ฎีกาที่ ๑๑๗๓/๒๕๓๙)

421

ได้กล่าวมาแล้วถึงข้อแตกต่างระหว่างพิพากษาเกินคำขอ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก) กับเรื่องที่โจทก์สืบสม แต่อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า) ว่า มีความแตกต่างกันอย่างไรในเรื่องนี้จึงไม่ขอกล่าวซ้ำอีก แต่ขอกล่าวโดยสรุปว่า กรณีมาตรา ๑๙๒ วรรคแรก เป็นเรื่องโจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยครอบคลุมความผิดบทหนักแล้ว แต่มีคำขอให้ลงโทษจำเลยในบทเบา ศาลจึงลงโทษจำเลยได้เพียงบทเบาเท่านั้น เพราะเป็นเรื่องห้ามพิพากษาเกินคำขอ ส่วนกรณีตามมาตรา ๑๙๒ วรรคห้า เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทใดบทหนึ่ง แต่โจทก์มีคำขอท้ายฟ้องบทมาตราผิดกับที่บรรยายฟ้องอย่างเห็นได้ชัด หากโจทก์สืบสม ศาลก็ลงโทษจำเลยตามบทมาตราที่สอดคล้องกับคำฟ้องให้ถูกต้องได้

422

ข้อสังเกต กรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในบทเบา ทั้งมีคำขอให้ลงโทษจำเลยในบทเบาด้วย แม้ทางพิจารณาจะเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดในบทหนัก ก็ย่อมเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ได้กล่าวมาในฟ้อง และไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ทั้งเกินคำขอ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ไม่ใช่กรณีที่ศาลจะใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้าได้ (ฎีกาที่ ๒๐๖๓/๒๕๔๙)

423

ตัวอย่างเพิ่มเติม ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นเรื่องข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด เช่น

- โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๔ แต่คำขอท้ายฟ้องโจทก์อ้าง ป.อ. มาตรา ๓๖๒ (ฎีกาที่ ๕๑๔/๒๕๕๕)

- โจทก์บรรยายฟ้อง ป.อ. มาตรา ๒๖๖ (๔) แต่อ้างบทกฎหมาย ป.อ. มาตรา ๒๖๕ (ฎีกาที่ ๙๐๕๑/๒๕๔๗)

- โจทก์บรรยายฟ้องตาม ป.อ. มาตรา ๒๖๗ แต่อ้างบทกฎหมาย ป.อ. มาตรา ๒๖๙ (ฎีกาที่ ๒๐๔๘/๒๕๔๗)

- โจทก์บรรยายฟ้อง ป.อ. มาตรา ๑๔๗ แต่อ้างบทกฎหมาย ป.อ. มาตรา ๑๕๑ (ฎีกาที่ ๑๓๖๔๖/๒๕๕๘)

เหล่านี้ ศาลลงโทษตามข้อหาที่โจทก์บรรยายมาในคำฟ้องได้ เพราะความผิดทั้งสองเรื่องที่โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องมีองค์ประกอบต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยไม่คำนึงว่าบทกฎหมายที่โจทก์อ้างในคำขอท้ายฟ้องมีอัตราโทษหนักหรือเบากว่ากฎหมายที่โจทก์บรรยายในคำฟ้อง เพราะ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้านี้ เป็นข้อยกเว้นหลักห้ามพิพากษาเกินคำขอตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก

424

กรณีที่โจทก์มีคำขอให้ลงโทษตามกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้ว และปัจจุบันก็ไม่มีกฎหมายซึ่งบัญญัติรับรององค์ประกอบกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันว่าเป็นความผิดอีก เช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องที่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิดตามมาตรา ๑๙๒ วรรคห้านี้ แต่เป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ได้อ้างบทมาตราซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๘ (๖) มาเลยศาลต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๗๓๖/๒๕๓๖, ๘๗๔/๒๕๔๔)

แต่ถ้ายังมีกฎหมายปัจจุบันที่รับรองว่าการกระทำตามฟ้องเป็นความผิดอยู่ แม้โจทก์จะอ้างกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้ว ก็เป็นเพียงเรื่องอ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิดเท่านั้น เมื่อโจทก์สืบสมศาลลงโทษจำเลยตามบทมาตราแห่งกฎหมายที่ถูกต้องได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า (ฎีกาที่ ๕๔๒๓/๒๕๕๑, ๓๔๖๗/๒๕๖๕)

425

๖. ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหก)

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหกนี้ เป็นกรณีข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดฐานหนึ่งฐานใดอันเป็นความผิดซึ่งโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงมาในฟ้องแล้ว แม้โจทก์มิได้มีคำขอให้ลงโทษในความผิดที่พิจารณาได้ความโดยตรง ศาลก็ลงโทษจำเลยได้ เพราะถือว่าโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดดังกล่าวมาแล้ว ทั้งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษเบากว่าความผิดที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ

426

ได้กล่าวมาแล้วว่า กรณีที่ศาลจะใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคหก จะต้องเป็นคดีที่มีการสืบพยานหลักฐานกันมาแล้ว หากเป็นเรื่องที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง และโจทก์ไม่ติดใจสืบพยาน ย่อมไม่มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาในอันที่ศาลจะใช้อำนาจตามมาตรานี้ได้เลย (ฎีกาที่ ๑๕๔๖/๒๕๖๘)

กรณีความผิดตามฟ้องรวมการกระทำหลายอย่างนี้ มักเป็นเรื่องที่ความผิดที่บรรยายมาในฟ้องเป็นความผิดบทหนัก หรือโดยสภาพความผิดมีองค์ประกอบเข้าลักษณะเป็นความผิดอย่างอื่นด้วยหรือรวมความผิดฐานอื่นไว้ในตัวด้วย เช่น

427

๑) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์” (ป.อ. มาตรา ๒๘๙) ย่อมรวมความผิดฐาน “ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา” (ป.อ. มาตรา ๒๘๘) (ฎีกาที่ ๙๘๔/๒๕๔๖) และรวมความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสโดยมีเหตุฉกรรจ์” (ป.อ. มาตรา ๒๙๘) (ฎีกาที่ ๒๑๗๓/๒๕๖๔) และความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์” (ป.อ. มาตรา ๒๙๖) อยู่ในตัว (ฎีกาที่ ๑๑๑๓/๒๕๔๒, ๖๐๒๐/๒๕๖๐)

ความผิดฐาน “ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา” (ป.อ. มาตรา ๒๘๘) รวมการกระทำ ความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย” (ป.อ. มาตรา ๒๙๐) อยู่ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๑๐๐๖๕/๒๕๕๘, ๒๖๖๓/๒๕๖๐, ๗๒๔๒/๒๕๖๑)

428

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๙/๒๕๖๗ ตามทางพิจารณาได้ความว่า การกระทำของจำเลยเป็นเพียงความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยพลาด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ประกอบมาตรา ๖๐ เป็นความผิดหลายอย่างซึ่งรวมอยู่ในความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามฟ้อง และเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลฎีกามีอำนาจลงโทษจำเลยในการกระทำผิดตามที่พิจารณาได้ความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๒๕

429

๒) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “พยายามฆ่า” (ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๐) ทางพิจารณาได้ความว่า “จำเลยทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส” (ป.อ. มาตรา ๒๙๗) หากโจทก์ไม่ได้บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายสาหัสด้วย ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏในฟ้อง และโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ศาลคงลงโทษจำเลยได้เพียงความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) ซึ่งเป็นความผิดหนึ่งที่รวมอยู่ในความผิดฐานพยายามฆ่า เท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๕๑๔/๒๕๕๑, ๑๓๓๖/๒๕๕๓)

430

แต่หากโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายสาหัสมาแล้ว ศาลก็
ลงโทษจำเลยในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส (ป.อ.
มาตรา ๒๙๗) ได้ (ฎีกาที่ ๑๔๕๐/๒๕๒๙, ๑๓๓๖/๒๕๕๓, ๑๓๓๖๖/๒๕๕๗,
๓๙๗๖/๒๕๖๐, ๓๒๕/๒๕๖๒, ๒๑๗๓/๒๕๖๔)

ทำนองเดียวกับ โจทก์บรรยายว่าข้อเท็จจริงปรากฏตามรายงานชั้นสูตรของ
แพทย์ ศาลย่อมนำรายงานชั้นสูตรของแพทย์มารับฟังประกอบว่าโจทก์บรรยายถึง
อันตรายสาหัสในคำฟ้องแล้วได้ (ฎีกาที่ ๗๑๓๕/๒๕๔๗ (ป))

431

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๖๘/๒๕๖๘ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑
ในความผิดฐาน พยายามฆ่าผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙, ๘๐
ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ ทำร้ายร่างกายผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับ
อันตรายสาหัสอันเป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น จึงเป็นการกระทำความ
ผิดที่รวมการกระทำหลายอย่างแต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง
ทั้งจำเลยที่ ๑ มิได้หลงต่อสู้ แม้โจทก์มิได้ขอให้ลงโทษตามมาตรา ๒๙๗ (๘) มาด้วย
ศาลมีอำนาจลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้ ตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย ศาลฎีกาให้ลงโทษจำเลยที่ ๑
ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ (๘)

432

ความผิดฐาน “พยายามฆ่า” (ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๐ รวมการกระทำความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) (ฎีกาที่ ๑๐๕๒/๒๕๔๕ (ป)) และรวมความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๓๙๑) อยู่ในตัว (ฎีกาที่ ๓๑๕๑/๒๕๖๔)

แต่ไม่รวมความผิดฐาน “ยิงปืนโดยใช้เหตุในเมืองหรือหมู่บ้าน” (ป.อ. มาตรา ๓๗๖) ในตัว (ฎีกาที่ ๔๓๓๖/๒๕๖๕, ๔๔๖๐/๒๕๖๕ (ป))

และไม่รวมความผิดฐาน “ขู่เข็ญทำให้ผู้อื่นตกใจกลัว” (ป.อ. มาตรา ๓๙๒) (ฎีกาที่ ๙๑๔๐/๒๕๕๘, ๕๔๒/๒๕๕๙)

433

(ต่อ)

ข้อสังเกต ความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) (ฎีกาที่ ๑๑๑๙๘/๒๕๕๘) หรือ “ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๓๙๑) (ฎีกาที่ ๒๐๘/๒๕๕๔) ที่รวมอยู่ในความผิดพยายามฆ่า (ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๐) นั้น **จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่กล่าวมาในฟ้องด้วย** ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ หากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่กล่าวในฟ้องศาลย่อมไม่อาจลงโทษจำเลยได้เลย เพราะเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก และวรรคสี่

434

๓) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส” (ป.อ. มาตรา ๒๙๗) ย่อมรวมความผิดฐาน “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๓๙๑) (ฎีกาที่ ๒๔๗๑/๒๕๖๒) อยู่ในตัวด้วย

๔) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “พรากเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปีไปเพื่อการอนาจาร” (ป.อ. มาตรา ๓๑๗ วรรคสาม) ย่อมรวมความผิดฐาน “พรากเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปีโดยไม่มีเหตุอันสมควร” (ป.อ. มาตรา ๓๑๗ วรรคแรก) (ฎีกาที่ ๒๘๕๘/๒๕๔๐) และยังรวมความผิดฐาน “พรากผู้เยาว์อายุไม่เกิน ๑๘ ปีไปเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์ยินยอมไปด้วย” (ป.อ. มาตรา ๓๑๙ วรรคแรก) (ฎีกาที่ ๕๓๐๓/๒๕๕๓) ไว้ในตัวด้วย

435

๕) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “พรากผู้เยาว์อายุไม่เกิน ๑๘ ปีไปเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์นั้นไม่ยินยอม” (ป.อ. มาตรา ๓๑๘ วรรคสาม) ย่อมรวมความผิดฐาน “พรากผู้เยาว์อายุไม่เกิน ๑๘ ปีไปเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์นั้นยินยอม” (ป.อ. มาตรา ๓๑๙ วรรคแรก) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๔๑๙๗/๒๕๔๗, ๖๓๐๖/๒๕๖๒)

๖) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น” (ป.อ. มาตรา ๒๗๖ หรือมาตรา ๒๗๗) ย่อมรวมความผิดฐาน “กระทำอนาจาร” (ป.อ. มาตรา ๒๗๘ หรือมาตรา ๒๗๙) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๔๐๒๔/๒๕๓๔, ๒๑๓๐/๒๕๕๑, ๑๑๐๖๕/๒๕๕๔)

436

๗) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม” (ป.อ. มาตรา ๓๐๓) ย่อมรวมความผิดฐาน “ทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอม” (ป.อ. มาตรา ๓๐๒) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๖๔๔๓/๒๕๔๕)

๘) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “แจ้งความเท็จเกี่ยวกับคดีอาญา” (ป.อ. มาตรา ๑๗๒ หรือมาตรา ๑๗๓) ย่อมรวมความผิดฐาน “แจ้งความเท็จ” (ป.อ. มาตรา ๑๓๓) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๑๗๐๖/๒๕๔๖)

ข้อสังเกต โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “เป็นเจ้าพนักงานเรียกรับสินบน” (ป.อ. มาตรา ๑๔๘) ไม่รวมความผิด “เป็นเจ้าพนักงานกรรโชกทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๑๔๙) ศาลคงลงโทษได้เพียงความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต (ป.อ. มาตรา ๑๕๓) อันเป็นความผิดที่รวมอยู่ในตัวของความผิดทั้งสอง เท่านั้น (ฎีกาที่ ๔๗๘๙/๒๕๖๕)

437

๙) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา” (ป.อ. ๓๒๘) ย่อมรวมความผิดฐาน “หมิ่นประมาทผู้อื่น” (ป.อ. มาตรา ๓๒๖) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๓๘๗๗/๒๕๖๕)

๑๐) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ฉ้อโกงประชาชน” (ป.อ. มาตรา ๓๔๓) ย่อมรวมความผิดฐาน “ฉ้อโกง” (ป.อ. มาตรา ๓๔๑) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๓๓๓๔/๒๕๖๐)

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษ “ฉ้อโกง” (ป.อ. มาตรา ๓๔๑) โดยบรรยายว่า จำเลยทั้งสองรับเงินจากธนาคารตามเช็คซึ่งถอนจากบัญชีเงินฝากของนายจ้างไปเป็นของจำเลยทั้งสองโดยทุจริต ถือว่าฟ้องโจทก์รวมความผิดฐาน “ลักทรัพย์นายจ้าง” (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑๑)) ไว้ในตัวด้วย (ฎีกาที่ ๑๒๘๘๘/๒๕๕๘)

438

๑๑) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ปล้นทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๔๐) ย่อมรวมความผิดฐาน “ชิงทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) (ฎีกาที่ ๒๑๖๑/๒๕๓๑) ความผิดฐาน “ลักทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) (ฎีกาที่ ๑๒๕๘๔/๒๕๔๗, ๙๓๖๒/๒๕๕๖, ๖๕/๒๕๖๔) และความฐาน “ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) (ฎีกาที่ ๕๘๙๓/๒๕๕๐, ๑๒๐๓/๒๕๕๓, ๓๕๒๐/๒๕๖๓)

ทั้งยังรวมความผิดฐาน “ข่มขืนใจผู้อื่น” (ป.อ. มาตรา ๓๐๙) (ฎีกาที่ ๑๐๘๒/๒๕๓๔) ไว้ในตัวด้วย

439

ข้อสังเกต โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “ปล้นทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๔๐) แต่ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (ป.อ. มาตรา ๒๙๖) และ “ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน” (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑)) ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐาน ลักทรัพย์ในเวลากลางคืนได้ ส่วนความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายนั้น ศาลลงโทษได้เพียง “ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ” (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) เท่านั้น เพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการ “ไตร่ตรอง” เป็นเรื่องที่ไม่ได้กล่าวมาในฟ้อง และโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ (ฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๔๖)

ทำนองเดียวกับ กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลย “ชิงทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) ทางพิจารณาได้ความจำเลยลักทรัพย์ และทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย ศาลก็ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน ลักทรัพย์ และทำร้ายร่างกายได้ เพราะทั้งสองฐานความผิดเป็นความผิดที่รวมอยู่ในความผิดฐานชิงทรัพย์ และมีอัตราโทษน้อยกว่าความผิดฐานชิงทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๑๖๕๖/๒๕๕๗, ๓๕๒๐/๒๕๖๓)

440

แต่ความผิดฐาน “ปล้นทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๔๐) หรือ “ชิงทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๙) ไม่รวมความผิดฐาน “วิ่งราวทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๖) ศาลคงลงโทษได้เพียงความผิดฐานลักทรัพย์ (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) เท่านั้น (ฎีกาที่ ๙๓๖๒/๒๕๕๖, ๒๐๖๘/๒๕๖๖) และไม่รวมความผิดฐาน “ขู่เข็ญทำให้ผู้อื่นตกใจกลัว” (ป.อ. มาตรา ๓๙๒) (ฎีกาที่ ๓๐๘๔/๒๕๓๐)

ความผิดฐาน “วิ่งราวทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๖) ย่อมรวมความผิดฐาน “ลักทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๓๔) อยู่ในตัว (ฎีกาที่ ๗๙๕๓/๒๕๔๐)

441

(ต่อ)

ข้อควรรู้ ความผิดฐาน “ร่วมลักทรัพย์ในเคหสถาน” (ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๗) (๘)) รวมความผิดฐาน “ร่วมกันบุกรุกเคหสถานของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร” (ป.อ. มาตรา ๓๖๔ ประกอบมาตรา ๓๖๕ (๒)) ไว้ในตัวย่อย (ฎีกาที่ ๘๘๐๒/๒๕๔๓)

442

๑๒) โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน “เป็นเจ้าพนักงานยักยอก” (ป.อ. มาตรา ๑๔๗) (ฎีกาที่ ๒๓๒๔/๒๕๖๗) หรือ “เป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานยักยอก” (ป.อ. มาตรา ๑๔๗ ประกอบมาตรา ๘๖) (ฎีกาที่ ๒๖๓๓/๒๕๕๕) ย่อมรวมความผิดฐาน “ยักยอกทรัพย์” (ป.อ. มาตรา ๓๕๒) อยู่ในตัวด้วย

443

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๒๔/๒๕๖๗ จำเลยจึงไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗ และ ๑๕๗ ตามฟ้องของโจทก์ได้ แต่เมื่อทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเบียดบังทรัพย์ของผู้เสียหายไปในฐานะบุคคลธรรมดาซึ่งโจทก์ได้บรรยายฟ้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานยักยอกตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ ไว้แล้ว ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ วรรคแรก ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย ประกอบ มาตรา ๒๑๕ และ ๒๒๕

444

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๖
แต่เพียงเท่านี้

445

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๗

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทังทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๗ ข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์

447

ข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์

เมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ แล้ว หากคู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลยไม่เห็นด้วย หรือไม่พอใจในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ก็สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่วันที่ศาลได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยจัดทำคำฟ้องอุทธรณ์ระบุข้อเท็จจริงโดยย่อหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงให้ชัดเจนยื่นต่อศาลชั้นต้น (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓, ๑๙๘) ทั้งนี้ แม้คู่ความจะเคยยื่นคำร้องขอสิทธิในการอุทธรณ์มาก่อนก็ยังคงมีสิทธิอุทธรณ์ได้ เพราะเป็นสิทธิตามกฎหมาย (ฎีกาที่ ๓๐๒/๒๔๙๕) แต่ไม่ใช่ว่าในทุก ๆ คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความจะมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้เสมอไป เพราะการที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นได้หรือไม่ ย่อมอยู่ภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ตามกฎหมาย ดังจะกล่าวต่อไปนี้

448

ข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ปัญหา ข้อเท็จจริง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ)

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ กำหนดว่า “ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.....”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องที่กฎหมายสนับสนุนให้ความยุติธรรมในคดีซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท ซึ่งถือเป็นอัตราโทษเล็กน้อยได้ยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นได้โดยเร็ว จึงได้กำหนดข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง นั่นเอง

449

ที่ว่า “ปัญหาข้อเท็จจริง” คือ ปัญหาที่คู่ความยังคงโต้แย้งกันเกี่ยวกับ ดุลพินิจ ในการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในอันที่จะฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง (ฎีกาที่ ๓๗๒๔/๒๕๓๖) หรือดุลพินิจในการกำหนดโทษ รอการลงโทษ (ฎีกาที่ ๕๙๗๔/๒๕๕๒) หรือดุลพินิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของศาล (ฎีกาที่ ๒๖๐๓/๒๕๑๔) และดุลพินิจอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจได้

ข้อสังเกต กรณีลดโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๗๕ กฎหมายบังคับศาลให้ต้องลดโทษเสมอไม่ใช่เป็นดุลพินิจศาล หากจำเลยอุทธรณ์ขอให้ศาลลดโทษตามมาตราดังกล่าว ถือเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๒๑๐/๒๕๓๗, ๖๕๕๘/๒๕๕๗) ต่างจากกรณี ป.อ. มาตรา ๗๖, ๗๘ ที่เป็นดุลพินิจศาลในการลดโทษให้จำเลยจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๑๑๑-๑๑๒/๒๕๑๔, ๔๗๒/๒๕๓๙)

450

หากเป็นเรื่องที่ศาลรับฟังข้อเท็จจริงยุติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยคู่ความไม่ได้โต้แย้ง
ดุลพินิจในการฟังข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่โต้แย้งดุลพินิจในการตีความว่าการกระทำของ
จำเลยไม่เป็นความผิด หรือเป็นความผิดฐานใดฐานหนึ่งหรือไม่ อย่างไร เช่นนี้
เป็นปัญหาข้อกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๐๑๘๘/๒๕๕๖)

451

๑.๑) ข้อที่ว่า “คดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่
เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท...” นั้น ศาลพิจารณาจากข้อหาที่โจทก์บรรยายฟ้อง
และมีคำขอให้ลงโทษจำเลยเป็นสำคัญ ว่าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษเกินสามปี หรือปรับเกิน
หกหมื่นบาทหรือไม่ (ฎีกาที่ ๓๗๑๐/๒๕๔๙, ๔๙๕๐/๒๕๕๓) ไม่ใช่พิจารณาจาก ข้อเท็จจริงที่
ปรากฏในทางพิจารณาได้ความว่า เป็นความผิดที่มีอัตราโทษเกินกำหนดดังกล่าวหรือไม่ (ฎีกา
ที่ ๔๙๑๑/๒๕๓๗, ๒๐๖๓/๒๕๔๙)

หากคดีที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท
อย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ต้องห้ามคู่ความในการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงเลย (ฎีกาที่
๑๔๑๒/๒๕๖๖) เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ตาม ป.อ. มาตรา ๓๒๘
มีอัตราโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐บาท ย่อมเป็นคดีที่มีโทษปรับเกินหกหมื่นบาท แม้จะมี
อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

452

แต่หากโจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทธาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี แม้โจทก์จะมีคำขอท้ายฟ้องอ้างบทมาตรานี้เป็นบทหนักซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกินกว่า ๓ ปี เช่นนี้ ศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยในบทหนักดังกล่าวได้ เพราะถือเป็นเรื่องที่ไม่กล่าวในฟ้อง และโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๒ วรรคแรกและวรรคสี่ กรณีดังกล่าวนี้ต้องถือว่าโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดที่มีอัตราโทษไม่เกิน ๓ ปีเท่านั้น ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๓ ทวิ (ฎีกาที่ ๔๙๔/๒๕๕๑, ๓๐๑๙/๒๕๕๗, ๓๑๒๓/๒๕๖๐, ๓๙๐๔/๒๕๖๔)

453

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๕๘๙/๒๕๕๓ โจทก์ทั้งสามบรรยายฟ้องว่า จำเลยทั้งเจ็ดร่วมกันทำร้ายร่างกายโจทก์ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย และร่วมกันทำร้ายโจทก์ที่ ๑ เป็นเหตุให้โจทก์ที่ ๑ ศีรษะแตก หน้าผากแตก หางตาขวาแตก จมูกแตก และฟันหัก ๔ ซี่ ได้รับอันตรายแก่กาย ขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา ๒๙๕, ๒๙๗ แม้ฟ้องโจทก์ทั้งสามมีคำขอให้ลงโทษจำเลยทั้งเจ็ดตามมาตรา ๒๙๗ แต่เมื่อฟ้องโจทก์ทั้งสามมิได้บรรยายฟ้องว่า โจทก์ที่ ๑ ได้รับอันตรายสาหัสอย่างไร จึงลงโทษจำเลยทั้งเจ็ดตามมาตรา ๒๙๗ ไม่ได้ คงลงโทษจำเลยทั้งเจ็ดตามมาตรา ๒๙๕ เท่านั้น เมื่อความผิดแต่ละกระทงกำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง จึงต้องห้ามมิให้โจทก์ทั้งสามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๓ ทวิ ที่โจทก์ทั้งสามอุทธรณ์ว่าพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสามฟังได้ว่าจำเลยทั้งเจ็ดร่วมกันทำร้ายโจทก์ทั้งสามนั้น เป็นการโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้นอันเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามอุทธรณ์ตามบทบัญญัติดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นรับอุทธรณ์ของโจทก์ทั้งสามและศาลอุทธรณ์ภาค ๓ รับวินิจฉัย จึงเป็นการไม่ชอบ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

454

(ต่อ)

คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง จำคุกเกินกว่า ๓ ปี หรือปรับเกินกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท แต่ศาลมีคำสั่งประทับรับฟ้องไว้เพียง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท โจทก์ไม่อุทธรณ์คำสั่ง และ ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อมาจนศาลมีคำพิพากษา เช่นนี้ ถือว่า โจทก์พอใจฟ้องเพียงความผิดที่มี อัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท ตามที่ศาลมีคำสั่งประทับรับฟ้อง อันเป็น คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๔๔๘๘/๒๕๖๕) (มีฎีกาที่ ๔๙๑๑/๒๕๓๗ วินิจฉัย ไปอีกทาง)

455

กรณีความผิดหลายกรรมต่างกันซึ่งศาลพิพากษาเรียงกระทงลงโทษจำเลย ต้อง พิจารณาแยกรายข้อหาที่โจทก์ฟ้องแต่ละกรรมว่าเป็นความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุก เกิน ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาทหรือไม่ (ฎีกาที่ ๓๘๕๒/๒๕๕๓, ๖๒๘๑/๒๕๖๑)

ทำนองเดียวกับ ความผิดหลายสำนวน แม้จะมีการรวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกันใน ภายหลัง การพิจารณาข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ยอมพิจารณาคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้อง แยกเป็นรายละเอียดสำนวน (ฎีกาที่ ๖๕๙-๖๖๑/๒๕๖๓)

456

ปัญหาว่า กรณีความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ความผิด
บทเบาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐
บาท จะต้องห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ แยกพิจารณาได้ดังนี้

- หากคู่ความอุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทหนักซึ่งมีอัตรา
โทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาทด้วย ความผิดบทเบาที่มีอัตรา
โทษไม่เกินกำหนดดังกล่าวก็ย่อมพลอยอุทธรณ์ได้ไปด้วย ไม่อยู่ในบังคับ
ข้อจำกัดสิทธิ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ นี้ (ฎีกาที่ ๓๑๕๔/๒๕๕๓)
(อุทธรณ์บทหนักได้ บทเบาก็ไม่ต้องห้าม)

457

ถึงอย่างไรก็ดี แม้จะมีการยื่นอุทธรณ์ในความผิดบทหนักซึ่งมีอัตราโทษอย่าง
สูงจำคุกเกิน ๓ ปีหรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาทแล้ว แต่หากความผิดบทหนักดังกล่าว
ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเพราะเหตุอื่น ๆ เสียแล้ว เช่น เป็นอุทธรณ์ไม่ชัดแจ้ง
เพราะมิได้โต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้น (ฎีกาที่ ๕๐๒๒/๒๕๖๖) หรือเป็นกรณีที่เข้าเป็น
โจทก์ร่วมได้เพียงความผิดบทเบาเท่านั้น จึงไม่มีอำนาจอุทธรณ์ในความผิดบทหนัก (ฎีกาที่
๔๒๘๐/๒๕๕๗, ๒๓๐๖/๒๕๖๐) ดังนี้ ย่อมถือไม่ได้ว่ามีการอุทธรณ์ในความผิดบทหนัก คงมี
แต่การอุทธรณ์ความผิดบทเบาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท
เท่านั้น จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ

458

(ต่อ)

- หากคู่ความอุทธรณ์เพียงความผิดบทเบาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท แม้บทหนักมีอัตราโทษเกินกำหนดดังกล่าว ก็ต้องถือตามเจตนาในการอุทธรณ์ของโจทก์เป็นสำคัญว่า ประสงค์อุทธรณ์ในความผิดซึ่งมีอัตราโทษตามบทเบา อันเป็นการต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ (ฎีกาที่ ๑๒๐๕๘/๒๕๕๕, ๗๐๓๕/๒๕๖๒)

459

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๐๕๘/๒๕๕๕ เมื่อพิจารณาเนื้อหาอุทธรณ์ของโจทก์โดยตลอดแล้วแสดงว่าโจทก์มีเจตนาให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ลงโทษจำเลยตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยเท่านั้น มิใช่โจทก์มีเจตนาที่จะให้ลงโทษจำเลยในความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๔ ที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าสามปี การต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ เป็นการตัดสิทธิคู่ความจึงต้องพิจารณาด้วยความเคร่งครัดโดยถือเจตนาของโจทก์เป็นสำคัญ เมื่ออุทธรณ์โจทก์มีเจตนาให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๓ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับหนักขึ้นโดยไม่รอการลงโทษจำคุก ซึ่งเป็นการโต้เถียงดุลพินิจในการลงโทษของศาลชั้นต้นอันเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว อุทธรณ์ของโจทก์จึงต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ วินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบ และไม่ก่อสิทธิให้จำเลยฎีกาได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

460

แต่หากเป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดกรรมเดียวและขอให้
ลงโทษในความผิดฐานเดียวซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกินกว่า ๓ ปี หรือปรับเกินกว่า
๖๐,๐๐๐ บาท โดยมีได้แยกข้อหาว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดข้อหาใดมาในฟ้องแต่แรก
แต่เป็นเรื่องที่ความผิดตามฟ้องรวมการกระทำความผิดหลายอย่าง และแต่ละอย่างเป็น
ความผิดในตัวเองได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ วรรคท้าย เช่นนี้ ถือว่าโจทก์ฟ้องจำเลยขอให้
ลงโทษผิดบทหนัก แม้โจทก์จะอุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทเบาซึ่งรวมอยู่ในฟ้อง
เดียวกันซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท ก็ต้อง
พิจารณาโทษตามฟ้องเป็นสำคัญซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่
๓๓๐๒/๒๕๕๒)

461

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๐๒/๒๕๕๒ การอุทธรณ์คดีอาญาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลจะต้อง
พิจารณาอัตราโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามคำฟ้องว่าต้องห้ามอุทธรณ์หรือไม่ คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า
จำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
โดยใช้อาวุธตาม ป.อ. มาตรา ๘๓, ๓๓๙, ๓๔๐ ตรี มีระวางโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี
ซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ เมื่อโจทก์อุทธรณ์ขอให้
ลงโทษจำเลยทั้งสองฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ ประกอบมาตรา ๘๓
จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามบทบัญญัติดังกล่าว

462

- การอุทธรณ์ขอให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ หรือ รับของโจร เป็นการอุทธรณ์ขอให้ศาลเลือกลงโทษจำเลยในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง มิใช่เรื่องความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท จึงต้องพิจารณาโทษของความผิดทั้งสองฐานแยกจากกัน ซึ่งหากเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ย่อมต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ แต่ความผิดฐานรับของโจรไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๒๑๖/๒๕๓๖, ๔๐๐๗/๒๕๓๕)

463

ข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวินี้ เป็นการจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ได้แย้งคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงในเนื้อหาประเด็นแห่งคดีตามคำฟ้องของโจทก์เท่านั้น หากเป็นการอุทธรณ์ได้แย้งคำสั่งของศาล หรือคำพิพากษาของศาลที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีตามคำฟ้องของโจทก์ย่อมไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรานี้ เช่น

- การโต้แย้งคำสั่งศาลเกี่ยวกับ การโอนคดีหรือรับคดีไว้พิจารณา ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ วรรคท้าย (ฎีกาที่ ๑๔/๒๕๓๗) หรือ
- ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี เพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับ (ฎีกาที่ ๓๑๖๒/๒๕๖๒)
- คำสั่งศาลที่งดสืบพยานโจทก์ (ฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๓๗, ๒๑๘๓/๒๕๓๔)
- คำสั่งศาลที่ยกคำร้องโจทก์ไม่ให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคสอง (คร.๒๑๘๓/๒๕๓๔) เหล่านี้ เป็นคำสั่งที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาประเด็นแห่งคดีตามคำฟ้องของโจทก์ คู่ความขอที่จะอุทธรณ์ได้ไม่อยู่ในบังคับข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ

464

บางกรณีเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดข้อจำกัดสิทธิไว้โดยเฉพาะจึงอุทธรณ์ได้ตลอด
ไม่อยู่ในบังคับข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ เช่น

- **คดีร้องขอคืนของกลาง** ผู้ร้องซึ่งไม่ใช่โจทก์หรือจำเลยในคดี ย่อมอุทธรณ์คำพิพากษาใน
คดีร้องขอคืนของกลางได้ตลอดสาย ไม่มีข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์และฎีกา (ฎีกาที่ ๒๑๑/๒๕๐๔ (ป),
๑๐๒๕/๒๕๒๒, ๑๓๔/๒๕๓๔) **แต่หากเป็นคู่ความในคดีอุทธรณ์**ในประเด็นเรื่องขอให้รับหรือขอ
คืนของกลางย่อมอยู่ในบังคับแห่งข้อจำกัดสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิด้วย (ฎีกาที่
๓๗๙๘/๒๕๒๗, ๕๙๗๖/๒๕๔๕, ๒๐๒๔/๒๕๖๔)

- **คดีละเมิดอำนาจศาล** ผู้ถูกกล่าวหาในคดีละเมิดอำนาจศาลย่อมอุทธรณ์คำพิพากษา
หรือคำสั่งของศาลได้ตลอดสาย (คร.๑๙๒๖/๒๕๔๘, ๖๑๔/๒๕๖๑) ไม่มีข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์
และฎีกา

465

ข้อสังเกต ในคดีละเมิดอำนาจศาล แม้ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาล หรือ
สำนักอำนวยการประจำศาล จะได้ชื่อว่าเป็น ผู้กล่าวหาในสำนวน ก็เพียงแต่มีหน้าที่
รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลเพื่อไต่สวนว่าการกระทำ
ดังกล่าวเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ แต่ไม่ใช่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทบ
สิทธิในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีละเมิดอำนาจศาล เพราะเป็นเรื่อง
ระหว่างศาลกับผู้ถูกกล่าวหา ผู้อำนวยการจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาในคดี
ละเมิดอำนาจศาล (ฎีกาที่ ๖๒๙๔/๒๕๕๘)

466

๒) ข้อยกเว้นแห่งข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ

๒.๑) ข้อยกเว้นของจำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ (๑) – (๔)

ข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ เป็นเรื่องที่เคร่งครัดเฉพาะฝ่ายโจทก์เท่านั้น แต่ในฝ่ายของจำเลยกฎหมายกำหนดข้อยกเว้นให้จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ๔ กรณี คือ

(๑) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก

กรณี (๑) นี้ ต้องเป็นเรื่องกักขังแทนจำคุก เท่านั้น หากเป็นเรื่องกักขังแทนค่าปรับหรือกักขังแทนริบทรัพย์ ย่อมไม่เข้าเกณฑ์ข้อยกเว้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

467

การที่ศาลส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรม ตาม ป.อ. มาตรา ๗๔ (๓) (ฎีกาที่ ๔๓๒/๒๕๒๐) หรือเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวเด็กไปฝึกอบรมตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา ๑๔๒ (ฎีกาที่ ๑๕๓/๒๕๕๕, ๔๑๓/๒๕๖๐) ไม่ถือเป็นโทษจำคุกตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ แม้จะมีระยะเวลานานเท่าใด ก็ไม่ถือว่า จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก จึงไม่เข้าข้อยกเว้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ทวิ (๑) ที่จำเลยจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

แต่หากเป็นกรณีที่คดีตามฟ้องของโจทก์มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท อยู่แล้ว ย่อมไม่ต้องพิจารณาเรื่องข้อยกเว้นเลย (ฎีกาที่ ๓๗๑๐/๒๕๔๙)

468

(๒) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ศาลรอกาลลงโทษไว้

(๓) ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือ

(๔) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท

กรณี (๔) นี้ ต้องเป็นเรื่องศาลมีคำพิพากษาปรับเกิน ๑,๐๐๐ บาท เท่านั้น หากปรับ ๑,๐๐๐ บาท พอดี หรือน้อยกว่านั้น ย่อมไม่เข้าเกณฑ์ข้อยกเว้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๓๒๕/๒๕๖๒, ๑๗๘๘/๒๕๖๖, ๒๙๙๙/๒๕๖๗)

469

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๙๙/๒๕๖๗ ความผิดฐานร่วมกันพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๑ ศาลชั้นต้นปรับคนละ ๕๐๐ บาท ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๓ ทวิ (๔) จำเลยทั้งสามอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบา เป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามตามบทกฎหมายดังกล่าว และยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ข้อสังเกต เหตุทั้ง ๔ ประการดังกล่าวมา เป็นข้อยกเว้นของจำเลยเท่านั้น โจทก์จะอ้างมาเป็นคุณเพื่อให้ตนมีสิทธิอุทธรณ์ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๖๖๙๘/๒๕๕๔)

470

๒.๒) ขออนุญาตหรือรับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ตรี)

คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ตรี กฎหมายได้เปิดช่องให้คู่ความไม่ว่าโจทก์หรือจำเลยมีสิทธิขออนุญาตหรือขอรับรองอุทธรณ์ต่อผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เพื่อให้อุทธรณ์ของตนได้รับการพิจารณาต่อไปได้ ซึ่งแบ่งการขออนุญาตหรือขอรับรองเป็น ๒ กรณีคือ

(๑) การขออนุญาตอุทธรณ์ หมายถึง การยื่นคำร้องเพื่อขอให้ผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นพิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์

471

ผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษา หมายถึง ผู้พิพากษาที่เป็นเจ้าของสำนวนหรือเป็นองค์คณะพิจารณาคดีอย่างแท้จริงโดยได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานมาแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แม้ไม่ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานในชั้นพิจารณาก็ตาม (คร.๒๐๖๙/๒๕๕๒, ๕๖๑/๒๕๖๔, ฎีกาที่ ๑๖๓๕/๒๕๖๔) หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานในชั้นพิจารณาแม้จะได้ย้ายไปอยู่ศาลอื่นก็ยังมีอำนาจให้อนุญาตให้อุทธรณ์ได้ โดยเป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องจัดส่งคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ให้ผู้พิพากษาดังกล่าวพิจารณา (ฎีกาที่ ๑๔๙/๒๕๕๒ (ป), ๓๐๙๔/๒๕๓๙) แต่ผู้พิพากษารายดังกล่าวต้องยังไม่เกษียณอายุราชการ (ฎีกาที่ ๑๖๓๕/๒๕๖๔)

472

ผู้พิพากษาที่ไม่ได้พิจารณาคดี ย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง เช่น

- ผู้พิพากษาเวรประจำวันที่เพียงแต่มีคำสั่งรับฟ้อง อ่านอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง สอบคำให้การ เท่านั้น (คร.๓๑๑/๒๕๖๑)
- ผู้พิพากษาที่อ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้น (ฎีกาที่ ๖๖๒/๒๕๖๔) หรืออ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๖๖๑/๒๕๖๔) และส่งคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ แต่ไม่เคยนั่งพิจารณาคดี หรือผู้พิพากษาในศาลอื่นที่สืบพยานซึ่งได้ถูกส่งประเด็นมาแทน หรือ
- ผู้พิพากษาที่รับสำนวนต่อมาเป็นเจ้าของสำนวน แต่ไม่เคยนั่งพิจารณาคดีมาก่อน (ฎีกาที่ ๒๒๒๐/๒๕๔๔) **เหล่านี้** ไม่ใช่ผู้พิพากษาที่เป็นเจ้าของสำนวนหรือเป็นองค์คณะพิจารณาคดีอย่างแท้จริงโดยได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานมาแล้ว จึงไม่มีอำนาจพิจารณาคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์

ข้อสังเกต ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาฟังประเด็นกลับ ถือเป็นผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาจึงมีอำนาจส่งคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ (ฎีกาที่ ๑๒๙๖/๒๕๓๙)

473

ป.วิ.อ. ไม่ได้บัญญัติวิธีการขออนุญาตให้อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำ ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคท้าย มาบังคับใช้โดยอนุโลม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ กล่าวคือ ผู้อุทธรณ์ต้องยื่นคำร้องถึงผู้พิพากษาที่ประสงค์จะขออนุญาต พร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น ก่อนครบกำหนดเวลายื่นอุทธรณ์ แต่ไม่นำ ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓๐ มาบังคับใช้ (ฎีกาที่ ๑๔๙๗/๒๕๕๖)

หากผู้อุทธรณ์ไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ (คร.๑๘๘/๒๕๕๗) หรือผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องพ้นกำหนดแล้วศาลก็ไม่จำเป็นต้องส่งคำร้องเพื่อให้ผู้พิพากษาพิจารณา และ**หากผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์พ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์แล้ว** แม้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีจะได้พิจารณาอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิอุทธรณ์โดยชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด ผู้อุทธรณ์จึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๑๐๕๙/๒๔๙๙ (ป), ๗๑๗๘/๒๕๔๖, ๖๑๔/๒๕๖๖)

474

แต่หากผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขอให้รับรองอุทธรณ์แล้วภายในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ ถือเป็นการยื่นคำร้องโดยชอบ แม้ผู้พิพากษาจะมีคำสั่งคำร้องอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงภายหลังพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ ก็ไม่กระทบต่อสิทธิอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จึงมีสิทธิอุทธรณ์ได้ (ฎีกาที่ ๓๐๙๔/๒๕๓๙)

กรณีคำร้องขอให้อนุญาตอุทธรณ์มิได้ระบุรายชื่อผู้พิพากษาหรือมิได้ระบุขอให้องค์คณะผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ทำนองว่า “ขอศาลได้โปรดอนุญาตให้อุทธรณ์” ถือเป็นคำร้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๕ ศาลไม่จำเป็นต้องส่งคำร้องขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดีพิจารณาคำร้องดังกล่าว (ฎีกาที่ ๒๒๙/๒๕๖๒, ๔๒๐๖/๒๕๖๖) แต่มีฎีกาที่ ๘๑๓๖/๒๕๕๗ วินิจฉัยว่าเป็นคำร้องขอที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ดังนั้น จึงควรระบุคำร้องขอให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้มีปัญหาในทางปฏิบัติ

475

และหากระบุรายชื่อแล้วว่าเป็นผู้พิพากษารายใด ก็มีเพียงแต่ผู้พิพากษารายดังกล่าวเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาคำร้องอนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ผู้พิพากษารายอื่นแม้จะได้พิจารณาคดีหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือมีความเห็นแย้งก็ไม่มีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้อง หากมีคำสั่งมากเป็นการไม่ชอบ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิอุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๘๖๔๘/๒๕๕๗, ๓๐๗๒/๒๕๕๙, ๕๔๕๑/๒๕๕๒, ๗๔๗๒/๒๕๖๒) ทำนองเดียวกับระบุว่าขอให้ “ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน” พิจารณาอนุญาต ดังนี้ ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะพิจารณาคดีหรือที่ทำความเห็นแย้งก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ (คร.๙๗๓/๒๕๓๙)

กรณีคดีที่มีความเห็นแย้ง ผู้อุทธรณ์ต้องยื่นคำร้องให้ผู้พิพากษาที่มีความเห็นแย้งพิจารณาอนุญาตให้อุทธรณ์ด้วย ไม่ใช่ว่าคดีใดมีความเห็นแย้งแล้ว จะไม่ต้องห้ามอุทธรณ์โดยทันที แต่ถ้าผู้พิพากษาซึ่งทำความเห็นแย้งได้รับรองล่วงหน้าให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ก็ถือว่าเป็นการอนุญาตให้อุทธรณ์โดยชอบแล้ว (ฎีกาที่ ๔๗๘/๒๕๑๓ (ป))

476

ข้อสำคัญ หากได้มีการยื่นอุทธรณ์มาแล้วแต่ศาลไม่รับอุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๓๐๙๔/๒๕๓๙) หรือได้ยื่นคำร้องขอให้อัยการสูงสุดรับรองอุทธรณ์มาแล้ว แต่อัยการสูงสุดไม่รับรอง (ฎีกาที่ ๖๕๙/๒๕๔๑) หรือได้ยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษารายใดพิจารณาอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงมาแล้วแต่ผู้พิพากษารายนั้นไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หากยังอยู่ภายในระยะเวลาอุทธรณ์ผู้อุทธรณ์ชอบที่จะยื่นคำร้องขอให้รับรองหรือขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต่อผู้ที่อำนาจอีกครั้งได้

ในการยื่นคำร้องขอรับรองหรืออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงครั้งหลังนี้ หากไม่ได้ยื่นคำฟ้องอุทธรณ์ฉบับใหม่มาด้วย ก็ถืออนุโลมว่า ผู้อุทธรณ์ประสงค์จะให้ศาลหรืออัยการสูงสุดอนุญาตหรือรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงสำหรับคำฟ้องอุทธรณ์ฉบับเดิมที่เคยยื่นมาก่อนหน้านี้ (คร.๑๑๗๘/๒๕๔๔, ๒๐๑๒/๒๕๔๔, ๒๑๘๖/๒๕๕๐)

แต่หากการยื่นคำร้องขอให้รับรองหรือขออนุญาตอุทธรณ์ในครั้งหลังยื่นภายหลังพ้นกำหนดผู้มีอำนาจก็ไม่อาจพิจารณาคำร้องได้ (ฎีกาที่ ๗๑๔๖-๗๑๔๗/๒๕๖๑)

477

คำสั่งคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ เมื่อผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ผู้พิพากษาที่มีอำนาจต้องพิจารณาสั่งคำร้องว่า “(๑) เป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์ และ (๒) อนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง” หรือสั่งไม่อนุญาต โดยขัดแย้ง กรณีของการอนุญาตนี้ไม่เคร่งครัดมากนัก แม้ศาลจะสั่ง (๑) หรือ (๒) อย่างใดอย่างหนึ่งก็เพียงพอถือว่าเป็นการอนุญาตให้อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงโดยชอบแล้ว (ฎีกาที่ ๘๒๓๕/๒๕๔๒, ๑๕๔๕๑/๒๕๕๗) แต่การที่ศาลมีคำสั่งว่า “รวม” (ฎีกาที่ ๘๑๓๖/๒๕๕๗) หรือ “คดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ยกคำร้อง” (ฎีกาที่ ๕๙๒๐/๒๕๖๒, ๑๑๖/๒๕๖๖) หรือศาลส่งคำร้องให้ผู้พิพากษาที่ไม่ได้พิจารณาคดีพิจารณาสั่งคำร้อง ทั้งที่ผู้อุทธรณ์ยื่นคำร้องขออนุญาตโดยชอบแล้ว (ฎีกาที่ ๒๒๒๐/๒๕๔๔) อันเป็นการผิดหล่นนั้น ย่อมเป็นการไม่ชอบ ศาลสูงเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว และย้อนสำนวนมาให้ศาลล่างมีคำสั่งคำร้องใหม่หรือดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป **ทำนองเดียวกับที่ศาลมีคำสั่งว่า “รับเป็นอุทธรณ์ของโจทก์หรือจำเลย และสำเนาให้อีกฝ่าย”** ถือเป็นเพียงการรับอุทธรณ์เท่านั้นไม่ใช่คำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๑๔๑๘๘/๒๕๕๘, ๑๑๘/๒๕๖๓)

478

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๘/๒๕๖๓ การที่ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์ ว่า “รับอุทธรณ์ของโจทก์ สำเนาให้จำเลยทราบการส่งไม่มีผู้รับโดยชอบให้ปิด” เพียงเท่านี้โดยไม่มีข้อความอื่นใดที่พอจะให้เข้าใจว่าเป็นการอนุญาตให้อุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒ ทวิ กรณีจึงฟังไม่ได้ว่า ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นได้อนุญาตให้โจทก์อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงอุทธรณ์ของโจทก์ซึ่งเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงจึงไม่เป็นอุทธรณ์ที่จะรับไว้พิจารณาตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงพ.ศ.๒๕๔๙ มาตรา ๒๒

479

แม้โจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้อุทธรณ์ แต่หากผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นเองว่าเป็นปัญหาสำคัญ และมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ ก็ถือเป็นการอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงโดยชอบด้วยกฎหมายได้เช่นกัน (ฎีกาที่ ๘๑๒๒-๘๑๒๓/๒๕๖๓)

480

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๑๒๒-๘๑๒๓/๒๕๖๗ คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตรา ๒๒ คู่ความที่อุทธรณ์ ต้องได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์จากผู้พิพากษาที่พิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นตามมาตรา ๒๒ ทวิ โดยยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ถึงผู้พิพากษาดังกล่าวพร้อมกับคำฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคสาม ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงฯ มาตรา ๔ และ ผู้พิพากษาที่มีอำนาจได้ส่งคำร้องอนุญาตให้คู่ความนั้นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ หรือกรณีที่มีได้ ยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อผู้พิพากษาดังกล่าวโดยตรง แต่ผู้พิพากษาที่พิจารณาและลงชื่อในคำ พิพากษาศาลชั้นต้นดังกล่าวได้มีคำสั่งขณะตรวจรับอุทธรณ์ว่า ข้อความที่ตัดสินเป็นปัญหาสำคัญอัน ควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์ จึงจะเป็นอุทธรณ์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

481

เมื่อผู้พิพากษาที่พิจารณาหรือลงลายมือชื่อในคำพิพากษาหรือมีความเห็น แย้งอนุญาต หรืออัยการสูงสุดรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงแล้วยอมเด็ดขาด ไม่อาจกลับความเห็นเดิมได้อีก (ฎีกาที่ ๖๕๙/๒๕๔๑) และเมื่อมีคำสั่งไม่อนุญาตให้อุทธรณ์หรือไม่รับรองแล้ว ย่อมเป็นดุลพินิจเด็ดขาดของผู้มีอำนาจไม่อาจอุทธรณ์ หรือฎีกาคำสั่งดังกล่าวต่อไปได้อีก (ฎีกาที่ ๑๕๓๓/๒๕๓๙, ๒๑๓/๒๕๔๙) ผู้อุทธรณ์จะให้ศาลสูงก้าวล่วงไปใช้ดุลพินิจอนุญาตให้อุทธรณ์เองไม่ได้ เพราะเป็นอำนาจของศาลล่าง (คร.๑๗๑๒/๒๕๓๑, ๑๘๗/๒๕๔๒, ฎีกาที่ ๖๘๕/๒๕๒๓ (ป), ๒๘๐๗/๒๕๖๔)

482

(๒) การขอให้รับรอง หมายถึง การยื่นคำร้องขอให้อธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุด) หรือพนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรมอัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่า มีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยเพื่อให้ศาลรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป

กรณีนี้กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ให้ศาลส่งคำร้องขอไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อให้อัยการสูงสุดพิจารณา แต่เป็นเรื่องที่ผู้อุทธรณ์ต้องชวนชวายดำเนินการเองโดยยื่นคำร้องขอรับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต่ออัยการสูงสุดด้วยตนเอง (เทียบฎีกาที่ ๖๕๖/๒๕๐๖, ๒๘๐๗/๒๕๖๔) ซึ่งสามารถยื่นคำร้องขอให้รับรองได้ทั้งคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ (ฎีกาที่ ๑๐๓๙-๑๐๔๐/๒๕๐๔, ๖๑๓/๒๕๓๒, ๒๙๐๗/๒๕๖๔)

483

กรณียื่นคำร้องขอให้รับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต่ออัยการสูงสุดต้องกระทำภายในระยะเวลาอุทธรณ์ หากยื่นพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ แม้อัยการสูงสุดจะรับรองให้ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาแต่อย่างใด (ฎีกาที่ ๑๒๒๙๑/๒๕๕๕, ๔๒๙๗/๒๕๖๐) แต่หากยื่นคำร้องภายในกำหนดอุทธรณ์แล้ว แม้อัยการสูงสุดหรือผู้ได้รับมอบหมายจะได้รับรองภายหลังก็เป็นการขอรับรองอุทธรณ์โดยชอบแล้ว

484

**ห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ไม่ได้กล่าวไว้โดยชัดแจ้ง
ในอุทธรณ์ หรือที่ไม่ได้ยกขึ้นมาว่ากันมาแล้วแต่ในศาลชั้นต้น หรือไม่เป็นสาระแก่
คดีอันควรได้รับการพิจารณา (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ วรรคสอง, ๑๙๕,
ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕)**

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีอาญา นอกจากต้องพิจารณาข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในด้านอัตราโทษตามฟ้องของโจทก์แล้ว ยังมีข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ในด้านเนื้อหาหรือรูปแบบอีกด้วย โดยผู้อุทธรณ์จะบรรยายหรือเขียนอุทธรณ์ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๒.๑) การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในอุทธรณ์ (ป.วิ.อ. ๑๙๓ วรรคสอง, มาตรา ๑๙๕ วรรคแรก) กล่าวคือ ผู้อุทธรณ์ต้องบรรยายฟ้องอุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นโดยชัดแจ้งว่าไม่ชอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างไร และสิ่งที่ชอบเป็นอย่างใด ผู้อุทธรณ์จะบรรยายเพียงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ตนประสงค์อุทธรณ์โดยมิได้โต้แย้งคำพิพากษาของศาลชั้นต้นไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๔/๒๕๖๗, ๑๑๕๔/๒๕๖๗, ๑๙๔๓/๒๕๖๘) ทั้งนี้ ปัญหาว่าอุทธรณ์บรรยายโดยชัดแจ้งหรือไม่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๔๙๔๒/๒๕๒๘)

485

๒.๒) การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง (ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕) หรือข้อกฎหมายต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาว่ากันมาแล้วแต่ในศาลชั้นต้น (ป.วิ.อ. ๑๙๕ วรรคแรก) กล่าวคือ ต้องเป็นข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ได้โต้แย้ง นำสืบต่อสู้คดี หรือถามค้านให้ปรากฏเป็นประเด็นแห่งคดีมาแล้วในศาลชั้นต้น หากเป็นเรื่องที่ไม่ได้โต้แย้งกันมาแล้ว แล้วผู้อุทธรณ์เพิกหยิบยกข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายดังกล่าวขึ้นอ้างในชั้นอุทธรณ์ เช่นนี้ย่อมไม่อาจทำได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ไม่ได้ยกขึ้นมาว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกไม่ถึง ๕ ปี จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง โดยไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ จำเลยจะเพิกหยิบยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ขัดกับคำรับสารภาพของตนไม่ได้ ถือเป็นข้อที่ไม่ได้ว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น (ฎีกาที่ ๗๑๓๕/๒๕๕๓, ๘๖๐๕/๒๕๕๙)

486

ช้อยกเว้น ที่ผู้อุทธรณ์สามารถอุทธรณ์ได้ แม้ไม่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น

(๑) ปัญหาเท็จจริงอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคสอง ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕)

(๒) ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ป.วิ.อ. ๑๙๕ วรรคสอง) เช่น สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับหรือไม่ (ฎีกาที่ ๒๖๓๓/๒๕๒๗, ๓๓๖๘/๒๕๔๖, ๘๒๒๓/๒๕๕๔, ๒๙๕๒/๒๕๖๗) หรือศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นต้นว่า ไม่สอบถามจำเลยเรื่องทนายความ (ฎีกาที่ ๓๒๗๙/๒๕๕๐) จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ (ฎีกาที่ ๘๗๙/๒๕๓๔, ๓๑๖๑/๒๕๕๙, ๕๘๕๒/๒๕๖๒) หรือการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานใด (ฎีกาที่ ๓๓๗๕/๒๕๕๕) หรือการกระทำของจำเลยเป็นความผิดสำเร็จหรือเพียงพยายามกระทำความผิด (ฎีกาที่ ๔๗๔/๒๕๖๘) หรือการสอบสวนข้อด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๖๕๕๒/๒๕๕๙, ๔๔๘๖/๒๕๖๕) หรือฟ้องโจทก์บรรยายข้อด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๙๗/๒๕๓๐, ๒๒๘๒/๒๕๓๓, ๒๖๓/๒๕๕๑, ๑๓๗๕/๒๕๖๔) หรือฟ้องโจทก์เป็นฟ้องซ้อนหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๕๗๙-๑๕๘๐/๒๕๕๘)

487

หรือพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องหรือไม่ (ฎีกาที่ ๔๓๐๑/๒๕๔๓, ๑๕๐๔/๒๕๖๒) หรือ ศาลลงโทษจำเลยโดยมีการกำหนดโทษข้อด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๓๐๕/๒๕๓๗, ๒๒๒๕/๒๕๖๔, ๘๙๗/๒๕๖๕) หรือศาลปรับบทกฎหมายถูกต้องหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๘๓๘/๒๕๕๓, ๒๑๒/๒๕๖๔) หรือการกระทำความผิดเป็นกรรมเดียวหรือหลายกรรม (ฎีกาที่ ๘๓/๒๕๖๗, ๑๕๘๑/๒๕๖๗) หรือศาลล่างมีคำสั่งขยายระยะเวลาฎีกาข้อด้วยเหตุตามกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๖๔๗๘/๒๕๖๗) หรือศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มโทษแก่จำเลยไม่ข้อด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๓๖๗๒/๒๕๖๗) หรือการลดโทษของศาลที่รวมโทษทุกกระทงเข้าด้วยกันแล้วลดโทษพร้อมกันข้อ ด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๘๐๒/๒๕๖๗ (ป)) การนับโทษต้องอยู่ในบังคับ ป.อ. มาตรา ๙๑ หรือไม่ (ฎีกาที่ ๔๙๔๓/๒๕๖๗) หรือศาลริบของกลางข้อด้วยกฎหมายหรือไม่ (ฎีกาที่ ๘๑๒/๒๕๖๐, ๓๐๔๗/๒๕๖๓) เป็นต้น **เหล่านี้** ถือเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบ เรียบร้อยของประชาชน

488

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๐๙/๒๕๖๗ แม้จำเลยจะมีได้ยกปัญหาเรื่องการกระทำโดย บันดาลโทสะขึ้นต่อสู้ไว้ในคำให้การ ทำให้ศาลชั้นต้นมิได้ยกปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัย แต่เมื่อ คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๖ จำเลยย่อมมีสิทธิยกเรื่องการกระทำโดย บันดาลโทสะขึ้นอ้างเพื่อให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ วินิจฉัยได้ เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ไม่รับวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวให้จำเลยจึงไม่ชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๑๙๐/๒๕๖๗ การที่จำเลยใช้อาวุธมีดแทงทำร้ายผู้ตายเป็น การกระทำโดยทรมานและโดยกระทำทารุณโหดร้าย อันจะเป็นความผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๙ (๕) หรือไม่ ปัญหาดังกล่าวแม้จำเลยจะไม่ได้ฎีกา แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับ ความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

489

ข้อสังเกต ที่จะถือเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยที่ศาลจะพิจารณา ต่อไปได้ จะต้องเป็นเรื่องที่ศาลพิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวนแล้วพิจารณาพิพากษา ได้เลย หากจำเลยยังคงโต้เถียงข้อเท็จจริงที่ศาลล่างรับฟังมาแม้จะเขียนอุทธรณ์มีลักษณะ คล้ายข้อกฎหมาย ก็ถือว่าเป็นการอุทธรณ์ข้อเท็จจริงนำไปสู่ปัญหาข้อกฎหมาย อันเป็นการ อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๒๗๔๔/๒๕๖๓) ทั้งการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายอัน เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการดำเนิน กระบวนพิจารณาโดยชอบด้วยหากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เคยปรากฏในทางสืบพยาน ถามค้าน หรือต่อสู้คดีของคู่ความเลย แม้ศาลจะถือว่าเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ของประชาชน ก็ไม่อาจพิพากษาเป็นคุณแก่ผู้อุทธรณ์ได้ (ฎีกาที่ ๒๑๑๑/๒๕๕๙, ๖๓/๒๕๕๙)

490

(๓) ปัญหาข้อกฎหมายใด ๆ ที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวในศาลชั้นต้น เพราะพฤติการณ์ไม่เปิดช่องให้กระทำได้ (ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคสอง ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕)

(๔) เหตุที่เป็นเรื่องที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยกระบวนการพิจารณาชั้นอุทธรณ์ (ป.วิ.อ. ๑๙๕ วรรคสอง) กล่าวคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในขั้นตอนการตรวจรับอุทธรณ์ตามกฎหมาย เช่น ส่งสำนวนอุทธรณ์ให้คู่ความอีกฝ่ายไม่ชอบ (ฎีกาที่ ๑๑๐๒/๒๕๖๓) ศาลรับอุทธรณ์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะยื่นเกินกำหนดเวลา (ฎีกาที่ ๔๘๙๘/๒๕๖๓) ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๙๓ ทวิ

491

๒.๓) การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายต้องเป็นสาระอันควรแก้คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยด้วย (ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคแรก ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕) กล่าวคือ เนื้อหาแห่งอุทธรณ์เมื่อศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับผู้อุทธรณ์จะต้องมีผลเป็นการกลับ แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาของศาลชั้นต้นไปจากเดิม หากเป็นอุทธรณ์ที่ไม่เป็นผลเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเรียกว่า เป็นอุทธรณ์ที่ไม่เป็นสาระอันควรแก้คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย เช่น ศาลยกฟ้องเพราะจำเลยไม่ได้กระทำความผิด จำเลยอุทธรณ์ว่าฟ้องโจทก์เคลือบคลุม (ฎีกาที่ ๑๖๙๙/๒๕๑๒) คดีอาญาแผ่นดินจำเลยอุทธรณ์ว่าคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๑๔๖/๒๕๖๔) อุทธรณ์ว่าการจับ หรือค้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๔๙๓/๒๕๕๐, ๖๕๓๙/๒๕๕๐) เหล่านี้ ย่อมไม่มีผลเป็นการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นเลย ศาลอุทธรณ์มีอำนาจไม่รับวินิจฉัย

492

ข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง ระหว่างพิจารณา (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๖)

๓.๑ หลักของ “คำสั่งระหว่างพิจารณาในคดีอาญา” คือ ต้องเป็นคำสั่งที่เกิดขึ้น
ภายหลังจากศาลมีคำสั่งรับฟ้องไว้ไต่สวนมูลฟ้องแล้ว และเป็นคำสั่งที่ไม่ทำให้คดีเสร็จ
สำนวนไปในทันที

(๑) คำสั่งระหว่างพิจารณาในคดีอาญาต้องเป็นคำสั่งที่ภายหลังจากศาลมี
คำสั่งรับฟ้องไว้ไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เช่น คำสั่งไม่อนุญาตให้คัดถ่ายเอกสารประกอบคำร้อง
ขอออกหมายจับ (ฎีกาที่ ๒๘๖๓/๒๕๖๒) คำสั่งไม่เพิกถอนการออกหมายจับจำเลยมา
พิจารณา (ฎีกาที่ ๘๕๓๔/๒๕๔๘) คำสั่งยกคำร้องไม่เพิกถอนคำสั่งว่าคดีมีมูล (ฎีกาที่
๑๒๑๔๒/๒๕๕๘) เหล่านี้ เกิดขึ้นภายหลังจากศาลมีคำสั่งรับฟ้องไว้ไต่สวนมูลฟ้องแล้ว จึง
เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา

493

คำสั่งที่เกิดภายหลังจากศาลมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว คดีย่อมอยู่
ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์และฎีกาแล้วแต่กรณี หากศาลมีคำสั่งใด ๆ
เกิดขึ้นภายหลังก่อมเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา (ฎีกาที่ ๙๓๗๗/๒๕๕๕,
๓๓๘๑/๒๕๕๖)

หากเป็นคำสั่งที่เกิดขึ้นก่อนศาลรับฟ้องไว้เพื่อไต่สวนมูลฟ้อง ไม่ถือเป็น
คำสั่งระหว่างพิจารณา เช่น คำสั่งให้แก้ไขฟ้องโดยคืนคำฟ้องให้ไปทำมาใหม่ (ฎีกาที่
๒๗๕๖/๒๕๓๔) คำสั่งให้แก้ไขฟ้องก่อนรับฟ้องไว้ไต่สวนมูลฟ้อง (ฎีกาที่
๖๙๗/๒๕๐๗) คำสั่งรอฟังผลคดีอาญาอีกคดีหนึ่งโดยที่ศาลยังไม่ได้สั่งรับฟ้องไว้เพื่อไต่
สวนมูลฟ้องเลย (ฎีกาที่ ๑๒๖๒/๒๕๐๔)

494

ทำนองเดียวกับ คำสั่งที่เกิดขึ้นภายหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตัดสินประเด็นแห่งคดีแล้ว ซึ่งไม่ถือเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา เช่น คำสั่งคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๓๐๘๒-๓๐๘๓/๒๕๓๗) หรือคำร้องขออนุญาตฎีกา (ฎีกาที่ ๗๒๒๗-๗๒๒๘/๒๕๕๑)

ข้อพิจารณา ปกติคำสั่งศาลเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลย กฎหมายไม่ถือว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาและให้สิทธิผู้ถูกกระทบสิทธิอุทธรณ์ได้ทันที (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๑๙ ทวิ) แต่หากไม่ใช่คำสั่งเกี่ยวกับการอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ก็อาจเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาได้ เช่น คำสั่งเพิกถอนการปล่อยชั่วคราว (ฎีกาที่ ๑๐๓๗/๒๕๓๗, ๓๕๙๔/๒๕๕๓) คำสั่งยกคำร้องขอเดินทางออกนอกราชอาณาจักรอันเป็นเงื่อนไขของการปล่อยชั่วคราว (ฎีกาที่ ๔๑๐๕/๒๕๖๒) แต่คำสั่งปรับนายประกันจำเลยกรณีผิดสัญญาประกัน กฎหมายให้อ่านาผู้ประกันหรือพนักงานอัยการยื่นอุทธรณ์คำสั่งได้ทันที (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๑๙) (ฎีกาที่ ๙๓/๒๕๒๑) ทั้งนี้มีฎีกาที่ ๑๒๙๕/๒๕๖๖ วินิจฉัยอีกแนวทำนองว่า คำสั่งศาลที่ออกหมายจับปรับนายประกันจำเลยเต็มตามสัญญา เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา

495

(๒) คำสั่งระหว่างพิจารณาต้องไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวนไปทันที เช่น คำสั่งไม่อนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องหรือคำให้การ (ฎีกาที่ ๓๕๒๕/๒๕๒๘) คำสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้แก้ไขคำคู่ความ (ฎีกาที่ ๒๒๒๙/๒๕๓๓) คำสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราว (ฎีกาที่ ๓๒๓๗/๒๕๕๖) คำสั่งดลสืบพยานโจทก์ (ฎีกาที่ ๕๓๒/๒๕๔๘) คำสั่งยกคำร้องขอคืนของกลางระหว่างพิจารณาคดีของศาล (ฎีกาที่ ๙๙๖๑/๒๕๕๓) เหล่านี้ ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวนไปทันที จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา

ข้อสังเกต คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้คู่ความแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องหรือคำให้การ **ในคดีแพ่ง** ถือเป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความ ย่อมอุทธรณ์ได้ทันที เพราะกฎหมายไม่ถือว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา (ป.วิ.พ. มาตรา ๑๘, ๒๒๗, ๒๒๘) แต่ในคดีอาญามีหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๖ โดยเฉพาะแล้วจึงไม่นำ ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๗, ๒๒๘ มาบังคับใช้โดยอนุโลมอีก (ฎีกาที่ ๕๗๕/๒๕๔๔)

496

หากเป็นคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จจำนวนไปทันที (แม้เสร็จไปบางคน) ไม่ถือเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา เช่น คำสั่งยกคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ (ฎีกาที่ ๑๔๙๐/๒๕๖๔) คำสั่งไม่รับฟ้องจำเลยบางคน (ฎีกาที่ ๑๐๒๐/๒๕๑๘) คำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ (ฎีกาที่ ๑๖๙๒/๒๕๑๖ (ป)) คำสั่งเพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี เป็นคำสั่งที่เกิดขึ้นภายหลังคำสั่งจำหน่ายคดีซึ่งคดีได้เสร็จไปจากศาลแล้ว (ฎีกาที่ ๘๗๒๖/๒๕๕๙, ๒๔๘๓/๒๕๖๖)

497

๓.๒ ผลของการเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา คือ ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้น จนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญ และมีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง

คำสั่งระหว่างพิจารณาคู่ความจะอุทธรณ์ทันทีไม่ได้ และจะอุทธรณ์เฉพาะคำสั่งระหว่างพิจารณาอย่างเดียวไม่ได้ คู่ความต้องอุทธรณ์ไปพร้อมกับคำพิพากษาหรือคำสั่งในเนื้อหาแห่งคดีด้วย (ฎีกาที่ ๘๙๘/๒๕๑๕, ๖๑๘๗/๒๕๖๒)

498

ข้อสังเกต กฎหมายไม่ได้จำกัดว่า ผู้อุทธรณ์จะต้องอุทธรณ์ทั้งคำพิพากษาหรือ คำสั่งในเนื้อหาแห่งคดีและคำสั่งระหว่างพิจารณาพร้อมกันเพียงฝ่ายเดียว จึงจะมีอำนาจ อุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาได้ ดังนี้ หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งในประเด็นสำคัญ คู่ความอีกฝ่ายก็อุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาได้ เช่น จำเลยอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว ก็ถือว่ามี การอุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์แล้ว โจทก์จึงอุทธรณ์คำสั่ง ระหว่างพิจารณาอย่างเดียวกันได้ (ฎีกาที่ ๘๘๘/๒๕๑๕)

499

กรณีผู้อุทธรณ์ได้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นแห่งคดี ไปพร้อมกับ คำสั่งระหว่างพิจารณาแล้ว หากอุทธรณ์ในประเด็นแห่งคดีต้องห้ามตามกฎหมายเสียแล้ว เหลือเพียงแต่อุทธรณ์ในส่วน of คำสั่งระหว่างพิจารณา เช่นนี้ศาลย่อมไม่อาจพิจารณา อุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาเพียงลำพังได้ ต้องยกอุทธรณ์ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๖ (ฎีกาที่ ๑๔๕๘๘/๒๕๕๘)

ข้อพิจารณา คำสั่งระหว่างพิจารณาในคดีอาญาไม่ต้องโต้แย้งไว้ก่อนดังเช่นคดีแพ่ง คู่ความก็มีสิทธิอุทธรณ์ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๔/๒๕๒๘, ๕๓๒/๒๕๔๘)

500

**ข้อจำกัดอำนาจของศาลอุทธรณ์มิให้พิพากษาเพิ่มเติมโทษ
แก่จำเลย หากโจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ในทำนองนั้น
(ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒)**

ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ กำหนดว่า “คดีที่จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาที่ให้ลงโทษ
ห้ามมิให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย เว้นแต่โจทก์จะได้อุทธรณ์ในทำนอง
นั้น” อันเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิของจำเลยไม่ให้ถูกระทบกระเทือนเกินไปกว่าที่โจทก์
ประสงค์ให้ลงโทษ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

501

๔.๑) ศาลอุทธรณ์จะมีอำนาจเพิ่มเติมโทษแก่จำเลยได้ โจทก์ต้องอุทธรณ์ในทำนองนั้น

ที่ว่า “โจทก์อุทธรณ์ทำนองนั้น” หมายถึง โจทก์อุทธรณ์ในทำนองขอให้ศาลอุทธรณ์เพิ่มเติมโทษ
จำเลยหรือลงโทษจำเลยหนักขึ้นมากกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนด โดยเป็นหน้าที่ของโจทก์เท่านั้น จำเลยไม่
อาจอุทธรณ์ขอให้ศาลเพิ่มเติมโทษตนเอง (ฎีกาที่ ๓๗๔๑/๒๕๔๐) หรือจำเลยอื่นได้ (ฎีกาที่
๔๙๓๖/๒๕๓๗)

กรณีที่ถือว่าโจทก์อุทธรณ์ทำนองนั้น เช่น

- โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยหนักขึ้นโดยตรง (ฎีกาที่ ๓๔๖๗/๒๕๖๕) หรือ
- โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทหนักที่มีอัตราโทษสูง แต่ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยในความผิด
ซึ่งมีอัตราโทษเบากว่า โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำเลยในความผิดตามฟ้อง ถือว่าโจทก์
อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยแล้วโดยปริยาย (ฎีกาที่ ๖๗๗/๒๕๑๐ (ป), ๑๘๙๓/๒๕๓๓,
๖๑๘๙/๒๕๖๗) หรือ
- โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายใหม่ที่มีอัตราโทษหนักกว่ากฎหมายเก่าที่ศาลชั้นต้นปรับ
บทลงโทษจำเลย โดยโจทก์ได้บรรยายฟ้องกฎหมายใหม่ดังกล่าวมาแล้ว (ฎีกาที่ ๕๓๓๑/๒๕๖๒)

502

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๑๘๙/๒๕๖๗ โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ลงโทษจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ โดยขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ถือว่าโจทก์อุทธรณ์ในทำนองให้เพิ่มเติมโทษจำเลย เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๘ เห็นว่าการกระทำความผิดของจำเลยเป็นเรื่องร้ายแรง ศาลอุทธรณ์ภาค ๘ มีอำนาจเพิ่มเติมโทษจำเลยให้หนักกว่าโทษที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๒ แม้ศาลอุทธรณ์ภาค ๘ เห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา ๒๘๘ เช่นเดียวกับศาลชั้นต้นก็ตาม

503

กรณีความผิดหลายฐานหลายกรรม หากโจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลเพิ่มเติมโทษจำเลยในความผิดฐานใดหรือกรรมใดโดยเฉพาะ ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจเพิ่มเติมโทษจำเลยได้เฉพาะในความผิดฐานหรือกรรมดังกล่าว เท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจเพิ่มเติมโทษจำเลยในความผิดฐาน หรือกรรมอื่น ๆ ที่โจทก์ไม่อุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๑๔๗๒/๒๕๕๕, ๖๕๙๔/๒๕๕๙, ๘๔๙๙/๒๕๖๐)

ผลของการที่โจทก์อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลย คือ ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำเลยหนักขึ้นได้ แม้ศาลอุทธรณ์จะฟังว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามที่ศาลชั้นต้นพิพากษามากก็กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเพิ่มขึ้นได้ (ฎีกาที่ ๔๓๖/๒๕๑๑, ๕๖๐/๒๕๑๓) รวมถึงศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำเลยได้ด้วยแม้โจทก์มิได้มีคำขอโดยตรง (ฎีกาที่ ๔๓๓๖/๒๕๑๑, ๖๓๗๗/๒๕๕๒)

504

คดีที่ศาลมีคำพิพากษารื้อการลงโทษจำคุกแก่จำเลย โจทก์จะต้องอุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยหนักขึ้นหรือไม่รื้อการลงโทษเท่านั้น ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยหนักขึ้นโดยไม่รื้อการลงโทษได้ หากโจทก์อุทธรณ์ทำนองว่า “ขอให้ลงโทษจำเลยสถานหนักโดยไม่รื้อการลงโทษ” เท่ากับโจทก์ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่รื้อการลงโทษเท่านั้น ศาลอุทธรณ์จะกำหนดโทษจำคุกจำเลยเพิ่มขึ้นมากกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนดไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๙๘๗/๒๕๔๓, ๖๕๑๔/๒๕๕๒) หรือโจทก์อุทธรณ์ทำนองว่า “ศาลชั้นต้นปรับบทกฎหมายไม่ถูกต้องโดยไม่ลงโทษจำเลยในความผิดซึ่งมีอัตราโทษหนักสุด (ป.อ. มาตรา ๙๐) และลงโทษจำเลยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด” โดยไม่ได้ขอให้เพิ่มเติมโทษหรือลงโทษจำเลยหนักขึ้น เท่ากับโจทก์ประสงค์เพียงให้ศาลปรับบทลงโทษตามกฎหมายในความผิดบทหนัก และลงโทษจำเลยตามโทษขั้นต่ำตามกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้ประสงค์ให้ศาลไม่รื้อการลงโทษจำเลยด้วย ศาลจึงต้องรื้อการลงโทษจำเลย (ฎีกาที่ ๒๑๒/๒๕๖๔) (แต่มีฎีกาที่ ๕๔๔๕/๒๕๖๒ วินิจฉัยไปอีกทางว่า โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยในบทหนักที่สุด (ป.อ. มาตรา ๙๐) ถือว่าโจทก์อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยแล้ว ศาลอุทธรณ์จึงมีอำนาจกำหนดโทษจำเลยเพิ่มขึ้น รวมถึงไม่รื้อการลงโทษจำคุกจำเลยได้)

505

ข้อสังเกต กรณีของโทษปรับ หากโจทก์อุทธรณ์ว่า “ศาลลงโทษปรับต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ขอให้ลงโทษปรับตามกฎหมาย” (ฎีกาที่ ๒๘๖/๒๕๖๗) ถือเป็น การอุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยแล้ว

แต่การอุทธรณ์ว่า “ลงโทษปรับยังคลาดเคลื่อน” เป็นเพียงการอุทธรณ์ ปัญหาข้อกฎหมายยังไม่พอถือว่าโจทก์อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยโดยชัดแจ้ง จึงเพิ่มเติมโทษแก่จำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๘๐๓๔/๒๕๕๕)

506

๔.๒) หากโจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษจำเลย ศาลอุทธรณ์จะเพิ่มเติมโทษจำเลยไม่ได้

กรณีที่อุทธรณ์ของโจทก์ทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามกฎหมายเสียแล้ว ต้องถือว่าโจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ในทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลย ศาลอุทธรณ์จึงไม่มีอำนาจเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๕๒๕/๒๕๒๖ (ป), ๑๘๒๓/๒๕๕๕, ๘๒๙๗/๒๕๕๖)

กรณีศาลชั้นต้นตัดสินให้ลงโทษจำเลยเบาว่าฟ้องแล้ว โจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษา โจทก์จะฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทหนัก ศาลฎีกามีอำนาจปรับบทกฎหมายให้ถูกต้อง และลงโทษจำเลยได้เพียงไม่เกินโทษที่ศาลชั้นต้นกำหนดเท่านั้น เพราะเมื่อโจทก์ไม่อุทธรณ์ เท่ากับว่าโจทก์พอใจโทษตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นแล้ว (ฎีกาที่ ๕๕๙/๒๕๑๔)

507

กรณีที่ถือว่าเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย เช่น

- ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาของศาลชั้นต้น โดยกำหนดโทษทางอาญาจำเลยสูงขึ้นกว่าคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย
- ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยโดยรอการลงโทษ แต่ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่รอการลงโทษจำคุก ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๑๔๗๒/๒๕๔๕, ๖๙๗๗/๒๕๕๔)

508

- ศาลชั้นต้นกำหนดโทษจำคุกที่ลงแก่จำเลยน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ชอบด้วยกฎหมายเป็นคุณแก่จำเลย หากโจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลย ศาลอุทธรณ์จะแก้ไขโดยกำหนดโทษจำคุกของจำเลยให้ชอบด้วยกฎหมาย และหนักกว่าคำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ได้ ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๑๑๒๒/๒๕๔๐, ๔๕๓๔/๒๕๔๘, ๓๘๘/๒๕๕๒, ๑๓๔๖/๒๕๖๓ (ป.), ๔๕๕๒/๒๕๖๔, ๙๑๐/๒๕๖๗)

แต่หากเป็นที่เห็นได้ชัดว่าคำพิพากษาศาลชั้นต้นพิมพ์ผิดพลาดศาลอุทธรณ์ก็แก้ไขให้ถูกต้องได้ ไม่ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย เช่น ต้นร่างคำพิพากษาคำนวณโทษถูกต้องแล้วว่าศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยมีกำหนด ๓๕ ปี ๙ เดือน แต่คำพิพากษาพิมพ์ผิดเป็น ๓๐ ปี ๙ เดือน (ฎีกาที่ ๑๕๓๔๔/๒๕๕๕)

ในทางกลับกัน หากศาลชั้นต้นกำหนดโทษสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลอุทธรณ์ปรับโทษให้ถูกต้องตามกฎหมายเบาลงเป็นคุณแก่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๑๐๖๔/๒๕๑๙)

509

- ศาลชั้นต้นลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษให้จำเลยตามกฎหมาย แต่ศาลอุทธรณ์กลับไม่ลดโทษ (ฎีกาที่ ๗๙๑๗/๒๕๕๕) หรือศาลอุทธรณ์ไม่ลดมาตราส่วนโทษ แม้จะรอการลงโทษจำคุกไว้ก็ตาม (ฎีกาที่ ๑๗๐๕๘/๒๕๕๕) หรือศาลอุทธรณ์ลดโทษน้อยกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนด (ฎีกาที่ ๓๓๓๕/๒๕๕๕) แม้จะกำหนดโทษน้อยกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนดก็ตาม ก็ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ศาลชั้นต้นลด ศาลอุทธรณ์ต้องลดด้วย)

- กรณีโทษปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดให้กักขังแทนค่าปรับเป็นจำนวนนานเท่าใด ถือว่าให้กักขังได้ไม่เกิน ๑ ปี ศาลอุทธรณ์แก้ไขเป็นให้กักขังแทนค่าปรับได้เกิน ๑ ปีแต่ไม่เกิน ๒ ปี ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๘๗๖๘/๒๕๔๗, ๖๕๖๔/๒๕๖๒) แต่หากเป็นโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แม้ศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดว่าให้กักขังแทนค่าปรับนานเท่าใด ศาลอุทธรณ์แก้ไขให้กักขังไม่เกิน ๑ ปีตามกฎหมายได้ เป็นเพียงการแก้ไขให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย (ฎีกาที่ ๑๓๓๗๙/๒๕๕๓)

กรณีศาลอุทธรณ์กำหนดโทษปรับรายวันสูงกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนด ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๗๓๓๐/๒๕๔๐)

510

ข้อสำคัญ กรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนคำร้องทุกข์ในความผิดอาญาต่อแผ่นดินโดยผิดหลง หากความปรากฏต่อศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งและปรับบทความผิดอาญาแผ่นดินทั้งกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยไปทันทีได้ โดยไม่ต้องย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่ ถือเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน และไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย เพราะถึงอย่างไร ๆ จำเลยก็ต้องรับโทษในความผิดดังกล่าวอยู่แล้ว (ฎีกาที่ ๓๔๑๕/๒๕๖๕)

511

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๑๕/๒๕๖๕ ความผิดฐานพยานบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ไปเพื่อการอนาจารตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๓ ทวิ วรรคแรก เป็นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว และยังไม่ถึงที่สุด ผู้เสียหายทั้งสองจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ แม้ผู้เสียหายทั้งสองยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์มาพร้อมกับจำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น แต่ศาลชั้นต้นยังมิได้สั่งรับอุทธรณ์ของจำเลยและยังมิได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจสั่งคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานพยานบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเพื่อการอนาจารซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวได้

จำเลยพยานผู้เสียหายที่ ๑ ไปเพื่อการอนาจารและพยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายที่ ๑ เป็นการกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบท เฉพาะความผิดฐานพยานบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเพื่อการอนาจารเท่านั้นที่เป็นความผิดฐานยอมความได้ แต่ความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง ผู้เสียหายที่ ๑ กับจำเลยไม่ได้เป็นคู่สมรสกัน ย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๘๑ (๑) จึงมิใช่ความผิดอันยอมความได้ การที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่งด้วย จึงไม่ชอบ

ปัญหาว่าผู้เสียหายทั้งสองมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นหรือไม่ เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ย่อมมีอำนาจยกขึ้นแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง และลงโทษจำเลยในความผิดฐาน พยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นได้ มิใช่เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

512

๔.๓) ข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย

(๑) ศาลอุทธรณ์กำหนดโทษแก่จำเลยเป็นคุณกว่าศาลชั้นต้น เช่น

- ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่รอกการลงโทษ แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยโดยรอกการลงโทษ แม้จะกำหนดโทษจำคุกมากกว่าศาลชั้นต้นก็ตาม (ฎีกาที่ ๑๗๑๘/๒๕๒๖) (แต่มีฎีกาที่ ๓๖๗๒/๒๕๖๗ วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์จะกำหนดโทษจำคุกสูงกว่าศาลชั้นต้นไม่ได้ แม้จะรอกการลงโทษด้วยก็ตาม) หรือศาลอุทธรณ์พิพากษารอกการลงโทษจำคุก และจะเพิ่มโทษปรับมาอีกสถานหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๓๖๖/๒๕๓๓, ๖๖๘/๒๕๔๒, ๑๗๒๓/๒๕๔๒, ๑๔๔๐/๒๕๔๔) หรือศาลอุทธรณ์เปลี่ยนเป็นโทษกักขังแทนจำคุก (ฎีกาที่ ๖๙๘/๒๕๕๑)

เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ถือว่าเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าทั้งสิ้น เพราะในชั้นที่สุดแล้วจำเลยไม่ต้องรับโทษจำคุก

513

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๑๘/๒๕๒๖ ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก ๕ เดือน ปรับ ๒,๕๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำคุก ๓ เดือน ไม่ปรับและไม่รอกการลงโทษ ศาลฎีกาพิพากษาให้บังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ ไม่เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๕ ประกอบมาตรา ๒๑๒

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๗๒/๒๕๖๗ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายร่างกาย ให้ลงโทษจำคุกคนละ ๒ เดือน โจรทักและโจทก์ร่วมไม่อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษฐานร่วมกันทำร้ายร่างกาย เป็นจำคุกคนละ ๖ เดือน และปรับคนละ ๔,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกไว้มีกำหนด ๒ ปี เช่นนี้ ย่อมเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งสองโดยโจทก์และโจทก์ร่วมไม่ได้อุทธรณ์ จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ แม้จำเลยทั้งสองไม่ฎีกา แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ (ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นจำคุกคนละ ๒ เดือน และปรับคนละ ๔,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี)

514

กรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกและปรับจำเลย แต่โทษจำคุกให้เปลี่ยนเป็นโทษกักขังแทน ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นเป็นไม่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง แต่ให้รอการลงโทษจำคุกจำเลยไว้ ย่อมเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า (ฎีกาที่ ๒๗๕๔/๒๕๑๗ (ป))

- ศาลชั้นต้นลงโทษปรับสถานเดียว แต่ศาลอุทธรณ์เปลี่ยนเป็นให้ลงโทษจำคุกสถานเดียวแทน แต่ให้รอการลงโทษจำคุก (ฎีกาที่ ๔๕๒๕/๒๕๓๓) ไม่ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

แต่กรณีนี้ตามฎีกาที่ ๔๕๒๕/๒๕๓๓ นี้หากเปลี่ยนข้อเท็จจริงเป็นว่า ศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษปรับอยู่ และเพิ่มโทษจำคุกด้วย แม้จะรอการลงโทษจำคุก (ฎีกาที่ ๔๘๙๙/๒๕๓๖) หรือลงโทษจำคุกสถานเดียวแทนปรับ แต่ไม่รอการลงโทษจำคุก (ฎีกาที่ ๑๘๐๓๔/๒๕๕๕) เช่นนี้ ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย

515

(๒) การปรับบทกฎหมายให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการ

- ปรับบทความผิดให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริง โดยไม่ได้แก้ไขกำหนดโทษที่ลงแก่จำเลยใหม่ แม้กฎหมายที่ศาลสูงปรับบทจะมีโทษหนักกว่าที่ศาลชั้นต้นปรับบทลงโทษแก่จำเลยก็ตาม (ฎีกาที่ ๕๐๔๑/๒๕๔๖, ๓๘๖๗/๒๕๖๓, ๒๑๔/๒๕๖๖) หรือ

- ปรับบทกฎหมายให้ครบทุกบทที่ศาลชั้นต้นยังไม่ปรับตามฟ้องโจทก์ (ฎีกาที่ ๘๐๑๒/๒๕๔๓, ๖๒๙๔/๒๕๕๓) หรือ

- ปรับบทกฎหมายว่าจำเลยกระทำความผิดหลายกรรมไม่ใช่กรรมเดียว แต่ไม่เรียงกระทงลงโทษ (ฎีกาที่ ๘๑๘๘/๒๕๔๗, ๑๑๖๕๖/๒๕๕๗, ๘๓/๒๕๖๗, ๑๕๘๑/๒๕๖๗, ๕๘๐/๒๕๖๘) หรือปรับบทลงโทษจำเลยในความผิดกรรมที่หนักที่สุด ตาม ป.อ. มาตรา ๙๐ (ฎีกาที่ ๑๔๑๖/๒๕๓๑) หรือ

- ปรับบทกฎหมายว่าจำเลยกระทำความผิดกรรมเดียวไม่ใช่หลายกรรม โดยลงโทษจำเลยเพียงกรรมเดียว เท่านั้น ไม่ได้กำหนดโทษเท่ากับที่ศาลชั้นต้นกำหนดซึ่งเป็นหลายกรรม (ฎีกาที่ ๑๐๑/๒๕๒๔)
เหล่านี้ ถือเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน และไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย

516

(๓) การบวกโทษ (ป.อ. มาตรา ๕๘) เป็นอำนาจศาลทุกชั้นที่เมื่อความปรากฏแก่ศาล ศาลย่อมมีอำนาจโดยพลการนำโทษที่รอการลงโทษ หรือที่รอกำหนดโทษมาบวก หรือนำมากำหนดโทษแล้วบวกเข้ากับคดีนี้ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๕๓/๒๕๔๗, ๔๓๐๕/๒๕๕๕, ๑๙๑/๒๕๖๔)

(๔) โทษริบทรัพย์สิน (ป.อ. มาตรา ๓๒, ๓๓) เป็นมาตรการที่มุ่งหมายบังคับเอากับตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ แม้โจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษจำเลย ศาลสูงก็สั่งริบทรัพย์สินของจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๗๗๑๓/๒๕๕๔)

517

(๕) ค่าสินไหมทดแทนในส่วนแพ่ง มิใช่โทษในทางอาญา ศาลสูงมีอำนาจปรับแก้ไขค่าสินไหมทดแทนส่วนแพ่งให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความในส่วนอาญาได้ (ฎีกาที่ ๑๔๓๙/๒๕๕๑)

(๖) วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน มิใช่โทษในทางอาญา ศาลสูงจึงมีอำนาจปรับเปลี่ยนวิธีการตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นจากจำคุก ๖ ปี และให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรมแทนจำคุก แก่เป็นหลังจากอายุครบ ๒๔ ปีให้ส่งไปจำคุกในเรือนจำ ๒ ปีได้ (ฎีกาที่ ๓๕๙๗/๒๕๕๖)

518

กรณีเหตุในลักษณะคดีเป็นคุณแก่จำเลยคนใด ศาลมีอำนาจ พิพากษาลดลงไปถึงจำเลยอื่นที่ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓)

แม้ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ใช้คำว่า “ในคดีซึ่งจำเลยอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา
ซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคน.....” แต่ศาลก็ถือว่า ในคดีที่ไม่มีจำเลยอุทธรณ์คำพิพากษา
หรือคำสั่งเลย หรือโจทก์อุทธรณ์ฝ่ายเดียว ศาลก็มีอำนาจปรับเหตุในลักษณะคดีไปถึงจำเลย
ที่ยื่นอุทธรณ์ได้เช่นกัน (ฎีกาที่ ๑๓๗๐/๒๕๐๓ (ป))

ที่ว่า “จำเลยหลายคนในความผิดฐานเดียวกัน” คือ กรณีที่จำเลยหลายคนมีการ
กระทำความผิดร่วมกันในลักษณะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในความผิดฐานเดียวกัน
(ฎีกาที่ ๑๓๗๖/๒๕๔๖, ๔๙๗๘/๒๕๕๖)

519

ข้อพิจารณา กรณีของการกระทำโดยประมาทนั้น โดยหลักแล้วไม่อาจร่วมกระทำ
ความผิดด้วยกันได้ แม้จะได้ฟ้องผู้กระทำโดยประมาทหลายคนมาในคดีเดียวกันก็ตาม หาก
มีเหตุเป็นคุณแก่จำเลยรายใดย่อมไม่อาจพิพากษาเป็นคุณไปถึงจำเลยอื่นที่ไม่อุทธรณ์ได้
(ฎีกาที่ ๑๘๐๖/๒๕๖๔) (แต่มีฎีกาที่ ๑๐๐/๒๕๑๙ วินิจฉัยไปอีกทางว่า กรณีกระทำความ
ผิดโดยประมาทศาลก็ปรับใช้เหตุในลักษณะคดีได้) แต่แม้จำเลยอื่นจะไม่อุทธรณ์
หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าการกระทำของจำเลยที่ไม่อุทธรณ์ไม่ได้เป็นความผิด ศาลอุทธรณ์ก็
มีอำนาจยกฟ้องจำเลยอื่นที่ไม่อุทธรณ์ได้ ถือเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๘๕

ส่วนกรณี “จำเลยหลายคนในความผิดต่อเนื่องกัน” คือ ไม่ใช่กระทำความผิด
ฐานเดียวกัน แต่จำเลยหลายคนกระทำความผิดโดยมีลักษณะต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน เช่น
จำเลยคนหนึ่งลักทรัพย์ กับจำเลยอีกคนหนึ่งรับของโจร

520

แม้จะเป็นจำเลยหลายคนในความผิดฐานเดียวกัน หรือต่อเนื่องกัน ก็ไม่ใช่ศาลจะมีอำนาจปรับบทกฎหมายในเหตุลักษณะคดีเป็นคุณแก่จำเลยอื่นได้ทันที เพราะจะต้องเป็นคดีที่จำเลยหลายคนดังกล่าวได้ถูกฟ้องเป็นคดีเดียวกัน หรือฟ้องหลายคดี โดยรวมการพิจารณาคดีเข้าด้วยกันด้วย ศาลจึงจะมีอำนาจปรับบทเหตุในลักษณะคดีไปถึงจำเลยอื่นที่ไม่อุทธรณ์ได้ (ฎีกาที่ ๘๕๗/๒๕๒๙, ๒๑๗๑/๒๕๔๑)

หากแยกฟ้องจำเลยหลายคนดังกล่าวเป็นคนละคดีมาแต่ต้น (ฎีกาที่ ๓๐๐๓-๓๐๐๔/๒๕๔๓, ๖๙๐๒/๒๕๕๗, ๘๕๒/๒๕๖๘) หรือฟ้องจำเลยหลายคนรวมกันมาในคดีเดียวแต่ภายหลังแยกฟ้องจำเลยบางคนทีปฏิเสธเป็นคดีอื่น (ฎีกาที่ ๑๐๔๐/๒๕๑๖, ๕๔๕๗/๒๕๔๑) เช่นนี้ ศาลไม่อาจปรับบทเหตุในลักษณะคดีไปถึงจำเลยในคดีอื่นได้ แม้จะได้ร่วมกันกระทำความผิดก็ตาม

521

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๒/๒๕๖๘ เหตุในส่วนลักษณะคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๓ ไม่นำไปใช้กับกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนถูกฟ้องเป็นหลายคดีแยกต่างหากจากกันคนละสำนวน ซึ่งพยานหลักฐานของโจทก์เพียงพอจะรับฟังลงโทษจำเลยคนใดที่ร่วมกระทำผิดได้หรือไม่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยแต่ละคนเป็นการเฉพาะตัวในแต่ละคดีไปไม่ใช่เหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี จำเลยทั้งสองในคดีนี้มีใช้จำเลยอื่นตามมาตรา ๒๑๓ กรณีไม่เข้าเงื่อนไขตามกฎหมายที่จะให้ศาลมีอำนาจที่จะยกเอาเหตุซึ่งอยู่ในส่วนลักษณะคดีมาพิพากษาลงโทษไปถึงจำเลยทั้งสองในคดีนี้ที่แยกพิจารณาพิพากษาคดีต่างหากจากคดีดังกล่าวของศาลชั้นต้น

522

แม้จำเลยอื่นได้ยื่นอุทธรณ์แต่เป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๔๕๐๘/๒๕๕๗, ๖๖๒๖/๒๕๖๑) หรือจำเลยอื่นได้ถอนอุทธรณ์ไปแล้ว (ฎีกาที่ ๑๗๕๖/๒๕๕๐) ศาลก็มีอำนาจปรับบทเหตุในลักษณะคดีเป็นคุณไปตลอดจนถึงจำเลยอื่นดังกล่าวได้

523

เหตุในลักษณะคดี คือ ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจำเลยอื่น และรับฟังเป็นคุณไปถึงจำเลยคนอื่น ๆ ที่กระทำความผิดในฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกันได้ เช่น

- การที่โจทก์บรรยายฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๒๖๕๖/๒๕๖๕) หรือ
- การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๒๑๗/๒๕๓๑) หรือ
- โทษที่ศาลชั้นต้นกำหนดหนักเกินไปศาลสูงกำหนดน้อยลงให้เหมาะสม หรือใช้ดุลพินิจรอการลงโทษได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๓๙/๒๕๔๒, ๖๓๕๕/๒๕๔๔) หรือ
- การกระทำของจำเลยเป็นความผิดกรรมเดียวมิใช่หลายกรรม (ฎีกาที่ ๔๐๗๓/๒๕๔๕, ๘๔๒๒/๒๕๕๘) หรือ
- สิทธิภาคีอาญามาฟ้องระงับ (ฎีกาที่ ๕๔๑๐/๒๕๕๕, ๔๕/๒๕๖๗) หรือ
- พยานหลักฐานที่น่าสืบมารับฟังไม่ได้ว่าจำเลยอื่นกระทำความผิดด้วย (ฎีกาที่ ๓๒๐/๒๕๔๑, ๑๓๗๐/๒๕๐๓ (ป), ๒๐๘๑/๒๕๓๑, ๑๙๐๔/๒๕๔๖)

524

(ต่อ)

ข้อสังเกต หากพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังยกฟ้องจำเลยบางคนนั้น เป็นพยานหลักฐานที่มีลักษณะเฉพาะตัวสำหรับจำเลยบางคนเท่านั้น ดังนี้ไม่ใช่เหตุ ในลักษณะคดี เช่น

- ศาลชั้นต้นฟังว่า จำเลยที่ ๒ กระทำความผิดโดยลำพังไม่ได้ร่วมกระทำความผิดกับ จำเลยที่ ๑ โจทก์ไม่อุทธรณ์ว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิด จึงต้องถือเป็นเรื่อง เฉพาะตัวจำเลยที่ ๑ ที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลเท่านั้น ศาลอุทธรณ์จะยกฟ้องไปถึง จำเลยที่ ๒ ที่ไม่ยื่นอุทธรณ์ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๗๗๕/๒๕๒๗) หรือ
- จำเลยที่ ๑ ให้การปฏิเสธ จำเลยที่ ๒ ให้การรับสารภาพ ศาลย่อมรับฟังข้อเท็จจริง ต่างกันยกฟ้องเฉพาะจำเลยที่ ๑ ซึ่งปฏิเสธได้ ไม่ถือเป็นเหตุลักษณะคดีที่จะยกฟ้อง จำเลยที่ ๒ ด้วย (ฎีกาที่ ๔๓๔/๒๕๑๑, ๒๔๑๐/๒๕๔๔)

525

ข้อพิจารณา เหตุในลักษณะคดีนี้เป็นเหตุที่ศาลปรับใช้เป็นคุณแก่จำเลย เท่านั้น ไม่อาจใช้ในลักษณะที่เป็นโทษแก่จำเลยอื่นที่ไม่ได้อุทธรณ์ได้เลย เว้นแต่โจทก์จะ ได้อุทธรณ์ขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยอื่นด้วย

เหตุในลักษณะคดีนี้ นำไปใช้กับคดีละเมิดอำนาจศาลด้วย (ฎีกาที่ ๑๗๙๘/๒๕๖๓)

526

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๗
แต่เพียงเท่านี้

527

วิชาสัมมนากฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๓ - ๔
ครั้งที่ ๘

โดย
ดร.ธนรัตน์ ทังทอง
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ครั้งที่ ๘ ข้อจำกัดสิทธิในการฎีกา

529

ข้อจำกัดสิทธิในการฎีกา

การใช้สิทธิฎีกาในคดีอาญาทั่วไปตาม ป.วิ.อ. ยังคงอยู่ภายใต้ “ระบบสิทธิ” กล่าวคือ หากคดีอาญาคดีใดไม่ถูกจำกัดสิทธิฎีกาตามกฎหมายแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ย่อมมีสิทธิฎีกาได้เสมอ แม้จะต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายก็อาจขออนุญาตหรือขอให้รับรองให้ฎีกาได้ ทั้งนี้ เพราะกฎหมายอาญาเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพซึ่งยังคงเป็นเรื่องที่สำคัญในมุมมองของกฎหมายจึงยังคงเปิดช่องให้ใช้สิทธิทางกฎหมายได้อย่างเต็มที่ ต่างจากคดีแพ่งหรือคดีอาญาบางประเภท เช่น คดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ คดียาเสพติด คดีค้ามนุษย์หรือค้าประเวณี ซึ่งกฎหมายได้กำหนดรูปแบบการฎีกาเป็น “ระบบอนุญาต” ที่คู่ความต้องขออนุญาตฎีกาต่อศาลฎีกา และฎีกาได้เฉพาะปัญหาที่สำคัญเท่านั้น เพื่อให้ความยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเด็ดขาด ดังนั้น ในการยื่นฎีกาจึงต้องทำให้ถูกต้องเหมาะสมแก่คดี (คร.อท.๓๑๗/๒๕๖๗) โดยที่จะกล่าวต่อไปนี้จะขอยุติถึงข้อจำกัดสิทธิในการฎีกาตาม ป.วิ.อ. เท่านั้น เพราะยังคงเป็นเรื่องที่ใช้งานและออกสอบอยู่ในปัจจุบัน

530

คดีที่ต้องห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง

(ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘)

๑.๑) ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคแรก)

(๑) กรณีตามมาตรา ๒๑๘ วรรคแรกนี้ เป็นเรื่องที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขคำพิพากษาศาลชั้นต้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ว่าศาลอุทธรณ์จะพิพากษาแก้ หรือพิพากษายืนหากเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย และศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี ก็ต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงทั้งสิ้น (ต้องประกอบด้วยสองประการ คือ แก้ไขเล็กน้อย และศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๕ ปี จึงจะต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง) แต่ไม่ต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย

531

ข้อสังเกต หากศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ คำพิพากษาศาลชั้นต้นเป็นยกฟ้อง หรือลงโทษจำเลย เช่นนี้ย่อมไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงทั้ง ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘, ๒๑๙, ๒๑๙ ตรี, ๒๒๐ เลย

ที่ว่า “..ให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี...”คือ ให้พิจารณาโทษที่ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยว่าเป็นไม่เกินห้าปี แม้ศาลชั้นต้นจะลงโทษจำคุกจำเลยน้อยกว่า ๕ ปีเพียงใดก็ตาม ไม่ใช่ข้อสำคัญ หากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขน้อย และลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๕ ปีแล้ว ย่อมต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๑๑๔๒/๒๕๓๗, ๘๘๘๙/๒๕๕๕, ๕๖๘๘/๒๕๖๐, ๒๙๑๕/๒๕๖๖)

และโทษจำคุก ๕ ปีนี้ พิจารณาเฉพาะอัตราโทษสุทธิที่ศาลอุทธรณ์กำหนดหลังจากเพิ่มโทษและลดโทษแล้ว (ป.อ. มาตรา ๕๑-๕๔) (ฎีกาที่ ๔๑๘๙/๒๕๕๐ (ป))

โดยไม่นำโทษในคดีอื่นที่จะนำมาบวก (ป.อ. มาตรา ๕๘) มาคำนวณเป็นโทษตามมาตรานี้ด้วย (ฎีกาที่ ๗๘๓๘/๒๕๔๗, ๑๔๑๔/๒๕๕๓) และไม่คำนึงว่าโทษปรับจะสูงเท่าใด (ฎีกาที่ ๔๔๔๗/๒๕๖๗, ๑๑๖๓/๒๕๖๘)

532

กรณีที่ศาลกำหนดจำนวนวันในการใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย เช่น กักกัน ไม่ถือเป็น การลงโทษจึงไม่อาจนำมาคำนวณโทษตามมาตรานี้ได้ ทั้งนี้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ทวิ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๑๔๕๕/๒๕๑๑ (ป))

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๙๑๕/๒๕๖๖ คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสี่ จำคุก ๒๕ ปี ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสอง จำคุก ๓ ปี ๖ เดือน เป็นการที่ศาล อุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษาแก้วรรคของความผิดในบทมาตราเดียวกัน ไม่ถือเป็นการแก้บทความ ผิด แม้ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ จะแก้โทษด้วยก็เป็นการแก้ไขเล็กน้อย และคงให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง การที่ศาล ชั้นต้นรับฎีกาของโจทก์จึงไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

533

กรณีที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยแต่รอการกำหนดโทษไว้ เท่ากับไม่มีโทษ ที่จะลงแก่จำเลย เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เท่ากับศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุก จำเลยไม่เกิน ๕ ปีต้องห้ามตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๙๔๖/๒๕๖๒)

กรณีที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลย แต่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นวิธีการสำหรับ เด็กหรือเยาวชน แม้โทษจำคุกที่ศาลชั้นต้นกำหนดจะมากกว่า ๕ ปี ก็ถือไม่ได้ว่าศาล ชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยเกิน ๕ ปี เพราะผลในชั้นที่สุดแล้วย่อมเป็นการบังคับตามวิธีการ สำหรับเด็กหรือเยาวชน เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จึงเป็นการพิพากษายืนและลงโทษ จำคุกจำเลยไม่เกิน ๕ ปี ต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๕๘๖๐/๒๕๕๓, ๕๑๐๒/๒๕๕๙, ๔๑๕/๒๕๖๐ (ป), ๓๒๗๗/๒๕๖๖)

534

กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดหลายกรรมหลายกระทง ต้องพิจารณาโทษแต่ละกรรมแยกต่างหากจากกัน หากความผิดกระทงใดศาลอุทธรณ์แก้ไขน้อยและลงโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปีย่อมต้องห้ามคู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๗๔๕๔/๒๕๔๔, ๑๖๒/๒๕๖๓, ๒๘๓๗/๒๕๖๔, ๑/๒๕๖๗, ๗๑๕/๒๕๖๗, ๔๘๖/๒๕๖๘)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๖/๒๕๖๘ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน การพิจารณาว่าคดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ ต้องพิจารณาแยกเป็นรายกระทงความผิดไป

535

แต่กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากโจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดบทหนักซึ่งไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ความผิดในบทเบาย่อมไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงไปด้วย (ฎีกาที่ ๔๘๘๔/๒๕๓๓, ๑๓๒๓/๒๕๖๔)

คดีหลายสำนวนที่ศาลรวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกัน การพิจารณาว่า เป็นคดีที่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ หรือไม่ต้องพิจารณาเป็นรายสำนวนไป (ฎีกาที่ ๒๑๔๖/๒๕๒๕, ๖๕๙-๖๖๑/๒๕๖๗)

536

(๒) กรณีศาลอุทธรณ์แก้ไขมากย่อมไม่ต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

กรณีที่เป็นการแก้ไขมาก มักเป็นเรื่องที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขบทความผิด แก้ไขโทษ เปลี่ยนแปลงไปจากคำพิพากษาของศาลชั้นต้นอย่างมาก ได้แก่

(๒.๑) แก้ทั้งบทความผิด และโทษที่ลงแก่จำเลย

กรณีแก้ไขบทความผิด หมายถึง การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขปรับบทความผิด เป็นคนละมาตราคนละเรื่องกับที่ศาลชั้นต้นปรับบทความผิดลงโทษจำเลย ซึ่งได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

- การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขความผิดคนละข้อหาคนละมาตรา กับที่ศาลชั้นต้นกำหนด เป็นการแก้ไขบทความผิด หากแก้ไขโทษด้วยย่อมเป็นการแก้ไขมาก

537

(ต่อ)

- การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขฐานะของผู้กระทำความผิด ได้แก่ ตัวการ ผู้ใช้ผู้สนับสนุน ถือเป็นการแก้ไขบทความผิดด้วย (ฎีกาที่ ๑๓๒๙๓/๒๕๕๓, ๔๑๒๑/๒๕๕๕) หากแก้ไขโทษด้วย ย่อมเป็นการแก้ไขมาก แต่มีฎีกาที่ ๗๕๒/๒๕๕๑ และ ๘๘๖๓/๒๕๕๒ วินิจฉัยไปอีกทางว่าการแก้ไขฐานะของผู้กระทำความผิด ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด

- การที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขบทประกอบความผิด ได้แก่ การกระทำโดยจำเป็นหรือป้องกัน (ป.อ. มาตรา ๖๗ - ๖๙) (ฎีกาที่ ๑๕๑๔/๒๕๕๕ (ป), ๓๔๔๖/๒๕๖๐) บันดาลโทษ (ป.อ. มาตรา ๗๒) (ฎีกาที่ ๑๗๔๑/๒๕๐๙, ๓๘๗๔/๒๕๒๙, ๓๔๔๖/๒๕๖๐) การกระทำความผิดสำเร็จหรือพยายามกระทำความผิด (ป.อ. มาตรา ๘๐) (ฎีกาที่ ๘๗๑/๒๕๔๑) หรือแก้ไขระหว่างพยายามกระทำความผิดกับพยายามกระทำความผิดที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ (ป.อ. มาตรา ๘๐, ๘๑) (ฎีกาที่ ๑๗๓๗/๒๕๑๖, ๙๐๘/๒๕๒๐) เหล่านี้ ถือเป็นการแก้ไขบทความผิดทั้งสิ้น หากแก้ไขโทษด้วย ย่อมเป็นการแก้ไขมาก

538

แต่การแก้ไขต่อไปนี้ ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด

- การที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขเพียงวรรค ในบทมาตราเดียวกันกับที่ศาลชั้นต้นปรับบทลงโทษจำเลย ไม่ว่าศาลชั้นต้นจะพิพากษาปรับบทความผิดโดยไม่ระบุมวรรค (ฎีกาที่ ๒๕๕๐/๒๕๓๓, ๖๖๓/๒๕๓๖) หรือระบุมวรรคมาก็ตาม (ฎีกาที่ ๓๔๔๘/๒๕๔๗, ๗๓๖๙/๒๕๕๔, ๑๖๓๘/๒๕๖๑, ๑๗๕๗/๒๕๖๓, ๒๓๕๗/๒๕๖๘) ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด แม้จะแก้โทษ ก็เป็นเพียงแก้ไขเล็กน้อย

539

(ต่อ)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๕๗/๒๕๖๘ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑๒) วรรคแรก ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ วางโทษจำคุก ๑ ปี ๖ เดือน เพิ่มโทษและลดโทษให้จำเลยแล้ว คงจำคุก ๑๓ เดือน ๑๕ วัน ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑๒) วรรคสาม ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ วางโทษจำคุก ๔ ปี ๖ เดือน เพิ่มโทษและลดโทษให้จำเลยแล้วคงจำคุก ๓ ปี ๔ เดือน ๑๕ วัน เป็นกรณีศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษาแก้เฉพาะวรรคของความผิดในบทมาตราเดียวกัน มิได้เป็นการแก้บทความผิด แม้ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ จะแก้โทษด้วย ก็เป็นการแก้ไขเล็กน้อยและคงให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี คดีต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง

540

(ต่อ)

ข้อสำคัญ แม้จะเป็นการแก้วรรคในมาตราเดียวกัน แต่หากเป็นการแก้ไขวรรคที่มีลักษณะความผิด หรืออัตราโทษต่างกันอย่างมากย่อมเป็นการแก้ไขบทความผิดแล้ว เช่น แก้ไขระหว่าง ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคแรกกับ ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ซึ่งตามกฎหมายเดิมวรรคแรกเป็นเรื่องยอมความได้ แต่วรรคสองยอมความไม่ได้อันเป็นกรณีที่ความผิดต่างวรรคมีลักษณะความผิดแตกต่างกันมาก (ฎีกาที่ ๒๒๒๐/๒๕๒๗ (ป), ๗๕๑๑/๒๕๔๗) หรือแก้ไขระหว่าง ป.อ. มาตรา ๒๗๙ วรรคสอง (จำคุก ๑ - ๑๐ ปี) กับมาตรา ๒๗๙ วรรคห้า (จำคุก ๗ - ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต) ตามกฎหมายเดิมซึ่งมีอัตราโทษขั้นต่ำและขั้นสูงแตกต่างกันอย่างมาก (ฎีกาที่ ๒๔๑๕/๒๕๖๖, ๓๒๗๗/๒๕๖๖) เหล่านี้ ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด หากแก้ไขโทษด้วยย่อมเป็นการแก้ไขมาก (ตามกฎหมายปัจจุบัน ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก และวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๒๗๖ วรรคแรกซึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรส และไม่ได้กระทำความผิดหน้สาธารณะตามที่กำหนดตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๑ (๑) ส่วนความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๙ วรรคห้าได้ถูกยกเลิกไปแล้ว)

แต่ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ ทุกวรรคต่างเป็นความผิดอันยอมความมิได้ แม้จะแก้ไขวรรคใด ก็ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด (ฎีกาที่ ๑๗๒๒/๒๕๕๖, ๕๖๙๗/๒๕๖๐, ๑๐๕๑/๒๕๖๓)

541

- การที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขเพียงอนุมาตรา ในบทมาตราความผิดเดียวกันกับที่ศาลชั้นต้นปรับบทลงโทษจำเลย ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด แม้มีการแก้ไขโทษด้วยก็เป็นการแก้ไขน้อย (ฎีกาที่ ๖๘๒๕/๒๕๕๔, ๖๕๕๙/๒๕๖๒, ๓๐๖/๒๕๖๖)

542

- การที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขบทบรรณคดี ที่เป็นเพียงกำหนดให้ศาลต้องระวางโทษหนักขึ้น ซึ่งต้องอาศัยบทบรรณคดีมาประกอบการปรับบทวินิจัยอยู่ แม้บทบรรณคดีจะอยู่คนละมาตรากับบทบรรณคดี ก็ไม่ใช่บทความผิด เช่น มาตรา ๑๔๐ (ฎีกาที่ ๑๗๑๑๘/๒๕๕๕), มาตรา ๒๘๕ (ฎีกาที่ ๑๑๙๘๑/๒๕๕๓), มาตรา ๓๓๖ ทวิ หรือมาตรา ๓๔๐ ตรี (ฎีกาที่ ๒๐๑๙/๒๕๕๘, ๑๓๐๓/๒๕๕๕, ๒๕๔๐/๒๕๖๕, ๕๔๓๒/๒๕๖๗), มาตรา ๓๕๔ (ฎีกาที่ ๔๔๖๔/๒๕๖๓) เหล่านี้ สังเกตได้ว่าเวลาปรับบทศาลต้องปรับบทลงโทษประกอบบทบรรณคดีด้วย ไม่ใช่บทกฎหมายที่เป็นความผิดในตนเองได้โดยลำพัง การแก้ไขบทบรรณคดีดังกล่าวจึงไม่เป็นการแก้ไขบทความผิดนั่นเอง

รวมถึงการปรับบทความผิดบทบรรณคดีซึ่งอยู่คนละวรรคในบทมาตราความผิดเดียวกัน ก็ไม่ถือว่าเป็นการแก้ไขบทความผิด เช่น แก้ไขจาก ป.อ. มาตรา ๒๙๐ วรรคแรก เป็นมาตรา ๒๙๐ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๘๔๙/๒๕๖๘, ๔๔๕๑/๒๕๕๒)

543

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๓๒/๒๕๖๗ ป.อ. มาตรา ๓๓๖ ทวิ เป็นบทบัญญัติที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๓๕ ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่งหาใช่เป็นความผิดอีกบทหนึ่งต่างหาก คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๗)(๑๐) วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๗) วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ที่แก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๗) วรรคหนึ่ง ลักษณะความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ วรรคหนึ่งและวรรคสองไม่แตกต่างกันและมีระวางโทษขั้นต่ำจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี เหมือนกัน ต่างกันเฉพาะระวางโทษขั้นสูง ซึ่งมาตรา ๓๓๕ วรรคหนึ่งจำคุก ๕ ปี วรรคสองจำคุก ๗ ปี ไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ แก้บทลงโทษ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เพียงแต่แก้จำนวนโทษมิได้แก้บทลงโทษ จึงเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิจารณาแก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองไม่เกินห้าปี คดีของจำเลยทั้งสองต้องห้ามมิให้โจทก์และจำเลยทั้งสองฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง

544

แต่หากเป็นเรื่องการแก้ไขความผิดบทกฤษฎีซึ่งเป็นความผิดในตัวเองได้โดยลำพัง และอยู่คนละมาตรากับความผิดบทเบา เช่น มาตรา ๓๒๖ กับมาตรา ๓๒๘ (ฎีกาที่ ๑๖๑๒/๒๕๖๔) หรือมาตรา ๓๓๔ กับมาตรา ๓๓๕ ดังนี้ ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด หากแก้ไขโทษด้วย ย่อมเป็นการแก้ไขมาก

ข้อสังเกต การแก้ไขเพียงบทความผิดอย่างเดียว หรือแก้ไขโทษอย่างเดียว มักเป็นการแก้ไขน้อย เช่น แก้จากโทษประหารชีวิต เป็นจำคุกตลอดชีวิต เป็นการแก้ไขโทษเท่านั้น จึงเป็นการแก้ไขน้อย (ฎีกาที่ ๑๐๔๙/๒๕๔๗)

545

- การที่ศาลอุทธรณ์ปรับบทกฎหมายให้ถูกต้อง ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด เช่น ศาลอุทธรณ์ปรับบทลงโทษจำเลยในบทความผิดซึ่งมีอัตราโทษหนักที่สุด ตาม ป.อ. มาตรา ๙๐ ให้ถูกต้อง แต่ยังปรับวางบทความผิดบทเบาอยู่ (ฎีกาที่ ๓๖๒๕/๒๕๖๐, ๑๖๘๙/๒๕๖๖) หรือศาลอุทธรณ์ปรับบทความผิดบทเฉพาะเท่านั้น ไม่ปรับบททั่วไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นอีก (ฎีกาที่ ๓๒๙๒/๒๕๓๓, ๑๐๖๑๖/๒๕๕๓) หรือศาลอุทธรณ์ปรับบทกฎหมายใหม่ในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๓ หรือปรับบทกฎหมายเดิมเพราะเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่ากฎหมายใหม่ (ฎีกาที่ ๑๖๖๘/๒๕๔๗, ๔๔๙๑/๒๕๖๒) หรือศาลอุทธรณ์แก้ไขการปรับบทว่าเป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือเป็นความผิดหลายกรรม โดยยังคงวางบทความผิดตามที่ศาลชั้นต้นพิพากษามาอยู่ (ป.อ. มาตรา ๙๐, ๙๑) (ฎีกาที่ ๒๘๓๑/๒๕๓๕, ๕๔๒๖/๒๕๕๒, ๔๔๕๐/๒๕๖๒, ๒๘๒/๒๕๖๖) หรือแก้ไขจำนวนกระทงความผิดให้ถูกต้อง (ฎีกาที่ ๖๗๙๒/๒๕๕๒, ๑๓๐๘/๒๕๔๗, ๔๑๓๕/๒๕๕๒) เหล่านี้ ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด แม้จะแก้ไขโทษด้วยก็เป็นเพียงแก้ไขเล็กน้อย

546

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๙-๖๖๑/๒๕๖๗ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นเป็นว่า การกระทำของจำเลยแต่ละสำนวนเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานร่วมกันลักทรัพย์ที่มีโทษหนักที่สุด จำคุกสำนวนละ ๓ ปี ลดโทษสำนวนละหนึ่งในสาม คงจำคุกสำนวนละ ๒ ปี รวม ๓ กระหน เป็นจำคุก ๖ ปี โดยมีได้แก้ไขบทความผิด คงแก้แต่โทษจากเดิมที่ศาลชั้นต้นลงโทษ จำคุก ๒ ปี เพียงกระหนเดียว เป็นจำคุกอีก ๒ กระหน กระหนละ ๒ ปี อันเป็นการแก้ไขเฉพาะโทษ เป็นเพียงแต่การแก้ไขเล็กน้อย เมื่อศาลอุทธรณ์ลงโทษแต่ละกระหนความผิดจำคุกไม่เกิน ๕ ปี คดีต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคแรก

547

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๓๓/๒๕๖๗ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ มิได้แก้ไขในส่วนบทความผิด และเห็นด้วยกับศาลชั้นต้นว่าการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท เพียงแต่ปรับบทกฎหมายซึ่งเป็นบทหนักที่สุดที่ใช้ลงโทษจำเลยให้ถูกต้องและระบุนวณให้ชัดเจน ถือไม่ได้ว่าเป็นการแก้ไขบท แม้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ จะแก้ไขโทษโดยกำหนดโทษสูงขึ้นตามบทหนักที่ใช้ลงโทษแก้จำเลยก็เป็นเพียงการแก้ไขเล็กน้อย โดยยังคงลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๕ ปี ต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง

548

กรณีความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากศาลอุทธรณ์ยกฟ้องจำเลยในความผิดบทเบา แต่ยังคงลงโทษจำเลยในความผิดบทหนักตามที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด เพราะถึงอย่างไรศาลอุทธรณ์ในก็ยังคงลงโทษความผิดบทหนักเหมือนกันกับศาลชั้นต้นอยู่ดี (ฎีกาที่ ๓๔๔๘/๒๕๕๗, ๒๘๗๖/๒๕๕๒, ๓๓๐๐/๒๕๕๒, ๕๐๑๗/๒๕๕๕) แม้แก้ไขโทษด้วย ก็เป็นเพียงการแก้ไขน้อย

ทำนองเดียวกับ การที่ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องในความผิดบทหนัก และลงโทษในความผิดบทเบา ก็ไม่ถือเป็นการแก้ไขบทความผิด เพราะศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยในความผิดเบาที่ศาลชั้นต้นได้วางบทความผิดมาแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้กำหนดโทษในความผิดบทเบาตนเอง ดังนี้ แม้มีการแก้ไขโทษด้วย ก็เป็นเพียงการแก้ไขเล็กน้อย (ฎีกาที่ ๕๖๘๑/๒๕๔๔, ๔๔๔๑/๒๕๖๒) (แต่มีฎีกาที่ ๘๕๖๑/๒๕๓๓ วินิจฉัยไปอีกทางว่า การยกฟ้องในความผิดบทหนัก และลงโทษในบทเบา เป็นการแก้ไขบทความผิดแล้ว)

ทั้งนี้ กรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ลงโทษความผิดบทเบา ซึ่งศาลชั้นต้นยกฟ้องความผิดบทเบาานั้น แม้ศาลอุทธรณ์จะปรับบทลงโทษความผิดบทหนักที่สุดกำหนดโทษที่ลงแก่จำเลยเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น ศาลฎีกามองว่า เป็นการแก้ไขบทความผิดแล้ว (ฎีกาที่ ๒๖๙๑-๒๖๙๒/๒๕๖๐)

549

กรณีแก้ไขโทษ หมายถึง การแก้ไขโทษทางอาญา ตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ เท่านั้น เช่น การเพิ่ม ลด หรืองดโทษทางอาญา

การลดหรือไม่ลดมาตราส่วนโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๗๕, ๗๖ (ฎีกาที่ ๒๖๑๒/๒๕๒๓, ๔๕๔๐/๒๕๓๙)

ส่วนกรณีของการเพิ่มหรือไม่เพิ่มโทษตาม ป.อ. มาตรา ๙๒, ๙๓ นั้น น่าจะถือเป็นการแก้ไขโทษด้วย เพราะมีผลต่อโทษที่ศาลจะลงแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๒๒๒๐/๒๕๔๗, ๘๕๖๑/๒๕๕๓, ๕๖๘๒/๒๕๖๓)

แต่การนับโทษหรือไม่นับโทษต่อ (ป.อ. มาตรา ๒๒) ไม่มีผลต่อโทษที่ศาลลงแก่จำเลยในคดีที่พิจารณา จึงไม่ถือเป็นการแก้ไขโทษ (ฎีกาที่ ๒๖๒/๒๕๑๕, ๓๑๐๑/๒๕๓๑)

หรือการบวกโทษหรือไม่บวกโทษ (ป.อ. มาตรา ๕๘) ไม่ใช่การกำหนดโทษในคดีที่พิจารณาอยู่ จึงไม่น่าจะเป็นการแก้ไขโทษ (ฎีกาที่ ๓๑๖๘/๒๕๕๑)

550

การริบทรัพย์สินของกลาง (ป.อ. มาตรา ๓๒, ๓๓) เป็นโทษทางอาญาสถานหนึ่ง การแก้ไขหรือไม่รับของกลางจึงเป็นการแก้ไขโทษ แต่หากศาลอุทธรณ์ไม่ได้แก้ไขบทความผิดด้วยย่อมเป็นการแก้ไขเล็กน้อย (ฎีกาที่ ๕๖๔๒/๒๕๕๑, ๓๖๒๕/๒๕๖๐, ๕๔๒๗/๒๕๖๔, ๓๘๒๖/๒๕๖๖)

การแก้ไขจำนวนค่าสินไหมทดแทนส่วนแบ่ง (ป.วิ.อ. มาตรา ๔๓, ๔๔/๑) ไม่ใช่โทษทางอาญา ไม่ถือเป็นการแก้ไขโทษ (ฎีกาที่ ๕๐๔๐/๒๕๖๐, ๔๔๔/๒๕๖๓, ๑๒๒๗/๒๕๖๕) หากไม่มีการแก้ไขบทความผิด และแก้ไขโทษ ต้องถือว่าศาลอุทธรณ์พิพากษายืนในคดีส่วนอาญา

การแก้ไขคำขออุปรณ์อื่น ๆ ในคดีอาญา เช่น เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (ฎีกาที่ ๑๔๖๐/๒๕๑๗) เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ฎีกาที่ ๒๕๗/๒๕๒๕) ไม่ใช่โทษทางอาญาโดยแท้ ไม่ถือเป็นการแก้ไขโทษ

551

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๘๒/๒๕๖๗ คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาปรับบทลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑) (๓) (๕) วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ จำคุก ๑ ปี ๖ เดือน ให้เพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ เป็นจำคุก ๑ ปี ๑๒ เดือน และลดโทษให้กึ่งหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๑๒ เดือน ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เพิ่มโทษจำเลยกึ่งหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๙๓ (๑๓) เป็นจำคุก ๑ ปี ๕ เดือน ลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้ว คงจำคุก ๑๓ เดือน ๑๕ วัน และให้กักกันจำเลยมีกำหนด ๓ ปี นับแต่วันพ้นโทษตาม ป.อ. มาตรา ๔๑ (๘) การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษาแก้ในเรื่องการเพิ่มโทษจำเลย จากเดิมที่ศาลชั้นต้นเพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๙๒ เป็นเพิ่มโทษจำเลยกึ่งหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๙๓ (๑๓) โดยมีได้แก่บทมาตราแห่งความผิดตามฟ้อง ซึ่งเป็นการแก้เฉพาะเรื่องโทษ แม้จะให้กักกันจำเลยมีกำหนด ๓ ปี นับแต่วันพ้นโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๔๑ (๘) แต่การกักกันไม่ใช่โทษตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ จึงเป็นการแก้ไขเล็กน้อย เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ยังคงลงโทษจำคุกจำเลยในความผิดเดิมไม่เกิน ๕ ปี จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง

552

(๒.๒) แก้ไขระหว่างการไม่รอการลงโทษจำคุกหรือรอการลงโทษจำคุก กล่าวคือ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นจากรอการลงโทษจำคุกเป็นไม่รอการลงโทษจำคุก หรือจากไม่รอการลงโทษจำคุกเป็นรอการลงโทษจำคุก โดยไม่ต้องคำนึงว่า มีการแก้ไขบทความผิด หรือมีการแก้ไข เพิ่ม ลด หรือดโทษปรับด้วยหรือไม่ ก็เป็นการแก้ไขมากทั้งสิ้น เพราะเป็นเรื่องที่กระทบต่อเสรีภาพของจำเลย (ฎีกาที่ ๗๒๙/๒๕๓๓ (ป))

553

(๒.๓) กรณีแก้ไขมากในกรณีอื่น ๆ

- การที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลย โดยให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวจำเลยไปฝึกอบรมแทน โดยศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไข ให้ลงโทษจำคุกนั้น ไม่ส่งตัวไปฝึกอบรม แม้ไม่ได้แก้บทความผิด ก็ถือเป็นการแก้ไขมาก เพราะกระทบต่อเสรีภาพของจำเลย (ฎีกาที่ ๔๘๑๖/๒๕๔๓)

554

ข้อพิจารณา การแก้ไขจากวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนฯ เป็น จำคุก น่าจะถือเป็นการแก้ไขโทษด้วย แม้รอการลงโทษจำคุกไว้ (ฎีกาที่ ๙๒๒๕/๒๕๕๕, ๙๖๔๗/๒๕๕๙, ๑๐๑๒๙/๒๕๕๙)

ทำนองเดียวกับการแก้จากโทษ จำคุก โดยรอการลงโทษ และคุมประพฤติ เป็น วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน ฯ ก็ถือเป็นการแก้ไขโทษ หากมีการแก้ไขบทความผิดด้วยย่อมเป็นการแก้ไขมาก (ฎีกาที่ ๙๖๔๗/๒๕๕๙)

แต่การแก้ไขระหว่างวิธีการสำหรับเด็กฯ ด้วยกัน เช่น แก้ไขจาก ส่งตัวเด็กไปฝึกอบรม เป็น ส่งตัวเด็กให้ผู้ปกครองดูแล ศาลมองว่า ไม่ใช่การแก้ไขโทษ (ฎีกาที่ ๙๒๑๖/๒๕๓๙) หรือการแก้ไขระยะเวลาการฝึกอบรมฯอันเป็นวิธีการสำหรับเด็กไม่ใช่โทษทางอาญา จึงไม่เป็นการแก้ไขโทษ (ฎีกาที่ ๔๕๙๓/๒๕๔๕, ๘๑๔๒/๒๕๖๐, ๖๙๔๔/๒๕๖๑) แต่มีฎีกาที่ ๓๒๗๗/๒๕๖๖ อีกแนวมองว่า การแก้ไขระยะเวลาฝึกอบรมเป็นการแก้ไขโทษ เมื่อแก้ไขบทความผิดด้วย จึงเป็นการแก้ไขมาก แต่การฝึกอบรมไม่ใช่โทษทางอาญา จึงถือไม่ได้ว่าศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยเกิน ๒ ปี อันยังคงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๑๙ อยู่ดี

555

แต่การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขให้ลงโทษจำคุกนั้น โดยให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวไปฝึกอบรมแทน โดยไม่ได้แก้ไขบทความผิด ถือเป็นการแก้ไขน้อย (ฎีกาที่ ๒๗๗๒/๒๕๓๙, ๘๒๖/๒๕๔๔) (แก้จากจำคุกเป็นวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนฯเป็นแก้ไข แต่แก้ไขน้อย) หรือแก้ไขเพียงบทความผิด และแก้ระยะเวลาการส่งตัวไปฝึกอบรม ถือเป็นการแก้ไขน้อย (ฎีกาที่ ๑๔๓๗๒/๒๕๕๘, ๘๑๔๒/๒๕๖๐)

556

- ศาลชั้นต้นลงโทษปรับสถานเดียว ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขลงโทษ จำคุก และให้
กักขังแทนจำคุก ถือเป็นการแก้ไขมาก (ฎีกาที่ ๔๕๖๑/๒๕๓๓, ๒๖๙๕/๒๕๔๘)

ทำนองเดียวแก่จาก จำคุกสถานเดียว และริบทรัพย์ เป็น ปรับสถานเดียวโดยไม่ริบ
ทรัพย์ ถือเป็นการแก้ไขมาก (ฎีกาที่ ๗๖๐๓/๒๕๕๑)(แก้ทั้งจำคุก และริบทรัพย์สิน เป็น ปรับสถาน
เดียว เป็นการแก้ไขมาก เพราะแก้จากโทษ ๒ สถานเหลือสถานเดียว)

557

แต่การที่ศาลชั้นต้นลงโทษ จำคุกจำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไข ให้ กักขังแทน
การจำคุก หากมิได้แก้ไขบทความผิด ถือเป็นการแก้ไขเล็กน้อย (ฎีกาที่ ๑๓๑๕/๒๕๓๑,
๒๒๒๐/๒๕๔๔) หรือแก้ไขจาก ลงโทษ จำคุกสถานเดียว เป็น โทษปรับสถานเดียว เป็น
การแก้ไขเล็กน้อย (ฎีกาที่ ๘๕/๒๕๖๑)

(การเปลี่ยนจากโทษสูงเป็นโทษต่ำกว่า เป็นการแก้ไขน้อย เพราะถึงอย่างไรจำเลย
ก็ต้องรับโทษทางอาญาอยู่ดี ต่างจากเปลี่ยนโทษเท่ากันต่างกันเพียงรอการลงโทษ เช่น
จากรอการลงโทษจำคุก เป็นไม่รอการลงโทษจำคุก ศาลถือเป็นแก้ไขมาก เพราะเป็นเรื่อง
ได้รับหรือไม่รับโทษเลย หรือการเปลี่ยนจากโทษต่ำ ไปโทษสูง ศาลก็ถือเป็นการแก้ไขมาก
เพราะเป็นเรื่องที่จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้น)

558

- การที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก และกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยเมื่อพ้นโทษแล้วให้ส่งตัวไปกักกันต่อ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขโดยไม่ส่งตัวไปกักกัน แม้มิได้แก้บทความผิด ก็ถือเป็นการแก้ไขมาก (ฎีกาที่ ๑๙๔/๒๕๕๑)

ข้อสังเกต กรณีศาลอุทธรณ์แก้ไขมากย่อมไม่ต้องห้ามคู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ แต่อาจต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม มาตรา ๒๑๙ เช่น ศาลชั้นต้นจำคุกจำเลย ๒ ปี โดยไม่รอกการลงโทษ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นจำคุก ๑ ปี และปรับ ๕,๐๐๐ โดยให้รอกการลงโทษ เท่ากับศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๒ ปี และไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลยจึงต้องห้ามทั้งโจทก์ และจำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๔๙๐/๒๕๖๓)

559

(๓) แม้จำเลยจะต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ก็ไม่ตัดอำนาจศาลฎีกาในบางกรณี

- ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาโทษที่ศาลอุทธรณ์ลงแก้จำเลยได้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ หากเป็นโทษที่หนักไปศาลฎีกาย่อมมีอำนาจลดลงได้ รวมทั้งมีอำนาจรอกการลงโทษได้ด้วย ทั้งนี้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๐๒๕/๒๕๔๑, ๕๘/๒๕๕๕, ๗๔๕/๒๕๖๖, ๗๒๒/๒๕๖๓)

ถึงแม้ฎีกาของจำเลยในประเด็นที่ “ขอให้ศาลลงโทษสถานเบาหรือรอกการลงโทษ” จะต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลก็มีอำนาจพิจารณาแก้ไขโทษเป็นคุณแก่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๗๑๒๓/๒๔๔๓, ๒๔๒๖/๒๕๕๐, ๒๒๗๐/๒๕๖๖)

560

- หากคดีมีเหตุยกฟ้อง ความผิดที่ไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งมีข้อเท็จจริงอันเดียวเกี่ยวพันกันถึงความผิดบางข้อหาที่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ศาลย่อมยกข้อเท็จจริงดังกล่าวขึ้นวินิจฉัย และยกฟ้องไปถึงความผิดในข้อหาที่ต้องห้ามฎีกาได้ (ฎีกาที่ ๑๕๙/๒๕๒๘, ๕๔๔๖/๒๕๕๐, ๒๕๙๓/๒๕๖๒, ๓๑๙/๒๕๖๗, ๔๘๒/๒๕๖๗, ๒๑๐๔/๒๕๖๗)

แต่หากเป็นเรื่องกระทำความผิดหลายฐานหลายเวลาคนละคราวกัน ไม่ได้เกี่ยวพันกันแม้จะฟ้องมาเป็นคดีเดียวกันศาลก็ไม่อาจยกฟ้องไปถึงได้ (ฎีกาที่ ๑๕๙๑๗/๒๕๕๗)

561

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๒/๒๕๖๗ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง เมื่อพยานหลักฐานของโจทก์เป็นที่สงสัยว่าจำเลยร่วมกับพวกใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายหรือไม่ ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยร่วมกันมีอาวุธปืนที่เป็นของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมาย และเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต และฐานร่วมกันพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับใบอนุญาต แม้ความผิดทั้งสองฐานต้องห้ามฎีกาในปัญหา ข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง ศาลฎีกามีอำนาจยกฟ้องในความผิดทั้งสองฐานนี้ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๒๑๕ และ ๒๒๕ เพราะเป็นข้อเท็จจริงอันเดียวเกี่ยวพันกัน

562

๑.๒) ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคสอง)

กรณีนี้เป็นเรื่องที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขเล็กน้อย แต่ลงโทษจำคุกจำเลยเกิน ๕ ปี กฎหมายเปิดโอกาสให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ แต่โจทก์ยังคงต้องฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงอยู่ โจทก์จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้จะต้องเป็นเรื่องที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมาก หรือขออนุญาต/รับรองต่อผู้มีอำนาจให้อนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒๒๑ เท่านั้น ทั้งนี้หากเป็นการแก้ไขมากต้องพิจารณาข้อจำกัดสิทธิในการฎีกาตาม มาตรา ๒๑๙ ต่อไปด้วย

563

คดีที่ต้องห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙

ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ กำหนดว่า “ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ข้อห้ามนี้มีให้ใช้แก่จำเลยในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย”

๒.๑) ข้อจำกัดสิทธิฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ นี้ เป็นเรื่องที่ทั้งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ต่างพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขมากหรือแก้ไขน้อย ย่อมต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่มีข้อยกเว้นสำหรับจำเลยที่สามารถฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ หากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมาก และเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิโจทก์มากกว่าจำเลย โจทก์จะฎีกาได้ต้องขออนุญาตหรือขอรับรองฎีกา ตาม มาตรา ๒๒๑ เท่านั้น

564

ข้อสังเกต ในกรณีคดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๑๘ แล้ว แม้คดีดังกล่าวจะเป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ต่างลงโทษจำคุกจำเลยและปรับไม่เกินกำหนดโทษตามมาตรา ๒๑๙ ศาลฎีกาก็มักปรับบทด้วยมาตรา ๒๑๘ (ฎีกาที่ ๒๗๙๗/๒๕๓๕, ๑๐๐๑/๒๕๔๗, ๒๔๔๒/๒๕๖๒, ๖๑/๒๕๖๓, ๒๓๘/๒๕๖๘) เฉพาะเรื่องที่เป็นการแก้ไขมากเกินไปศาลจึงจะพิจารณามาตรา ๒๑๙ ต่อไป

565

๒.๒) ข้อยกเว้นที่จำเลยฎีกาได้ต้องเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขมาก และเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย

ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกโดยให้รอกการลงโทษจำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษแก่เป็นไม่รอกการลงโทษจำคุก แต่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง แม้ไม่แก้ไขบทความผิด ถือเป็นการแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษแก่จำเลยด้วย จำเลยจึงมีสิทธิฎีกาได้ (คร.๑๓๓๓/๒๕๕๑)

ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยมีกำหนด ๔ เดือน และปรับ ๑,๐๐๐ บาท โดยรอกการลงโทษจำคุก ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขเป็นจำคุกมีกำหนด ๒ เดือน โดยไม่รอกการลงโทษ และไม่ปรับ ถือเป็นการแก้ไขมาก และเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย จำเลยจึงมีสิทธิฎีกาได้ (ฎีกาที่ ๗๒๙/๒๕๓๓ (ป)) (แก้ไขจากรอกการลงโทษจำคุก เป็นไม่รอกการลงโทษจำคุก เป็นการแก้ไขมาก และเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย)

566

ศาลอุทธรณ์แก้ไขโทษจาก “ปรับสถานเดียว” เป็น “จำคุก โดยให้กักขังแทนจำคุกและปรับด้วย” (ฎีกาที่ ๒๖๙๕/๒๕๔๘) หรือแก้ไขจาก “เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวไปฝึกอบรมฯ” เป็น “จำคุก โดยไม่ส่งตัวไปฝึกอบรมฯ” (ฎีกาที่ ๔๘๑๖/๒๕๔๓) เหล่านี้ ถือเป็นการแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย จำเลยจึงมีสิทธิฎีกาได้ แต่กรณีลงโทษปรับสถานเดียว เปลี่ยน เป็นจำคุกสถานเดียว โดยให้การลงโทษไม่ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (เทียบฎีกาที่ ๔๕๒๕/๒๕๓๓)

แต่หากเป็นการแก้ไขมากอย่างเดียว โดยไม่เพิ่มเติมโทษแก่จำเลย ก็ไม่ครบเงื่อนไขที่จำเลยจะฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ เช่น ศาลอุทธรณ์แก้ทั้งบทความผิด และแก้ไขด้วยอันเป็นการแก้ไขมาก แต่โทษที่ลงแก่จำเลยน้อยกว่า หรือไม่เกินที่ศาลชั้นต้นกำหนด (ฎีกาที่ ๗๑๐๖/๒๕๕๕, ๗๘๗๖/๒๕๖๐) หรือศาลอุทธรณ์แก้ไขบทความผิด และแก้ไขโทษจากโดยรอกำหนดโทษและคุมประพฤติ เป็น จำคุก ๘ ปีแต่เปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นส่งตัวจำเลยไปฝึกอบรมแทน ฯ ซึ่งเป็นวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน ไม่ใช่โทษทางอาญา แม้จะเป็นการแก้ไขมาก แต่ถือไม่ได้ว่าศาลอุทธรณ์เพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๗๘๗๖/๒๕๖๐) หรือศาลอุทธรณ์เปลี่ยนกักขัง เป็น โทษจำคุก โดยรอกำหนดโทษ ไม่ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษแก่จำเลย (เทียบฎีกาที่ ๒๖๕๑/๒๕๔๗ (ป))

567

คดีที่ต้องห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง เพราะศาลชั้นต้นเริ่มโทษกักขังแทนจำคุก (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตร.)

กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตร.นี้ เป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นเป็นผู้เริ่มต้นลงโทษโดยกักขังจำเลยแทนโทษจำคุก หรือเปลี่ยนกักขังเป็นจำคุก กักขังจำเลยแทนโทษปรับ หรือกักขังจำเลยแทนโทษริบทรัพย์สิน เมื่อศาลชั้นต้นเริ่มกำหนดโทษเช่นนี้แล้ว ย่อมต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับ หากศาลชั้นต้นไม่ได้เริ่มต้นกักขังจำเลยแทนจำคุก แม้ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขโทษกักขังแทนจำคุกก็ไม่ต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา (ฎีกาที่ ๑๓๑๕/๒๕๓๑, ๕๒๑๖/๒๕๕๖) แต่อาจต้องห้ามตามมาตรา ๒๑๘ ได้

568

ที่ว่า “พิพากษากลับ” หมายถึง เฉพาะพิพากษายกฟ้องเท่านั้น (คร.๒๘/๒๕๖๖) หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืน (ฎีกาที่ ๓๐๕๗/๒๕๖๓, ๕๐๘๘/๒๕๖๓, ๒๒๔๐/๒๕๖๔) หรือพิพากษาแก้ (ฎีกาที่ ๓๔๐/๒๕๖๖, ๓๓๐๗/๒๕๖๖, ๗๘๑/๒๕๖๗) หรือแม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาแก้โดยไม่กักขังจำเลยแทนจำคุก โดยให้รอการลงโทษ จำคุกไว้ (ฎีกาที่ ๘๑๕๓/๒๕๔๐) หรือแม้เป็นการแก้ไขมาก (ฎีกาที่ ๘๑๕๓/๒๕๔๐, ๑๒๘๔๐/๒๕๕๘, ๔๙๐/๒๕๖๗) ก็ยังคงต้องห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม มาตรฐานนี้

569

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๘๑/๒๕๖๗ คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองคนละ ๑ เดือน ๑๐ วัน แต่ให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทน มีกำหนด ๑ เดือน ๑๐ วัน ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ เพียงแต่พิพากษาแก้ในส่วนกำหนดเวลาที่ใช้พักใช้ ใบอนุญาตขับขี่ของจำเลยที่ ๒ โดยมีได้พิพากษาแก้ไขในส่วนโทษกักขังของจำเลยทั้งสอง ถือว่าศาลอุทธรณ์ภาค ๕ มิได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น จึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตรี ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๑ ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์จะอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้เฉพาะแต่ในคดีซึ่งต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘, ๒๑๙, และ ๒๒๐ เท่านั้น จะอนุญาตให้ฎีกาในคดีซึ่งต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตรี ไม่ได้

570

ข้อจำกัดสิทธิฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตรีนี้นี้เป็นข้อจำกัดสิทธิโดยเด็ดขาด หากไม่เข้าข้อยกเว้นโดยศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ ย่อมไม่อาจขออนุญาตหรือขอรับรอง ให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๒๑ ได้เลย (ฎีกาที่ ๓๔๕๙/๒๕๕๙, ๓๐๕๗/๒๕๖๓, ๑๗๕๖/๒๕๖๘) แม้ศาลจะอนุญาตให้ฎีกาได้ก็เป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกา ไม่รับวินิจฉัย (ฎีกาที่ ๕๕๔๒/๒๕๖๑, ๓๓๐๗/๒๕๖๖)

571

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๕๖/๒๕๖๘ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิด ตามฟ้อง ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตาม ป.อ. มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๒ เดือน เปลี่ยนโทษจำคุก เป็นกักขังแทน ศาลอุทธรณ์ภาค ๘ พิพากษายืน คดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตรี ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความ อาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๙๙ มาตรา ๔ จำเลยฎีกาขอให้รื้อการลงโทษจำคุกให้แก่ จำเลยและขอคืนรถของกลางแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ทั้งกรณีไม่อาจรับรองให้ฎีกาใน ปัญหาข้อเท็จจริงได้

572

ข้อสังเกต แม้คดีจะต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตี และไม่อาจขออนุญาตหรือรับรองฎีกาได้ แต่เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแล้ว ศาลฎีกาย่อมแก้ไขโทษที่ลงแก่จำเลยให้เบาลงเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี หรือรอการลงโทษจำคุกจำเลยได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๓๙๓/๒๕๔๒, ๙๐๕๗/๒๕๕๑)

**ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและ
ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์
(ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐)**

ข้อจำกัดสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ นี้ เป็นการห้ามคู่ความฎีกาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (ฎีกาที่ ๔๑๓๒/๒๕๕๕, ๙๒๖๕/๒๕๕๗) โดยนำมาตรานี้ไปใช้ในชั้นตรวจฟ้อง และไต่สวนมูลฟ้องด้วย (ฎีกาที่ ๔๗๑๒/๒๕๔๐, ๓๒๙๔/๒๕๔๙)

๔.๑) กรณีที่จะต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ นี้ เป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ต่างพิพากษายกฟ้อง หรือมีคำสั่งอื่น ๆ ซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกับการยกฟ้องโจทก์ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

- ศาลชั้นต้นยกฟ้องและศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ไม่ว่าเหตุผลในการยกฟ้องของทั้ง ๒ ศาลไม่เหมือนกันก็เป็นการต้องห้ามฎีกาตามมาตรา ๒๒๐ ทั้งสิ้น เช่น ศาลชั้นต้นยกฟ้องโดยอาศัยปัญหาข้อเท็จจริง แต่ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโดยอาศัยปัญหาข้อกฎหมาย (ฎีกาที่ ๔๙๒/๒๕๓๖, ๔๑๗๒/๒๕๕๕) หรือศาลชั้นต้นยกฟ้องโดยอาศัยปัญหาข้อกฎหมาย แต่ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโดยอาศัยปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๒๘๗๔/๒๕๔๓)

575

- บางครั้งศาลพิพากษาโดยใช้ถ้อยคำอื่นในทำนองเดียวกับการยกฟ้องตามกฎหมาย หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืน หรือยกฟ้องด้วยไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม ย่อมจึงต้องห้ามคู่ความฎีกาตามมาตรา ๒๒๐ เช่น

ศาลชั้นต้นจำนำยคดีเพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน แม้จะใช้เหตุผลต่างกัน (ฎีกาที่ ๔๗๑๒/๒๕๔๐, ๑๘๒๗/๒๕๕๒, ๑๖๗๘/๒๕๕๗)

ศาลชั้นต้นไม่ประทับรับฟ้องเพราะคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจศาล ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน (ฎีกาที่ ๓๒๙๔/๒๕๔๙, ๗๙๒/๒๕๕๓)

ศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะคดีไม่มีมูล ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน (ฎีกาที่ ๒๓๒๑/๒๕๕๐) หรือศาลชั้นต้นจำนำยคดี เพราะคดีขาดอายุความ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน (ฎีกาที่ ๔๗๑๒/๒๕๔๐)

576

(ต่อ)

หรือศาลชั้นต้นจำคุกเพราะมีการยอมความตามกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง เพราะคดีเล็กน้อยตามกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๘๒๗/๒๕๕๒)

หรือศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำโดยจำเป็นพอสมควรแก่เหตุไม่ต้องรับโทษ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าเป็นการป้องกันโดยชอบพอสมควรแก่เหตุให้ยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๒๑๖๘/๒๕๒๘)

หรือศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน (ฎีกาที่ ๑๗๕๑/๒๕๔๘)

หรือศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะบรรยายฟ้องไม่ชอบ ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎีกาที่ ๓๖๒๒/๒๕๖๐, ๒๗๘๕/๒๕๖๑)

ศาลชั้นต้นรับฟ้องไว้ได้ส่วนมูลฟ้องภายหลังกลับเพิกถอนคำสั่งเดิมเป็นไม่รับฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน (ฎีกาที่ ๖๒๖๐/๒๕๓๗)

เหล่านี้ ถือว่า ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ต่างพิพากษายกฟ้องทั้งสิ้น จึงต้องห้ามคู่ความฎีกาตามมาตรา ๒๒๐

577

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๖๘/๒๕๒๘ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำผิดด้วยความจำเป็นพอสมควรแก่เหตุตาม ป.อ. มาตรา ๖๗ ซึ่งไม่ต้องรับโทษ ชอบที่ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ แม้ศาลชั้นต้นจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ และให้คุมประพฤติจำเลยก็มีผลเท่ากับพิพากษายกฟ้อง และเป็นการยกฟ้องในข้อเท็จจริงเมื่อศาลอุทธรณ์ฟังว่าจำเลยมิได้กระทำผิดพิพากษายกฟ้อง กรณีจึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐

ข้อสังเกต กรณีศาลชั้นต้นยกคำร้องของโจทก์ที่ขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ไม่ต้องห้ามโจทก์ฎีกาตามมาตรา ๒๒๐ (ฎีกาที่ ๙๒๘๐/๒๕๕๑) เพราะเป็นการวินิจฉัยคำร้องไม่ใช่เนื้อหาประเด็นแห่งคดี

578

- กรณีที่ศาลชั้นต้นยกฟ้อง และศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานอื่น ซึ่งไม่ใช่ข้อหาตามฟ้องโจทก์ เท่ากับศาลอุทธรณ์ได้ยกฟ้องข้อหาความผิดตามฟ้องโจทก์ยืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นด้วยโดยปริยาย (ฎีกาที่ ๔๘๘๘/๒๕๖๒) เช่น

ศาลชั้นต้นยกฟ้องโจทก์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๖๙ ถือว่าทั้งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์ในข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ (ฎีกาที่ ๒๘๑๒/๒๕๕๖)

579

- กรณีศาลชั้นต้นลงโทษความผิดคนละข้อหากับที่โจทก์ฟ้อง และศาลอุทธรณ์พิพากษายืนหรือพิพากษาแก้ลงโทษจำเลยข้อหาอื่นนอกจากข้อหาตามฟ้อง เท่ากับศาลชั้นต้นยกฟ้องในความผิดที่โจทก์ฟ้อง โจทก์ไม่อาจฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยตามฟ้องได้ (ฎีกาที่ ๕๒๕/๒๕๒๖(ป), ๒๕๓๖/๒๕๕๕, ๖๐๐๖/๒๕๕๕, ๑๙๓๙/๒๕๓๑) เช่น

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น (ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๐) ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดเพียงทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย (ป.อ. มาตรา ๒๙๕) ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพียงแก้ไขโทษที่ลงในความผิดฐานอื่นให้ถูกต้อง เท่ากับศาลชั้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้องในข้อหาพยายามฆ่า โจทก์จะฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาพยายามฆ่าไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ และถือไม่ได้ว่าโจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยให้หนักขึ้นในข้อหาฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๕ ศาลฎีกาจึงไม่รับวินิจฉัย และไม่อาจเพิ่มเติมโทษแก่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๒๕๘๒/๒๕๕๓)

580

ข้อสำคัญ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดหลายกรรมหลายกรรมต่างกัน การพิจารณาข้อจำกัดสิทธิตามมาตรา ๒๒๐ ต้องพิจารณาแต่ละกรรมแยกกันไป (ฎีกาที่ ๔๒๖๑/๒๕๔๑, ๙๐๒๔/๒๕๔๓, ๙๐๖๐/๒๕๕๘)

ส่วนกรณีกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท หากศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้องในข้อหาใดย่อมต้องห้ามคู่ความฎีกาข้อหาข้อนั้น แต่ความผิดในข้อหาอื่นแม้เป็นกรรมเดียวกันย่อมไม่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๒๓๙๐/๒๕๕๓, ๑๐๑๑๓/๒๕๕๔)

581

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๙๐/๒๕๕๓ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยข้อหาฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อนตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘, ๒๘๙, ๘๓ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๓ จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๘ พิพากษาแก้เป็นว่าให้ยกฟ้องข้อหาฆ่าผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ ด้วย จึงมีผลเท่ากับศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๘ พิพากษายกฟ้องโจทก์ในข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๙ โจทก์จึงฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๙ อีกไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ โจทก์คงฎีกาได้เฉพาะข้อหาฆ่าผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘

582

- กรณีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในฐานะเป็น “ตัวการร่วม” กระทำ ความผิดกับผู้อื่น ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง หรือลงโทษจำเลยใน ฐานะที่เป็น “ผู้สนับสนุน” ถือว่าศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ต่างพิพากษายกฟ้องใน ฐานะเป็นตัวการของจำเลย โจทก์ไม่มีอำนาจฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยในฐานะตัวการ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ (ฎีกาที่ ๔๓๐๒/๒๕๕๕) เช่น

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานเป็นตัวการฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เมื่อ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยฐานเป็นผู้สนับสนุนในความผิด ดังกล่าว คดีจึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ในความผิดฐานเป็นตัวการ ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ (ฎีกาที่ ๓๖๑๓/๒๕๓๑)

583

๔.๒) กรณีศาลชั้นต้นยกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกอุทธรณ์โจทก์ เพราะเป็น อุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถือว่าศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยเนื้อหาความผิดตามคำฟ้อง แล้ว จึงไม่ถือว่าศาลอุทธรณ์ยกฟ้องยืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ไม่ต้องห้ามฎีกาตาม มาตรา ๒๒๐ (คร. ๕๔๘/๒๕๔๖, ฎีกาที่ ๓๐๖๒/๒๕๖๓, ๑๖๔๓/๒๕๖๘)

แต่กรณีที่ศาลชั้นต้นยกฟ้อง โจทก์ร่วมอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็น ว่าโจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย จึงเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้เข้าเป็นโจทก์ร่วม และยกอุทธรณ์ของโจทก์ร่วม เช่นนี้ ศาลฎีกามองว่าเป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นและศาล อุทธรณ์ต่างยกฟ้องโจทก์ร่วมแล้ว จึงต้องห้ามโจทก์ร่วมฎีกาตามมาตรา ๒๒๐ แล้ว (ฎีกาที่ ๒๕๓๔/๒๕๕๙) (เรื่องนี้ น่าจะถือว่าศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์ร่วมเพราะไม่มีอำนาจฟ้อง)

584

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔๓/๒๕๖๘ ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน แจ้ง ข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และฐานหมิ่นประมาท ตาม ป.อ. มาตรา ๑๓๖, ๑๓๗ และ ๓๒๖ ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษายกอุทธรณ์เพราะเป็นอุทธรณ์ต้องห้าม มิใช่กรณีที่ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษายกฟ้องโจทก์ จึงไม่ต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐

585

๔.๓) ข้อยกเว้นอื่น ๆ ที่ไม่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา ๒๒๐

(๑) กรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น เช่น ศาลชั้นต้นยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยตามฟ้อง หรือศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตามฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์

(๒) กรณีบุคคลภายนอกยื่นคำร้องขอคืนของกลาง (ป.อ. มาตรา ๓๖) ไม่มีกฎหมายกำหนดข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ไว้ แม้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จะยกคำร้องขอคืนของกลาง ผู้ร้องก็มีอำนาจฎีกาได้ (ฎีกาที่ ๑๐๒๕/๒๕๒๒, ๒๗๕๐/๒๕๕๖)

ทำนองเดียวกับ เรื่องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดี (ป.วิ.อ. มาตรา ๖) ซึ่งไม่มีกฎหมายจำกัดสิทธิฎีกา แม้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จะยกคำร้อง ผู้ก็มีอำนาจฎีกาได้ (คร.๗๔/๒๕๓๖)

586

ข้อสังเกต หากเป็นกรณีคู่ความในคดี เมื่อศาลชั้นต้นยกฟ้องโจทก์ และมีคำสั่งให้
ริบของกลาง โดยศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เพียงไม่ริบของกลางเท่านั้น (ยังคงยกฟ้องใน
เนื้อหาคดีตามศาลชั้นต้น) คดีจึงต้องห้ามคู่ความฎีกาตามมาตรา ๒๒๐ โจทก์จะฎีกาขอให้
ศาลฎีกามีคำสั่งให้ริบของกลางไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๔๒/๒๕๒๗, ๒๙๐๙/๒๕๕๙)

587

(๓) การยกฟ้อง หรือมีคำสั่งใด ๆ ในทำนองยกฟ้อง ในเรื่องที่ไม่ใช่ประเด็นแห่ง
คดีตามเนื้อหาคำฟ้องของโจทก์ ย่อมไม่อยู่ในบังคับ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ (ฎีกาที่
๘๘๕๔/๒๕๖๓) เช่น ศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะคดีไม่มีมูล ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์
อุทธรณ์ประเด็นเรื่องว่า ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาไม่ชอบ เนื่องจากให้เจ้าหน้าที่หน้า
บัลลังก์อ่านแทนได้ (ฎีกาที่ ๙๑๘๑/๒๕๕๕) หรือศาลชั้นต้นยกคำร้องเกี่ยวกับการคำนวณ
โทษซึ่งเป็นเรื่องในชั้นบังคับคดี ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกาขอให้ศาลฎีกาคำนวณ
โทษและแก้ไขหมายจำคุกให้ถูกต้อง เป็นเรื่องชั้นบังคับคดี (ฎีกาที่ ๓๓๐๙/๒๕๕๘) หรือศาล
ชั้นต้นไม่อนุญาตให้โจทก์เลื่อนคดี งดสืบพยาน และยกฟ้องเพราะถือว่าไม่มีพยานมาสืบ
ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกาคำสั่งไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีได้ และงดสืบพยาน
(คร.๑๖๐/๒๕๓๑ (ป), คร.๑๔๖๕/๒๕๓๑, คร.ท.๒๗๐/๒๕๖๗) เหล่านี้ แม้ศาลอุทธรณ์จะ
พิพากษายืน ก็ไม่ต้องห้ามคู่ความฎีกาตามมาตรา ๒๒๐

588

คำสั่งคำร้องที่ ท.๒๗๐/๒๕๖๗ โจทก์ฎีกาขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งด
สืบพยานโจทก์ ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๑ แล้วมีคำสั่งให้ย้อน
สำนวนให้ศาลชั้นต้นสืบพยานโจทก์และจำเลยทั้งห้าและมีคำพิพากษาใหม่ตามรูปคดีต่อไป
เป็นฎีกาคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริง มิใช่เป็นฎีกาในเนื้อหา
ของประเด็นแห่งคดีที่จะให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยทั้งห้ากระทำความผิดตามฟ้อง ไม่อยู่
ในบังคับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ โจทก์จึงฎีกาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๖ โดยไม่ต้อง
ขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษานุญาตให้ฎีกา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา
๒๒๑ การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น
และศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกา และผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาล
ชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ฎีกา กับทั้งศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของโจทก์จึงเป็นไป
โดยผิดหลง ชอบที่ศาลชั้นต้นจะรับฎีกาของโจทก์ไว้ดำเนินการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๖
วรรคสอง และมาตรา ๒๒๓ ต่อไป

589

ข้อสังเกต มีฎีกาที่ ๗๙๒/๒๕๕๗ วินิจฉัยไปอีกทางว่า การที่โจทก์ฎีกาว่าคำสั่งด
สืบพยานของจำเลยไม่ชอบ ก็เป็นฎีกาที่ต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๐ เช่นกัน แต่ตามฎีกานี้
โจทก์ยังอุทธรณ์ในข้อที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ที่จำหน่ายคดีเพราะคดีไม่อยู่ในเขต
อำนาจศาลมาด้วยอีกข้อหนึ่ง

590

การขอให้อนุญาตหรือรับรองฎีกา (ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๑)

กรณีขออนุญาตและขอรับรองฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๑ นี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับการขออนุญาตหรือขอรับรองอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ตรี จึงขอกล่าวเพียงประเด็นของมาตรา ๒๒๑ เฉพาะที่สำคัญ เท่านั้น

591

๕.๑) คดีที่ขออนุญาตหรือขอรับรองให้ฎีกาได้ ต้องเป็นคดีที่ต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘, ๒๑๙, และมาตรา ๒๒๐ เท่านั้น ดังนี้ ที่ต้องห้ามฎีกาในกรณีอื่น ๆ ย่อมไม่อาจขออนุญาตหรือขอให้รับรองให้ฎีกาได้ เช่น

- กรณีฎีกาไม่ขัดแย้งตาม เพราะมิได้โต้แย้งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์โดยชอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๖ (ฎีกาที่ ๙๐๔๔/๒๕๕๓, ๙๔/๒๕๖๗, ๑๑๕๔/๒๕๖๗, ๑๙๔๓/๒๕๖๘) หรือ
- กรณีฎีกาต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง เพราะศาลชั้นต้นเริ่มโทษกักขังแทนจำคุกตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ตรี (ฎีกาที่ ๓๙๑/๒๕๕๔) หรือ
- กรณีฎีกาเฉพาะวิธีการเพื่อความปลอดภัยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๙ ทวิ หรือ
- กรณีฎีกาข้อเท็จจริงที่ไม่ได้กล่าวมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ ประกอบมาตรา ๑๕ (ฎีกาที่ ๒๕๘๙/๒๕๕๐, ๒๕๐๖/๒๕๖๕, ๘๑๒/๒๕๖๘)

592

๕.๒) วิธีการยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาอนุญาตให้ฎีกา ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๑ ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำ ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคสาม และมาตรา ๒๕๒ มาใช้บังคับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ กล่าวคือ ผู้ฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดระยะเวลาฎีกาเพื่อดำเนินการส่งให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาคำร้องอนุญาตฎีกาต่อไป โดยผู้ฎีกาไม่อาจยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาโดยตรงต่อศาลฎีกาได้ (ฎีกาที่ ๓๗๐๖/๒๕๖๓, ๔๒๕๗/๒๕๖๖)

593

ผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา ได้แก่ ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาซึ่งทำความเห็นแย้ง และผู้พิพากษาซึ่งลงลายมือชื่อในคำพิพากษา ในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์

โดยเมื่อผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจพิจารณามีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตแล้วย่อมเป็นดุลพินิจเด็ดขาดไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งดังกล่าวได้อีก (ฎีกาที่ ๖๘๕/๒๕๒๓ (ป), คร.ท.๒๗๘/๒๕๖๗)

และเมื่อเป็นคดีที่ต้องด้วยข้อจำกัดสิทธิฎีกาแล้ว ผู้พิพากษาต้องมีคำสั่งคำร้องว่าอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกา หากสั่งโดยผิดพลาดว่า “คดีไม่ต้องห้ามฎีกา ให้ยกคำร้อง” ย่อมเป็นการไม่ชอบ ศาลสูงย่อนสำนวนมาให้สั่งคำร้องใหม่ให้ถูกต้องได้ (ฎีกาที่ ๖๓๖๐/๒๕๕๖, ๒๑๔๓/๒๕๖๓)

594

การขออนุญาตฎีกา กฎหมายมิได้กำหนดไว้โดยเด็ดขาดว่าผู้ฎีกาจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาต่างหากจากคำฟ้องฎีกาต่อผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจพิจารณาคำร้อง หากผู้ฎีกาได้บรรยายเหตุผลในการขออนุญาตฎีกามาในคำฟ้องฎีกาด้วยแล้วก็นับได้ว่าเป็นการขออนุญาตฎีกาโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน (ฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๖๘)

595

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๖๘ ป.วิ.อ. ไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงไว้โดยเฉพาะ ต้องนำบทบัญญัติตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคสาม และมาตรา ๒๕๒ มาใช้บังคับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ ฎีกาของจำเลยระบุว่า จำเลยขอกราบเรียนว่า ขอศาลชั้นต้นท่านนาย อ. และท่านนางสาว ห. โปรดอนุญาตลงลายมือชื่อ-สกุล รับฎีกาไว้เพื่อรับรองฎีกาอันมีสาระสำคัญของจำเลยส่งต่อเพื่อให้ศาลฎีกาที่เคารพพิจารณาวินิจฉัยต่อไปด้วย ซึ่งมีใจความทำนองว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุด **แม้จำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องต่างหาก** แต่หาก อ. ตรวจฎีกาของจำเลยแล้วเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แล้วรับฎีกาของจำเลยไว้ ก็เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องตามเจตนารมณ์แห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๑ แล้ว

596

และแม้ผู้ฎีกาไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา หากผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุด ก็มีอำนาจสั่งอนุญาตให้ฎีกาได้ทันที (ฎีกาที่ ๕๑๘/๒๕๖๗ (ป)) (น่าจะกลับหลักฎีกาที่ ๗๓๑/๒๕๕๔ แล้ว)

597

คำพิพากษฎีกาที่ ๕๑๘/๒๕๖๗ (ป) ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษศาลชั้นต้น มีอำนาจตรวจฎีกาและสั่งอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคำฟ้องฎีกาและรับฎีกาของจำเลยได้ แม้จำเลยจะมีได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงมาด้วยก็ตาม เพราะถือเป็นดุลพินิจเด็ดขาดของผู้พิพากษาที่สั่งอนุญาต การที่ผู้พิพากษาดังกล่าวตรวจฎีกาแล้วเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงนั้นต้องตามเจตนารมณ์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ แล้ว

598

ข้อสังเกต กรณีคดีต้องห้ามฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ หากผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาอนุญาตให้ฎีกาเฉพาะ ปัญหาข้อเท็จจริงตามคำร้องขอของผู้ฎีกา เช่นนี้ย่อมฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อเท็จจริงเท่านั้น ผู้ฎีกาไม่อาจฎีกาปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องด้วยข้อจำกัดสิทธิฎีกาได้เลย (ฎีกาที่ ๘๔๘๘/๒๕๖๑)

599

๕.๓) การขอให้รับรองฎีกา เป็นอำนาจของอัยการสูงสุดเท่านั้นที่มีอำนาจรับรองฎีกา กรณีเช่นนี้ไม่อาจมอบหมายให้อัยการอื่นทำการแทนได้ดังเช่นเรื่องของการรับรองอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๓ ตรี

โดยกรณีของผู้รักษาราชการแทนอัยการสูงสุด ต้องถือว่ามีอำนาจดังเช่นอัยการสูงสุดจึง รับรองฎีกาได้ (ฎีกาที่ ๑๑๔๕/๒๕๒๔)

และเป็นหน้าที่ของผู้ฎีกา ที่ต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอรับรองฎีกาต่ออัยการสูงสุดด้วย ตนเอง (ฎีกาที่ ๖๕๖/๒๕๐๖)

ทั้งนี้ ผู้ฎีกาสามารถยื่นคำร้องขอให้อัยการสูงสุดรับรองฎีกาได้ทั้งในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ และราษฎรเป็นโจทก์ (ฎีกาที่ ๖๑๓/๒๕๓๒) และสามารถขอรับรองได้ทั้งโจทก์และจำเลย (ฎีกาที่ ๔๓๕๖/๒๕๖๗)

600

ขอจบการบรรยายครั้งที่ ๘
แต่เพียงเท่านี้
ขอให้นักศึกษาทุกท่านโชคดีในการสอบ

